

Наталія Валеріївна Деркач

**СОЦІОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ІНТОНАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОГО ПРИСЛІВ'Я**

Чернігів 2018

Видавництво "Десна Поліграф"

УДК 811.111'342.9:821.111-84

ББК Ш143.21-1

Д36

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради філологічного факультету
Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка
(Протокол № 4 від 16.11.2017 р.)*

Рецензенти:

О. С. Колесник - доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка)

Л. І. Тараненко - доктор філологічних наук, доцент (Національний технічний університет України "КПІ імені Ігоря Сікорського")

Відповідальний науковий редактор:

А. А. Калита - доктор філологічних наук, професор (Національний технічний університет України "КПІ імені Ігоря Сікорського")

Деркач Н. В.

Д36 Соціопрагматичні особливості інтонації англійського прислів'я:
Монографія / Н. В. Деркач. – Чернігів: "Десна Поліграф", 2018. – 222 с.

ISBN: ...

Монографію присвячено вивченню варіативності інтонації англійських прислів'їв під дією таких соціопрагматичних чинників, як комунікативно-прагматична функція прислів'я, ситуація спілкування та комунікативно-рольовий статус мовця порівняно зі слухачем. Сформовано змістову матрицю ізоморфних соціально значущих і мовних ознак текстів малої форми, що надає уявлення про ступінь тяжіння інших текстів малої форми до прислів'їв за кількістю спільних рис. У праці обґрунтовано узагальнену модель усної актуалізації англійського прислів'я й наведено експериментально встановлені інваріантні інтонаційні моделі англійських прислів'їв, пов'язані з виконуваними ними комунікативно-прагматичними функціями впливу, оцінки та узагальнення. Виявлено специфіку впливу соціокультурних факторів ситуації спілкування й комунікативно-рольового статусу мовця порівняно зі слухачем на інтонаційне оформлення прислів'їв.

Монографію призначено для науковців-філологів, викладачів англійської мови, аспірантів і студентів.

ББК Ш143.21-1

УДК 811.111'342.9:821.111-84

ISBN: ...

© Н. В. Деркач

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ У СОЦІОПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ.....	5
1.1. Прислів'я в світлі теоретичних й експериментальних студій	5
1.2. Функціональні, структурні й семантичні ознаки озвученого англійського прислів'я.....	16
1.3. Механізм усної реалізації англійського прислів'я	22
1.4. Взаємодія мовних засобів актуалізації англійського прислів'я.....	29
1.5. Вплив провідних соціопрагматичних чинників на просодію англійських прислів'їв	37
1.6. Обґрунтування класифікації функціональних і семантичних ознак озвученого англійського прислів'я.....	46
1.7. Методика експериментально-фонетичного дослідження.....	50
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ВАРІАТИВНОСТІ ІНТОНАЦІЇ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ПІД ВПЛИВОМ СОЦІОПРАГМАТИЧНИХ ФАКТОРІВ	59
2.1. Аудитивний аналіз експериментального матеріалу аудиторами- інформантами	59
2.2. Дані аудитивного аналізу усної актуалізації англійських прислів'їв аудиторами-фонетистами.....	79
2.3. Результати акустичного аналізу просодичної організації англійських прислів'їв.....	110
2.4. Лінгвістична інтерпретація результатів експериментально- фонетичного дослідження.....	133
ВИСНОВКИ.....	141
ЛІТЕРАТУРА.....	146
ДОДАТКИ.....	176

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку лінгвістики входження до кола її пріоритетних проблем вивчення різноманітних аспектів мовленнєвого спілкування закономірно призводить до того, що під кутом зору дослідників опиняються нові аспекти функціонування мовних явищ, які раніше вже неодноразово були об'єктами наукових досліджень. Цілком природно тому, що і прислів'я, структурні та семантичні особливості яких вже вивчені достатньо глибоко, розглядаються тепер як мовні одиниці, актуалізовані в обсязі певної соціальної взаємодії.

Застосування такого підходу зумовило пошук найбільш значущих соціопрагматичних чинників впливу на інтонаційне оформлення прислів'їв, ужитих у контексті англійських художніх творів і політичних промов. Відповідно, площинами, у межах яких було виокремлено та систематизовано такі чинники, слугували: функції, виконувані прислів'ям в усній комунікації, умови ситуації спілкування, в якій його було вжито, комплекс соціальних характеристик, що визначають статус мовця в комунікації, та зумовлений контекстом емоційно-прагматичний потенціал актуалізації прислів'я в мовленні. Саме з огляду на виявлені чинники і був здійснений системний розгляд особливостей взаємодії просодичних засобів оформлення прислів'їв в англійських художніх текстах і політичних промовах.

Специфічними результатами втілення авторського підходу стали створення змістової матриці ізоморфних ознак текстів малої форми і представлення ступеня тяжіння текстів малої форми до прислів'я за кількістю спільних рис у площині соціолінгвістичного простору їх взаємодії; систематизація провідних функціональних і семантичних ознак усної реалізації англійського прислів'я; інтерпретація специфіки його актуалізації на рівнях мови, мовлення та дискурсу; а також теоретичне обґрунтування узагальненої моделі усної реалізації англійського прислів'я, побудованої з урахуванням соціальних і прагматичних чинників, перебіг яких під час комунікації відбувається у свідомості мовця і слухача.

Формалізовані в такий спосіб результати теоретичного аналізу соціопрагматичних особливостей реалізації англійського прислів'я в усному мовленні забезпечили високу надійність даних, отриманих під час експериментально-фонетичного дослідження закономірностей його просодичної організації й інтерпретованих відповідними інваріантними та варіантними моделями.

Завдяки комплексному підходу до розгляду проблеми дослідження в монографії висвітлено основні аспекти та особливості впливу соціопрагматичних чинників на інтонацію англійського прислів'я, озвученого в контексті художніх творів та політичних промов як важливого різновиду фольклорної мови.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ У СОЦІОПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ

1.1. Прислів'я в світлі теоретичних й експериментальних студій

Прислів'я як один з різновидів фольклорного твору має давню історію. Вперше у письмовій формі прислів'я з'являються у двомовних аккадських і шумеро-аккадських клинописних збірках початку III тис. до н. е. [64, с. 173–175; 121]. Про їхнє давнє походження свідчить і той факт, що значна кількість прислів'їв використовується у Біблії, ранніх творах греко-римської літератури, а також гномічній англо-саксонській поезії [244, с. vii]. З давніх часів прислів'я вводяться до літературних творів як засіб реалізації їхньої дидактичної мети, надання персонажам влучних соціальних характеристик [20, с. 6], аргументації та підкреслення авторської ідеї [293, с. 818–819].

Процес утворення нових прислів'їв або видозміни існуючих є безперервним [105, с. 4], оскільки він відбувається на ґрунті соціальних змін у суспільстві [186]. Унаслідок цього прислів'я проникають у різні сфери суспільного життя: публіцистику, рекламу, політику, економіку, психотерапію, дипломатію, шоу-бізнес, тощо [152, с. 100–103; 105, с. 5]. Таким чином, прислів'я набувають практичної значущості у багатьох сферах повсякденного життя.

Початок наукового інтересу лінгвістів до прислів'їв прийнято відносити до XVIII ст. [289]. У цей час виникло два основні напрями дослідження прислів'їв, у межах яких згодом сформувалися пареміографія (утворення збірок прислів'їв) і пареміологія (дослідження прислів'я як мовної одиниці, явища фольклору тощо) [259]. Розвиток пареміографії був викликаний необхідністю систематизації існуючого розмаїття прислів'їв для їхнього зручного представлення у вигляді окремих збірок. Це й поставило перед науковцями питання про пошук найефективнішого принципу такої систематизації. У процесі вирішення зазначеної проблеми наукові пошуки було розгалужено на такі підходи до класифікації прислів'їв, як алфавітний, тематичний, історико-тематичний, опорно-гніздовий з алфавітним розміщенням словникових статей і комбінований, який поєднує тематичне групування прислів'їв з їхнім групуванням за опорним словом [144, с. 21; 118, с. 54]. У світлі цих підходів використовувалися різні критерії розподілу прислів'їв: хронологічний, етнографічний, функціональний, метафоричний, генетичний, проблемний і структурний. З часом найбільш продуктивним методом побудови

пареміографічних словників було визнано поєднання тематичного принципу з розміщенням прислів'їв за опорними словами [144, с. 5–6].

На відміну від цього, у рамках пареміології досліджується походження прислів'їв [257; 261; 262; 280; 144; 278, с. 264], варіативність їхньої структури, прислівна синонімія [42] тощо. Крім того, наявність численних міжкультурних паралелей, притаманних схожим за тематикою прислів'ям, зумовила науковий інтерес до виявлення їхніх універсальних типів і подальшого створення загальної міжнародної класифікації прислів'їв [240; 258].

Сучасні дослідження прислів'я набувають складного характеру, оскільки їхнє функціонування на межі декількох галузей знання, пов'язане із "взаємопроникністю фольклору й семіотики та близькістю малих жанрів до суто мовних рівнів" [130, с. 45], зумовлює необхідність застосування комплексного міждисциплінарного методологічного апарату.

Водночас, розпочатий у ХХ ст. відхід від суто літературного та історичного аспектів вивчення прислів'я, який ґрунтувався на його придатності виступати комунікативною одиницею і використовуватися у процесі спілкування як засіб вираження думки, надав йому статусу об'єкта лінгвістичних досліджень [117, с. 16–17]. У результаті виникає природний інтерес до розгляду контекстів, у яких з'являються прислів'я, та закономірностей їхнього вживання [47, с. 13].

Дослідження прислів'я як семіотичної форми пов'язане з його здатністю як вторинного мовного знаку іконічного типу маркувати типові ситуації чи відношення між предметами або явищами семіосфери [139, с. 86; 146, с. 20; 239; 268, с. 225–235]. Цим було зумовлено спробу Г.Л. Пермякова класифікувати прислів'я на основі характеру ситуації, яка призвела до визначення чотирьох відомих укрупнених "вищих логіко-семіотичних інваріантів" прислів'їв [146, с. 20–24]. У межах першого варіанту моделюються відношення між річчю та її властивостями (якщо річ P має певну властивість x , то вона має й іншу властивість y : $P(x) \rightarrow P(y)$, напр., *Все живе – смертне; Clean hands need no washing; A watched pot never boils*); другого – відношення між речами (якщо є річ P , то є й річ Q , а у випадку, коли одна річ пов'язана з іншою, то, якщо є одна річ, є (буде) й інша: $(P \sim Q) \rightarrow [\Sigma(P) \rightarrow \Sigma(Q)]$, напр., *Були б пиріжки – будуть і друзки*); у третій групі моделюються відношення між властивостями різних речей залежно від відношення самих цих речей (якщо річ Q залежить від іншої речі P і при цьому річ P має певну властивість x , то й залежна річ Q матиме цю властивість: $(P \rightarrow Q) \rightarrow [P(x) \rightarrow Q(x)]$, напр., *Чим глибша вода, тим більша риба*); до четвертого варіанту належать відношення між речами, пов'язані з наявністю у них певних якостей (якщо річ P має певну (позитивну) властивість x , а річ Q не

має такої властивості (x), то річ P краща, ніж Q : $[(P \rightarrow x) \wedge (Q \rightarrow x)] \rightarrow (P > Q)$ (напр., *Ліпша своя солома, ніж чужа перина*) [там само].

В умовах системно-структурної парадигми прискороного розвитку набуває вивчення граматико-структурних особливостей прислів'їв та їхньої семантики [21; 45; 47; 109; 127; 249; 59; 263; 251]. На відміну від неї, комунікативно-функціональна парадигма зміщує акцент на дослідження комунікативно-прагматичного потенціалу прислів'їв [265; 244; 82; 83; 132; 127; 184; 152; 157], їхніх системно-функціональних особливостей [105], когнітивно-семантичної структури [253; 127], фразеосемантичної специфіки, яка враховує комунікативну природу прислів'я [160], а також контекстуальних чинників актуалізації прислів'їв [36]. Разом з тим підвищується активність вивчення лінгвокультурного аспекту прислів'я [186; 149; 160; 139; 143; 233; 282; 252; 271].

Наведений вище огляд підходів до вивчення прислів'я, здійснений під кутом зору особливостей оформлення його просодичної організації, показав доцільність виявлення серед існуючої сукупності наукових праць інформації про найбільш вагомні властивості й ознаки прислів'я, які впливають на особливості взаємодії просодичних засобів його актуалізації.

Чисельні спроби ідентифікації прислів'я як мовного явища та визначення його місця у системі мови сприяли появі численних праць у галузі фразеології, що вивчає прислів'я як одиниці фразеологічного складу мови зі своєрідними семантичними та структурними особливостями [109, с. 204].

Тут слід зауважити, що апелюючи до притаманної прислів'ям властивості функціонувати у вигляді предикативних комунікативних одиниць з постійним значенням і складом, самостійно або як частини складного речення, окремі дослідники [4, с. 12; 37, с. 146; 197, с. 271; 166, с. 82; 179, с. 23–25 та ін.] схильні виносити прислів'я за межі фразеології. Саме ця ознака прислів'я, а також те, що воно не може бути замінене синонімом, словом-ідентифікатором, яке, за теорією ідентифікації експресивних фактів Ш. Баллі виконує роль характерного маркера фразеологічного звороту [19, с. 60], є додатковим аргументом на користь обмеження складу фразеології немодельованими словосполученнями з переосмисленим значенням і частково предикативними зворотами [4, с. 12].

Інші науковці [117, с. 194–196; 65, с. 230–231; 142, с. 195–196; 195, с. 56–58; 14, с. 192–193 та ін.], вважаючи критерієм фразеологічності семантичну злитість звороту, що ґрунтується на фіксованому співвідношенні його семантичної структури та лексико-семантичного складу, відносять прислів'я, як і інші стійкі сполучення слів із різноманітними семіотичними функціями (напр., фразові штампи, літературні цитати, виробничо-технічні висловлення тощо), до сфери фразеології. Так у праці [117, с. 196, 204, 210–211] наголошується, що зарахування прислів'їв до складу фразеологічних одиниць

є цілком правомірним через наявність у них таких суттєвих ознак, як переосмислення, або семантична транспозиція, лексико-граматичного складу, стійкість (структурно-семантична, лексична й синтаксична, стійкість ужитку та повністю або частково переосмисленого значення), здатність до семантичних трансформацій, цілісність номінації, відтворюваність, неперекладність або відсутність точного перекладу на інші мови тощо. Саме тому в більшості праць, присвячених дослідженню прислів'я й визначенню його мовного статусу [105, с. 4; 149, с. 27], воно розглядається як фразеологічна одиниця.

Отже, викладене дає достатні підстави вважати прислів'я фразеологізмом і, крім того, тлумачити його ширше як предикативну комунікативну одиницю з постійним значенням і складом, які можуть впливати на формування певних просодичних моделей його усної реалізації.

Цілком природно, що як продукт народної творчості [117, с. 204], сполучення художніх слів, яке фіксує людські міркування про суспільні порядки і звичаї [207, с. 145; 70, с. 299–301] та відображає розвиток соціальної й естетичної думки [238], прислів'я набуло статусу об'єкта розгляду фольклористики [46, с. 10–11; 7, с. 7–20; 117, с. 16–17]. Дослідженнями в цій галузі було, зокрема, виявлено [93, с. 21], що воно, як і інші жанри фольклору, бере початок від міфу та ритуалу як архаїчних форм світосприйняття і далі перетворюється на своєрідний мовний знак, що репрезентує низку соціальних сценаріїв [93, с. 132; 8, с. 25]. При цьому особливо підкреслюється [150, с. 83], що зміст прислів'їв зумовлюється їхньою національною та культурною специфікою, а також побутом конкретного етносу.

За структурними ознаками прислів'я традиційно відносяться дослідниками [93, с. 133; 7, с. 17; 192, с. 36] до текстів малих форм фольклору, які також називають малими жанрами семіотичної системи фольклору [93, с. 132], малими жанрами афористичного фольклору [7, с. 17; 204, с. 9], малими літературними формами (фольклорними або авторськими) [192, с. 36], нетиповими текстами малої форми [105, с. 4], малими текстами-кліше [139, с. 8–9], малими літературно-художніми формами та відносять до них міні-казку, байку, велеризм, афоризм, лімерик, загадку, прислів'я тощо [60, с. 83; 176, с. 23].

Аналіз наведених визначень дає можливість переконатися в адекватності думки О. В. Корень [105, с. 3], сутність якої полягає в тому, що для визначення лінгвістичного статусу прислів'я найбільш доцільними вбачаються терміни "текст малої форми" або "нетиповий текст малої форми", оскільки його специфіка полягає у відсутності чіткої фабули, структурно-композиційних параметрів звичайних текстів, зафіксованого авторства та дійових осіб.

Проте у межах сукупності творів, які, за наведеним вище визначенням, доцільно відносити до жанру малої форми, для їхньої подальшої диференціації

використовують певні різнорівневі системи ознак: функціональні, культурологічні, етнографічні, історичні, тематичні, лінгвальні, граматико-структурні, лексико-семантичні, соціолінгвістичні тощо. На жаль, не тільки значна кількість, а й відмінності природи вживаних ознак суттєво ускладнюють практичну ідентифікацію текстів, віднесених до малих форм.

Тому доцільною вбачається систематизація жанрових ознак текстів малої форми та виокремлення з їхньої існуючої множини провідних і диференційних характеристик англійського прислів'я.

Орієнтований таким чином аналіз показав, що крім спільної для таких текстів ознаки малої форми, як правило, звертається увага й на інші їхні типові риси: компактність стилістичних прийомів і виразних засобів, спрощеність структури, неускладненість засобів образності, лаконізм просторово-часової організації, типовість синтаксичних конструкцій і зворотів, безперервність розвитку подій, підвищену інформативну насиченість тощо [60, с. 78–79; 203, с. 4–10; 176, с. 23].

Розгляд жанрової ознаки прислів'я як тексту малої форми засвідчив, що генезис фольклорних жанрів прийнято зазвичай пов'язувати [93, с. 21] з трансформацією об'єктивних (міфологічних) словесних значень у суб'єктивні (поетичні) шляхом постійного згущення (термін О.О. Потебні [153, с. 97]) поетичної думки та метафоризації слова. Крім того, до основних ознак фольклорного жанру відносять єдність поетичної форми, побутового застосування й виконання [162, с. 52–67]. У праці А. Дандіса [229, с. 20–32] пропонуються також внутрішні критерії для визначення жанру, засновані на триступеневому структурному аналізі текстури, тексту та контексту. Під текстурою автор розуміє текст, представлений сюжетом казки, прислів'я, пісні тощо, а контекст являє собою соціокультурну ситуацію, у якій використовується фольклорний твір. При цьому ним окремо наголошується на важливості контексту для дослідження жанрів із застиглими текстовими формами, таких як прислів'я [229, с. 20–32].

Було з'ясовано також, що під час диференціації жанрів у фольклористиці, з одного боку, застосовується розподіл за ознаками виключення, а з іншого – одні жанри можуть визначатися через інші. Цей факт є цілком зрозумілим, оскільки у межах вертикальної жанрової структури текстів малої форми можуть відбуватися зміни, пов'язані з розмитістю та генетичною близькістю їхніх диференційних ознак, можливістю трансформацій, переходів одного жанру в інший (напр., у процесі згущення думки [153, с. 97] або ущільнення інформації [123, с. 10], у тому числі за схемою "казка → байка → прислів'я → приказка") [153, с. 97]. У зв'язку з цим і виникла необхідність у подальшому сумісному розгляді ознак прислів'їв й інших жанрів малої форми для виявлення їхніх відмінностей.

У якості функціонального синоніму поняття прислів'я виступає поняття паремії. Паремія узагальнено визначається [139, с. 86; 149, с. 67; 117, с. 7; 192, с. 36] як стійке в мові та відтворюване у мовленні анонімне висловлення дидактичного характеру, якому властиві клішованість, афористичність та сентенційність і яке включає прислів'я, приказки й ідіоматичні вирази. Як зазначає О.В. Корень [105, с. 5], етимологічно поняття паремія має біблійне походження, але з часом воно набуло загального змісту і це дає підстави вважати, що прислів'я і паремія співвідносяться між собою як видове та родове поняття.

Наявність родової близькості прислів'я та приказки також викликає необхідність чіткого розмежування цих двох понять. Так до ізоморфних рис цих текстів малої форми включають стійкість, народність, лаконізм, образність та експресивно-емоційну насиченість. Водночас, на відміну від прислів'я, приказка не позначена дидактичністю і завершеністю думки [26, с. 7; 105, с. 5–6]. Крім того, вона номінує в образній формі конкретний предмет, явище або випадок і характеризує особу [26, с. 7; 20, с. 3; 7, с. 7; 126, с. 89]. У синтаксичному відношенні приказка функціонує як фрагмент речення, образне порівняння або фігуральний зворот [105, с. 5–6; 139, с. 8–9; 126, с. 89]. При цьому приказки здатні виступати у формі речення лише у вигляді розгорнутих обставин типу *...because the fat is in the fires, when two Sundays come together* тощо [26, с. 7]. У свою чергу, прислів'я можуть бути скорочені до приказок, напр., *You must not look a gift horse in the mouth* → *to look a gift horse in the mouth* [144, с. 21; 132, с. 120–121], або, навпаки, самі часто засновані на "згущеному" оповіданні чи байці [153, с. 89–90, 97, 102].

За спостереженням С.М. Берковської [26, с. 7, 13], усна реалізація приказки і прислів'я супроводжується характерною інтонаційною ціліснооформленістю. Проте фонетичні особливості оформлення приказки зберігаються в контексті мовлення, а специфічне просодичне оформлення прислів'я при вміщенні його у контекст може певним чином видозмінюватися.

Провідною ознакою розмежування прислів'я та приказки О.В. Корень [105, с. 5–6] вважає функціональну, відповідно до якої приказки реалізують номінативну функцію, а прислів'я є біфункціональними одиницями, що поєднують номінативну й комунікативну функції.

Щодо диференційних ознак прислів'я та кліше, то у праці [146, с. 11–12] метафоричність прислів'я протиставляється прямому значенню кліше, смисл якого дорівнює сукупності смислів слів, що його складають, напр., *So many men, so many minds* [289, с. 131]. Водночас, деякі дослідники (див., напр., [42, с. 9; 47, с. 23; 144, с. 21]) зазначають, що до складу прислів'їв можуть входити як образні одиниці, так і висловлення з буквальним значенням компонентів, що визначаються як прислів'я-

максими [265] або прислів'я-афоризми (у вузькому розумінні) [192, с. 36] і мають абстрактне значення чи містять абстрактну ідею, відому мовцям.

Близькість прислів'я до максими пояснюється [63] спільною для них здатністю представляти у стислій формі певне раціональне правило, яке регулює взаємовідносини між людьми. Разом з тим зазначається [там само], що поняття максими є вужчим від поняття прислів'я і може входити до його складу як одна з ознак. Саме тому в дефініції прислів'я часто використовується поняття "максима".

Головною відмінністю прислів'я від афоризму, цитати або так званого крилатого виразу вважається [7, с. 7] його анонімність. За твердженням К.Т. Баранцева [20, с. 3], афоризм як самостійний жанр виникає саме з народних прислів'їв та приказок і з часом може підлягати процесу фольклоризації, коли його джерело або авторство забуваються і афоризм, іноді у дещо зміненій формі, перетворюється на прислів'я. Можливість таких трансформацій підтверджується історичними дослідженнями (див., напр., [265; 20, с. 3]), які дозволили виявити походження значної кількості висловлень, що вже протягом тривалого часу функціонують як прислів'я, напр., висловлення *One swallow does not make a summer* належить Аристотелеві, *He that sows the wind, will reap the whirlwind* походить із книги Осії у Старому Заповіті, *Time is money* було створене Б. Франкліном у 1748 р.

Прислів'я про сільське господарство, погоду і лікування, напр., *Sky red in the morning is a sailor's (shepherd's) warning; sky red at night is the sailor's (shepherd's) delight* окремі дослідники [230; 257] пропонують розглядати як звичайні висловлення, зважаючи на їхню конкретність і збереження прямого значення. Однак Ш. Арора [210], за результатами опитування іспаномовних інформантів, констатує відсутність сприйманої жанрової різниці між вищезгаданими висловленнями та прислів'ями, що відносяться до інших сфер людського досвіду. Відомі також думки [144, с. 21] про те, що існує можливість перетворення висловлень, які зберігають пряме значення, на прислів'я за умови набуття ними узагальненого значення, напр., *Make hay while the sun shines*.

За ознакою форми епіграма, невеликий сатиричний вірш, який висміює певну особу або суспільне явище, значною мірою наближена до прислів'я. Наприклад, висловлення типу *It never rains, but it pours* відноситься до епіграми-прози і водночас є, по суті, прислів'ям [294].

Розглядаючи ізоморфізм прислів'я і вірша, К. Гарбетт [233] убачає його в лапідарності їхнього тексту, пов'язаній зі смисловою насиченістю підібраних лексичних одиниць, які часто характеризуються багатозначністю й символізмом.

У свою чергу, спорідненість прислів'я і загадки виявляється передусім у їхній метафоричності. Проте, як зазначається в працях [236; 70, с. 294], прислівна метафора полегшує інтерпретацію смислу висловлення, позаяк образна структура загадки її, навпаки, ускладнює. Крім того, у

синтаксичному плані загадки часто мають формат питальних речень, що досить рідко зустрічається серед прислів'їв [105, с. 9].

Байку, за твердженням О. В. Куніна [117, с. 203], відрізняє від прислів'я більш ускладнена композиційна будова, яка й зумовлює її функціонування як повноцінного літературного твору, у той час як прислів'я є, насамперед, комунікативною мовною одиницею. Проте спільність дидактичної функції байки і прислів'я робить можливою формальну редукацію частини байки або згущення [153, с. 89] її цілого змісту до прислів'я.

З проведеного вище огляду існуючих думок очевидно є необхідність розмежування ізоморфних ознак прислів'їв та інших текстів малої форми, таких як афоризм, епіграма, максима, цитата тощо. Для цього нами було сформовано змістову матрицю ізоморфних ознак текстів малої форми, наведену в Додатку Е (див. с. 266–268).

У колонці матриці подано українські та англійські назви текстів малої форми із вказівкою українських перекладних синонімів англійських назв. Представлені у таблиці англійські назви текстів малих форм відтворено за англomовними словниками [294; 295; 296; 290] та літературознавчими довідниками [285; 287; 283].

При відборі введених до матриці назв текстів малої форми ми брали до уваги поняття, за допомогою яких прислів'я витлумачуються в текстах словникових статей. При цьому враховувалася також наявність у тексті словникової статті вказівки, що прислів'я і запропоноване поняття є синонімами, та їхня близькість до прислів'я за ознаками малої форми і стійкості. Окрім інформації з англomовних словників і літературознавчих довідників, було використано поняття про інші тексти малої форми, які у лінгвістичних працях традиційно розмежовуються з прислів'ями [26, с. 7; 105, с. 5-6; 20, с. 3; 5, с. 7; 139; 42, с. 9; 47, с. 23; 265; 192, с. 36; 233; 63; 70, с. 294; 117, с. 203].

Під час визначення сутності конкретних ознак прислів'я увага концентрувалася на тому, що прислів'я може тлумачитися в словнику з використанням у якості допоміжних таких понять, як *saying* [290], *epigram*, *maxim*, *adage* та *byword* [294], а також синтаксичних термінів *phrase* і *sentence* [292; 290, с. 1150]. До синонімів прислів'я в англomовних джерелах найчастіше відносять такі поняття як *epigram*, *maxim*, *byword*, *adage*, *aphorism*, *saw* та *motto*. Крім того, у процесі формулювання назв ознак нами враховувалася наявність таких супроводжуючих описи прислів'я ознак, як лапідарність, усталеність форми, наявність мнемонічних засобів, інформаційна насиченість, мудрість/корисність, прескриптивність, істинність, поширеність у межах окремої мовної спільноти, частота вжитку, метафоричність, узагальнення людського досвіду тощо.

Візуальна оцінка частотних показників притаманності ознак певним різновидам текстів малої форми (див. Додаток Е, с. 268–270) дозволяє стверджувати, що до загальних показників, за якими доцільно виокремлювати тексти малої форми з існуючої множини інших фольклорних і літературних текстів, слід відносити їхню лапідарність, усталеність форми, істинність, повчальність і належність до певної мовної спільноти. При цьому серед інших типових рис, уведених до матриці, не виявлено жодної, притаманної лише одному конкретному різновиду тексту малої форми. Натомість аналіз засвідчує існування певних особливостей, справедливих для низки згадуваних текстів, які можуть, у свою чергу, бути згруповані навколо однієї більш загальної їхньої ознаки, характеристики чи властивості. Зокрема, виходячи з наведеної у матриці ознаки інформаційної насиченості, що є одночасно притаманною прислів'ю, сентенції-афоризму, афоризму, епіграмі, моралі, віршу і заголовку, можна дійти висновку, що ці твори об'єднує їхня специфічна властивість до акцентного вираження сентенції. Натомість прислів'я, приказка, байка, баєчка, дотеп, забавлянка, вірш і загадка, об'єднані за ознакою наявності мнемонічних засобів, тяжіють до окремої групи текстів малої форми, критерієм формування якої слугує прагнення до легкого запам'ятовування і швидкого відтворення.

Разом з тим поява нових, більш загальних ознак є цілком закономірною, а їхній вихід за межі започаткованого аналізу лише зайвий раз засвідчує справедливість того, що будь-яка класифікація набуває адекватності лише у разі її співвіднесення з метою аналізу чи дослідження [95, с. 187].

Для підвищення наочності уявлень щодо ступеня тяжіння текстів малої форми до прислів'я за кількістю спільних ознак (див. правий стовпчик табл., Додаток. Е, с. 268–270) нами представлено їхнє розташування у площині об'єднувального простору їх взаємодії (Рис. 1.1).

Рис. 1.1. Простір взаємодії ознак текстів малої форми

Зауважимо тут, що подальший розгляд особливостей усної реалізації англійського прислів'я відповідно до мети нашої праці без жодного сумніву має виявити додаткові ознаки, пов'язані зі специфікою його просодичної організації.

Отже, можна констатувати, що значну кількість лінгвістичних праць присвячено аналізу диференційних ознак тексту англійського прислів'я з позицій його жанрової специфіки [194; 93; 156; 37; 282], структурно-семантичних і композиційних особливостей [105; 139; 47], функціональних характеристик [259; 238; 117], історії та особливостей розвитку прислів'я як соціально- та національно-зумовленого жанру [280; 257; 210; 215; 252; 255] тощо.

Аналіз викладених вище думок та їх співвіднесення з відомими визначеннями прислів'я як мовного явища [283, с. 948; 285, с. 389; 291, с. 704; 293, с. 818–819; 149, с. 34; 105, с. 3–7, 15; 26, с. 7; 42, с. 46; 20, с. 3; 154, с. 67 тощо] надає нам підстави для трактування поняття *усної реалізації прислів'я* як відтворення семантично цілісного, узагальнено-образного, національно-культурного повчального висловлення, яке зберігає та передає соціальний досвід через моделювання стереотипів поведінки окремої спільноти і має специфічні інтонаційні риси, що виокремлюють його з множини висловлень інших різновидів. Типовими ознаками прислів'я як біфункціональної номінативно-комунікативної одиниці [105, с. 3, 4] є стислість, синтаксична замкненість, евфонічність та інтонаційна цілісноформленість.

Узагальнення викладеного зайвий раз підтверджує існування дуальної природи актуалізації прислів'я, з якою і пов'язані розглянуті вище системи ознак. Для підвищення правомірності апелювання в нашому дослідженні до специфіки взаємодії різних рівнів актуалізації прислів'я в межах традиційної системи, вживаної для наукового опису варіантів його усної реалізації пропонується схема актуалізації прислів'я на рівнях мови, мовлення і дискурсу (див. рис. 1.2).

На рисунку 1.2 нижче представлено схему актуалізації прислів'я на рівні мови, мовлення і дискурсу, що відповідає наявним у лінгвістиці спробам переосмислення класичної сосюрівської дихотомії мови як системи знаків, які виражають поняття [168, с. 40], і мовлення як суми всього того, що говорять люди, тобто, індивідуальних комбінацій, залежних від волі мовців, та актів фонації, необхідних для реалізації цих комбінацій [168, с. 34, 38, 43]. Третім компонентом деякі дослідники [74, с. 453-454] називають дискурс як "мовлення, занурене в життя" [16, с. 137], що вимагає у процесі дослідження усного мовлення обов'язкового врахування всіх дискурсивних соціальних і прагматичних чинників.

У межах кожного з перерахованих вище рівнів супідрядність його одиниць представлена за допомогою векторів **a**, **b** і **c**, відповідно, тобто, речення формують текст, висловлення складають усний текст, а мовленнєвий жанр утворюється сукупністю мовленнєвих актів.

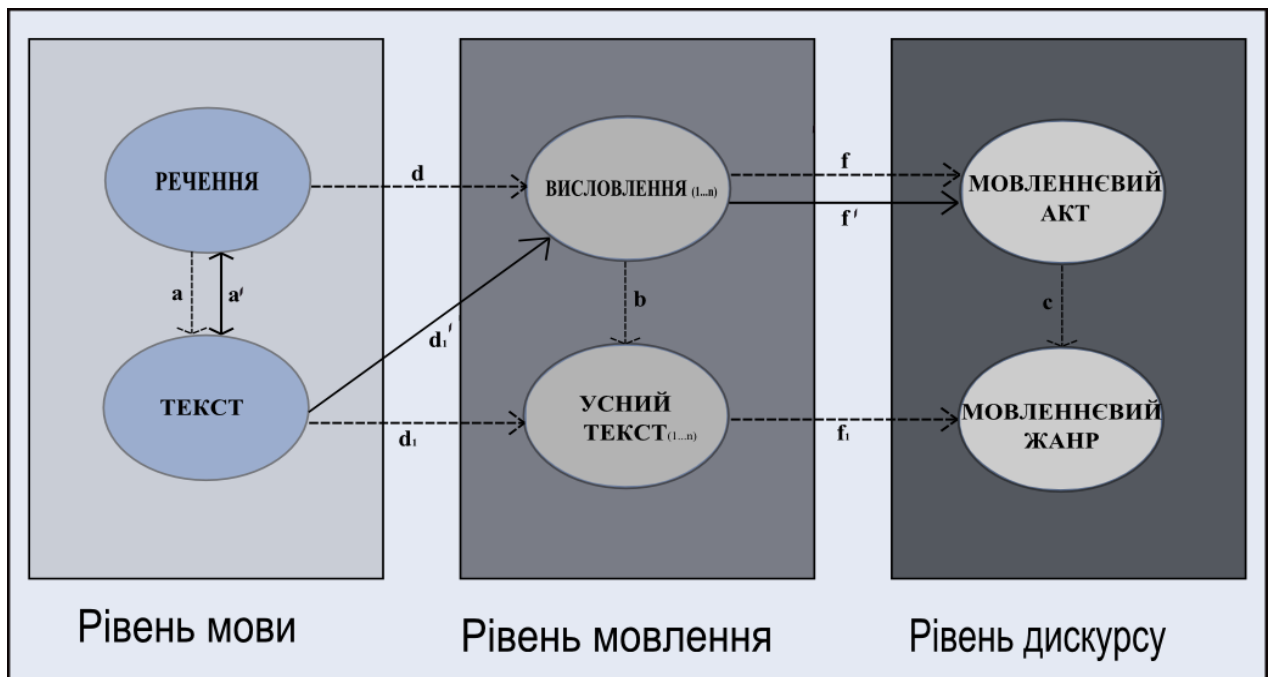

Рис. 1.2. Схема взаємодії рівнів актуалізації прислів'я

Вектор **d** указує на здатність речення бути актуалізованим у мовленні за допомогою низки висловлень, варіативність яких на сегментному й надсегментному рівнях породжує широкий спектр відтінків значення. Аналогічним чином інформаційна структура текстового повідомлення на рівні мовлення набуває остаточного оформлення за рахунок комплексу фонетичних засобів (**d₁**). У свою чергу, вектором **f** описано властивість висловлень функціонувати на рівні дискурсу в якості конкретних мовленнєвих актів, а вектор **f₁** демонструє здатність усного тексту, спроектованого в реальну комунікативну ситуацію, виявляти ознаки мовленнєвого жанру. Зауважимо при цьому, що під текстом ми розуміємо мовний твір необмеженої довжини, цілісну концептуально та структурно інтегровану семіотичну форму лінгвопсихоментальної діяльності мовця, що слугує прагматичним посередником комунікації й діалогічно вбудовану в семіотичний універсум культури [288, с. 599–600]. Зазвичай відношення між реченням і текстом є односторонніми, тобто, текст складається з певної кількості речень, як правило, більшої, ніж одне.

Разом з тим очевидним є й існування так званих текстів-примітивів, які можуть складатися з одного речення або, навіть, слова, на зразок вивісок, назв книг, спектаклів і кінофільмів тощо. Згідно з твердженням О.С. Кубрякової [114, с. 20], якщо вбачати в таких одиницях змістову завершеність і цілісність, тоді до критеріїв тексту слід включити його потенційне існування в межах особливого парадигматичного ряду, де найбільш стислий текст знаходиться в одному ряду із синонімічними йому розгорнутими, "нормальними" текстами і де

в початковому тексті-примітиві вже міститься певна гранично згорнута програма його подальшого можливого розгортання [114, с. 20]. Зазначимо, що і прислів'я здатне до подібних трансформацій, тобто, по-перше, його часто можна розгорнути в байку або казку, а, по-друге, прислів'я є мовним знаком, функцією якого є презентація конкретного соціального сценарію [8, с. 25]. Важливою також є й притаманна прислів'ю інформаційна самодостатність, яка визнається критерієм тексту [115, с. 72–81]. Саме тому у випадку з прислів'ям відношення "речення-текст" здатне набувати двостороннього характеру (див. вектор a').

Маючи на мовному рівні ознаки і речення, і тексту, прислів'я й на мовленнєвому рівні може функціонувати як текст, у разі зображення ним окремої життєвої ситуації, напр., ситуацію, у якій особу від рання одна за одною переслідують неприємності, можна вербалізувати висловленням-прислів'ям *It never rains, but it pours* (укр. *Біда біду тягне*), що водночас являє собою текст на позначення наведеної ситуації. Однак у переважній більшості розглянутих нами прикладів прислів'я актуалізуються насамперед як висловлення у складі більших за обсягом усних текстів, що й демонструється на рис. 1.2 за допомогою вектора d_1' , який завершує у наведеному випадку трикутник "речення-текст-висловлення". За цих умов на рівні дискурсу висловлення реалізується як мовленнєвий акт. За такого підходу мовленнєвий жанр як ієрархічно вища, ніж мовленнєвий акт одиниця дискурсу, у вигляді якого маніфестується кожен текст [288, с. 356–358], виходить за межі нашого розгляду.

Проведений вище аналіз різноманітних підходів до вивчення ознак прислів'я вказує на доцільність розгляду та конкретизації його функціональних, структурних і семантичних ознак.

1.2. Функціональні, структурні й семантичні ознаки озвученого англійського прислів'я

Потужна апелятивна сила прислів'я як перевіреного часом засобу підвищення ефективності комунікації та висока частота його використання в різноманітних ситуаціях спілкування викликають неослабний інтерес вітчизняних і зарубіжних лінгвістів [47; 242; 44; 149; 211; 238 та ін.]. Цим, мабуть, і зумовлена та особлива увага, яка приділяється ними багатоаспектності комунікативної функції прислів'я як тексту малої форми, а також його семантичній і структурній складності.

Започаткований у нашій праці розгляд суто лінгвальних ознак прислів'я дозволив виокремити такі найвагоміші з них: *узагальнювальний характер* використання часових форм теперішнього неозначеного часу [105, с. 7]; *сентенційність* (повчальність), пов'язана з наявністю у прислів'ї оцінно-етичної інформації [192, с. 37–38]; *образність* (метафоричність) [42, с. 9; 47, с. 23; 7,

с. 11; 144, с. 9–44; 265]; *афористичність* (здатність прислів'я за допомогою відповідних мовних засобів із додержанням вимог стислості й ритмомелодичної організації сприйматися як таке, що імпліцитно містить більшу інформацію, ніж та, що експліцитно виражена в тексті [192, с. 37; 42, с. 12]); *традиційність* за часовими (використання прислів'я протягом певного проміжку часу [42, с. 9; 47, с. 23; 7, с. 11; 144, с. 9–44; 265]) та частотними (повторюваність прислів'я в одній чи декількох мовних спільнотах або серед частини такої спільноти [265]) характеристиками функціонування прислів'я; *клішованість* (цілісне сприйняття прислів'я як існуючої в готовому вигляді синтаксичної й семантичної єдності, відтвореної без суттєвих змін у відповідних комунікативних ситуаціях [192, с. 37]); *стійкість* [117, с. 322–366; 42, с. 8–10; 184, с. 125; 265] (структурно-семантична, лексична, морфологічна й синтаксична, а також стійкість їхнього вжитку [117, с. 322–366]).

Утім, навіть зважаючи на наявність у прислів'я низки конкретних ознак, мовець не завжди цілком покладається на досвід слухача з приводу вживання у контексті того або іншого прислів'я й надає додаткові маркери, які вказують на той факт, що речення є прислів'ям, а не спонтанним висловленням мовця, напр., у Дж. Чосера зустрічається такий маркер проwerbіальних висловлень: *As clerkes sayn (As learned men say)* [255, с. 261–289]. Проведений нами аналіз 305 вжитих у контексті прислів'їв за джерелом [289], показав, що 107 прислів'їв (35% від загальної кількості) мають супроводжуючі лінгвальні маркери – слова типу: *There is a fine old saying, which everybody here is of course familiar with...*, *I know there's a proverb which says...*, *Do you think the old saying is true – about...*, *You English have a saying...* тощо.

Разом з тим, за спостереженням Ш. Арори, висловлення, сприйняте слухачем, правильно або неправильно, як прислів'я, набуває в результаті такого сприйняття ознак прислів'я [255, с. 261–289]. У такому випадку спрацьовує інтуїтивна жанрова рефлексія, що є частиною мовленнєвої свідомості [202, с. 81].

Розгляду функціональної специфіки прислів'я присвячено багато наукових праць, стислий аналіз яких засвідчує певну варіативність підходів до визначення провідних функцій прислів'я, зумовлену, насамперед, конкретним аспектом його дослідження, наприклад: *символічним* [149], *комунікативно-прагматичним* [105; 132], *аксіологічним* [248] тощо.

Подібне розмаїття є, на думку А. Крікманна [248], цілком зрозумілим, виходячи з того, що існування прислів'їв на межі мови і фольклору зумовлює наявність у них спільних функцій, які визначаються не їхньою поверхневою структурою, а більш загальним соціальним і культурним контекстом, характерним для фольклору. Серед найважливіших функцій прислів'я називають *дидактико-гносеологічну* [105; 132, с. 7], пов'язану з його

застосуванням як знаряддя пізнання світу, а також із призначенням прислів'я навчити адресата певної істини, надати пораду, допомогти у важкій ситуації, показати, які речі є важливими в житті, указати правильний шлях та *настановну* (*prescriptive*) [47, с. 15; 109, с. 97; 126, с. 89], відповідно до якої А. Крікманн [248] виокремлює 8 типів настанов: (1) 'збережи щось'; (2) 'знищ щось'; (3) 'здобудь щось'; (4) 'уникай чогось' та їхні еквіваленти у пасиві.

У праці [149, с. 45] розглядаються також притаманні прислів'ю *пізнавально-світоглядна, регулятивно-адаптивна й комунікативно-мнемонічна* функції. Більш укрупнене диференціювання на *прагматичну* (вплив на свідомість адресата), *соціальну* (корелює зі сприйняттям стереотипів, норм поведінки певного соціуму) та *моделюючу* (на базі набутого соціального досвіду людина може адекватно вирішувати життєві ситуації) функції прислів'я має місце у дослідженні О. В. Корень, яка виокремлює також прагматичну підфункцію аргументації [105, с. 9]. Серед інших функцій прислів'я пропонується вирізняти *узагальнювальну* (виведення результату) [47, с. 15; 126, с. 89; 294, с. 839; 26, с. 7; 293, с. 818–819; 283, с. 948; 144, с. 37], *оцінну* [26, с. 7; 126, с. 89] та *директивну* [149, с. 34]. Однак найбільш інформативним у плані інтонаційного оформлення мовлення вбачається запропоноване А. Крікманном [248] представлення функцій прислів'я як тріади "твердження → оцінка → припис" (*statement → evaluation → prescription*).

Зважаючи на існуючі підходи до вивчення прислів'я, акцентуємо увагу на тому, що воно функціонує в якості одиниці зі смисловою [167; 26, с. 7; 105, с. 4; 20, с. 3], структурною [167; 149, с. 34; 284, с. 389] та комунікативною [117, с. 201, 312–313, 323; 167; 105, с. 4] цілісністю, а отже, достеменність його наукового опису зумовлює необхідність додаткового вивчення взаємодії фонетичних, лексичних і граматичних одиниць у їхньому співвіднесенні із соціально-інтерактивними одиницями.

Виходячи з відомого положення про знаковий характер прислів'я [139, с. 86] і твердження [61, с. 41; 136, с. 219–220] щодо необхідності вивчення знаків у площинах прагматики, семантики й синтактики, ми маємо підстави для здійснення подальшого аналізу об'єкта дослідження у зазначених межах.

Тому, насамперед, звернемо увагу на те, що у плані поверхневої структури прислів'я є автономними за змістом реченнями [26, с. 7; 105, с. 4; 20, с. 3], які функціонують у синтаксично замкненому вигляді [117, с. 200; 105, с. 4; 149, с. 34; 144, с. 37], є стислими за формою [149, с. 34; 153, с. 82; 265; 293, с. 818–819; 105, с. 4, 15; 291, с. 704; 167; 211; 292, с. 2231; 126, с. 89; 117, с. 312–313, 323], що зумовлюється високим ступенем компресії інформації у прислів'ї [105, с. 4], і мають неускладнену синтаксичну будову [146, с. 46; 105, с. 4].

Синтаксична структура прислів'їв зазвичай будується за моделями простого або складного (складносурядного та складнопідрядного) речення [42, с. 9–10; 284, с. 389]. Як правило, прислів'я містять 7 ± 2 слова, що відповідає можливостям оперативної пам'яті і мовця, і слухача [105, с. 4; 75, с. 17; 61, с. 164; 125, с. 189]. Стверджувальні або заперечні комунікативні типи висловлень репрезентуються у прислів'ях трьома синтактико-структурними підтипами: розповідним, спонукальним і питальним, напр., *Life begins at forty*, *Give credit where credit is due*, *Why keep a dog and bark yourself?* [105, с. 7], із домінуванням стверджувальних форм (89% серед досліджуваних [там само, с. 9] 5796 одиниць). Крім того, притаманні спонукальним прислів'ям імперативність та директивність можуть бути виражені за допомогою розповідної моделі [105, с. 11; 132, с. 254–255].

Результати низки досліджень свідчать, що прислів'я за час свого існування набуває певних лексико-граматичних змін [248]. Визначення допустимих меж лексико-граматичної варіативності прислів'я, яка не порушує його дидактичного змісту та не здійснює суттєвого впливу на специфіку взаємодії просодичних засобів усної актуалізації його варіантів, слід віднести до питань, що не отримали до цих пір остаточного вирішення.

Так, з одного боку, константність структури прислів'я [26, с. 7; 265; 284, с. 389; 105, с. 15; 139, с. 86; 126, с. 89; 144, с. 37; 21, с. 133] дозволяє зараховувати його до класу лексикалізованих реченневих основ (*lexicalized sentence stems*) [266, с. 210–211], як, наприклад, прислів'я *A stitch in time saves nine*, на відміну від речення *A stitch in time saves twenty-six*, яке втратило статус конвенційного прислів'я. Зазначена лексикалізація прислів'їв пов'язана, насамперед, із холистичністю їхнього зберігання у пам'яті мовця, яка значно полегшує вживання та розпізнавання прислів'їв у процесі комунікації й обмежує їхню структурно-змістову варіативність. Водночас, як це видно з прикладу, лексичні зміни у складі прислів'я можуть привести до появи варіантів, що є граматично правильними реченнями, але вже не сприймаються як прислів'я [184, с. 125], оскільки традиційність вживання прислів'я забороняє зміни в його лексико-граматичній основі [117, с. 76, 122].

Проте, на думку А. Крікманна [248], помилково вважати, що серед прислів'їв абсолютно виключена структурно-змістова варіативність. На наш погляд, більш логічним виглядає припущення, що зміни у структурно-змістовій основі прислів'я, насамперед у його лексико-граматичному складі, можуть відбуватися у діахронічному і в синхронічному зрізах. При цьому в діахронії еволюціонування прислів'я пов'язується [117, с. 129; 105, с. 2; 159, с. 205] з появою нових значень і втратою первинних, компресією форми за рахунок скорочення семантично надлишкових елементів, напр., *saves nine* у висловленні

Well, a stitch in time saves nine, you know або *before they are hatched* у прислів'ї *Don't count your chickens before they are hatched* [289, с. 49] та переосмисленням змісту за рахунок уточнення або розширення контекстів і ситуацій, у яких може застосовуватися прислів'я.

У процесі свого історичного розвитку прислів'я відшліфовуються, підлягаючи внутрішнім змінам [117, с. 129]. Так, наприклад, аналіз варіантів одного й того ж прислів'я, які містяться в пареміографічному словнику [289], показав, що зміни в лексико-граматичному складі прислів'їв можуть включати:

1) уживання синонімів, напр., *It is an ill bird that fouls its own nest – It is an ill bird that defiles its own nest – It is a foul bird that defiles its own nest* [там само, с. 31];

2) заміну архаїзмів на більш уживані лексичні одиниці, напр., *Burnt bairns dread the fire – A burnt child dreads the fire* [там само, с. 50];

3) варіативність модальних дієслів, напр., *Accidents will happen in the best regulated families – Accidents may occur in the best regulated families – Accidents can occur in the best regulated families* [там само, с. 20];

4) варіативність прийменників, напр., *The appetite comes with eating – The appetite comes while eating – The appetite comes in eating* [там само, с. 31];

5) варіативність артиклів, напр., *Curiosity killed the cat – Curiosity killed a cat* [там само, с. 61]; *Best defence is attack – The best defence is offence* [там само, с. 65];

6) зміну числа іменника, напр., *Don't cross the bridges before you come to them – Don't cross the bridge till you get to it* [там само, с. 39]; *A new broom sweeps clean – New brooms sweep clean* [там само, с. 40];

7) варіативність часових форм дієслів (здебільшого, взаємозамінність форм теперішнього та майбутнього неозначених часів), напр., *When the cat is away, the mice will play – When the cat is away, the mice play* [там само, с. 47];

8) уживання пасивного стану замість активного, напр., *You cannot catch old birds with chaff – Old birds are not to be caught with chaff* [там само, с. 32]; *You may know a man by his company – A man is known by the company he keeps* [там само, с. 57];

9) зміни у тема-рема-тичному членуванні, напр., *The darkest hour is that before the dawn – It is always darkest before the dawn* [там само, с. 62];

10) наявність синтаксичних розширювачів (обставини, означення), напр., *Appearances are deceptive – Appearances often deceive* [там само, с. 22]; *Confession is good for the soul – Open confession is good for the soul* [там само, с. 58];

11) функціонування еліпсів, напр., *Accidents will happen – Accidents will happen in the best regulated families* [там само, с. 20]; *Blood is thicker than water – Blood is thick* [там само, с. 35];

12) перестановку предикативних одиниць або їх елементів, напр., *As you brew, so must you drink – One must drink as one brews* [там само, с. 38]; *Best defence*

is attack – Attack is the best form of defence [там само, с. 65]; *Discretion is the better part of valour – The better part of valour is discretion* [там само, с. 69];

13) взаємозаміну сурядного та підрядного зв'язку, напр., *You have made your bed, and you must lie on it – As you make your bed so you must lie on it* [там само, с. 27]; *When the cat is away, the mice play – The cat is away, and the mice play* [там само, с. 47];

14) наявність сполучникового й безсполучникового зв'язку (напр., *Art is long, time is fleeting – Art is long and time is short* [там само, с. 69]; *Two is company, but three is none – Two is company, three is a crowd* [там само, с. 56]);

15) варіювання типів підрядних речень, напр., *If the cap fits, wear it – Those whom the cap fits, let them wear it* [там само, с. 44] тощо.

При цьому необхідно зазначити, що зміни в лексико-граматичному складі прислів'я обмежуються відносною стабільністю його образної структури та вживаних лексичних одиниць [282].

Структурно-змістова варіативність прислів'їв може бути зумовлена зовнішніми чинниками, наприклад, контекстом конкретної мовленнєвої ситуації, які можуть призвести до таких змін:

1) втрати прислів'ям предикативності, напр., *Actions speak louder than words – Everyone admitted the country was in a mess and all they ever seemed to do was to write and talk about it. Henrietta and Elizabeth wanted action, not words; Evelyn Larkin promised a new world, not in the future, but now* [289, с. 21]; *The rotten apple injures its neighbours – Buffalo's got a pretty clean force. Except for a few two-bit chiselers like Morrison who shoot anglers on their own. Every police force has a few bad apples* [там само, с. 23];

2) узгодження часів, напр., *There is no place like home – They had been in London, and many other grand towns; but they always said there was no place like home; and then they were so agreeable with each other – never fell out nor “threaped”. She did not know where there was such a family for being united* [там само, с. 145]; *It is the first step that counts/costs – But since already he had betrayed his conscience, he would realize that what had happened outweighed what more could happen. It was the first step that counted!* [там само, с. 166]);

3) заміни його лексичних складників на нестандартні варіанти (напр., *An apple a day keeps the doctor away – A doctor a day keeps the jim-jams away* [там само, с. 23]; *Beggars cannot be choosers – The offer fell at his feet just when he was demobilized; he hated the idea of it, but was sensible enough to realize, even then, that ex-officers cannot be choosers* [там само, с. 28-29]; *A bird in the hand is worth two in the bush – A job in hand was worth two in the future* [там само, с. 29-30]) тощо.

Звичайно, за подібної варіативності прислів'я має зберігати свою семантичну основу, що дозволить адресатові під час декодування повідомлення прогнозувати кінцевий зміст прислів'я та здійснити його інтерпретацію. Водночас, зазначені

вище зміни здатні призвести до варіативності прислів'я на сегментному й надсегментному рівнях, що з часом може зумовити його трансформацію у конвенційну приказку, ідіому тощо, для інтерпретації яких уже не потрібне відновлення тексту всього прислів'я, напр., прислів'я *A rolling stone gathers no moss* [289, с. 168] має дериват *a rolling stone* "перекоти-поле"; від прислів'я *a burnt child dreads the fire* відокремилися слова *a burnt child*, які тепер уживаються самотійно у значенні "лякана ворона"; з прислів'я *if you run after two hares you will catch neither* утворився вираз *to run after two hares* – гнатися за двома зайцями [20, с. 6].

Під час дослідження просодичної організації англійських прислів'їв виникає сенс розглядати еліпсис у якості єдиного засобу трансформації прислів'я, що в межах конкретної мовленнєвої ситуації не порушує семантичної основи прислів'я, не здійснює впливу на варіативність просодичних засобів під час його усної актуалізації і дозволяє слухачеві миттєво реконструювати лексико-граматичну структуру прислів'я. Його часте використання, особливо в невимушеному спілкуванні, пояснюється [282; 293, с. 818–819; 132, с. 203; 2, с. 129, 132–133] тим, що еліпс є досить продуктивним способом компактного представлення інформації [2, с. 128], який завдяки схожості соціокультурного фонового знання комунікантів не потребує використання додаткового мовного коду.

З викладеного стає очевидним, що під час вивчення особливостей взаємодії просодичних засобів реалізації англійських прислів'їв важливого значення набуває зіставлення і співвіднесення результатів фонетичного дослідження зі специфікою варіювання структурно-змістової основи прислів'я та лексико-граматичних засобів його вираження, яке має здійснюватися на тлі існування загального соціокультурного поля комунікантів.

1.3. Механізм усної реалізації англійського прислів'я

Проблема озвучення англійського прислів'я в усному дискурсі пов'язана із загальною проблемою мовленнєвої актуалізації висловлення. Соціокультурні особливості комунікативної функції прислів'я, стійкість і лаконічність його лексико-граматичної будови, а також необхідність обов'язкового переосмислення реципієнтом його лексичних засобів дозволяють розглядати прислів'я як специфічну номінативно-комунікативну одиницю. Важливу роль у здійсненні перлокутивного впливу змісту прислів'я на слухача відіграє також добір інтонаційних засобів, зумовлених низкою соціокультурних факторів, без урахування яких неможливо уявити специфіку механізму його усної реалізації.

Необхідність обґрунтування загальної моделі механізму усної реалізації англійського прислів'я, здатної забезпечити адекватний науковий опис

результатів експериментального вивчення особливостей його інтонації, зумовила розгляд наукових теоретичних праць, спрямований на вирішення цього питання, який показав, що існує низка вербальних і вербально-графічних моделей комунікації, покликаних відображати різні її специфічні аспекти. Так, за В. фон Гумбольдтом і О.О. Потебнею, розуміння комунікантами один одного вбачається як точка стику верхівок двох трикутників або конусів, а решта площі фігур відображає індивідуальний досвід мовця і слухача, їхні особистісні смисли та інтерпретації [91, с. 80–81]. У вербально-графічній моделі Ф. де Соссюра [168, с. 36–37] увага акцентується переважно на пов'язаних зі спілкуванням фізичних, фізіологічних і психічних процесах. В основу опису комунікативної моделі К. Бюлера покладено три семіотичні функції мови (репрезентація, експресія, апеляція), підкреслюється міжособистісний характер мовлення та його конкретність відносно учасників мовленнєвого акту [163, с. 126–127]. Відома формула Г. Лассвелла *Who says what to whom in which channel with what effect?* також здатна відігравати роль методологічного підґрунтя побудови відповідних моделей, компонентами яких мають бути комунікатор, повідомлення, канал, отримувач і наслідки комунікації [91, с. 71–72]. Функціональна модель комунікації Р. Якобсона [206, с. 198; 164, с. 128] є безпосередньою інтерпретацією кодової моделі К. Шеннона з огляду на потреби лінгвістики, пов'язані з аналізом функцій мови в цілому, аналізом функціонування окремих мовних одиниць, продукування мовлення та тексту. Семіотична модель тексту Ю.М. Лотмана [123, с. 167; 23, с. 49] уточнює модель Р. Якобсона через поняття про індивідуальність стилів адресанта й адресата, зумовлюючи неповторність смислів, якими вони оперують. Факт включення до опису моделі комунікації зворотного зв'язку зумовив поширення думок, пов'язаних із роботами М.М. Бахтіна, Р. Барта, Г. Шпета та ін., щодо інтеракційних моделей [91, с. 76–80; 23, с. 50; 125, с. 38–40]. Утім Ф.С. Бацевич [23, с. 50] вважає недоліком цих моделей ігнорування психологічних, соціальних та інших чинників, пов'язаних із міжособистісним спілкуванням.

Потреба в урахуванні позалінгвальних факторів дискурсу зумовила розробку О.М. Селівановою діалогічної моделі комунікативної ситуації, спрямованої на інтегрування ідеї М.М. Бахтіна з новими психолінгвістичними, лінгвопрагматичними, семіотичними й культурологічними теоріями. Запропоновану нею вербально-графічну модель засновано на взаємопов'язаних у комунікативному процесі модулях адресанта й адресата, тексту (висловлення), інтеріорізованого комунікантами буття, а також семіотичного універсуму [164, с. 144–147].

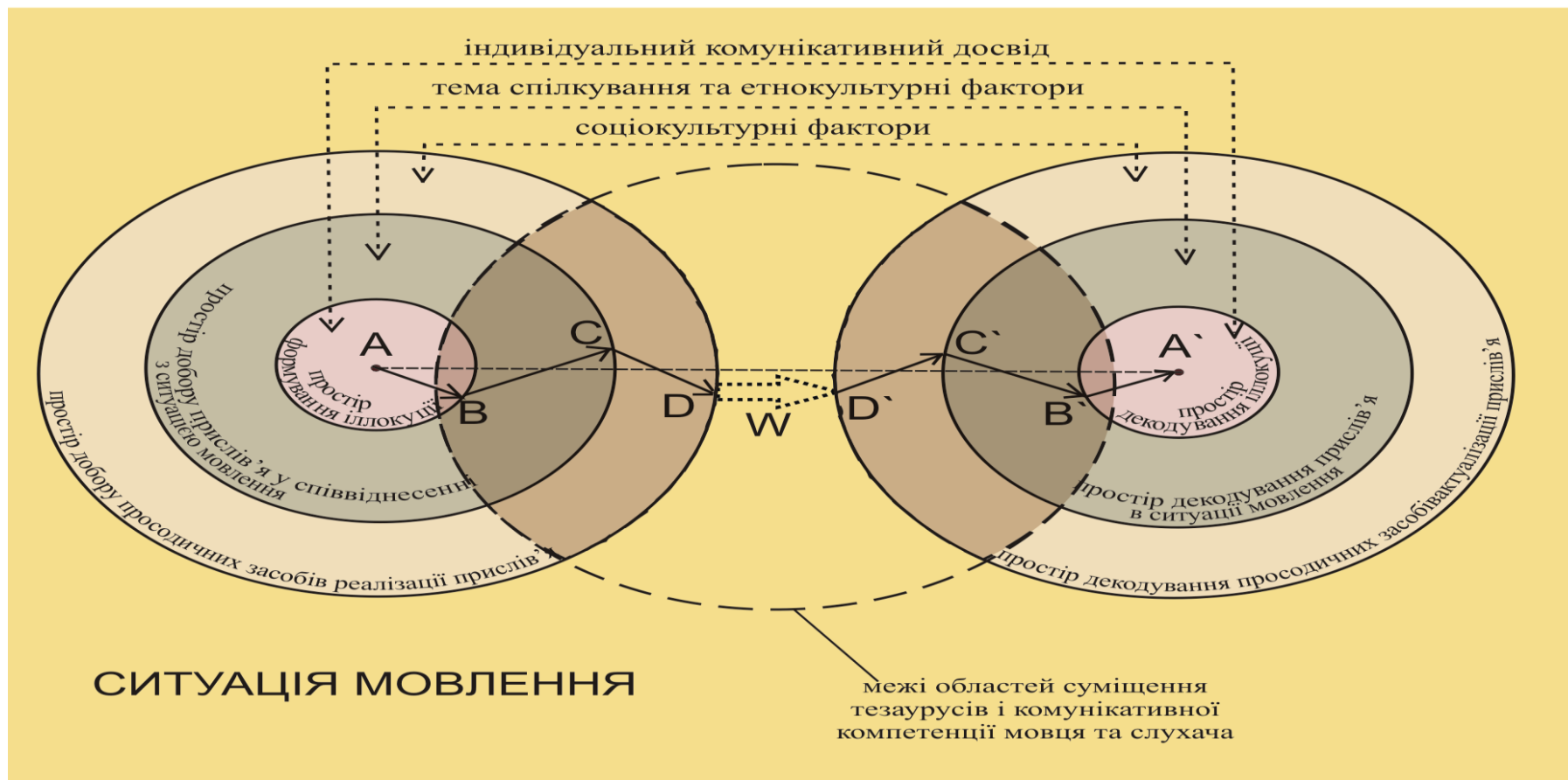
Найбільш близькою до сутності проблеми, що розглядається, є модель, наведена в дисертаційній праці Я.Р. Федорів [180, с. 15–19]. Проте її змістове насичення, спрямоване на добір свідомістю мовця стилістичних,

лексико-граматичних, просодичних та позалінгвальних засобів, зумовлює необхідність урахування значної кількості додаткових факторів, здатних призвести до необґрунтованого розширення меж контексту нашого дослідження.

Зрозуміло, що навіть за наявності цілком адекватних теоретико-методологічних ідей, будь-яка зі згаданих вище моделей механізмів реалізації розмаїття комунікативних процесів не може бути безпосередньо використана нами для опису результатів експериментально-фонетичного дослідження особливостей усної актуалізації англійського прислів'я.

При обґрунтуванні більш адекватної моделі ми виходили з відомого положення [23, с. 104] про те, що комунікативний акт слід розглядати як певну єдність цілої низки пов'язаних із ситуацією мовлення позалінгвальних чинників, внутрішнього семантичного контексту, спільних пресупозицій комунікантів і безпосередньо процесу мовлення. Технологію здійснення комунікативного акту було подрібнено на такі найзагальніші процедури, як реалізація і відправлення повідомлення мовцем, його доставка через канал зв'язку й отримання та опрацювання повідомлення слухачем. При цьому враховувалося також, що комунікативному акту передуює операція формування повідомлення, джерелом якого є інтенція мовця [там само].

З побудованої таким чином моделі (див. рис. 1.3) видно, що у процесі актуалізації прислів'я мають брати участь принаймні два індивіди, а саме, відправник повідомлення (мовець) та його одержувач (слухач). Необхідною передумовою успішної комунікації є також наявність певних областей суміщення тезаурусів і комунікативної компетенції мовця і слухача, згадуваних у джерелах [113, с. 78, 99; 23, с. 124–125; 48, с. 14–16]. Відповідно до праць [17, с. 47; 113, с. 78–79], тезаурус комунікантів акумулює в собі фонове знання, філологічний аспект якого, пов'язаний з адекватним сприйняттям метафор та образів, особливо важливий для використання й розуміння прислів'я. При цьому, під комунікативною компетенцією в лінгвістиці розуміють [23, с. 122–123; 35, с. 11] навички використання мови в конкретному контексті й ситуації спілкування, уміння зорієнтуватися у співбесіднику й ефективно впливати на нього. На думку Ф. С. Бацевича [23, с. 122–123] комунікативна компетенція містить такі компоненти: мовний (здатність продукувати і розуміти необмежену кількість правильних повідомлень), дискурсивний (властивість поєднувати повідомлення у зв'язні дискурси), соціолінгвістичний (можливість продукувати і розуміти мовлення у конкретному соціолінгвістичному контексті спілкування), іллокутивний (здатність реалізовувати комунікативні наміри, використовуючи структуру мовленнєвого акту) і стратегічний (уміння брати ефективну участь у спілкуванні, добираючи правильну стратегію і тактику спілкування).

Умовні позначення:

Вектори: $A \rightarrow A'$ – мовленнєвої норми, $A \rightarrow B$ – формування іллокуції мовцем; $B \rightarrow C$ – добору прислів'я у співвіднесенні з ситуацією мовлення; $C \rightarrow D$ – добору просодичних засобів реалізації прислів'я; W – комунікації; $D' \rightarrow C'$ – декодування просодичних засобів слухачем; $C' \rightarrow B'$ – декодування прислів'я в ситуації мовлення; $B' \rightarrow A'$ – декодування іллокуції

Рис. 1.3. Узагальнена модель усної реалізації англійського прислів'я

Відповідно до цього, обмеження областей суміщення тезаурусів і комунікативної компетенції мовця та слухача показане нами у вигляді штрихового кола у центрі моделі, побудованої на площині конкретної ситуації мовлення, в якій відбувається відповідна взаємодія сфер свідомості мовця і слухача під час комунікації.

Цілком зрозуміло, що добір прислів'я та його декодування в ситуації мовлення здійснюються під впливом етнокультурних факторів і теми спілкування. Це пояснюється тим, що, по-перше, прислів'я функціонує у межах конкретного культурно-національного та історичного поля [149, с. 34; 113, с. 78–79], яке накладає відбиток на мовні ресурси адресата і за межами якого існує ефект смислових ножиць – невідповідність використаних мовних засобів тим мовним ресурсам, які є в розпорядженні адресата, тобто, ризик комунікативної невдачі [61, с. 181]. По-друге, згідно із законом комплементарності мови [113, с. 135] смисловою завершеністю [30, с. 95; 99, с. 118; 23, с. 154; 47, с. 39] прислів'я як мовленнєвий акт, простий, ускладнений або складний [105, с. 9–11] набуває в рамках обміну як мінімальної одиниці комунікативної взаємодії [125, с. 186], так званого мовленнєвого параграфу [217, с. 100–101; 218, с. 115], що реалізує одну із тем спілкування [101, с. 86; 288, с. 622]. Унаслідок цього, мовна одиниця збуджує у свідомості комунікантів не лише узагальнені образи, а й уявлення про конкретні предмети або ситуації [167; 243; 256; 15, с. 245].

Обсяг вербалізації, придатної для сприйняття теми прислів'я, залежить від можливостей робочої пам'яті комунікантів, яка здатна утримувати смисл та елементи форми, що відповідають трьом-чотирьом реплікам середньої довжини, тобто, приблизно одному простому або складному обміну [125, с. 189]. Як зазначається у праці [272, с. 139], найбільш стабільними рисами теми зазвичай є її номінація, ратифікація (прийняття), розвиток та коментар (слухачем). В усному дискурсі за відсутності візуальних маркерів на позначення зміни теми структурні частини набувають форми мовленнєвих параграфів і називаються паратонами. Початок і кінець паратону робляться фонологічно помітними за допомогою певних інтонаційних сигналів, наприклад, підвищеного рівня висоти тону на його початку та дуже низького його рівня на завершенні, який супроводжується втратою амплітуди і тривалою паузою, що вважається сигналом зміни теми. При цьому найбільш типовим маркером кінця паратону вважається довга пауза, що зазвичай перевищує одну секунду [217, с. 100–101].

Отже, уживання прислів'я в мовленні часто сигналізує про кінець теми і перехід до інших тем або завершального обміну в діалозі [272, с. 134–135; 277, с. 126–128], наприклад (тему виділено жирним шрифтом):

“Not strange, really,” Wilson said. “Which would you rather do? Take a good birching or lose your pay?” Then he felt embarrassed at asking it and before Macomber could answer he went on, “We all take a beating every day, you know, one way or another.” This was no better. “Good God,” he thought. “I am a diplomat, aren’t I?” “Yes, we take a beating,” said Macomber, still not looking at him (ShHLFM).

Виходячи із зазначеної вище логіки розробки теоретичних передумов експериментально-фонетичного дослідження, нами було сформовано загальний алгоритм реалізації процесу мовленнєвого повідомлення з прислів’ям. Відповідно до алгоритму, цей процес було поділено на три укрупнені процедури: формування іллокуції (вектор $A \rightarrow B$), добір прислів’я у співвіднесенні із ситуацією мовлення (вектор $B \rightarrow C$) і добір просодичних засобів реалізації прислів’я (вектор $C \rightarrow D$). При цьому в конкретних ситуаціях мовлення вектори реалізації зазначених процедур (див. рис. 1.1), відхиляються від мовленнєвої норми, апроксимованої прямою AA' , убік тих чи інших її маргінальних зон.

Під час здійснення процедури $A \rightarrow B$ у мовця під впливом індивідуального комунікативного досвіду формується іллокутивний намір щодо майбутнього висловлення, а також програмується рівень його емоційно-прагматичного потенціалу [78, с. 47–50]. У ході реалізації процедури $B \rightarrow C$ мовець, у рамках здобутого ним етнокультурного знання, обирає прислів’я як найефективніший засіб втілення свого іллокутивного наміру і співвідносить значення цього прислів’я з темою поточного мовленнєвого обміну для перевірки доречності його вживання.

Процес усної актуалізації англійського прислів’я завершується процедурою $C \rightarrow D$, сутність якої полягає у здійснюваному під впливом визначених вище соціокультурних факторів доборі мовцем необхідних просодичних засобів. Саме на цьому етапі за допомогою просодичних засобів і реалізується емоційно-прагматичний потенціал висловлення. У випадку попередньої підготовленості мовця до використання прислів’я, у нього відпадає потреба у формуванні поверхневої структури речення і виникає можливість спрямування енергії на визначення часу, мелодики та ритму висловлення згідно з конкретним іллокутивним наміром [266, с. 208]. Здійснюване у такий спосіб мовленнєве повідомлення досягає сфери свідомості слухача у напрямі, відповідно позначеному на моделі у вигляді вектору повідомлення W .

Ефективність процесу декодування адресатом смислу прислів’я цілком залежить від здатності його адекватного сприйняття [232, с. 31]. Під час такого сприйняття або інтерпретації прислів’я, вжитого в конкретній ситуації мовлення, у свідомості слухача реалізуються три укрупнені (дзеркальні щодо реалізації прислів’я мовцем) процедури, які охоплюють декодування просодичних засобів реалізації прислів’я (вектор $D' \rightarrow C'$), декодування

прислів'я в ситуації мовлення (вектор $C' \rightarrow B'$) та декодування іллокутивного наміру мовця (вектор $B' \rightarrow A'$).

У ході реалізації процедури $D' \rightarrow C'$ слухач, як правило, розпізнає просодичні засоби актуалізації прислів'я у межах культурного рівня своєї мовленнєвої особистості, формування якої відбувалося під впливом зазначених вище соціокультурних факторів. На цьому етапі слухач усвідомлює також ступінь інтенсивності емоційно-прагматичного потенціалу повідомлення, що сприяє появі гіпотези про комунікативний намір мовця.

Під час процедури $C' \rightarrow B'$ слухач сприймає висловлення насамперед як таке, що має стилістичне забарвлення, характерне для тексту малої форми, та ідентифікує прислів'я вже суто в межах свого етнокультурного знання. Водночас, співвіднесення загального значення прислів'я з темою поточного мовленнєвого обміну дозволяє слухачеві встановити доречність/недоречність уживання прислів'я і з'ясувати його смисл.

Процедура $B' \rightarrow A'$ потребує використання слухачем його індивідуального комунікативного досвіду для декодування іллокутивної сили повідомлення та вироблення адекватної реакції, вираженої вербальними або невербальними засобами.

Звернемо також увагу на те, що процедура інтерпретації прислів'я-максими відбувається за практично ідентичним алгоритмом. Проте для декодування прислів'я цього типу відпадає необхідність у залученні етнокультурного знання.

Відповідно до функціонального призначення прислів'я, після реакції слухача на отримане повідомлення і завершення або продовження мовленнєвого обміну, прислів'я повертається до довготривалої пам'яті [80, с. 137], перетворюючись на частину узагальненого образу певного типу ситуації, моделі певного контексту і частину культурного контексту [125, с. 152–153]. Таким чином, відбувається приріст сфери свідомості учасників комунікації й, відповідно, розширюються області суміщення їхніх тезаурусів і комунікативної компетенції.

Отже, обґрунтована на основі визначених вище найвпливовіших соціопрагматичних факторів, модель усної реалізації англійського прислів'я в усному соціальноспрямованому дискурсі уможливорює проведення та адекватний опис результатів започаткованого нами експериментально-фонетичного дослідження особливостей інтонаційного оформлення прислів'я як мовленнєвого явища.

1.4. Взаємодія мовних засобів актуалізації англійського прислів'я

З наведеного вище опису узагальненої моделі реалізації тексту англійського прислів'я стає зрозумілим, що його контекстні реалізації залежать від специфіки взаємодії мовних засобів. У зв'язку з цим і виникає потреба у більш детальному розгляді особливостей такої взаємодії в ході актуалізації англійського прислів'я в усному мовленні. Для вирішення цього питання звернемо, насамперед, увагу на те, що текст складається з речень, кількість яких не може бути менша, але скільки завгодно більша від одного [14, с. 35]. Така теза про текстову природу прислів'їв [105, с. 7, 15; 139, с. 86; 109, с. 87–88], які являють собою короткі речення або, навіть, як зауважує Ю. Степанов [170, с. 159], короткі оповідання, уявляється цілком справедливою. Прислів'ю як і текстові завжди притаманна певна прагматична сутність [14, с. 40; 187, с. 143], тобто, його конкретне комунікативне призначення полягає в емоційно-вольовому й естетичному впливі на адресата.

На думку низки дослідників [135, с. 30, 35; 77, с. 22; 118; 124, с. 51; 136, с. 247; 113, с. 97], існування у мовця певного прагматичного наміру й необхідність забезпечення оптимального ефекту від сприйняття конкретного тексту або висловлення змушують його відповідним чином організовувати мовленнєве повідомлення і цілком свідомо добирати лінгвальні засоби його реалізації, виходячи з можливостей реципієнта осягнути й декодувати зміст переданої йому інформації.

У праці [77, с. 162, 175] зазначається, що вже на рівні конкретного висловлення – мінімальної одиниці, до якої може зводитися текст, його загальний смисл передається сукупністю всіх мовних засобів, з чітко визначеною роллю у цьому процесі кожної мовної підсистеми. При цьому лексичні, граматичні й інтонаційні комплекси, які виокремлюються в семантиці висловлення, можуть на основі відомого принципу суперпозиції характеризуватися відносною незалежністю один від одного [77, с. 32–33]. І, навпаки, в умовах розгляду системної взаємодії цих комплексів зазвичай наголошується [12, с. 13–14; 89, с. 116; 113, с. 97; 122, с. 92–93; 178, с. 34] на існуванні між ними органічного зв'язку.

У багатьох лінгвістичних працях [77, с. 90, 162; 178, с. 35; 137, с. 115] доводиться, що односпрямована або різноспрямована взаємодія фонетичних і відповідних лексико-граматичних засобів покликана сприяти збільшенню ефективності мовного коду та надійності розпізнавання смислу в умовах усної комунікації, а також підвищенню або зниженню ступеня смислової й емоційної акцентуації висловлення [77, с. 162; 108, с. 112–113; 89, с. 8; 151, с. 197; 273, с. 184–186]. При цьому пропонується [12, с. 13–14] вивчати інтонаційні засоби

оформлення висловлення як окремо, так і у взаємодії з іншими мовними засобами, оскільки специфічні риси організації тексту часто знаходять своє пояснення лише при співвіднесенні між собою декількох мовних ярусів [119, с. 93].

Отже, ефективність впливу прислів'я на слухача, як і будь-якого іншого риторичного висловлення, досягається за рахунок специфічного використання відповідних мовних засобів [123, с. 199], здатних певною мірою порушити звичайний слововжиток [212, с. 437–438; 136, с. 247]. Подібне перетворення, як зазначається у праці [136, с. 247], може стосуватися лексичної і граматичної семантики (метафора, метонімія та інші види образного вживання слів і форм), синтаксичної структури висловлення (фігури експресивного синтаксису) та фонаційно-просодичних явищ (алітерація, асонанс, редуплікація, подовження, акцентуація, ритм, паузація, інтонаційний паралелізм тощо) [77, с. 28; 212, с. 438].

З огляду на це, більш детального розгляду потребує специфіка взаємодії лексичних, граматичних і фонетичних засобів оформлення прислів'їв, яка і сприяє досягненню необхідного стилістичного ефекту, а, отже, і реалізації емоційно-вольового й естетичного впливу на адресата.

Зображувальні тропи, виражені переважно лексичними та лексико-синтаксичними засобами, можуть бути представлені у прислів'ях порівняннями, напр., *Better be envied than pitied* [5, с. 11], метафорами, напр., *Hatred is blind, as well as love* [5, с. 21], метоніміями, напр., *A fool's tongue runs before his wits* [5, с. 2], гіперболами, напр., *A small leak will sink a great ship* [5, с. 5], антитезами, напр., *A light purse makes a heavy heart* [5, с. 4]) тощо.

У низці праць [178, с. 35; 263, с. 1–18; 77, с. 87] звернено увагу на наявність кореляції між певними тропами та їхнім просодичним оформленням. Зокрема, І.Г. Торсуєва [178, с. 35] вказує, що в казках протиставлення сил добра і зла, великого й маленького за розміром персонажів, швидкої та повільної дії тощо здійснюється у вигляді антитези. Зазначені особливості також притаманні прислів'ю, напр., *A foul morn may turn to a fair day, Be slow to promise and quick to perform, Better a little fire to warm us, than a great one to burn us*. На інтонаційному рівні це реалізується, як правило, за рахунок використання максимальних і мінімальних значень інтонаційних параметрів стосовно їхніх середніх текстових показників. Так, наприклад, антитеза "добро – зло" може бути представлена у вигляді зміни мелодичного діапазону та форми мелодичного контуру, а антитеза "великий – маленький" – за рахунок контрастних характеристик висотнонального рівня вимови [див. також 77, с. 87].

Для багатьох прислів'їв типовим є використання слів-підсилювачів, зокрема, модальних та оцінних, напр., *False friends are worse than open enemies* [5, с. 17], *If you cannot bite, never show your teeth* [там само, с. 26], які за допомогою інтонації набувають окремого виділення незалежно від типу

мовлення і супроводжуються наявністю мелодичного піку або зміною тембральних характеристик [73, с. 90]. У праці [72, с. 114] також зазначається, що ефекту виділення слів в інтоногрупі можна досягти за допомогою варіацій гучності/інтенсивності, мелодичних змін/діапазону частоти основного тону у межах слова, темпу/середньозвукової тривалості у інтервалах між наголосами. Виділенню наступного слова чи слів у синтагмі слугують також внутрішньосинтагмені паузи [12, с. 101; 267, с. 140; 176, с. 56–57]. У свою чергу, А.А. Калита [77, с. 120] особливо підкреслює здатність фразового наголосу як компонента інтонації слугувати для виділення семантично найвагомішого слова у висловленні.

Лексико-синтаксична організація текстів малих форм, напр., анекдотів, коротких оповідань тощо, відзначається обмеженням обсягу та простотою, що сприяє збільшенню їхньої комунікативної загостреності [33, с. 75; 1, с. 149]. Ця теза є справедливою й щодо прислів'їв. Крім того, деякі дослідники [242; 6, с. 8; 186, с. 74-84; 144, с. 39; 237, с. 245; 294, с. 839; 66, с. 44; 42, с. 10], відзначають можливість підвищення виразності прислів'їв за рахунок використання фігур мовлення, утворюваних особливими синтаксичними конструкціями [14, с. 54], такими як інверсія, перерахунок, риторичне запитання, паралелізм, контраст тощо [26, с. 7; 8, с. 8; 144, с. 39].

Необхідний стилістичний ефект від використання фігур мовлення, спрямований на надання висловленню більшої виразності, емоційності та впливовості, досягається, як правило, паралельним використанням синтаксичних, лексичних і просодичних засобів мовленнєвої експресії [104, с. 53; 9, с. 25]. У такому випадку інтонаційна структура висловлення у складі стилістично маркованої фігури мовлення виконує роль того завершального засобу, завдяки якому знаходять своє вираження функціональне спрямування і стилістична значимість фігур мовлення.

Односпрямована взаємодія різних мовних засобів простежується на прикладі парно-симетричної композиції прислів'їв [42, с. 10] за принципом синтаксичного паралелізму [186, с. 74–84; 144, с. 39; 237, с. 245; 66, с. 44; 236], напр., *Better is a dinner of herbs where love is than a fatted ox and hatred with it* [294, с. 839], оскільки завдяки сполученню частин речення з однаковою структурою, висловлення набуває більшої жвавості та стислості [66, с. 44]. Водночас, синтаксичний паралелізм може супроводжуватися паралелізмом інтонаційної моделі, який сприяє зв'язності суміжних інтоногруп й утворенню певного ритму [77, с. 35; 176, с. 56].

Разом з тим у прислів'ї, як і будь-якому висловленню інтонація здатна самотійно і за допомогою засобів інших мовних рівнів підтримувати зв'язність між елементами всередині фрагмента усного тексту та відображати тип

відношення між ними [77, с. 90]. При цьому зв'язність і взаємозалежність інформації у суміжних інтоногрупах реалізується, передусім, за рахунок уживання висхідного тону на їхніх стиках [77, с. 112–113; 224, с. 103; 31, с. 116–117; 160, с. 68; 71, с. 287, 289; 178, с. 135; 87, с. 127; 176, с. 54; 267, с. 141], поєднаного зі збільшеною інтенсивністю звучання [22, с. 25]. Об'єднанню інтоногруп у межах короткої фрази (2–3 синтагми) сприяє також поступово спадна структура тонального рівня початку сусідніх інтоногруп [11, с. 56]. Крім того, фразова просодія здатна членувати висловлення на синтагми [77, с. 90], що може відбуватися [89, с. 116] за рахунок таких інтонаційних засобів, як синтагматичний, ритмічний і фразовий наголос, паузи і словесний наголос у своїй дискретизуючій функції.

Не менш важливим випадком динамічної взаємодії стилістичних, лексико-фразеологічних і синтаксичних засобів з одного боку і фонетичних – з іншого, є підсилення або згладжування смислових контрастів, пов'язаних із співставленням антонімічних рис об'єктів або феноменів [77, с. 199; 116, с. 21], напр., *A merry heart does good, like medicine, But a broken spirit dries the bones*. Сприйняття синтаксичних конструкцій на позначення смислових контрастів може полегшуватися у тому числі й за допомогою інтонаційного паралелізму [77, с. 200–201]. Водночас, смисловий контраст може виділятися на фоні інтонаційної структури всього висловлення за рахунок так званого просодичного контрасту [там само, с. 201], який реалізується через варіативність компонентів інтонації (мелодики, фразового наголосу, темпу, ритму, гучності, тембру) та їх певних комбінацій. При цьому особливої ваги набувають контрастні логічні наголоси, які локалізуються в одній або різних інтоногрупах [28, с. 9; 77, с. 101, 119; 88, с. 143, 146; 234, с. 250]. У праці [73, с. 201] підкреслюється також, що у складному реченні з протиставленням однієї його частини іншій, розділовому сполучникові здебільшого передують паузи.

Поширення прислів'їв, насамперед, в усному мовленні [291, с. 704] зумовлює широке застосування в них фонетичних явищ, що передбачають зв'язок значення і форми [77, с. 193; 106, с. 131–138], таких як алітерація, напр., *Look before you leap* [5, с. 30], асонанс, напр., *A stitch in time saves nine* [5, с. 5] та рима, напр., *Birds of a feather flock together* [5, с. 12], *Rain before seven, fair before eleven* [5, с. 36] [42, с. 10; 291, с. 704; 293, с. 818–819; 186, с. 74–84; 144; 225; 198, с. 79–80]. Зазначені фонетичні засоби сприяють здійсненню естетичного впливу на адресата, кращому сприйняттю, запам'ятовуванню й відтворюванню прислів'я [105, с. 4, 15; 291, с. 704].

Рима та повтор схожих мовленнєвих одиниць (складів, звуків, конструкцій, тонів, контурів тощо) слугують об'єктивними характеристиками ритмічної структури висловлення [12, с. 81; 133, с. 94–104; 191, с. 40; 27, с. 7; 176, с. 55].

У художніх цілях оформлення комунікативних центрів прислів'я часто супроводжується регулярним ритмом і чіткістю вимови [69, с. 103–104; 11, с. 3] за рахунок низки просодичних і лексико-синтаксичних засобів [11, с. 5–6].

Значний ступінь вираження ритмічних структур та їх компонентів у прислів'ї [283, с. 948; 105, с. 15; 287, с. 389; 144] наближує його за цим параметром до віршованого твору, ритм якого, порівняно з прозовим, відзначається [67, с. 103–104; 10, с. 3] меншою швидкістю промовляння, а отже, і більш сповільненим темпом мовлення. Ефект уповільнення вимови досягається, насамперед, за рахунок збільшення відносної тривалості й інтенсивності наголошених голосних звуків і збільшення значень перепадів по відносній інтенсивності переднаголошеного й наголошеного голосних [67, с. 103–104; 10, с. 3]. На типовість для прислів'я повільного темпу мовлення, звуженого частотного діапазону і ритмічності звертається увага також у праці [10, с. 5–6]. Утім в окремих випадках монотонна ритмічність прислів'я може порушуватися за рахунок уведення прозової інтонації [144, с. 21], напр., *Experience keeps no school, she teaches her pupils singly* [5, с. 17].

Просодичне оформлення висловлення формується, як відомо [178, с. 33; 77, с. 180], під впливом таких позалінгвальних чинників ситуації мовлення, як ступінь підготовленості мовця, стосунки між комунікантами, соціальний статус мовця, його ставлення до змісту висловлення, соціальні умови спілкування, зовнішні умови [77, с. 90] тощо. Вплив на просодичне оформлення висловлення здійснюють також його лінгвальні ознаки, серед яких найважливішою є стилістична віднесеність тексту до певного типу або жанру, оскільки у типових, повторюваних мовленнєвих ситуаціях усний текст може з часом набувати стереотипного інтонаційного оформлення [77, с. 31, 109; 224, с. 98–99; 160, с. 66; 178, с. 33], яке слугує надійним маркером його жанрової віднесеності. Це підтверджує думку [89, с. 227; 110, с. 115] про те, що однією з найважливіших функцій просодичних засобів мови є первинна категоризація одиниць тексту та віднесення їх до певних широких класів. Саме стереотипне інтонаційне оформлення тексту сприяє усвідомленню індивідом наявності певного зв'язку між інтонацією та значенням і смислом, яке відбувається у процесі засвоєння системи знань з культури вимови [77, с. 145].

В окремих випадках поєднання певної лексики й відповідної мелодичної моделі сприяє появі так званих інтонаційних ідіом [77, с. 109, 134; 224, с. 98–99] або конкретних клішованих сполучень [97, с. 198; 22, с. 15] з характерними інтонаційними маркерами, використання яких мовцем для оформлення тексту дозволяє слухачеві встановити його жанрову належність з достатньо високим ступенем точності й отримати важливе первинне орієнтування у розумінні

смыслу мовленнєвого повідомлення та розпізнаванні комунікативного наміру мовця [178, с. 33].

Виходячи з вищезгаданого, у процесі передачі смыслу висловлення роль інтонації пропонується [77, с. 194; 12, с. 5] аналізувати як на рівні її відповідних компонентів (мовленнєва мелодика, фразовий наголос, тривалість, темп, паузація, ритм і тембр), кожен з яких має у мовленні певне смыслове навантаження [там само, с. 134, 180], так і на рівні елементів інтоногрупи, наприклад, ядерні тони та їхні конфігурації – увігнута чи опукла, швидкість зміни напрямку руху тону і т.ін. З цього приводу А.А. Калита зазначає, що варіювання й комбінування ділянок інтонаційного контуру, їхня наявність чи відсутність та певна функціональна роль кожного фонетичного засобу у формуванні ритмомелодичного малюнку інтонаційної моделі здатні створювати різні за семантичною функцією види висловлень, визначати ставлення мовця до співрозмовника і належність висловлень до певного стилю мовлення [там само, с. 202]. При цьому звертається особлива увага на те, що для виявлення специфіки інтонаційного оформлення мовленнєвого повідомлення слід зважати, насамперед, на відносні значення чи показники провідних інтонаційних параметрів, напр., зміни темпу, перепадів гучності, тональних характеристик, зміни напрямку руху тону тощо [176, с. 58].

Отже, з одного боку, усній реалізації прислів'я [26, с. 15, 17–18] притаманна варіативність мелодики (рівні та спеціальні підйоми, модуляції голосу на окремих словах), супроводжувана спадним тоном фінальної інтоногрупи. А з іншого, – існує певна кореляція між інтонаційною специфікою прислів'їв та їхнім відповідним поділом за дидактичною спрямованістю на узагальнювально-завершуючі, результативно-іронічні, оцінні та спонукальні. Так, узагальнювальним прислів'ям притаманні наявність логічно наголошених слів, сповільнений темп, нефінальне завершення тону, звуження частотного діапазону, повчальний тембр, ритмічність, варіативність мелодики (рівний підйом та сплески голосу на ненаголошених складах). На відміну від них, оцінні прислів'я маркуються спадним тоном, логічними контрастами у межах переважно двосинтагменої структури, повільним темпом, звуженим частотним діапазоном, модально-спрямованим тембром і варіативністю мелодики (рівні та випадкові підйоми, модуляції голосу на окремих словах). У свою чергу, прислів'я з функцією впливу мають, зазвичай, спадний тон, логічний наголос на семантично важливих словах, сповільнений темп і звужений тональний діапазон реалізації.

Оскільки саме у своїй звуковій системі мовні одиниці починають брати участь у процесі спілкування і отримують статус комунікативних одиниць [119, с. 93], деякі дослідники [119, с. 92–94; 72, с. 16–17; 216, с. 163; 176, с. 222] припускають наявність прямої кореляції між просодичною організацією тексту та

його комунікативним завданням. Зважаючи на це, у межах нашого дослідження доцільно враховувати вплив прагматичної спрямованості тексту прислів'я на специфіку взаємодії просодичних засобів під час його реалізації мовцем.

Узагалі вибір мовних і немовних засобів для найбільш адекватного вираження смислу висловлення визначається ситуацією та контекстом [77, с. 180]. Відповідно, інтонація закінченого речення у межах складної синтаксичної єдності, зазвичай, не тотожна інтонації цього самого речення, вибраного з контексту [177, с. 95, 106; 77, с. 180]. Крім того, важливою передумовою варіативності інтонації в цілому або її окремих компонентів, наприклад, розподілу пауз, або руху тону на ядерному складоносієві [77, с. 180] визнається зумовлена контекстом наявність або відсутність контрасту синтагматичних одиниць [там само, с. 90].

Потенційні властивості мовних одиниць, зокрема, просодичних [72, с. 16–17], наприклад, мелодики [77, с. 101; 88, с. 143, 146], реалізуються у мовленні крізь призму комунікативно-прагматичної настанови або інтенцій мовця в кожній конкретній ситуації, специфіка якої й зумовлює наявність у висловлення однієї основної цільової настанови й однієї або декількох підпорядкованих їй другорядних [138, с. 24; 77, с. 147].

Важливою є також необхідність урахування того, що в реальному мовленні, орієнтованому на конкретного слухача, разом із фактичним матеріалом передаються емоції людини та її ставлення до подій, які у своїй сукупності надають мовленню конкретного прагматичного забарвлення і роблять комунікативний намір мовця більш дієвим [182, с. 161–162; 91, с. 147; 107, с. 146–147]. Таким чином, емоції мовця відображаються й передаються, у першу чергу, завдяки інтонаційним засобам, безпосередньо співвіднесеним з узагальненим планом висловлення [182, с. 161–162; 88, с. 147; 107, с. 146–147].

Здатність інтонаційної структури варіювати в ході відображення індивідуального для мовця психічного образу ситуації відзначається також і в інших джерелах [див. напр. 178, с. 36; 122, с. 96]. Отже, саме інтонація здатна передавати значну кількість емоційно-модальних значень та їхніх відтінків в обсязі одного й того самого типу речення або речення зі сталим лексико-граматичним складом [110, с. 115; 77, с. 20, 134]. Ця здатність набуває особливої ваги у випадках відсутності в лексичній структурі та в граматичній формі висловлення конкретних моментів, що свідчать про нагнітання ступеня емоційності або смислової значимості [104, с. 53]. З цього безпосередньо випливає, що виражені інтонацією значення точніше відповідають конкретним цілям спілкування, а іноді є єдиним засобом передачі смислу висловлення [77, с. 80–82, 174–175]. Так, дані низки досліджень [77, с. 180; 242] свідчать, що часом

саме тон мовця або певні позалінгвальні показники можуть указати, з яким саме емоційно-модальним значенням, напр., схвалення, іронія використовується конкретно висловлення. При цьому серед просодичних засобів, що найбільш послідовно беруть участь у вираженні емоційно-модальних значень мовленнєвого повідомлення, виокремлюють [77, с. 132–133, 174–175], насамперед, тембр у сполученні з мелодикою, гучністю, темпом і ритмом. Крім того, зазначається [77, с. 106, 131; 13, с. 85; 129, с. 95–96; 77, с. 131; 12, с. 108–109; 254, с. 27], що зміна тембру може використовуватися мовцем з метою передачі змістової, емоційної, соціальної або іншої інформації. Виходячи з цього, деякі автори [77, с. 131–132] вважають емоційно-модальну функцію тембру основною.

Не варто залишати поза увагою відомі думки [177, с. 115] про те, що у процесі виконання інтонацією модальної функції та вираження нею певного ступеня емоційності поряд із тональним компонентом і гучністю важливого значення набуває темп як один з основних компонентів просодії, здатний діяти незалежно від інших [77, с. 126]. Так, сповільнення темпу переважно асоціюється [12, с. 108–110; 77, с. 126] зі зростанням емоційної напруги і вираженням прихованих емоцій, а його прискорення пов'язується з вираженням нестримуваних емоцій. Крім того, у джерелі [12, с. 105, 109–110] наголошується на здатності низки інших факторів, таких як тематика (напр., побутова) та зміст мовленнєвого повідомлення (див. також 102, с. 136)), його розмір і жанрові ознаки (напр., поетичні твори читаються повільніше, ніж прозові) впливати на характер темпу. Дані експериментальних досліджень [77, с. 106; 72, с. 235–254], свідчать, що зміни темпу, як правило, викликають регулярні модифікації інших просодичних параметрів. Це стосується, зокрема, паузації, яка вважається [177, с. 129] невід'ємною частиною темпорального компоненту просодії. У добре продуманому спокійному мовленні й такому, що містить багато кліше і стереотипних фраз, паузи здебільшого є короткими, натомість в емоційному мовленні їхня кількість і тривалість зазвичай зростає [12, с. 101].

Здійснений вище аналіз лінгвістичних джерел показує, що специфіка інтонаційного оформлення прислів'я зумовлена, з одного боку, особливостями його лексико-граматичного складу, а з іншого – конкретним прагматичним наміром мовця та його емоційним станом.

Отже, подальший розгляд закономірностей просодичної актуалізації прислів'я та варіювання його інтонаційних параметрів за прагматичним спрямуванням потребує обґрунтування низки теоретичних передумов, які забезпечували б адекватність проведення відповідного експериментально-фонетичного дослідження.

1.5. Вплив провідних соціопрагматичних чинників на просодію англійських прислів'їв

Антропоцентрична спрямованість лінгвістичної науки зумовлює інтерес дослідників до функціонування мови в різноманітних сферах соціальної діяльності людини. Це, у свою чергу, викликає необхідність звернення до принципу експансіонізму, як одного з провідних у сучасній науковій парадигмі лінгвістики [114, с. 5–13], у пошуках пояснення внутрішньої організації мови і цілісних мовленнєвих утворень, у яких вона втілюється. Ефективність такого пошуку зумовлює необхідність інтеграції в ході його здійснення можливостей різноманітних галузей знання всередині лінгвістики, а також даних інших дисциплін, зокрема, соціології, психології тощо.

Розуміння прагматики як відношення знаків до інтерпретатора закладене у відомому тривимірному інтерпретуванні семіозису [140, с. 42–44]. Нагадаємо, що у світлі зазначеного підходу до інших компонентів семіозису включено семантику як відношення знаку до поняття і синтактику як відношення знаків один до одного. Слід зауважити, що таке визначення прагматики Ч. Морісом дозволило дослідникам у подальшому трактувати її досить широко, розглядаючи в її межах психологічні, біологічні й соціальні фактори, які визначають уживання мовного знака [100].

У праці [188, с. 37] зазначається, що прагматика акцентує увагу на комунікативних процесах і контекстуально залежних принципах використання цієї системи у безкінечній множині різноманітних актів мовного спілкування. При цьому мові відводиться роль гнучкого засобу знакової репрезентації досвіду й комунікативної взаємодії між членами певної соціоетнокультурної спільноти у будь-якій конкретній ситуації.

Відповідно до схеми Х. Хенне і Х. Ребока [241, с. 32–33; див. також 84, с. 148], прагматичні стратегії мовлення формуються під впливом таких параметрів комунікації як *види мовлення* (природне й неприродне); *ситуаційні* або *просторово-часові* (контактне та дистантне), *кількісні* (діада, мала й велика група) характеристики комунікантів, *ступінь відкритості* (приватне, відносно відкрите й повністю відкрите для інших спілкування), *соціальні стосунки* між партнерами по комунікації (симетричні й асиметричні), *жанрові* показники мовлення (директив, наратив, дискурсив), *ступінь знайомства* партнерів (близькість, дружнє знайомство, поверхове знайомство, відсутність знайомства), *ступінь підготовленості* партнерів до спілкування (непідготовлене, підготовлене незначним чином, спеціально підготовлене), *ступінь визначеності теми бесіди* (відсутність певної теми, загальна тема, спеціалізована тема), *відношення між спілкуванням та*

умовами спілкування (спілкування більшою або меншою мірою зумовлене обставинами спілкування) [241, с. 32–33].

Поглиблений розгляд соціопрагматичного аспекту інтонаційної організації прислів'їв свідчить, що в різних наукових розвідках соціопрагматика тлумачиться, насамперед, як окремий розділ прагматики [див., напр., 100], поряд з лінгвопрагматикою, що вивчає мовні одиниці у площині їхнього функціонального потенціалу, і прагмалінгвістикою, у межах якої досліджується релевантність мовного матеріалу, використовуваного у процесі вивчення іноземної мови. У праці [288, с. 485] соціопрагматику також включено до галузевих напрямів прагматики, разом із когнітивною, функціональною й лінгвістичною прагматиками.

Натомість інші дослідники [154, с. 15–25; 200] розуміють прагмалінгвістику або лінгвістичну прагматику (у рамках зазначеного підходу ці поняття вбачаються синонімічними) достатньо широко, як вивчення мови в дії, функціонування мовних форм у різних ситуаціях спілкування, їхнього комунікативного змісту, типів і компонентів мовних актів і т. ін., дослідження мови в контексті, або взагалі як теорію спілкування [84, с. 148]. Отже, в межах такого трактування прагмалінгвістика фактично ототожнюється з прагматикою. До традиційних напрямів прагмалінгвістики І. С. Шевченко [200, с. 51–57] відносить теорію мовленнєвих актів і конwersаційний аналіз, а її новітніми напрямками, що набувають свого розвитку на теперішньому етапі, – історичну й етнокультурну, а також соціальну (соціопрагматику), психологічну й когнітивну прагмалінгвістику. Зважаючи на це, в обсязі започаткованого нами дослідження соціопрагматика розглядається як галузь прагмалінгвістики в широкому розумінні останньої.

Назріла необхідність виокремлення соціопрагматики в окрему науку пов'язана з тим, що в прагмалінгвістиці за межами аналізу, заснованого на антропоцентричних засадах, традиційно залишалось вивчення соціальних і культурних умов використання мовних засобів для виконання ними певних функцій [200, с. 51–57; 100]. При цьому вихідним методологічним принципом соціопрагматики стало положення про тісну взаємодію мови, суспільної свідомості й людського спілкування.

Соціальний аспект прагмалінгвістики розглядається у працях П. фон Поленца [269, с. 38–40]. Дослідник акцентує увагу на тому, що комунікація базується на певних соціальних відносинах, і сама мова у широкому розумінні є передумовою, інструментом і продуктом соціальної діяльності індивіда. Таким чином, дослідження мови й мовлення слід здійснювати, на думку автора, з урахуванням соціокультурних, політичних та інших параметрів комунікації.

Отже, перетин сфер інтересів прагма- й соціолінгвістики пояснюється тим, що обидві науки досліджують параметри спілкування [84, с. 148], однак прагмалінгвістика відштовхується, насамперед, від тексту, а соціолінгвістика займається аналізом умов спілкування [там само, с. 153].

Слід також зауважити, що до сфери досліджень соціопрагматики, входить, за твердженням І. С. Шевченко [200, с. 51–57], аналіз соціально-зумовлених мовленнєвих актів (далі МА), визначення ролі й характеристик соціального аспекту комунікантів у мовленнєвій інтеракції, соціально зумовлених закономірностей і максимум дискурсу тощо. Застосування соціопрагматичного підходу дозволяє виявити зв'язки між мовними формами й соціальними, культурними та ситуативними чинниками, які забезпечують доречність і навіть ефективність цих форм у певному контексті [100].

Необхідність реалізації певної комунікативної інтенції та досягнення бажаного перлокутивного ефекту спонукає мовця під впливом низки позалінгвальних факторів [77, с. 83; 44, с. 62; 81, с. 112] добирати у межах конкретної ситуації просодичні засоби оформлення висловлення, що сприяє варіативності його мовлення [96, с. 17]. Природною, у зв'язку з цим, убачається та особлива увага, яку багато відомих дослідників приділяють визначенню номенклатури позалінгвальних факторів і з'ясуванню їхнього впливу на просодичне оформлення різних типів висловлень [185, с. 12, 18–19; 77, с. 102; 45, с. 46–67; 62, с. 68; 144, с. 106; 183, с. 15; 118, с. 32–33; 23, с. 53].

На основі аналізу низки наукових праць [185, с. 12, 18–19; 111, с. 126; 78, с. 31–32, 83; 43, с. 46–67; 62, с. 68; 155, с. 106; 183, с. 15; 128, с. 32–33; 23, с. 53] нами було виокремлено такі підгрупи позалінгвальних факторів: *прагматичні* (мета спілкування, комунікативний намір мовця), *інформаційні* (тема, проблема спілкування, правдивість чи неправдивість інформації, рівень розуміння один одного тощо), *психологічні* (психологічні типи й темпераменти комунікантів), *модально-емоційні* (емоційний стан мовця і ставлення мовця до предмету розмови, емоційне забарвлення мовлення), *когнітивні* (обсяг знань комунікантів, ступінь їхньої підготовленості та збіг їхньої апперцепційної бази), а також *загальні умови спілкування* (засіб спілкування, спосіб установлення контакту (усний/письмовий, контактний/дистантний), частота ситуації, місце, час, ступінь підготовленості висловлення (спонтанне/квазіспонтанне/підготовлене), частота зміни ролей (мовець/слухач) тощо).

Визначаючи позалінгвальні фактори, які найбільше впливають на усну актуалізацію англійського прислів'я, звернемо увагу на те, що у процесі спілкування особливої значущості набувають соціокультурні фактори, оскільки за допомогою мови люди встановлюють, підтримують і регулюють свої соціальні стосунки [182, с. 163], маніфестують належність до певної суспільної

групи, стверджують свою ідентичність і формують в інших людей певне уявлення про себе [185, с. 18].

Зважаючи на існування досить широкого розмаїття та особливостей варіювання згаданих вище факторів, адекватне врахування впливу кожного з них на просодичну реалізацію англійського прислів'я стає практично неможливим. Тому ми змушені визначити раціональний мінімум провідних соціокультурних чинників, вплив яких слід ураховувати під час опису результатів експериментального вивчення специфіки просодичного оформлення англійського прислів'я під кутом зору соціопрагматичного аспекту його актуалізації.

Виходячи з викладеного, на основі аналізу низки наукових праць [125, с. 194; 23, с. 120–121; 25, с. 71–74; 288, с. 373–374; 77, с. 30, 83; 185, с. 18–19, 34; 183, с. 15; 111, с. 126; 77, с. 104; 43, с. 46–67; 90, с. 148] було виокремлено такі найвпливовіші соціокультурні фактори, які спричиняють модифікації просодичного оформлення мовлення: вікові, гендерні, національні та етнокультурні ознаки комунікантів, відносини між комунікантами (офіційні/нейтральні/дружні), ступінь знайомства співбесідників (повне або поверхове), кількість комунікантів, компоненти соціальної структури (напр., суспільні прошарки та групи), соціально-статусні характеристики у межах групи, а також соціальні ролі мовця і слухача, що взаємодіють за лініями – "свій/чужий" і "рівний/нерівний" (тобто, "вище/нижче").

Найбільш вагомими за наявності інших рівних умов у процесі реалізації прислів'я є такі соціокультурні фактори, як ситуація мовлення і статус партнерів по комунікації. Саме тому у працях [77, с. 30; 90, с. 148] особливо підкреслюється, що в ході реалізації повідомлення складники мовленнєвого сигналу, і, передусім, його надсегментні характеристики підлягають суттєвим модифікаціям. Поглиблюючи розгляд цього питання, С. Хунчжен зазначає, що соціальне регулювання при мовленнєвому контакті забезпечується насамперед соціальною та ситуативною ієрархією комунікантів, оскільки вибір адекватних статусних і рольових засобів мовленнєвого контакту, які маркують соціально-ситуативні відносини з метою позитивного психологічного впливу на адресата, зумовлений зазвичай стереотипністю соціальної ситуації [187, с. 144].

Подальший, більш ретельний аналіз змістового насичення понять, які віддзеркалюють соціопрагматичні аспекти мовлення, виконаний на основі тлумачень низки наукових джерел [77, с. 264–265; 185, с. 20; 111, с. 134], засвідчив, що взаємодія факторів статусу партнерів по комунікації є досить складною за своєю сутністю, а, отже, не може бути схарактеризована одним терміном. Саме тому найчастіше лінгвісти використовують терміни "соціальний" [185, с. 20; 111, с. 134] чи "соціокультурний" [76, с. 264–265] статус, або "соціальна позиція" [111, с. 134], що відповідають укрупненим

поняттям і фактично відображають результат взаємодії цілої низки або певної сукупності соціокультурних факторів, таких як стать комунікантів, їхнє соціальне і територіальне походження, постійне місце проживання, освіта, професія тощо.

У зв'язку з цим, у світлі вирішуваної нами проблеми, є сенс уважати, що використання ознаки соціального статусу й оцінки кількості слухачів складають мінімальну сукупність характеристик, здатних інтегрувати вплив набору або переліку розглянутих вище провідних соціокультурних факторів.

Отже, врахування двох визначених таким чином провідних соціокультурних факторів взагалі й соціопрагматичних зокрема можна вважати необхідним і достатнім для проведення експериментально-фонетичного дослідження соціопрагматичної специфіки інтонаційної організації англійського прислів'я.

Розгляд змістового насичення поняття соціальний статус [185, с. 20; 111, с. 134] показав, що статус індивіда в ієрархії певної соціальної групи може бути встановлений формально або визнаний імпліцитно за віссю "вище-нижче", а відповідне становище мовця стосовно слухача в порівнянні їхніх соціальних статусів доцільно кваліфікувати [180, с. 59] як вищий, рівний або нижчий статус. При цьому, за рахунок позначення свого соціокультурного статусу маркерами всіх рівнів мови та специфіки просодичного оформлення висловлення, застосування такої класифікації дозволяє однозначно ідентифікувати належність мовця до певної соціальної групи [180, с. 16; 77, с. 104; 205, с. 195].

Адекватність обрання соціального статусу як однієї з провідних ознак, здатних здійснювати суттєвий вплив на просодичну організацію англійського прислів'я, підтверджується також науковим знанням, накопиченим у фонетиці під час вивчення інших типів висловлень. Так аналіз специфіки просодичного вираження соціально-рольових відносин комунікантів, здійснений у працях [77, с. 104; 201, с. 52–53], показує, що основними просодичними параметрами, які передають відносини зверхності/підлеглості, є тональний діапазон, гучність і тембр. Соціальний статус мовця може впливати і на варіативність темпу мовлення, яка визначає характер паузації, членування мовлення на синтагми та його ритмічну організацію [205, с. 192–193]. До просодичних універсалій прийнято відносити також (див., напр., [9, с. 102]) уживання високого тонального рівня для вираження ввічливості, покірності, слабкості, підлеглості й низького рівня для вираження авторитарності, агресивності, впевненості і т. ін. Важливу роль у процесі емоційної та соціокультурної ідентифікації мовлення відіграє також і словесний наголос, який здатен позначати культурний і освітній рівень мовця або виступати як індикатор його соціальної та професійної належності [180, с. 25].

В обсязі експериментально-фонетичного дослідження [205, с. 195], присвяченого соціолінгвістичним особливостям просодичної організації

англійського офіційно-ділового діалогічного мовлення, було встановлено варіювання низки інтонаційних параметрів під впливом чинника соціального статусу мовця. При цьому рівний і нижчий статуси протиставляються вищому за найбільшою кількістю показників, у тому числі характер такту, тип шкали, вид термінального тону та діапазон інтенсивності. У свою чергу, у згадуваній праці вищий і нижчий статуси протиставлені рівному за типом передшкали та висотнотональним рівнем початку фрагментів, а вищий і рівний статуси протиставлені нижчому за гучністю й тональним максимумом.

Автором визначено також, що гранично протилежні вищий і нижчий статуси відрізняються середньозвуковою тривалістю фрагментів (середня й коротка для вищого і збільшена для нижчого статусу) та тривалістю пауз (збільшена, максимальна для вищого і коротка, мінімальна для нижчого статусу) [205, с. 195], що свідчить про наявність лінійної пропорційної залежності тривалості паузи й обернено пропорційної залежності середньозвукової тривалості фрагментів від підвищення соціального статусу. Описані результати безпосередньо підтверджують відому тезу [111, с. 137] про те, що мовлення особи з підлеглою роллю є значною мірою експліцитним, оскільки вона уникає редукції мовних засобів, здатної призвести до втрати інформації.

На відміну від цього, у праці [180, с. 28] зазначається, що прискорений темп є типовим також і при невисокому соціальному статусі індивіда, а сповільнений, навпаки, вказує на його достатньо високий соціальний статус, формальну ситуацію спілкування тощо. Відчуття мовцем свого вищого соціального статусу корелює також із підвищенням висотнотонального рівня.

Серед інших перелічених у праці [205, с. 195] просодичних показників конкретного статусу, необхідно відзначити також характерність усіченого мелодичного контуру як одного з відповідників рівного статусу і переважно мінімальну швидкість зміни частоти основного тону як одного з корелятів нижчого статусу. За результатами дослідження [там само] стає очевидним, що тональному інтервалу притаманна найбільша варіативність (позитивний середній для вищого статусу, мінливий для рівного статусу і позитивний звужений для нижчого статусу), а це дає підстави вважати зазначений інтонаційний показник одним із досить надійних просодичних корелятів соціального статусу мовця.

Отже, результати наведених вище фонетичних експериментів свідчать, що поділу статусу мовця стосовно слухача на нижчий, рівний і вищий відповідає варіативність просодичних параметрів, яка підтверджує доцільність уточнення ступеня кореляції просодичних параметрів і соціального статусу комунікантів під час дослідження просодичної організації англійського прислів'я з огляду на вплив соціопрагматичних факторів.

Важливо зауважити, що при визначенні статусу мовця стосовно слухача в конкретній мовленнєвій ситуації, поняття статусу пов'язується зазвичай [185, с. 20] із стратифікаційною варіативністю мови, у той час як у реальній ситуації мовлення статус ідентифікується з більш динамічною соціальною роллю – нормативно схваленим суспільством видом поведінки [111, с. 134], очікуваним від кожного, хто має конкретний соціальний статус. Соціальна комунікативна роль індивіда може зумовлюватися його позицією у певній соціальній групі (напр., сім'я) або ситуації спілкування (напр., купівля-продаж).

Співвідношення соціальних ролей мовця і слухача (P_x та P_y , відповідно) класифіковано у праці [111, с. 136] як 1) $P_x > P_y$ (домінуюча роль); 2) $P_x < P_y$ (підлегла роль); 3) $P_x = P_y$ (рівноправні ролі), а ситуації спілкування визначаються, як симетричні ($P_x = P_y$) та асиметричні ($P_x > P_y$, $P_x < P_y$). Автор зазначає [там само, с. 134], що реалізація індивідом конкретної соціальної ролі залежить як від його статусу в певній соціальній групі, так і від реальної ситуації спілкування, оскільки мовець може реалізувати роль згідно зі своїм соціальним статусом або коригувати її згідно зі своєю інтенцією [113, с. 112] під впливом обставин спілкування, напр., при необхідності заспокоїти, втішити співрозмовника тощо. Зокрема відомо [105, с. 12–13], що використання прислів'я як пом'якшуючого прийому ведення розмови у вигляді непрямого інформування, натяку може бути детерміноване в тому числі дією принципу ввічливості, образності та співробітництва, спробою евфемізації мовлення [23, с. 200], що знижує категоричність судження і дозволяє уникнути небажаного перлокутивного ефекту [39, с. 105; 131, с. 257], особливо, якщо соціальний статус мовця не є вищим за статус слухача.

З огляду на викладене вище очевидно є певна підпорядкованість ознаки соціального статусу комунікантів умовам реальної ситуації спілкування, здатна призвести до нівелювання, повної або часткової, свідомої або неусвідомлюваної, зовнішніх лінгвальних і позалінгвальних ознак соціального статусу мовця. Результатом таких комунікативних зрушень є сенс уважати комунікативно-рольовий статус (далі КРС) мовця як складне сполучення властивого йому соціального статусу й соціальної ролі, виконуваної ним у конкретній ситуації спілкування, скорегованих актуальними принципами, тактиками та стратегіями спілкування. Орієнтуючись на низку формальних ознак, які маркують такий комплекс у мовленні, слухач ідентифікує конкретний КРС мовця.

Окрім маркування соціальних ролей, за допомогою засобів мовленнєвого контакту здійснюється мовленнєвий вплив, пов'язаний із регулюванням міжособистісних стосунків на персональній дистанції. Плин дискурсу регулює реєстр спілкування (офіційний, неофіційний, дружній, фамільярний), слідування принципам кооперації, ввічливості,

кооперативним і некооперативним тактикам та стратегіям [187, с. 144–145]. Зрозуміло, що асиметричність ситуації спілкування підвищує його офіційність і формальність, що, у свою чергу, приводить до більшої експліцитності мови [111, с. 137] й відповідно позначається як на сегментному [77, с. 30, 83], так і на надсегментному рівнях, наприклад при актуалізації темпу мовлення, який детермінує характер паузації, членування мовлення на синтагми та його ритмічну організацію [205, с. 192–193]. Крім того, залежно від ступеня формальності спілкування може варіювати й висотнотональний рівень початку інтоногрупи [77, с. 279]. Як зазначається у праці [78, с. 71–72], при зростанні ступеня офіційності ситуації типовим є звуження тонального діапазону. При цьому формальність або неформальність звертання корелює з розподілом фразового наголосу, інтервалом між ядром і затактом фінальної інтонаційної групи та діапазоном ядерного тону, типом ядерного тону і швидкістю зміни його руху, темпом, гучністю й паузацією [там само, с. 253–254].

Для оцінки частоти вияву умовних змін соціального статусу мовця до статусу слухача в реальній комунікації нами було проаналізовано 70 уживаних у контексті англійських прислів'їв, дібраних із художніх текстів англійських та американських авторів за методом суцільної вибірки. Аналіз показав, що у більшості випадків (69% ситуацій) спостерігається збіг статусу мовця і його відповідної ролі, напр., вищий статус – зверхня роль, рівний статус – рівноправна роль, нижчий статус – підлегла роль. Водночас, для решти випадків типовою є спроба мовця скоригувати свій КРС, напр., підвищити його від підлеглого до рівноправного (13% ситуацій), знизити від зверхнього до рівноправного (7% ситуацій) або підвищити від рівноправного до зверхнього (6% ситуацій).

Кількість випадків, у яких комуніканти мають рівноправний КРС або коригують його до рівноправного, становить 66% від загальної кількості ситуацій. Це свідчить про високу частоту вживання прислів'я в ситуаціях з цілком визначеним прагненням до симетрії, зумовленої принципом кооперації, за яким для успішного спілкування відбувається необхідне взаємне пристосування комунікантів, що й позначається на виборі мовних і немовних засобів [185, с. 19]. Водночас, при необхідності представити прислів'я як незаперечну настанову, повчання, мораль у значній кількості випадків мовець зберігає відповідно до свого статусу зверхню роль або коригує свій КРС від рівноправного до зверхнього.

Щодо другої виокремленої нами провідної соціокультурної ознаки – кількості слухачів – кваліфікованої [23, с. 34] у вигляді тріади "індивід – індивід", "індивід – мала група" та "індивід – велика група", слід зазначити, що в кількісному відношенні мала група є нечисленною за своїм складом (зазвичай від 2 до 50 учасників), завдяки чому в ній можуть здійснюватися безпосередні

контакти між усіма її учасниками [112, с. 7, 173–174]. До великих груп відносять, як правило [112, с. 7], націю (етнос), клас, релігійну конфесію, політичні та суспільні інститути (організації).

Зрозуміло, що соціопрагматичний намір адресанта завжди орієнтований на певного адресата – конкретного або узагальненого, та на його апперцепційні можливості. Тому при зміні адресата висловлення неминуче оформлюється інакше [10, с. 148; 88, с. 270].

Акустичні характеристики звукових сегментів можуть варіювати залежно від того, чи звертається мовець до великої аудиторії зі спеціальною метою забезпечення дохідливості висловленого або прочитаного, чи спрямовує своє висловлення до одного або невеликої кількості відомих йому співбесідників і не прагне до максимальної розбірливості промовляння тексту [77, с. 54].

На вплив кількості слухачів на просодичну форму висловлення вказується у низці джерел [182, с. 166; 189, с. 136–137; 77, с. 127; 86, с. 39], з яких стає зрозумілим, що висловлювання окремої особи в невимушеній бесіді або, наприклад, по радіо, навіть якщо вони містять одну й ту саму інформацію, будуть сприйматися по-різному. Вказується також [182, с. 166], що на вибір засобів просодичного оформлення висловлення впливає орієнтація повідомлення на одного індивіда або на конкретний у кількісному відношенні колектив або суспільство. Особлива увага звертається [189, с. 136–137; 77, с. 127] на залежність зміни окремих просодичних параметрів, зокрема темпу, від таких елементів мовленнєвої ситуації, як кількість слухачів, акустичні властивості приміщення і т. ін. Відомим є той факт [12, с. 110], що темп мовця сповільнюється зі збільшенням аудиторії, тому ораторське мовлення, як правило, відрізняється сповільненим темпом.

У лінгвістичних джерелах містяться результати дослідження просодичної організації діалогічного спілкування, у якому мовець орієнтується на одного слухача [205], проповіді [158, 165] та політичної промови [169], реалізованих в умовах великої аудиторії, висвітлюються просодичні особливості мовлення вчителів, екскурсоводів та викладачів [193], професія яких пов'язана з діяльністю у малих групах. Утім у згаданих джерелах не віддзеркалено результатів кореляції просодичних характеристик висловлення та кількості слухачів, лише містяться припущення про можливість виділення конкретних моделей інтонаційного оформлення висловлення на основі зверненості до різних адресатів.

Таким чином, по-перше, виокремлені нами з множини розглядуваних чинників фактори соціального статусу мовця та кількості слухачів концентрують у собі вплив усієї визначеної лінгвістами номенклатури соціокультурних факторів; по-друге, трирівневі шкали оцінки ступеня варіювання кожного з цих чинників є простими та зручними для ідентифікації. Отже, підтверджена низкою фонетичних експериментів варіативність

просодичних параметрів, що супроводжує поділ статусу мовця стосовно статусу слухача на нижчий, рівний та вищий, дає можливість зробити висновок про доречність зазначеного поділу, а наявність деяких розбіжностей у витлумаченні кореляції просодичних параметрів та соціального статусу комунікантів свідчить про необхідність певного уточнення даних, у нашому випадку з огляду на конкретне дослідження просодичної організації англійського прислів'я з урахуванням соціопрагматичних чинників.

1.6. Обґрунтування класифікації функціональних і семантичних ознак озвученого англійського прислів'я

Проведений вище аналіз соціопрагматичних особливостей функціонування прислів'я, визначених у низці наукових праць [105, с. 9; 132; 26, с. 7; 47, с. 15; 109, с. 97; 126, с. 89; 248; 149, с. 45; 294, с. 839; 293, с. 818-819; 283, с. 948; 144, с. 37], показав, що за критерієм необхідності та достатності для безпосереднього фонетичного опису актуалізації англійського прислів'я комунікативно-прагматичну функцію доцільно розглядати у сукупності з соціокультурною [6; 245, с. 230–240; 276, с. 36–37; 23, с. 28]. Саме тому на верхньому рівні класифікації функціональних і семантичних ознак англійського прислів'я нами вжите диференціювання комунікативно-прагматичної функції англійського прислів'я на функцію впливу, оцінки та узагальнення.

При цьому було встановлено, що ефективність безпосереднього використання прислів'я у тісному зв'язку з соціальним контекстом його вживання [288, с. 119–120], значною мірою залежить від наявності чи відсутності безпосереднього контакту мовця та слухача, кількості учасників комунікації, можливості бачити або чути адресата тощо.

Проте за результатами відповідного аналізу стало зрозумілим, що у плані методології вичерпний опис усіх без винятку чинників соціального контексту, а також соціопрагматичних факторів, які можуть впливати на актуалізацію англійського прислів'я, практично не є можливим. Тому для здійснення експериментального вивчення особливостей функціонування просодичних засобів актуалізації досліджуваного прислів'я ми дотримувалися таких методологічних умов систематизації його ознак: по-перше, номенклатуру провідних лінгвальних ознак прислів'я, віддзеркалюваних змістом розглянутої вище його узагальненої дефініції, було сформовано на основі добору й оцінки під кутом зору мети дослідження; по-друге, виокремлені таким чином ознаки було розташовано на ієрархічній вісі класифікації за принципом послідовності, покликаної забезпечити досягнення прагматичного наміру мовця. Вербально-графічну інтерпретацію побудованої нами класифікації наведено на рисунку 1.4.

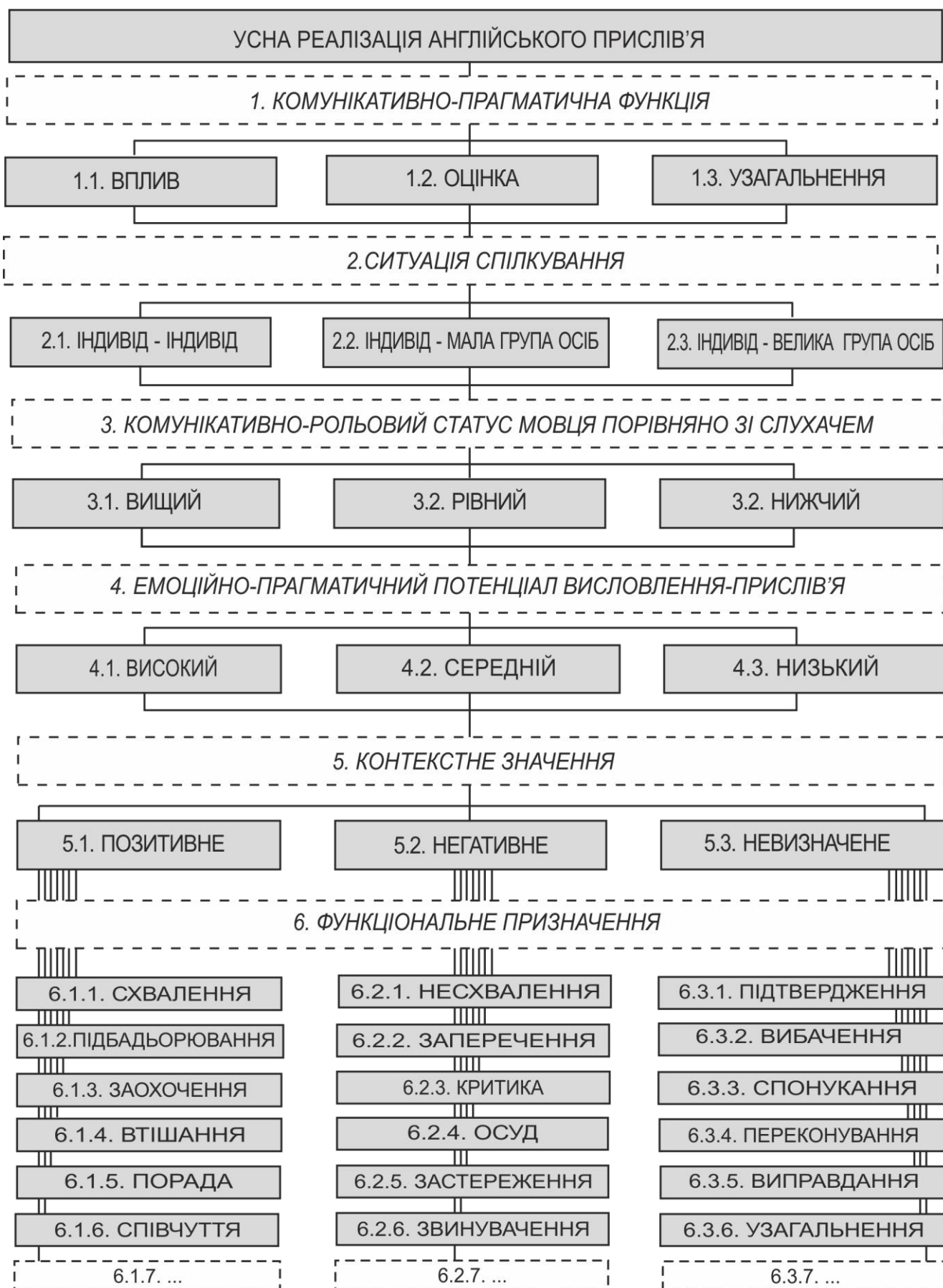

Рис 1.4. Фрагмент класифікації функціональних і семантичних ознак досліджуваних англійських прислів'їв

Формуючи цю класифікацію, ми враховували тезу Д. Бразіла [214, с. 4] про те, що багато аспектів вербальної комунікації можна дослідити лише безпосередньо в контексті мовлення. Отже, у випадку систематизації найсуттєвіших ознак контекстного значення прислів'я, звернення до його функціонального аспекту набуло першорядного значення.

Ознаки, обґрунтовані на другому та третьому рівнях класифікації, було систематизовано з урахуванням ступеня впливу соціокультурних чинників, зумовлюючих вибір мовцем необхідних мовних засобів і варіювання ними у процесах реальної комунікації. Тому для другого рівня, як більш значущий, обрано відомий [23, с. 36; 6; 112, с. 7] поділ ситуації спілкування на "індивід – індивід", "індивід – мала група осіб", "індивід – велика група осіб".

На третьому рівні, згідно з наявними в лінгвістиці принципами розмежування розглядуваних ознак [180, с. 59], КРС мовця порівняно зі слухачем кваліфіковано як вищий, рівний або нижчий.

Оскільки усвідомлення змісту та вияв мовцем відповідного ставлення до повідомлюваного під час усної актуалізації англійського прислів'я як і будь-якого іншого висловлення набуває певного емоційно-прагматичного потенціалу, у нашій класифікації ступінь інтенсивності реалізації цього потенціалу визначено відповідно до джерела [78, с. 47–50] як високий, середній та низький.

Розглядом соціально-аксіологічного характеру змісту прислів'я [132, с. 254–255], пов'язаного з виявом мовцем певного ставлення до повідомлюваного, встановлено, що в умовах контексту прислів'я не може представити припис, рекомендувати чи заборонити певну діяльність без здійснення попередньої оцінки ситуації або дії як позитивної, негативної або аксіологічно нерелевантної [248]. За спостереженням А. Крікманна, у прислів'ях загалом негативне (всі погані речі, заборони) домінує над позитивним [там само], адже оцінки потребують насамперед негативні явища [103, с. 46]. Цей факт пояснюється гострою мовномисленневою реакцією людей на негативні явища дійсності [132, с. 256–257]. Позитивна або негативна полярність прислів'я може бути зумовлена не лише контекстом, а й етнокультурними особливостями, напр., прислів'я *Rolling stones gather no moss* може по-різному інтерпретуватися в Англії та Шотландії, залежно від розуміння слів *rolling* і *moss*, так, в англійській версії *rolling* означає "неспокійний, нестабільний, той, що блукає з місця на місце, тобто людина, яка не накопичує грошей, статків, власності"; у шотландській версії це "активна, рухлива людина, що не залишається довго на одному місці" [248].

Оцінка у прислів'ї зазвичай представлена імпліцитно [132, с. 254–255; 248], за винятком деяких формальних маркерів, напр., *Better... than...* тощо. До позалінгвальних факторів, які сприяють реалізації оцінки, належать інтонація і вигляд обличчя мовця, його соціальні, гендерні та вікові характеристики тощо.

Сприйняття оцінних відтінків і нюансів прислів'я та висновок про його загальне оцінне значення носять доволі суб'єктивний характер і значною мірою залежать від контекстуальних даних, дозволяючи говорити про аспект адресанта (бажаний результат) і аспект адресата (реальний результат), які на практиці через цілу низку причин можуть не співпасти [248].

У зв'язку з цим, у класифікації (рис. 1.4) за основу систематизації елементів п'ятого ієрархічного рівня прийнято такий поділ контекстних значень прислів'я: позитивне, негативне та невизначене, що дозволяє під час проведення експериментально-фонетичного дослідження виявити існуючу в свідомості мовця кореляцію між його соціопрагматичними намірами та емоціями, які він передає за допомогою інтонаційних засобів у процесі реалізації прислів'я.

Найбільш варіативною, а, отже й найбільш конкретною ознакою, яка впливає на специфіку взаємодії просодичних засобів під час актуалізації англійського прислів'я, є його конкретне функціональне призначення. У світлі методології важливо звернути увагу на те, що різні за конкретним функціональним призначенням прислів'я, згруповані у множини трьох зазначених вище підкласів їхнього поділу за контекстним значенням, надають дослідникові можливості встановлення інваріантної моделі просодичного оформлення прислів'їв як окремого узагальненого класу англійських висловлень. У свою чергу, результати, отримані під час дослідження їхніх окремих підкласів (позитивне, негативне, невизначене контекстне значення), дозволяють установлювати відповідні варіантні реалізації досліджуваного феномену.

Зрозуміло, що мовець використовує прислів'я в контексті реальної ситуації спілкування, яка й конкретизує значення прислів'я. Цілком логічно тому розглядати значення прислів'я з позицій адресата, для якого призначений його зміст. При цьому підґрунтя для застосування прислів'я та виявлення іллокутивної сили повідомлення слухач має віднайти, проаналізувавши безпосередній контекст мовленнєвої ситуації, на основі співвіднесення його з власними фоновими знаннями щодо вживання певного різновиду тексту малої форми у схожих мовленнєвих ситуаціях. За таких умов, спираючись на сукупність контекстних значень прислів'їв, ми отримуємо змогу розглядати представлені в них відтінки значення (рис. 1.4) відповідно як позитивні (схвалення, підбадьорювання, заохочення, втішання, порада, співчуття), негативні (несхвалення, заперечення, критика, осуд, застереження, звинувачення) та невизначені (підтвердження, вибачення, спонукування, переконування, виправдання, узагальнення). Нам лишається акцентувати увагу на тому, що нижчий рівень класифікації не є вичерпним, оскільки, зважаючи на складний характер реалізації прислів'я в контексті, за

необхідності, на більш низькому рівні класифікації можна розташувати відповідні комплексні відтінки значення, наприклад, зауваження-критика, повчання-порада, переконання-підбадьорювання, зауваження-осуд, звинувачення-осуд, виправдання-пояснення, заперечення-констатація, заспокоєння-підбадьорювання, узагальнення-виправдання тощо.

Обґрунтований у такий спосіб оптимальний комплекс ознак або система характеристик для добору експериментального матеріалу дозволяє емпіричним шляхом визначити провідні просодичні параметри англійських прислів'їв, актуалізованих у конкретних ситуаціях спілкування в умовах дії низки соціопрагматичних чинників. Здійснена нами класифікація диференційних ознак англійського прислів'я сприятиме опису процесу його усної реалізації і слугуватиме надійним теоретичним підґрунтям для розробки методичних засад виконання експериментально-фонетичного дослідження.

1.7. Методика експериментально-фонетичного дослідження

Метою започаткованого експериментально-фонетичного дослідження є перевірка сформованих у попередньому розділі теоретичних передумов і встановлення на їхній основі провідних інтонаційних ознак англійського прислів'я, озвученого в контексті художніх творів і політичних промов. Для її досягнення було встановлено перелік просодичних засобів, які маркують прислів'я, різні за комунікативно-прагматичною функцією, й проаналізовано характер їх взаємодії, а також встановлено та систематизовано спільні й відмінні інтонаційні характеристики, властиві таким різновидам прислів'їв.

Експериментальне визначення основних закономірностей і специфіки взаємодії просодичних засобів у процесі реалізації англійських прислів'їв з різною за комунікативно-прагматичною функцією проводилося згідно із завданнями дослідження на підставі класифікації функціональних і семантичних ознак озвучених висловлень-прислів'їв. Досліджувані прислів'я систематизувалися відповідно до згаданої класифікації за комунікативно-прагматичною функцією, ситуацією спілкування, КРС мовця порівняно зі слухачем, емоційно-прагматичним потенціалом висловлення-прислів'я, контекстним значенням і функціональним призначенням. За структурною побудовою прислів'я було поділено на односинтагмені та двосинтагмені. За ознакою комунікативно-прагматичної функції прислів'я було сформовано три великі групи експериментальних висловлень-прислів'їв з функціями впливу оцінки та узагальнення. Це дозволило систематизувати експериментальний масив озвучених англійських прислів'їв за оптимальною логікою проведення експерименту й опису його результатів.

Програма експериментально-фонетичного дослідження:

1. Підбір дикторів і запис експериментального матеріалу.
2. Аналіз аудиторями-інформантами озвучених уривків з художніх творів і політичних промов, у контексті яких реалізовані прислів'я.
3. Аудитивний аналіз озвучених уривків аудиторями-фонетистами.
4. Акустичний аналіз просодичних (тональних, темпоральних, динамічних) характеристик актуалізацій англійських прислів'їв.
5. Лінгвістична інтерпретація й узагальнення результатів експериментально-фонетичного дослідження.

Методика експериментального дослідження

Підбір дикторів і формування корпусу експериментального матеріалу.

Відбір дикторів для озвучення експериментального матеріалу – фрагментів художніх текстів з ужитими в них прислів'ями – здійснювався за традиційними для експериментально-фонетичних досліджень віковими й освітніми критеріями. Групу дикторів склали 7 осіб 20-65-річного віку, носіїв літературної норми англійської мови з університетською гуманітарною освітою. Запис матеріалу, відібраного для експериментальної обробки, проводився у спеціально обладнаній студії на записуючому пристрої МРІО MG100.

Групування експериментального матеріалу здійснювалося за обґрунтованою в теоретичній частині дисертації схемою класифікації функціональних і семантичних ознак англійських прислів'їв, актуалізованих у мовленні в умовах дії низки соціопрагматичних факторів. Насамперед тексти досліджуваних висловлень-прислів'їв було розподілено між трьома укрупненими блоками за їхньою комунікативно-прагматичною функцією (вплив, оцінка, узагальнення).

Виходячи з відомого положення про те, що художній текст являє собою впорядковані й організовані тенденції живого мовлення [141, с. 27], для ситуацій спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб" експериментальний матеріал добирався нами з англомовних художніх творів. Прислів'я, вжиті в ситуаціях спілкування "індивід – велика група осіб", виокремлені з політичних промов британських та американських посадовців найвищого рангу. Експериментальні висловлення-прислів'я реалізовувалися в контексті конкретної теми, що впливала на виконання ними певної комунікативно-прагматичної функції. Сформований таким чином експериментальний корпус містив 242 досліджуваних фрагменти з прислів'ями, на підставі яких було здійснено запис 1694 їхніх реалізацій дикторами-носіями англійської мови; 81 прислів'я дібрано з промов британських та американських

політичних діячів різного рангу. Загальна тривалість звучання проаналізованого матеріалу становить 6,5 години.

Масив експериментальних текстів з прислів'ями досліджувався з погляду ознак озвученого тексту, наведених вище на рисунку 1.4. Записані фрагменти текстів представлялися дикторам у достатньому для трактування контексті в однаковій послідовності. Перед записом указаних текстів з дикторами проводилася бесіда для пояснення умов експерименту.

Методика проведення аудитивного аналізу. Аудитивний аналіз здійснювався з метою визначення спільних і диференційних просодичних характеристик англійських прислів'їв із комунікативно-прагматичною функцією впливу, оцінки та узагальнення. У межах цих класів за критеріями класифікації рис. 1.4 (ситуація спілкування, КРС мовця порівняно зі слухачем, ЕПП висловлення, контекстне значення, функціональне призначення) визначалися специфічні ознаки реалізації їхніх інтонаційних моделей.

Відповідно до класичних вимог до методики експериментально-фонетичного дослідження [15; 29; 28; 32; 73] аналіз озвучених прислів'їв виконувався двома групами аудиторів. До першої групи входили носії мови з філологічною підготовкою і досвідом аудіювання усних текстів. Друга група складалася з аудиторів-професіоналів, що здійснювали експериментально-фонетичне аудіювання.

У якості матеріалу для аудиторського аналізу використовувалися прислів'я, вжиті у контексті художніх творів англійською мовою і записані на робочий диск, а також прислів'я, дібрані з промов британських та американських політичних діячів найвищого рангу.

Під час проведення аудитивного аналізу інформанти-носії літературної англійської мови прослуховували весь мовний матеріал для визначення: 1) природності звучання експериментального матеріалу; 2) комунікативно-прагматичної функції прислів'я (вплив, оцінка й узагальнення); 3) зверненості прислів'я до конкретного індивіда, малої або великої групи осіб; 4) КРС мовця порівняно зі слухачем (вищий, рівний, нижчий); 5) ЕПП прислів'я (високий, середній, низький); 6) контекстного значення прислів'я (позитивне, негативне, невизначене); 7) функціонального призначення прислів'я (схвалення, застереження, вибачення тощо); 8) типовості інтонаційного оформлення висловлень залежно від ситуації комунікації.

Хід аудитивного аналізу фіксувався у робочому протоколі.

На другому етапі аудитори-фонетисти встановлювали для вжитого у контексті прислів'я: 1) тональний інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям; 2) тривалість паузи перед прислів'ям; 3) тип передтакту; 4) тональний рівень початку шкали; 5) напрям руху тону на такті; 6) тип шкали

та її тональний діапазон; 7) тональний інтервал на ділянці "передтермінальна частина-ядро"; 8) тип термінального тону; 9) швидкість зміни напрямку руху тону; 10) тональний рівень завершення інтоногрупи; 11) тональний діапазон інтоногрупи; 12) міжсинтагмені інтервали всередині прислів'я; 13) тривалість паузи на стиках інтоногруп, 14) ритмічну структуру; 15) темп у межах висловлення; 16) гучність у межах висловлення, а також графічно зображали напрям руху основного тону на всіх ділянках ритмомелодичної структури прислів'я.

Для опису наведених вище параметрів використовувалися шкали комплексу перцептивних градацій [77, с. 97–98], які найповніше відповідали завданням нашого дослідження: 1) *фразовий наголос*: ядерний, неядерний повний, частковий, слабкий (ненаголошений склад); 2) *тип інтонаційної шкали*: поступово спадна ступінчаста, поступово спадна ступінчаста з перерваною поступовістю, спадна ковзна, спадна скандентна, висхідна ступінчаста, висхідна ковзна, висхідна скандентна, рівна (висока, середня, низька); 3) *тип термінального тону*: спадний, висхідний, висхідно-спадний, спадно-висхідний, рівний, з урахуванням рівнів їхнього початку та завершення; 4) *діапазон*: вузький, звужений, середній, розширений, широкий; 5) *тональний рівень*: екстрависокий, високий, середній підвищений, середній знижений, низький, екстранизький; 6) *тональний інтервал* (позитивний або негативний): широкий, розширений, середній, звужений, вузький, нульовий; 7) *темп*: повільний, сповільнений, помірний, прискорений, швидкий; 8) *паузи*: коротка, середня, довга; 9) *ритм*: простий, складний, змішаний; 10) *гучність*: низька, знижена, помірна, підвищена, висока.

Під час аудитивного аналізу кількість прослуховувань аудитором озвучених фрагментів текстів з ужитими в їхньому контексті прислів'ями не обмежувалася.

Методика проведення акустичного аналізу. У процесі акустичного аналізу мовного матеріалу фрагменти, відібрані під час аудитивного аналізу, у вигляді звукових файлів формату Windows PCM (*.wav), підлягали акустичній обробці на персональному комп'ютері з використанням програм *SoundForge (Version 8.0.53)* (редагування аудіофайлів, переведення їх у формат Windows PCM (*.wav) і обробка за допомогою плагіна *Sony Noise Reduction 2.0*), *Adobe Audition.3 (Version 3.0.1)* (вимірювання тривалості прислів'їв та їх окремих ділянок), *SpectraPLUS – FFT Spectral Analysis System (Version 5.0.26.0)* (вимірювання показників тонального максимуму і максимуму інтенсивності в межах інтоногрупи, тонального діапазону, діапазону інтенсивності, швидкості зміни частоти основного тону в термінальній ритмогрупі), *Praat (Version 5.1.08)* (графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'їв).

У межах кожного озвученого прислів'я за допомогою зазначених вище комп'ютерних програм вимірювалися й реєструвалися такі акустичні параметри

як частота основного тону (далі ЧОТ), інтенсивність, тривалість. Обробка даних спектрограм здійснювалася згідно з методиками й рекомендаціями [209; 213; 216; 220; 221; 246; 68; 38, с. 87–100; 181] щодо користування зазначеними комп'ютерними програмами, а також відповідно до методик [15; 24; 29, с. 7–12; 28; 34; 134, с. 60–65; 73; 231], відомих в експериментальній фонетиці.

Дослідження спектральних характеристик озвучених фрагментів текстів з ужитими в них прислів'ями охоплювало такі етапи: 1) підготовка озвученого фрагмента тексту з прислів'ям до обробки на аналізаторі спектра (1.1 установа запису досліджуваного мовленнєвого фрагмента, відібраного згідно з логікою послідовності проведення експериментів; 1.2 встановлення запису на початок аналізованого звукового сегмента); 2) запис звукового сегмента в комп'ютерну пам'ять (2.1 контрольне прослуховування й ідентифікація початку та кінця звукового сегмента; 2.2 запис і перегляд на моніторі аудіограми в режимі реального часу її звучання; 2.3 уведення отриманої інформації до файла даних комп'ютера); 3) вибір спектрограм для аналізу (3.1 підбір варіантів графічної інтерпретації у площинних координатах залежностей амплітуди від часу звучання, амплітуди від частоти, фази від частоти, спектра з виділеною амплітудою від часу тощо, 3.2 визначення найбільш адекватного об'ємного зображення розподілу спектра частоти за часом); 4) формування координат графічних залежностей і масштабування їхніх осей (4.1 вибір варіанта представлення графіків амплітуди в логарифмічних або лінійних шкалах, 4.2 визначення доцільних масштабів і положень осей графіків, 4.3 вибір оптимального кута зору для об'ємного зображення розподілу спектрів частот); 5) аналіз і реєстрація результатів статистичної обробки показників інтонаційних характеристик (5.1 аналіз статистичних показників інтонаційних ознак досліджуваних звукових сегментів, 5.2 уточнення й перевірка значень статистичних показників в екстремальних точках графічних залежностей); 6) друк результатів акустичного аналізу.

У ході дослідження просодичні параметри озвучених фрагментів текстів з ужитими в них прислів'ями підлягали нормуванню [24, с. 49–61], завдяки чому їхні абсолютні значення набували форми відносних, які мають малий ступінь варіативності й усувають індивідуальні відмінності дикторів у ЧОТ, темпі вимови, а також у рівні звукового тиску (інтенсивності).

Кількісний аналіз результатів визначення акустичних параметрів тональних, темпоральних і динамічних особливостей досліджуваних контекстних реалізацій прислів'їв здійснювався індивідуально для кожного диктора шляхом визначення усередненого максимального діапазону флуктуацій цифрових значень досліджуваного параметра. Визначення усередненого максимального діапазону за кожним параметром проводилося співвіднесенням

його усередненого максимального та мінімального значень. При цьому усереднений максимальний діапазон, що відображає максимальне значення аналізованого параметра, прирівнювався до 100% й умовно сегментувався на зони акустичної реалізації, які, за необхідності, співвідносилися з відповідними даними аудитивного аналізу. У результаті описаного поділу усередненого тонального діапазону створювалися шкали тональних, темпоральних і динамічних показників.

У ході вивчення тональних характеристик озвучених фрагментів художніх текстів англійською мовою із ужитими в їхньому контексті прислів'ями на акустичному рівні враховувалися такі їхні просодичні ознаки:

1. Частотний діапазон інтоногрупи, який вимірювався відношенням акустичних показників максимального й мінімального рівнів ЧОТ з корелюючим переведенням одержаних даних у півтони з використанням відповідних таблиць [15, с. 108–110; 28, с. 50–59]. Переведення цифрового показника діапазону в півтонах у виражену у відсотках величину здійснювалося відповідно до процентної ціни одного півтону, за даними усередненого максимального діапазону диктора. Усереднений максимальний діапазон частотних флуктуацій у дикторській реалізації умовно поділявся на п'ять зон: вузьку (0–20%), звужену (21–40%), середню (41–60%), розширену (61–80%) і широку (81–100%).

2. Величина тонального максимуму, яка вимірювалася співвіднесенням максимального значення ЧОТ висловлення (синтагми) до усередненого мінімального рівня ЧОТ диктора.

3. Локалізація тонального максимуму визначалася відповідно до ділянок структури інтоногрупи: передтакт, такт, друга ритмогрупа, третя ритмогрупа, ядро, затакт.

4. Швидкість зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі, яка визначалася за формулою [189, с. 109]:

$$S = \frac{i \cdot \tau}{\Delta t},$$

де S – швидкість зміни ЧОТ; i – інтервал між максимальною та мінімальною величинами ЧОТ; τ – масштаб часу, рівний 1000 м/с; Δt – тривалість ділянки ЧОТ в м/с. Градації швидкості зміни ЧОТ кваліфікуються в таких термінах: нульова, мала, середня, велика, максимальна.

5. Частотний інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям, що визначався різницею акустичних показників рівня ЧОТ завершення попереднього висловлення і початку прислів'я з подальшим переведенням одержаних даних у півтони [15, с. 108–110] та їхню відсотково виражену величину відповідно до відсоткової ціни одного півтону за даними усередненого максимального діапазону диктора. Інтервал частотних флуктуацій у дикторській

реалізації умовно поділявся на шість зон [62, с. 62]: нульову (0), вузьку (0–20%), звужену (21–40%), середню (41–60%), розширену (61–80%) і широку (81–100%).

6. Величина тонального рівня початку інтоногрупи, яка вимірювалася відношенням конкретного значення ЧОТ до усередненого мінімального рівня ЧОТ диктора.

Динамічні характеристики інтонаційної моделі англійських прислів'їв, актуалізованих у мовленні в умовах дії низки соціопрагматичних факторів, оцінювалися за такими просодичними ознаками:

1. Максимум інтенсивності та його локалізація у структурі озвученого прислів'я; при цьому диференціюються такі контрасти максимуму інтенсивності: мінімальний (0–20%), малий (21–40%), середній (41–60%), великий (61–80%), максимальний (81–100%).

2. Діапазон інтенсивності озвученого прислів'я визначався різницею її максимального й мінімального рівнів. Диференціація діапазону інтенсивності здійснювалася відповідно до таких шкал: вузький (0–20%), звужений (21–40%), середній (41–60%), розширений (61–80%), широкий (81–100%).

Темпоральні характеристики озвучених прислів'їв визначалися такими ознаками:

1. Середньозвукова тривалість прислів'я, що обчислюється як відношення загальної тривалості озвученого прислів'я до суми звуків, з яких воно складається. Приймаються такі градації середньозвукової тривалості: мінімальна (0–20%), коротка (21–40%), середня (41–60%), збільшена (61–80%), максимальна (81–100%).

2. Тривалість паузи перед прислів'ям і між інтоногрупами двосинтагменого прислів'я: мінімальна (0–20%), коротка (21–40%), середня (41–60%), збільшена (61–80%), максимальна (81–100%).

Результати аудитивного й акустичного аналізів реєструвалися в пам'яті комп'ютера у формі робочих таблиць кількісних значень одержаних параметрів.

Обробка й оформлення результатів експерименту

Обробка експериментальних даних й оцінка похибок результатів акустичних вимірювань, внутрішньозонних кількісних показників, а також інших цифрових даних здійснювалися за відомими методами теорії ймовірності та математичної статистики [32; 145; 174; 94, с. 235–287;] з використанням комп'ютерної техніки.

Статистичні показники результатів дослідження обчислювалися у такій послідовності:

1. На підставі зведених у таблиці результатів окремих вимірів оцінюваного параметра визначалося його середнє значення:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i,$$

де: \bar{x} – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра; x_i – значення конкретного виміру; n – кількість здійснених вимірів.

2. Обчислювалися абсолютні похибки окремих вимірів:

$$\Delta x_i = x_i - \bar{x},$$

де: Δx_i – абсолютна похибка окремого виміру; x_i – значення конкретного виміру; \bar{x} – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра.

3. Стандартне відхилення середнього результату визначалося за формулою:

$$S(\bar{x}) = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\Delta x_i)^2}{n(n-1)}},$$

де: $S(\bar{x})$ – стандартне відхилення середнього результату; $(\Delta x_i)^2$ – квадрат суми абсолютних похибок; n – кількість вимірювань.

4. Обчислювалося значення фактичного критерію Стьюдента:

$$t_{\phi} = \frac{x - \bar{x}}{S(\bar{x})},$$

де: t_{ϕ} – фактичний критерій Стьюдента; x – значення конкретного виміру; \bar{x} – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра; $S(\bar{x})$ – стандартне відхилення середнього результату.

5. Проводилося порівняння фактичного й табличного критеріїв Стьюдента. Табличний критерій Стьюдента визначався за кількістю здійснюваних вимірів оцінюваного параметра при обраній довірчій ймовірності $\alpha = 0,95$. Після цього у випадку $t_{\phi} > t_T$ здійснювалися вилучення грубої помилки та повторна обробка решти значень. У разі $t_{\phi} \leq t_T$ продовжувалося обчислення й визначалося похибка середнього результату:

$$\varepsilon_a = t_{\phi} S(\bar{x}),$$

де: ε_a – похибка середнього результату; t_{ϕ} – фактичний критерій Стьюдента; $S(\bar{x})$ – стандарт відхилення середнього результату.

6. Визначався довірчий інтервал:

$$x \pm \varepsilon_a,$$

7. Установлювалася відносна похибка вимірювань:

$$\Delta x = \frac{\varepsilon_a}{\bar{x}} \cdot 100\%,$$

де: Δx – відносна похибка вимірювань; ε_a – похибка середнього результату; \bar{x} – середньоарифметичне значення вимірюваного параметра.

Отримані таким чином значення випадкової похибки вимірювань внутрішньозонних показників задавалися довірчим інтервалом і довірчою ймовірністю, які наведено у відповідних таблицях, що містяться у додатку В, с. 181–186. Графічна інтерпретація інших результатів та існуючих між ними залежностей представлена у формі таблиць, графіків й інтонограм.

Виконання кожного конкретного етапу експериментального дослідження супроводжувалося оформленням робочих протоколів і відповідних таблиць вихідних даних дослідів. Кінцеві результати статистичної обробки частоти актуалізації інваріантних ознак просодичної організації англійського прислів'я, актуалізованого в мовленні під дією низки соціопрагматичних факторів, зведено в таблиці додатків.

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ВАРІАТИВНОСТІ ІНТОНАЦІЇ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ПІД ВПЛИВОМ СОЦІОПРАГМАТИЧНИХ ФАКТОРІВ

2.1. Аудитивний аналіз експериментального матеріалу аудиторам-інформантами

Під час опису аудиторам-носіями англійської мови інтонації досліджуваних прислів'їв, співвіднесених з контекстом їхнього вживання, у межах різних ситуацій спілкування ("індивід – індивід", "індивід – мала група осіб", "індивід – велика група осіб") з'ясовувалася комунікативно-прагматична функція прислів'їв, КРС мовця порівняно зі слухачем, а також оцінювалися контекстне значення прислів'їв, їхнє функціональне призначення та рівень ЕПП.

Для уточнення відповідності експериментальних текстів сучасній вимовній нормі літературної англійської мови (RP) й американського національного варіанту англійської мови (GA) аудиторам-інформантам було запропоновано прослухати експериментальний корпус висловлень і текстових фрагментів.

Аналізуючи записи експериментальних текстів, аудитори-носії британського й американського варіантів англійської мови встановили відповідність інтонаційної організації прислів'їв, дібраних з художніх текстів і політичних промов, нормам RP та GA, а також підтвердили природність їхнього звучання й відповідність контексту вживання.

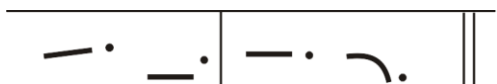
У випадках, коли, внаслідок складного характеру актуалізації комунікативно-прагматичної функції прислів'я, напр., впливово-оцінна, оцінно-узагальнювальна тощо та його функціонального призначення, напр., схвалення-підтвердження, несхвалення-осуд тощо аудитори-носії мови не могли дійти однозначного висновку щодо визначення зазначених ознак, усні реалізації таких прислів'їв виключалися з масиву експериментального матеріалу.

Крім того, при аналізі експериментальних даних, отриманих від аудиторів-інформантів і фонетистів, нами, з метою диференціації варіативності просодичної організації висловлень під впливом розбіжностей між інтонацією RP та GA, зверталася увага і на значну подібність цих двох систем у параметрах напрямку руху тону в шкалі, її мелодичного рисунка, діапазону і тонального рівня початку й завершення, особливостей реалізації окремих термінальних тонів, а також емоційно-модальних конотацій, пов'язаних з однаковими для RP та GA мелодичними контурами, і на розбіжності, згадувані у працях [199, с. 71–76; 198, с. 74–82; 196, с. 49–65; 219, с. 370; 224, с. 142–144;

235, с. 248]. Отримана інформація віддзеркалювалася відповідним чином у ході опису результатів аудитивного аналізу.

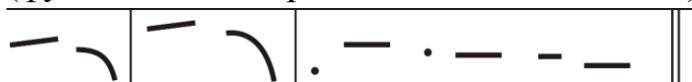
Результати проведення аудитивного аналізу показали, що у межах досліджуваного експериментального масиву висловлень спостерігалось переважання прислів'їв з однією (32,83%) або двома (46,73%) інтоногрупами, позаяк висловлення з трьома й чотирма інтоногрупами становили 13,63% і 6,81% відповідно.

Було також встановлено, що у прислів'їв із середнім рівнем ЕПП, спрямованих, зазвичай, на малу або велику групу осіб, частотними є випадки подовження приголосних і голосних звуків. При цьому з'ясовано, що сегментний рівень, виконуючи допоміжну роль на фоні помірних гучності й темпу та загалом традиційної для твердження інтонаційної організації, може надавати висловленню негативного забарвлення, як наприклад, у реалізації *¹Rich the ₂treasure, | ¹ssweet the ₂pleasure* (Cycl)

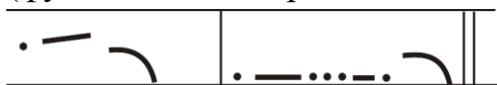

Крім того, аналіз засвідчив, що прислів'ям із комунікативно-прагматичною функцією узагальнення, які несуть у собі функціональне призначення підтвердження або заохочення, при невизначеності контекстного значення висловлення-прислів'я, притаманна інтенсифікація висловлення на сегментному рівні. Наприклад:

(1) *¹Tis ₂love, | ¹tis ₂lllove, | that ¹makes the ¹world ⁰go →round* (AAW)
(функціональне призначення – заохочення)

(2) *¹But ¹no ₂chchchain | is ₂stronger than its ⁰weakest ₂link* (VF)
(функціональне призначення – підтвердження)

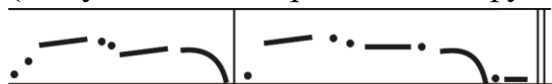
Звернемо увагу на те, що у першому прикладі заохочення інтенсифікується за допомогою повторення у другій інтоногрупі мелодичного контуру першої, але з розширенням її тонального діапазону за рахунок високого тонального рівня такту й високого спадного тону. Найбільш виразною у просодичному відношенні виглядає друга інтоногрупа, що має високий рівень ЕПП і передає стан значного емоційного захоплення героїні. При цьому попередня і наступна інтоногрупи є фоновими відносно другої і сприяють більш акцентному виділенню її смислового центру, тобто, слова *love*, яке додатково підсилюється подовженням сонанта /l/. Підвищення рівня ЕПП у другій інтоногрупі врівноважується звуженням тонального діапазону третьої

інтоногрупи й функціонуванням низького рівного тону, що демонструє незавершеність і заохочує слухача до подальших дій чи роздумів.

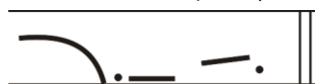
У другому прикладі подовження африкати /tʃ/, разом із високим передтактом та висхідним тактом у першій інтоногрупі і низькою усіченою шкалою у другій, а також прискореним темпом надають узагальнювальному прислів'ю з функціональним призначенням підтвердження особливої переконливості.

Для висловлень-прислів'їв, що виконують комунікативно-прагматичні функції узагальнення або впливу, притаманним є також подовження голосних і приголосних звуків при реалізації застереження, наприклад:

(1) *When they ¹aim at the ¹big , guy, | they ¹uuusually ¹hit the , little , guy* (SUAB)
(комунікативно-прагматична функція – узагальнення)

(2) *Nnnever ,say , never* (PV) (комунікативно-прагматична функція – вплив)

Зважаючи на той факт, що під час здійснення застереження мовець намагається бути достатньо переконливим, природним видається використання у наведених вище реалізаціях саме спадних тонів, або, навіть, двох кінетичних спадних тонів в одній інтоногрупі, як у прикладі 2, де вони маркують слово *never*. При цьому перше *never* є важливішим, оскільки саме воно інтенсифікується за рахунок високого спадного тону й подовження сонанту /n/.

Було зафіксовано наявність у прислів'ях складного мелодичного контуру з двома спадними кінетичними тонами, останній з яких є ядерним, в одній інтоногрупі. Такий мелодичний контур, що часто є інтенсифікованим варіантом ковзної шкали [85, с. 321], виконує роль ефективного експресивного засобу інтонації. Випадки поєднання декількох таких тонів у одній інтоногрупі надають висловленню відтінку наполегливості, догматичності й особливої енергійності. Зрозуміло, що це сприяє реалізації прислів'їв із переважанням середнього та високого рівнів ЕПП. У межах описуваного контуру можливі різноманітні комбінації спадних тонів за тональним рівнем їхнього початку, наприклад, середній підвищений – середній знижений, середній знижений – низький, середній підвищений – високий, середній підвищений – середній підвищений тощо. Важливо те, що ці комбінації можуть бути зведені до трьох варіантів, відповідно до яких тональний рівень початку першого кінетичного тону є вищим (50,0%), нижчим (28,57%) або рівним (21,43%) відносно тонального рівня початку другого спадного тону, наприклад:

(1) An ¹expert ₁fisherman ξ ¹knows e[↑]xactly what ₁flies to ₁offer ξ to ¹what ₁fish
(ABCM)

(2) ₁Things ξ are ₁never ₁what they ₁seem (PV)

(3) The ₁bad ₁penny ξ ₁always turns ₁up (Cycl.)

У переважній більшості випадків (70,0%) складним мелодичним контуром маркуються прислів'я із комунікативно-прагматичною функцією узагальнення у ситуаціях звернення мовця до однієї особи, з якою він має рівний КРС. Поєднання двох кінетичних спадних тонів у одній синтагмі асоціюється інформантами тільки з негативними, напр., несхвалення, виправдання, узагальнення з негативним відтінком або невизначеними, напр., енергійне переконування або підтвердження, догматичне узагальнення, втішання, заохочення або підбадьорення з елементами повчання емоціями.

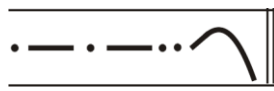
У ході аудитивного аналізу аудитори звертали увагу також на рекурентність спадного тону зі складною структурою, яка охоплює ядерний складоносій з висхідним рухом тону, що завершується на середньому зниженому або середньому підвищеному рівні, та ненаголошений склад затакту на низькому тональному рівні, наприклад:

¹Birds of a ₁feather | ₁flock together (SC)

Функціонування такого типу спадного тону притаманне здебільшого висловленням із комунікативно-прагматичною функцією узагальнення, у ситуаціях, де мовець звертається до однієї особи, рівного або вищого стосовно нього соціального статусу. Досить висока частота такого різновиду спадного тону зафіксована серед реалізацій дикторів-носіїв американського варіанта англійської мови. Варто відзначити, що в роботі [196, с. 33] реалізація спадного тону з висхідним початком руху на ядерному складоносіїві пов'язується з GA, наприклад:

I've ¹got a ¹beautiful ₁ring.

Важливим показником для спадного термінального тону слугує швидкість зміни напрямку його руху в досліджуваних реалізаціях прислів'їв. Так, поширеними є висловлення зі спадним тоном, що має малу швидкість зміни напрямку руху. Аудитори-інформанти пов'язували такий варіант спадного тону з реалізаціями, що мають комунікативно-прагматичну функцію оцінки, яка зазвичай здійснюється старшими за віком дикторами. При цьому КРС мовця

є переважно вищим порівняно зі слухачем. Сповільнений темп актуалізації інтоногрупи при такому КРС мовця сприяє реалізації спадного тону з малою швидкістю зміни напрямку руху. На сегментному рівні ядерний складоносій, на якому реалізовувався спадний тон зазначеного вище типу, зазвичай містив короткий монофтонг /ɒ/, рідше /ɪ/ або /e/, перед сонантом або дзвінким приголосним (напр., /lɒŋ/, /'sɒŋi/, /nɒd/, /'pɒŋɪdʒ/, /kɪŋ/, /'nevə/), чи дифтонгоїд /i:/, монофтонг /æ/, довгий монофтонг /ɔ:/ у відкритому або закритому складі перед сонантом чи дзвінким приголосним (напр., /rɪ'si:v/, /mə(v)'hæməd/, /stɔ:m/, /'i:zi/). Як правило, у такій позиції тривалість голосного звуку довша, завдяки реалізації спадного тону з малою швидкістю зміни напрямку руху.

Більшості досліджуваних прислів'їв властиве вимовляння з помірними темпом і гучністю. Утім в окремих реалізаціях зафіксоване прискорення темпу, яке в абсолютній більшості випадків відбувалося в ситуаціях, де мовець звертався до однієї особи, і комуніканти мали рівний КРС, або КРС мовця був нижчим. Випадки сповільнення темпу мали місце переважно в ситуаціях актуалізації висловлень-прислів'їв із середнім рівнем ЕПП і пов'язувалися інформантами з більшою зваженістю й вагомістю висловлення, що сприяло також і підвищенню КРС мовця порівняно зі слухачем.

У ситуаціях звернення індивіда до великої групи осіб висловлення вимовлялися із підвищеною гучністю. Зафіксовані в експериментах межі варіативності показників гучності від помірної до підвищеної пояснюються переважно особистісними характеристиками мовця. Так, наприклад, реалізації прислів'їв у промовах В. Черчілля демонструють частоту функціонування помірної гучності, що сприяє підкресленню його високого статусу й авторитету і надає його висловленням особливої ваги. Феномен підвищення гучності, зареєстрований у висловленнях-прислів'ях, реалізованих Дж. Ф. Кеннеді, справляє на слухача враження рівності або зниження КРС мовця, що підтверджує тезу [113, с. 112] про здатність мовця у певних ситуаціях спілкування згідно конкретної інтенції коригувати свій комунікативний статус. У висловленнях-прислів'ях, реалізованих Дж. Ф. Кеннеді, вочевидь досягаються ефекти демократичності, щирості, наближеності до народу, зниження категоричності переконування, підтвердження, заохочення і критики.

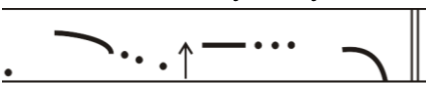

Підвищена гучність є також найбільш рекурентною серед прислів'їв із комунікативно-прагматичною функцією узагальнення, реалізованих у ситуаціях спілкування мовця з індивідом нижчого соціального статусу. За твердженням аудиторів-інформантів, причиною підвищення гучності висловлення-прислів'я, може бути і його негативне контекстне значення.

Заслуговує на увагу й те, що переважна більшість досліджуваних висловлень-прислів'їв (64,3%) має середній рівень ЕПП, у той час як його

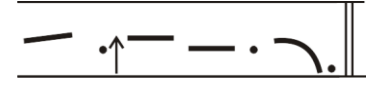

низьким рівнем маркується 27,7% висловлень, а високим – 7,9%. Незначна частота високого рівня ЕПП пояснюється тим, що він реалізується лише тоді, коли мовець втрачає контроль над своїми емоціями. Зрозуміло, що за таких обставин слухач не відчуває зваженості, переконливості й вагомості судження мовця, а, отже, актуалізоване таким чином висловлення-прислів'я не забезпечує реалізацію своєї комунікативно-прагматичної функції.

У свою чергу, прислів'ям з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення притаманна більш значна порівняно з оцінкою та впливом частка випадків актуалізації низького рівня ЕПП. У відсотках співвідношення фактів появи низького рівня ЕПП становить відповідно 28,0% для прислів'їв з функцією впливу, 24,6% – оцінки і 33,7% – узагальнення. Водночас при найменшій відсотковій долі високого рівня ЕПП, він є найбільш рекурентним серед прислів'їв із комунікативно-прагматичною функцією оцінки: 6,5%, 12,3% та 4,8% для прислів'їв з функцією впливу, оцінки й узагальнення, відповідно. Це цілком зрозуміло, оскільки узагальнення і вплив є зазвичай більш раціональними порівняно з оцінкою, яка часто відображає емоційне, негативне чи позитивне, суб'єктивне враження мовця від ситуації спілкування, власних дій, або особистості чи дій слухача.

Результати аудитивного аналізу показали, що для усних реалізацій прислів'їв типовим є функціонування спеціального підйому у зв'язку з необхідністю виділення семантично найважливішого слова в інтоногрупі. Ним, як правило, позначаються прикметники, що імпліцитно містять позитивну, напр., *worthy, sound, fine, good, safe* або негативну, напр., *weakest, old* оцінку ситуації:

- (1) *The ¹labourer is [↑]worthy of his _ˌhire* (АВСМ) .
- (2) *There's ¹no _ˌfool ^ξlike an [↑]old _ˌfool* (АВСМ) .

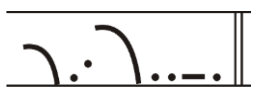
З цієї самої причини за допомогою спеціального підйому виокремлюються негативні частки *not* і *no*, наприклад:

- (1) *¹All is [↑]not ¹gold that _ˌglitters* (JE)
- (2) *¹Hell ¹hath [↑]no _ˌfury ^ξlike the ¹wrath of a _ˌwoman ^ξhūmiliated* (МСар)

У випадку актуалізації прислів'я *Two is enough for a secret* (АВСМ) спеціальний підйом вирізняє слово *enough*, що загалом не має негативного значення, але його інтенсифікація сприяє утворенню негативного забарвлення всього оцінного висловлення і підкреслює остаточність узагальнення. Зауважимо тут, що у двох наведених нижче реалізаціях цього прислів'я варіант

зі спеціальним підйомом в цілому є менш емоційним і має низький рівень ЕПП. Це сприяє інформаційно важливому виділенню всіх значеннєвих слів у прислів'ї. На відміну від цього у другій реалізації, де зафіксована емпатична просодична конструкція з двома кінетичними тонами, емоційність зростає, внаслідок чого прислів'я набуває середнього рівня ЕПП. При цьому найбільш важливим у синтагмі стає слово *enough*, марковане високим спадним тоном.

(1) *Two is e↑nough for a secret*

(2) *Two is ènough for a secret*

Спеціальним підйомом часто виділяються також слова, семантика яких сама по собі передбачає таку інтенсифікацію, наприклад, слово *exactly*:

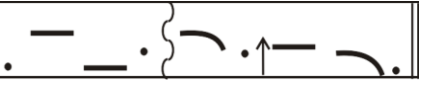
(1) *An expert fisherman knows exactly what flies to offer to what fish* (ABCM)

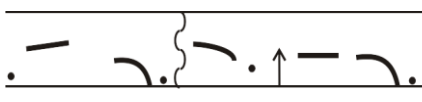

(2) *An expert fisherman knows exactly what flies to offer to what fish*

У ході аудитивного аналізу виявилось, що підкреслення спеціальним підйомом змістової значущості слова у прислів'ї часто ґрунтується на підкресленні схожості або контрасту двох понять. Так, у прислів'ї *A good conscience makes a sound sleeper* (ABCM) подібність акцентується шляхом динамічного виділення тактів *good* і *makes* та ядерних складоносіїв у словах *conscience* і *sleeper*.

(1) *A good conscience makes a sound sleeper*

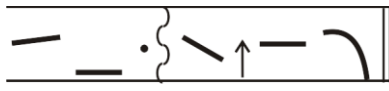
(2) *A good conscience makes a sound sleeper*

(3) *A good conscience makes a sound sleeper*

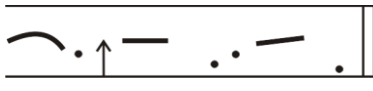
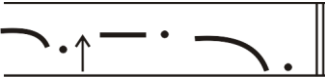
Як це видно з лексичного складу прислів'я, необхідність підкреслення смислової єдності пар *good – sound* та *conscience – sleeper* вимагає підсилення слова *sound* за рахунок збільшення гучності або підвищення тонального рівня його актуалізації. Слушність висунутого нами припущення про програмування лексичним складом саме такої динамічної структури усної реалізації згаданого прислів'я, підтверджується тим, що друга інтоногрупа в реалізаціях усіх дикторів

виглядає практично ідентичною, тобто, семантична вага слова *sound* завжди підкреслюється на просодичному рівні за допомогою спеціального підйому.

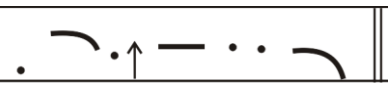
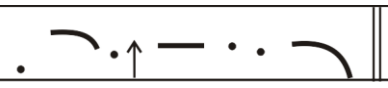
Подібним чином пояснюється поява спеціального підйому на слові *fine* у другій інтоногрупі прислів'я *Fine feathers make fine birds* (SC):

- (1) *l*'Fine _ˌfeathers ξ *l*'make \uparrow fine _ˈbirds
- (2) *l*'Fine _ˌfeathers ξ *l*'make \uparrow fine _ˈbirds

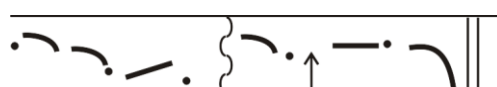
На відміну від цього наявність спеціального підйому перед словами *said* та *safe* у прислів'ях *Easier said than attempted* (PV) та *Better safe than sorry* (PV) акцентує увагу слухача не на їхній подібності, а на контрасті зі словами *attempted* та *sorry* відповідно:

- (1) *l*'Easier \uparrow said than a _ˌttempted
- (2) *l*'Better \uparrow safe than _ˌsorry

Не менш цікавою є актуалізація прислів'я *A wink is as good as a nod* (AS) з порівняльною конструкцією *as ... as ...*, де поява спеціального підйому на слові *good* виконує функцію містка, який підкреслює смислову єдність трьох компонентів – двох предметів, що підлягають порівнянню, *wink* і *nod*, та якості, за якою вони схожі, тобто, *good*. Цілком очевидно, що аналізованому прислів'ю притаманний саме такий варіант вимови, оскільки при озвученні різними дикторами він не варіює.

- (1) A *l*'wink's as \uparrow good as a _ˌnod
- (2) A *l*'wink's as \uparrow good as a _ˌnod
- (3) A *l*'wink's as \uparrow good as a _ˌnod

Отже, функціонування спеціального підйому пов'язане передусім із особливостями лексико-граматичної структури висловлення-прислів'я. При цьому у конкретних актуалізаціях спеціальний підйом може сприяти більш ефективній реалізації функціонального призначення прислів'я, наприклад, переконування: *ˌ*But _ˌno _ˌchain is _ˌstronger ξ *l*'than its \uparrow weakest _ˌlink (AF)

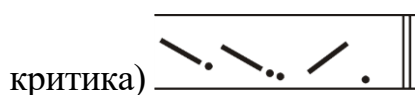
В аналізованому прикладі специфіка взаємодії *мелодичного* (поєднання спадної ковзної шкали зі спадним термінальним тоном, що має висхідний напрямок руху на ядерному складоносієві й низький рівень

затакту, у першій інтоногрупі, а також високий тональний початок другої інтоногрупи, що сприяє утворенню значного позитивного міжсинтагменого інтервалу), *динамічного* (інтенсифікація другої інтоногрупи за рахунок спеціального підйому на другому наголошеному складі) та *темпорального* (сповільнення темпу в першій ритмогрупі другої інтоногрупи для підкреслення її більшої інформаційної важливості) компонентів інтонації підвищує переконливість і вагомість висловлення мовця, що має вищий стосовно слухача статус.

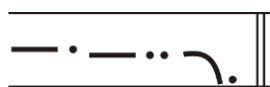
Необхідно також зауважити, що у більшості інтоногруп спеціальний підйом реалізується на другому наголошеному складі, якому передують такти зі спадним рухом тону. Така локалізація спеціального підйому пов'язана, по-перше, з особливостями лексичного складу інтоногруп, а по-друге, з їхньою ритмічною структурою, оскільки кількість наголошених складів у шкалі зазвичай не перевищує три, наприклад: *I'magi nation* § *is a* *good* , *servant* § *and a* *bad* , *master* (AS); *An* *expert* → *fisherman* § *knows* e *↑xactly* *which* *flies* to , *offer* § *to* *what* *fish* (AS); *The* *labourer* is *↑worthy* of his , *hire* (AS). У випадку, коли спеціальний підйом актуалізується на другому наголошеному складі, спадний рух тону на такті сприяє тому, що тональний рівень другого наголошеного складу є вищим, ніж рівень завершення такту, але нижчим, ніж його початок.

У ході аудитивного аналізу було встановлено, що більшість прислів'їв має просту ритмічну структуру і плавний ритм, разом з тим у деяких висловленнях зафіксований стакатоподібний ритм. Як правило, різкість і уривистість ритмічної будови прислів'я пов'язані з переживанням мовцем сильних негативних емоцій, коли він категорично та безапеляційно засуджує або критикує свого співрозмовника чи співрозмовників. Стакатоподібний ритм супроводжується прискоренням темпу, підвищенням гучності звучання, чіткою вимовою наголошених складів і приблизно однаковим ступенем їхнього виділення, а також подовженням приголосних звуків на початку наголошених складів.

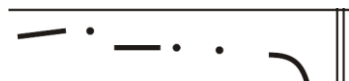
(1) *Easier* \ *ssaid* than a , *ttempted* (PV) (функціональне призначення –

(2) *Easier* *lsaid* than a , *ttempted* (PV) (функціональне призначення – осуд)

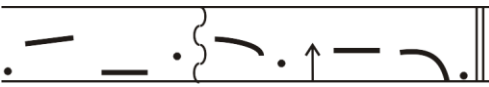

(3) *No* a *ccounting* for , *tastes!* (AAW) (функціональне призначення – осуд)

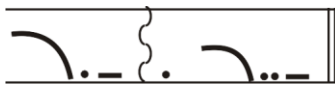

Однакове вирізнення всіх повнозначних слів, разом із сповільненням темпу і можливим підвищенням гучності, часто вказує на переживання мовцем позитивних емоцій, наприклад, схвалення або підтвердження попередньої думки слухача:

(1) A ¹good ,conscience ξ ¹makes a [↑]sound ,sleeper (AS) (функціональне

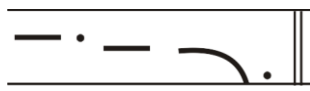
призначення – схвалення)

(2) [˘]Threatened ,men ξ live ,long, as they ,say (MC) (функціональне

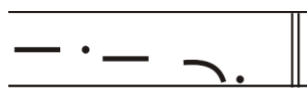
призначення – підтвердження)

Щодо ритмічності й ізохронності вимови всіх наголошених складів, то вона, за твердженням аудиторів, надає висловленню-прислів'ю повчальності і сприяє тому, що кожне слово звучить окремо й особливо вагомо, підвищуючи ефект застереження, переконування, вибачення тощо, наприклад:

(1) ¹Nothing ¹comes ,easy (Cycl) (функціональне призначення –

застереження)

(2) ¹Nothing ¹comes ,easy (Cycl) (функціональне призначення – вибачення)

(3) [˘]But [˘]no ,chain is ,stronger ξ ,than its [↑]weakest ,link (VF) (функціональне

призначення – переконування)

Загальновідомо, що особливість структури ритмогруп в англійській мові забезпечується приєднанням ненаголошених складів до попереднього наголошеного складу, тобто, їхнім функціонуванням як енклітиків. Проте у цілій низці аналізованих нами прикладів усної реалізації експериментальних прислів'їв один або декілька ненаголошених складів тяжіли до ядерного складоносія, на якому реалізувався спадний тон. При цьому було встановлено, що у переважній кількості прислів'їв зміни в структурі ритмогруп пояснюються, з одного боку, особливостями їхньої лексико-граматичної будови, а з іншого – спрямованістю висловлення на групу осіб, малу або велику. Так, тісний семантичний зв'язок проклітиків та енклітиків з наголошеним складом сприяє утворенню смислових квантів, які дозволяють слухачам краще сприймати інформацію. Зазвичай цей спосіб побудови ритмогруп притаманний монологічному мовленню, спрямованому на певну кількість слухачів. У якості проклітика термінальної ритмогрупи може виступати ненаголошений перший склад слова, другий склад якого є ядерним складоносієм, напр., *beholder*, *particular*, *humiliated*, *repeat*, *attempted* тощо, означений або неозначений

артикуль, напр., *a woman, a ship, a storm, a nod, the blind, the means, the spoils* тощо, частка, напр., *to give, to repeat* тощо, присвійний займенник, напр., *your porridge, his hire* тощо, прийменник, напр., *at a kind, in a storm, for tastes* тощо або сполучник, напр., *than attempted, as she looks* тощо.

Аналіз інтонаційної будови прислів'їв показав також її здатність варіювати залежно від віку дикторів. Оскільки до завдань дослідження не входило вивчення особливостей такої варіативності, то, на наш погляд, варто щонайменш зауважити, що аудитори, як інформанти, так і фонетисти, відзначали підвищену частоту інтонації, типової для вираження повчання, серед реалізацій дикторів старшого віку. Повчання пов'язувалося з їхнім віком і досвідом, унаслідок чого прислів'я часто звучало ретроспективно, узагальнювально, ніби диктор пригадував цілу низку життєвих ситуацій, що підтверджують його істинність. Крім того, висловленням дикторів старшого віку властива відсутність гострої критичності, їм притаманне чітке й спокійне промовляння. Досить часто темп інтоногрупи в таких прислів'ях був дещо сповільненим, діапазон – звуженим, а завершувалися вони низьким спадним або рівним тоном. Відзначено, що реалізації молодших за віком дикторів характеризувалися більшою різкістю й категоричністю.

Зрозуміло, що професія диктора, його психологічний тип накладають певний відбиток на функціонування просодичних засобів у процесі актуалізації висловлення-прислів'я. Саме тому для вчителя або пастора, яким зазвичай притаманне прагнення чіткого донесення до аудиторії смислу висловлення, властивим є помірний або сповільнений темп, дидактична ізохронність вимови, пролонгація голосних і приголосних звуків тощо. Однак незалежно від природи й конкретних чинників, що сприяють варіативності інтонаційної будови прислів'їв, одними з найбільш впливових постають їхня дидактична функція та лінгвістичний контекст, у межах якого вони реалізуються.

Не дивно тому, що аудитори-інформанти звертали увагу на те, яким чином висловлення-прислів'я інтегрується до більш широкого мовленнєвого контексту. Вони наголошували на тому, що прислів'я мають різний ступінь виділення в інформаційній структурі тексту. За цих умов ефект повчальності забезпечується взаємодією цілої низки інтонаційних параметрів, до яких належать помірні гучність і темп, середній тональний діапазон інтоногрупи, особливості паузації, ізохронність вимови наголошених складів, наявність чіткого ритму, здебільшого зумовлюється повторами та паралельними конструкціями.

Хоча у більшості випадків озвучене прислів'я виступає як окреме речення, воно може бути також вмонтоване у висловлення певного комунікативного типу, напр., негативне загальне запитання: *Aren't you forgetting that opportunity makes the thief* (МСар)? Як зазначається у праці [237, с. 233–234], цей тип запитань

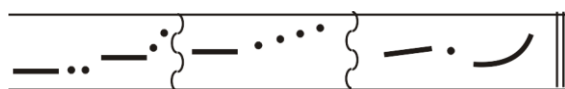
передбачає зазвичай елемент подиву або невіри, пов'язаний з тим, що мовець попередньо сподівався на позитивну відповідь, але нова інформація вказує на те, що вона буде негативною, звідси розчарування або роздратування мовця.

Загальне запитання інтонаційно оформлюється за допомогою висхідного термінального тону. У більшості реалізацій аналізованого прислів'я всі інтоногрупи оформлені саме за допомогою висхідного тону, який, окрім іншого, сприяє актуалізації невизначеного контекстного значення.

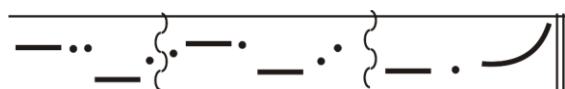
(1) *'Aren't you for getting that oppor_tunity makes the thief?*

(2) *'Aren't you forgetting that oppor_tunity makes the thief?*

(3) *'Aren't you for getting that oppor_tunity makes the thief?*

На відміну від них, прислів'я, озвучене четвертим диктором, має негативне контекстне значення, оскільки герой іронічно, навіть з певною зверхністю, нагадує своїм співрозмовникам про можливість, яку вони випустили з поля зору. Така зверхність, упевненість у своїй перевазі оформлюється за допомогою спадних тонів.

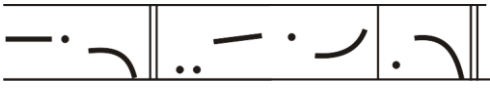
(4) *'Aren't you for getting that oppor_tunity makes the thief?*

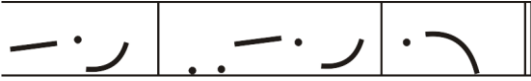
Просодична організація висловлення-прислів'я, що виступає в ролі твердження в розділових запитаннях, наприклад: *Things are never what they seem, are they?* (PV) *Enough is as good as a feast, is it not, Mr. Sykes?* (Shir) загалом тотожна традиційній інтонаційній моделі, притаманній такому типу запитань, тобто, твердження оформлюється за допомогою спадного тону, у той час як запитальна частина може мати висхідний або спадний тон, залежно від того, чи мовець мислить це питання як цілком риторичне і не потребує відповіді слухача, чи йому необхідна реакція слухача на підтвердження слухності його думки.

Особливий інтерес викликає просодичне оформлення коротких інтоногруп, що передують прислів'ю, утворюючи з ним одне речення, і являють собою вставні конструкції на кшталт *Very well, They say* тощо, які ніби вводять прислів'я до контексту, інтенсифікують його функціональне призначення. Розглянемо детальніше цей феномен на прикладі варіювання інтонаційного

оформлення інтоногрупи *Very well* у висловленні *Very well: if it must be so, it must* (PP), реалізованому різними дикторами.

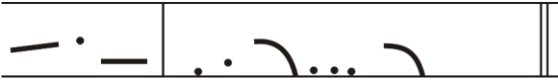
(1) ¹*Very* ₁ *well*: || *if it* ¹*must be* ₁ *so*, | *it* ₁ *must* (функціональне призначення – підтвердження)

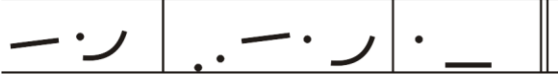
(2) *Very* ₁ *well*: | *if it* ¹*must be* ₁ *so*, ξ *it* ¹*must* (функціональне призначення – узагальнення)

(3) ¹*Very* ₁ *well*: | *if it* ¹*must be* ₁ *so*, | ¹*it* ¹*must* (функціональне призначення – узагальнення)

(4) *Very* \rightarrow *well*: | *if it* ¹*must be* ₁ *so*, | *it* ₁ *must* (функціональне призначення – узагальнення)

(5) ¹*Very* ₁ *well*: | *if it* ₁ *must be so*, | ¹*it* ¹*must* (функціональне призначення – узагальнення)

(6) ¹*Very* \rightarrow *well*: ξ *if it* ₁ *must be so*, *it* ₁ *must* (функціональне призначення – узагальнення)

(7) ¹*Very* ₁ *well*: | *if it* ¹*must be* ₁ *so*, | ¹*it* \rightarrow *must* (функціональне призначення – узагальнення)

Як бачимо, усім наведеним вище реалізаціям притаманна усічена шкала з рівним або висхідним рухом тону на такті, супроводжена певною варіативністю реалізації термінального тону. Так у реалізаціях 1, 2, 5 це середні спадні тони, у реалізаціях 4, 6 – рівний низький і рівний середній тони відповідно, у реалізаціях 3, 7 – низькі висхідні. За визначенням аудиторів-інформантів, спадні тони в інтоногрупі *Very well* сприяють наданню прислів'ю з функціональним призначенням узагальнення відтінку рішучості, впевненості, позаяк рівний тон указує на роздуми з приводу неминучості прийняття конкретного рішення, навіть якщо воно не подобається. Оформлення першої інтоногрупи за допомогою висхідного тону вказує на те, що вона має передусім інтродуктивний характер, при цьому її просодична організація зазвичай прогнозує інтонаційний малюнок другої інтоногрупи, але на нижчому тональному рівні. Варто також зауважити, що у більшості реалізацій інформаційна важливість другої і третьої інтоногруп підкреслюється за допомогою прискорення темпу та підвищення гучності їхньої вимови. При цьому середній або розширений негативний

інтервали між першою і другою інтоногрупами (напр., у реалізаціях 3, 7) сприяють наданню висловленню негативного контекстного значення.

Аналіз синтаксичної структури двосинтагмених прислів'їв показав, що існує декілька схем їхньої делімітації на дві інтоногрупи. Так, досить часто підмет виокремлюється в окрему інтоногрупу, при цьому паузи є короткими або перцептивними, рідше – середніми. Наприклад: *Birds of a feather* § *flock together* (AAW), *Fine feathers* § *make fine birds* (SC) тощо. Короткі або перцептивні паузи рекурентні на стиках паралельних конструкцій: *Out of sight*, § *out of mind* (Cyc1), *First come* § *first served* (FF), *In for a penny* § *in for a pound* (ShW), *No fuss* § *no muss* (MCap) тощо. Порівняльні звороти також відокремлюються переважно за допомогою перцептивних пауз, наприклад, *There's no fool* § *like an old fool* (AS), *It's better late*, § *than never* (MCap), *Easier said* § *than attempted* (RT). Натомість паузи між частинами складнопідрядного або складносурядного речення є середніми, рідше – короткими, залежно від поширеності речення, наприклад, *If Mohammed won't come to the mountain,* | *the mountain will go to Mohammed* (TCB), *There's always one exception,* | *which proves every rule* (Ros), *Take care of the sense,* | *and the sounds will take care of themselves* (AAW), *If it must be so,* | *it must* (PP), *Think* § *before you speak* (TLG). Перцептивні паузи є максимально рекурентними перед групою обставини, наприклад *Keep your breath* § *to cool your porridge* (PP) або після додатка в реченні з інвертованим порядком слів, наприклад, *To the victor* § *belong the spoils* (MCap; RT).

Ідею щодо формування автором емоційного фону художнього твору за допомогою певних текстових засобів [41, с. 240–246] було застосовано для виявлення кореляції між рівнем ЕПП прислів'я, попередньо визначеним нами на основі аналізу зазначених засобів, і рівнем ЕПП, зафіксованим аудитором-інформантами після прослуховування усних реалізацій англійських прислів'їв, ужитих у контексті декількох уривків:

Уривок 1. “*I am going to open the instrument, Eliza, and you know what follows.*” “*You are a very strange creature by way of a friend! – always wanting me to play and sing before anybody and everybody! – If my vanity had taken a musical turn, you would have been invaluable, but as it is, I would really rather not sit down before those who must be in the habit of hearing the very best performers.*” *On Miss Lucas's persevering, however, she added, “Very well: if it must be so, it must.” And gravely glancing at Mr. Darcy, “There is a fine old saying, which everybody here is of course familiar with – “Keep your breath to cool your porridge,” – and I shall keep mine to swell my song*” (PP).

У першій частині цього уривку окличні речення *You are a very strange creature by way of a friend! – always wanting me to play and sing before anybody and everybody!*, емоційно забарвлена лексика, напр., *a very strange creature*, некооперативні мовленнєві тактики, *I would really rather not sit down before those who must be in the habit of hearing the very best performers*, свідчать про переживання героїнею (Елізабет Беннет) негативних емоцій. При цьому з попереднього, більш широкого контексту, відомо, що йдеться про образу на неввічливу поведінку пана Дарсі. На це вказують також слова *gravely glancing at Mr.Darcy* й використання прислів'я *Keep your breath to cool your porridge*, яке у цьому контексті набуває характеру непрямого натяку й адресоване, передусім, пану Дарсі. Звернення безпосередньо до нього підтверджується тим, що аудиторі пов'язують усі наведені нижче реалізації з ситуацією спілкування, де мовець намагається вплинути на одного адресата. Негативний фон ситуації дещо згладжується погодженням героїні на кооперацію, при цьому використовується прислів'я *If it must be so, it must*, покликане підкреслити вимушеність такої згоди.

Для встановлення закономірностей кореляції рівня ЕПП з іншими чинниками та факторами, що впливають на просодичну організацію прислів'я *Keep your breath to cool your porridge* з уривка 1 (рівень ЕПП якого, виходячи з лексико-граматичного складу контексту, оцінювався нами як середній), розглянемо наведений нижче приклад, озвучений сімома дикторами:

(1) ¹ Keep your ₁ breath ^ξ - to ¹ cool your ₁ porridge	
(2) ¹ Keep your ₁ breath ^ξ to ¹ cool your ₁ porridge	
(3) ¹ Keep your ₁ breath ^ξ - to ₁ cool your ₁ porridge	
(4) ¹ Keep your ₁ breath ^ξ - to ₁ cool your ₁ porridge	
(5) ¹ Keep your ₁ breath ^ξ to ¹ cool your ₁ porridge	
(6) ¹ Keep your ₁ breath - to ₁ cool your ₁ porridge	
(7) ¹ Keep your ₁ breath ^ξ - to ¹ cool your ₁ porridge	

Специфіка інтонаційного оформлення прислів'я в аналізованих реалізаціях віддзеркалює, насамперед, вплив соціального статусу мовця і контекстного значення прислів'я на рівень ЕПП його актуалізації. Зокрема, за висновками аудиторів-інформантів, усвідомлення мовцем свого нижчого стосовно слухача

соціального статусу (реалізації 5–7) змушує його приховувати негативні емоції, які він переживає. Це, відповідно, сприяє зниженню рівня ЕПП висловлення і відбивається на специфіці взаємодії інтонаційних параметрів.

На відміну від цього, у реалізації 1 мовець користується тим, що його статус є вищим від слухача, і відкрито висловлює своє несхвалення й негативне ставлення до нього. Тому в обох інтоногрупах цієї реалізації зареєстровані спадні тони, при цьому присвійний займенник *your* у першій інтоногрупі маркується високим спадним тоном, що підкреслює значний ступінь несхвалення міс Бенет нетактовної поведінки конкретної особи, тобто пана Дарсі.

Прагнення висловити пораду, хоча вона й має негативне забарвлення, вимагає від мовця переходу до демократичного стилю спілкування (реалізації 3–4), де бажаною є рівність КРС комунікантів. У таких випадках порада оформлюється інтонаційно за допомогою м'якших прийомів, напр., спадного руху тону на такті і спадного тону з малою швидкістю зміни напрямку руху в реалізації 3, що контрастує з висхідним тактом і спадним тоном з великою швидкістю зміни напрямку руху для вираження критики в реалізації 2. У реалізації 4 визнання мовцем рівності його статусу зі слухачем приводить до актуалізації сповільненого темпу висловлення, висхідного тону в першій інтоногрупі, а також комбінації високого передтакту, низького такту й високого спадного тону з висхідним рухом тону на ядерному складоносіві й низьким тональним рівнем затакту у другій інтоногрупі, що надає висловленню з негативним контекстним значенням особливої переконливості.

Нижчий соціальний статус мовця стосовно слухача (реалізації 5–7) змушує його дотримуватися стратегій ввічливості та приховувати свої емоції. У зв'язку з цим, ввічлива порада в реалізації 5 передається за допомогою сповільнення темпу і функціонування висхідного й спадно-висхідного тонів. Ввічливе, необтяжливе застереження (реалізація 7) супроводжується висхідним тоном на такті у сполученні зі сповільненням темпу при помірності інших інтонаційних показників. Водночас властива вираженню критики наполегливість (реалізація 6), яка часто передається за допомогою спадних тонів, пом'якшується з прискоренням темпу у першій інтоногрупі і маніфестацією такту зі спадним рухом тону та спадного ядерного тону з малою швидкістю зміни напрямку руху в другій.

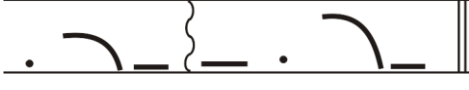

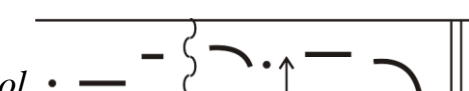
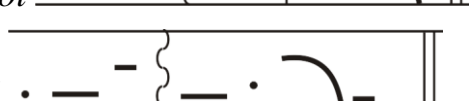
Деякі інші закономірності просодичного оформлення мають місце під час озвучення актуалізованого в контексті уривку 2 прислів'я *There's no fool like an old fool* з попередньо визначеними інформантами високим рівнем ЕПП.

Уривок 2. *Miss Howard entered. Her lips were set grimly together... She looked excited and determined, and slightly on the defensive. "At any rate," she burst out, "I've spoken my mind!" "My dear Evelyn," cried Mrs. Cavendish, "this can't be true!" Miss Howard nodded grimly. "True enough! Afraid I said some things to Emily*

she won't forget or forgive in a hurry. Don't mind if they've only sunk in a bit. Probably water off a duck's back, though. I said right out: 'You're an old woman, Emily, and there's no fool like an old fool. The man's twenty years younger than you, and don't you fool yourself as to what he married you for. Money! Farmer Raikes has got a very pretty young wife. Just ask your Alfred how much time he spends over there.' I went on, 'I'm going to warn you, whether you like it or not. That man would as soon murder you in your bed as look at you. He's a bad lot...He's a bad lot!' "What did she say?" Miss Howard made an extremely expressive grimace. "'Darling Alfred' – 'dearest Alfred' – 'wicked lies' – 'wicked woman' - to accuse her 'dear husband'! The sooner I left her house the better. So I'm off." "But not now?" "This minute!" (AS).

Наведений уривок містить значну кількість емоційно забарвлених мовних одиниць, які вказують на високий емоційний фон комунікативної ситуації. По-перше, зафіксовані досить детальні вказівки на позалінгвальні засоби, якими супроводжується мовлення героїні. Це мімічні (*Her lips were set grimly together; Miss Howard made an extremely expressive grimace*) та пантомімічні кінеми (*Miss Howard nodded grimly*), опис загальної манери поведінки міс Говард (*She looked excited and determined, and slightly on the defensive*) і специфіки її мовлення (*she burst out*). По-друге, в наведеному уривку наявні лінгвальні засоби вираження емоційного стану персонажу: численні окличні речення, фразеологічні звороти (*Probably water off a duck's back*), прислів'я (*there's no fool like an old fool*), інвективна лексика (*He's a bad lot; wicked calumnies* тощо) й повтори (*He's a bad lot...He's a bad lot!; 'Darling Alfred' – 'dearest Alfred' – 'wicked lies' – 'wicked woman'*). Завдяки цьому стає очевидним, що героїня перебуває у стані значного емоційного збудження, викликаного обуренням щодо поведінки іншої особи. Саме це дозволило зробити припущення, що рівні ЕПП уривка і прислів'я *There's no fool like an old fool* є високими.

Утім за висновками аудиторів-інформантів, рівень ЕПП прислів'я *There's no fool like an old fool*, озвученого різними дикторами, варіював від високого у реалізації 1 до середнього в реалізації 2 та низького у реалізаціях 3, 4.

- (1) *There's`no fool § ,like an`old fool*
- (2) *There's`no fool § ,like an ↑old fool*
- (3) *There's ,no° fool § ,like an ↑old fool*
- (4) *There's ,no° fool § ,like an`old fool*

За коментарями аудиторів-інформантів найвищим є рівень ЕПП у першій реалізації, де мовець висловлює обурення з приводу поведінки літньої жінки.

Не стримуючи негативних емоцій, він звертається безпосередньо до одного слухача, захопивши ініціативу у спілкуванні і підвищивши, таким чином, свій КРС. Унаслідок цього високий рівень ЕПП прислів'я маніфестується на рівні інтонації завдяки функціонуванню серії спадних тонів в обох інтоногрупах, а також наявності тональних інтервалів між завершенням передтермінальної частини і тональним рівнем початку реалізації спадного тону. Обурення героїні зростає по мірі озвучення прислів'я, і на просодичному рівні це супроводжується розширенням тонального діапазону другої інтоногрупи порівняно з першою, за умов загальної подібності інтонаційних малюнків в обох інтоногрупах. Отже, прогнозований нами рівень ЕПП прислів'я є адекватним рівню ЕПП його першої реалізації.

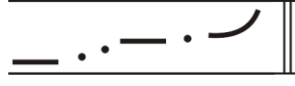
У реалізаціях 2 і 3 обидва мовці бажають висловити несхвалення з приводу необачної поведінки літньої жінки. При цьому в другій реалізації при помірних показниках гучності й темпу середній рівень ЕПП досягається за рахунок функціонування в першій інтоногрупі висхідного тону з малою швидкістю зміни напрямку руху, що сприяє актуалізації розширеного позитивного міжсинтагменого інтервалу та середнього позитивного інтервалу між першою і другою ритмогрупами в другій інтоногрупі. Наявність зазначених інтервалів, а також подовження голосного /əʊ/ у слові *old* надають цій реалізації більшої переконливості, дружньої впевненості при засвідченому аудиторами прагненні мовця зрівняти свій КРС зі статусом слухача, у той час як у реалізації 3 КРС мовця є нижчим від статусу слухача. В обох реалізаціях мовець звертається до групи осіб, деякі з яких мають вищий ніж у нього соціальний статус, що змушує мовця контролювати свої емоції.

Низький рівень ЕПП у реалізації 4 пов'язаний з тим, що мовець прагне поділитися з рівним з ним за статусом слухачем критичними думками з приводу відсутньої третьої особи. На просодичному рівні така критичність передається за допомогою середнього позитивного тонального інтервалу між інтоногрупами, а також взаємодії низької усіченої шкали з високим спадним тоном у другій інтоногрупі.

Поданий нижче уривок 3 також кваліфікувався як такий, що має високий рівень ЕПП, оскільки відповідно до контексту мовець знаходиться під впливом сильного роздратування, яке конкретизується за допомогою лексеми *irritably*. Негативні емоції персонажа пов'язані з екстремальною ситуацією, здатною привести до його власної загибелі та руйнування великого океанського лайнера.

Уривок 3. *“Can you drop the anchors?” asked Giordino. “Easier said than done,” Pitt replied irritably. “Besides, there is no flat bottom. The sides of the island probably drop at a near ninety-degree angle for a thousand fathoms. The rock is too smooth for the anchor flukes to dig in and grip” (ShW).*

Експериментальні реалізації прислів'я:

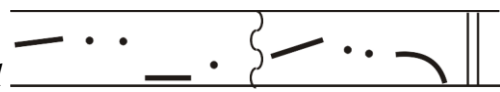
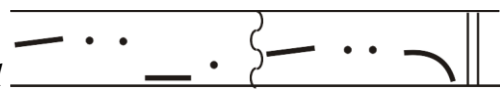

- (1) ¹Easier , said ξ than ¹done
- (2) ¹Easier ₁ said than ¹done

Аудитори-інформанти засвідчили, що рівень ЕПП у наведених реалізаціях прислів'я *Easier said than done* є високим. Першій реалізації підвищеної емоційності надає такт з висхідним рухом тону у першій інтоногрупі, високий спадний тон, який завершує другу, а також наявність трьох значних інтервалів (негативний середній на ділянці "шкала-ядро" у першій інтоногрупі, негативний розширений на стику двох інтоногруп і позитивний розширений на ділянці "передтермінальна частина-ядро"), що може свідчити про переживання мовцем негативних емоцій. Функціонування у другій реалізації висхідної ступінчастої шкали з високим висхідним тоном у завершенні забезпечує широкий діапазон інтоногрупи і свідчить про наростання емоції несхвалення до значного її ступеня.

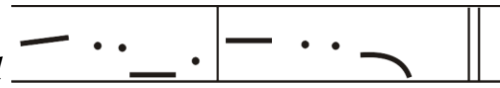
Закономірності взаємодії просодичних засобів під час реалізації прислів'я, лексична структура та контекст якого дозволяють передбачити його реалізацію з низьким рівнем ЕПП, розглянемо на прикладі наведеного нижче уривку. Його зміст полягає в тому, що зважаючи на ситуацію, героїня має прийняти непопулярне рішення і здійснити вчинок, який за нормальних обставин уважався б неправильним або, навіть, злочинним, але до якого її змушує обов'язок лідера. Тому вона повідомляє про своє рішення, маскуючи його за допомогою чорного гумору, щоб не тривожити своїх і без того переляканих підопічних. Оскільки наведений уривок не містить додаткових лексико-граматичних засобів, які б указували на необхідність підвищення емоційного фону в процесі його усної актуалізації, і функціонує у відносно нейтральному контексті, то є всі підстави вважати, що висловлення має бути відтворене з низьким рівнем ЕПП.

Уривок 4. *Before they left for the rookery, she prodded the others to their feet and sent them to steal wood from the whaling station to build a fire. "In for a penny, in for a pound. If I'm going to jail for killing protected creatures and destroying historic property, I might as well do a thorough job of it." They made for the rookery, which was about two kilometers around the point encircling the north part of the bay (ShW).*

Експериментальні висловлення:

- (1) ¹In for a , penny, ξ ¹in for a , pound
- (2) ¹In for a , penny, ξ ¹in for a , pound
- (3) ¹In for a , penny, ξ ¹in for a , pound

(4) *'In for a penny, | 'in for a pound*

Експерименти показали, що для реалізацій цього прислів'я в межах низького рівня ЕПП притаманні помірні темп і гучність. Проте аналізоване прислів'я може бути реалізоване і з середнім рівнем ЕПП (реалізація 1), якщо мова лідера кваліфікується як виправдання, яке в нашому випадку оформлюється середнім підвищеним висхідним тактом у першій інтоногрупі і ширшим діапазоном шкали другої інтоногрупи порівняно з іншими реалізаціями (звужений діапазон шкали у реалізації 1 і вузький в реалізаціях 2–4). Низький статус мовця стосовно слухача супроводжується втратою визначеності контекстного значення прислів'я, а також функціонуванням так званого ввічливого спадно-висхідного тону [241, с. 300–301] у першій інтоногрупі при актуалізації виправдання (реалізація 3).

Таким чином, аналіз наведених вище уривків дозволяє констатувати наявність певної кореляції між рівнем ЕПП прислів'я, спрогнозованим з огляду на специфіку лексико-граматичних засобів, що містяться в уривку, і рівнем ЕПП усних реалізацій прислів'я, озвучених дикторами-носіями англійської мови. Ця кореляція, утім, не є щільною, оскільки в усному мовленні на просодичну організацію прислів'я здійснює вплив ціла низка додаткових чинників, як, наприклад, інтерпретація мовцем комунікативно-прагматичної функції прислів'я, його контекстного значення й функціонального призначення, а також низки соціально зумовлених факторів, таких як ситуація спілкування і КРС мовця порівняно зі слухачем, під дією яких може відбуватися модифікація рівня ЕПП прислів'я.

Окрім цього, на основі даних, отриманих у результаті проведення аудиторами-інформантами аналізу усних реалізацій прислів'їв, встановлено, що такі інтонаційні показники як гучність, темп, фразовий наголос і паузація сприяють його виокремленню на фоні інших висловлень. При цьому лексико-граматичний склад прислів'я значною мірою зумовлює особливості його інтонаційної структури, наприклад, реалізацію спеціального підйому, появу складного інтонаційного контуру з декількома спадними кінетичними тонами тощо. Варіативність просодичної організації прислів'я зазвичай знаходиться у прямій залежності від таких ознак, як його *контекстне значення*, напр., прискорення темпу, стакатоподібний ритм і підвищення гучності асоціюються з вираженням негативних емоцій, а сповільнення темпу й підвищення гучності – позитивних, та *функціональне призначення*, напр., використання спеціального підйому під час переконування та стакатоподібного ритму при реалізації осуду і критики.

2.2. Дані аудитивного аналізу усної актуалізації англійських прислів'їв аудиторами-фонетистами

За результатами аудитивного аналізу, проведеного на підставі експертних висновків аудиторів-фонетистів, були обраховані типові інтонаційні ознаки англійських прислів'їв, зумовлені впливом провідних соціопрагматичних факторів.

Необхідно зазначити, що односинтагмені й двосинтагмені прислів'я є найбільш рекурентними у ситуаціях спілкування індивіда з одним співрозмовником або малою групою осіб, у той час як у політичних промовах кількість односинтагмених прислів'їв дорівнює нулю. Це може бути пов'язане з особливостями публічного мовлення, для якого властивою є значна кількість пауз, сприяючих дрібнішому членуванню мовлення на синтагми. Так, наприклад, прислів'я *Knowledge is power*, озвучене диктором у звичайній обстановці, включає одну інтоногрупу *Knowledge is power*, а висловлення, взяте з промови Дж. Ф. Кеннеді (RN), складається з двох інтоногруп: $\vec{K}nowledge \xi \text{ , } is \overset{\circ}{\circ} \text{ , } power$.

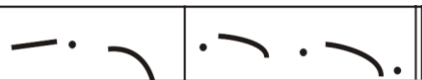
Для підвищення наочності подальшого викладу результатів аудитивного аналізу окремі показники частоти актуалізації компонентів інтонації у прислів'ях з комунікативно-прагматичними функціями впливу, оцінки й узагальнення зведено нами у таблиці А.1, А.2. і А.3 (див. Додаток А, с. 146–172).

Просодичні засоби оформлення англійських прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією впливу. У ході аудитивного аналізу було виявлено, що число односинтагмених прислів'їв з *передтактом* становить 30,0% від їхньої загальної кількості. Для двосинтагмених прислів'їв цей показник складає, відповідно, 44,21% для першої інтоногрупи і 57,89% – для другої.

Серед односинтагмених прислів'їв, а також у першій інтоногрупі прислів'їв з більш складною структурою високою є частота передтакту, що складається лише з одного складу. Як правило, це означений або неозначений артикль, що входить до складу підмета, ненаголошений склад іменника-підмета, особовий займенник *it* у функції підмета, сполучник тощо.

Аналізом установлено, що для першої інтоногрупи двосинтагмених (табл. А.1, с. 146) прислів'їв властивими є низький рівний і висхідний типи передтакту. Водночас у другій інтоногрупі прислів'їв, озвучених у ситуаціях спілкування індивіда з одним співрозмовником, поряд з низьким рівним передтактом рекурентним є середній знижений, варіативність якого коливається в межах 17,24–18,75%. Наприклад, у наведених нижче реалізаціях прислів'їв, що передають негативні емоції, при значній варіативності інтонаційного контуру в другій інтоногрупі зафіксовано середній знижений передтакт.

(1) *Keep your breath* ξ *to cool your porridge* (функціональне призначення – несхвалення)

(2) *Keep your breath* ξ *to cool your porridge* (функціональне призначення – критика)

(3) *Keep your breath* ξ *to cool your porridge* (PP) (функціональне призначення – застереження)

Натомість при актуалізації позитивної або невизначеної емоції передтакт є переважно низьким, напр.:

(1) *If Mohammed won't come to the mountain, the mountain must come to Mohammed* (TCB) (функціональне призначення – заохочення)

(2) *Takes two* ξ *to start an army* (DS) (функціональне призначення – спонукання)

У більшості реалізацій прислів'їв високий передтакт виконує функцію засобу, що сприяє підвищенню семантичної зв'язності суміжних інтоногруп і з'являється у тих випадках, коли попередня інтоногрупа завершується одним із різновидів висхідного тону, зазвичай, високого: *To the victor* ξ *belong the*

spoils (MCap) , рідше – низького, напр.: *Good*

riddance ξ *to bad rubbish* (ShW)

Окремо слід указати на рекурентність високого передтакту в другій інтоногрупі прислів'їв, озвучених у ситуаціях спілкування індивіда з великою групою осіб, тобто, для промов. Поширеність такого типу передтакту в публічному мовленні, окрім забезпечення семантичної зв'язності суміжних інтоногруп, сприяє підвищенню емоційності висловлення, яке часто має високий або середній рівень ЕПП:

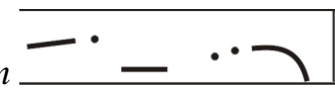
(1) *Everything changes* ξ *but the change it self* (RN) (високий рівень ЕПП)

(2) *For of those* ξ *to whom much is given, much is required* (RN) (середній рівень ЕПП)

В окремих реалізаціях високий передтакт у другій інтоногрупі функціонує навіть, якщо тональний рівень завершення попередньої інтоногрупи є низьким. У такому разі розширення позитивного тонального міжсинтагменого інтервалу сприяє виділенню другої інтоногрупи як більш значущої. Інтервали всередині інтоногрупи, а також міжсинтагмені інтервали можуть указувати на негативне контекстне значення висловлення. Наприклад, у прислів'ї *Keep your breath* §

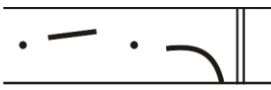
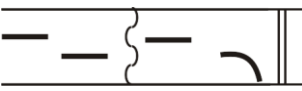
to cool your porridge (PP) середній позитивний міжсинтагмений інтервал у сукупності з хвилеподібним рухом тону в другій інтоногрупі сигналізує про ображені почуття мовця.

Ненаголошені елементи, які формують передтакт інтоногрупи, можуть бути виділені залежно від наміру мовця, його бажання підкреслити конкретну інформацію. Наприклад, дві реалізації прислів'я *Any port in a storm* (Sah) є однаковими за усіма класифікаційними ознаками, проте їх інтонаційна структура варіює:

- (1) *Any port in a storm*
- (2) *Any port in a storm*

Займенник *any* не наголошується у першій реалізації, що сприяє утворенню паралелізму інтонаційної будови ритмогруп. Тому найбільш виділеними у висловленні постають лексеми *port* і *storm*. Така інтонаційна будова прислів'я добре вписується в загальний контекст мовленнєвої ситуації, де дівчина, кокетуючи, привітно коментує прихід незнайомця у дощову погоду до будинку, який вона орендує з подругою. В іншій реалізації мовцем виділяються слова *any* та *storm*, які передають подив дівчини з приводу появи незнайомця і те, що вона не виключає помилковості цього візиту.

В усіх реалізаціях прислів'я *What's done is done* (MCap) займенник *what* є виділеним, у першій – завдяки високому передтакту, а в другій – за допомогою наголосу. У наведених нижче прикладах смисловими центрами є слова *done*, проте у другому випадку підтвердження є більш акцентованим, і рівень ЕПП висловлення зростає до середнього, а саме:

- (1) *What's done is done*
- (2) *What's done is done*

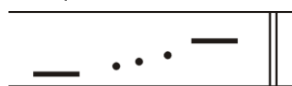
Під час реалізації висловлення *Threatened* ,men ξ *live* ,long (MC)

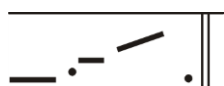
у другій інтоногрупі слово *live* втрачає наголос і формує низький передтакт другої інтоногрупи, що сприяє асиміляції тону на стику інтоногруп, а отже і підвищенню їхньої зв'язності й виділенню двох смислових центрів висловлення *threatened* та *long*.

Результати обробки показників частоти розподілу **тонального рівня початку інтоногрупи** в односинтагмених прислів'ях наведені в таблиці А.1, с. 147. Як видно з таблиці, найбільш рекурентними є середній підвищений і середній знижений тональні рівні початку інтоногрупи. Крім того, висловленням, реалізованим у ситуаціях спілкування індивіда з малою групою вищих від нього за соціальним статусом осіб, притаманний рівномірний розподіл (по 50,0%) високого та низького тональних рівнів початку інтоногрупи. Цікаво відзначити, що актуалізація низького тонального рівня початку інтоногрупи, пов'язана у низці випадків з функціонуванням низької усіченої шкали (див., напр., реалізації 1–2). Зокрема, у сукупності із середнім підвищеним рівним тоном завершення інтоногрупи в реалізації 1 і високим спадним тоном з висхідним рухом тону на ядерному складоносієві й низьким тональним рівнем затакту в реалізації 2, сприяє здійсненню м'якого, ненав'язливого впливу на слухача при реалізації поради або заохочення з позитивним контекстним значенням:

(1) *Think before you* \rightarrow *speak* (TLG) (функціональне призначення – порада)

(2) *Never* $^{\circ}$ *say* $'$ *never* (PV) (функціональне призначення – заохочення)

Двосинтагмені прислів'я з функцією впливу характеризуються високою частотою актуалізації низького тонального рівня початку першої та другої інтоногруп у випадках, коли мовець звертається до слухача або малої групи осіб з нижчим або рівним стосовно нього статусом. Рівний статус мовця в ситуаціях публічного мовлення маркується переважно низьким (62,5% у першій та 100,0% у другій інтоногрупах), а в першій інтоногрупі також і середнім підвищеним (37,5%) тональним рівнем початку.

Результати оцінки ступеня варіювання **тонального рівня початку шкали** в односинтагмених прислів'ях, представлені у таблиці А.1 (див. с. 147), указують на переважання рекурентності (в межах 30,77–87,5%) середнього підвищеного та середнього зниженого тональних рівнів початку шкали. На відміну від зазначених вище, двосинтагменим прислів'ям притаманна підвищена частота низького тонального рівня початку шкали. Він є особливо типовим для першої інтоногрупи

прислів'їв, озвучених мовцями вищого або рівного зі слухачем статусу. Друга інтоногрупа відзначається приблизно рівномірним (31,25–62,5%) розподілом рекурентності середнього зниженого й низького рівнів у ситуаціях спілкування індивіда з одним співрозмовником. Домінування середнього підвищеного тонального рівня початку шкали другої інтоногрупи зафіксоване у всіх висловленнях мовців вищого статусу при спілкуванні з великою групою осіб.

Дані аудитивного аналізу *характеру руху тону* в шкалі в односинтагмених прислів'ях, представлені у таблиці А.1 (с. 148), указують на те, що зазначеним висловленням властивий переважно рівний рух тону на всіх ділянках шкали. Очевидно, що характер руху тону на такті певною мірою пов'язаний із ознакою КРС мовця, оскільки при спілкуванні вищого за статусом індивіда з одним співрозмовником або малою групою осіб домінує висхідний напрямок руху тону на такті (66,67% і 69,23% відповідно), а в ситуаціях, де мовець звертається до малої групи слухачів вищого від нього статусу, зафіксовано підвищену частоту (87,5%) рівного напрямку руху тону у першій ритмогрупі. Натомість рівний статус мовця стосовно слухача набуває ознак маргінальної характеристики, оскільки реалізаціям прислів'їв такими мовцями притаманний висхідний рух тону на такті у ситуаціях спілкування з однією особою (55,17%) і переважно рівний – з малою групою слухачів (87,5%).

Двосинтагменим прислів'ям (табл. А.1, с. 148) властивий здебільшого висхідний рух тону на такті у першій і другій інтоногрупах, у той час як друга й третя ритмогрупи маркуються рівним рухом тону. При спілкуванні мовця з великою групою вищих від нього за статусом слухачів для реалізацій прислів'їв типовим є виняткове функціонування рівного руху тону на такті в другій інтоногрупі.

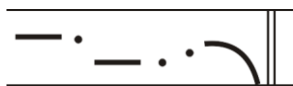
Закономірності розподілу частотних ознак актуалізації *типу шкали* в односинтагмених прислів'ях, наведені в таблиці А.1, с. 148, свідчать, що у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" для прислів'їв типовим є функціонування спадної ступінчастої й усіченої шкал, практично рівномірний розподіл яких (41,67% і 58,33% відповідно) відзначено в реалізаціях мовців із вищим КРС. Крім того, рівний статус мовця порівняно зі слухачем майже в усіх випадках маркується усіченою шкалою (86,2%), а нижчий – спадною ступінчастою (92,31%).

На відміну від розглянутих вище, двосинтагмені висловлення (табл. А.1, с. 148–149) характеризуються переважанням усіченої шкали у першій і другій інтоногрупах. У ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб, що мають рівний з ним статус, зафіксовано підвищену рекурентність поступово спадної шкали з перерваною поступовістю у другій інтоногрупі (76,92%). Натомість у ситуаціях публічного мовлення рівний статус мовця порівняно зі слухачами

актуалізується в обох інтоногрупах переважно за рахунок спадної ступінчастої шкали.

Дані аналізу *тонального діапазону шкали* у прислів'ях з різною кількістю інтоногруп (табл. А.1, с. 149) свідчать, що в таких висловленнях він є переважно звуженим або вузьким. Слід також зазначити, що для прислів'їв, озвучених мовцями, рівними за статусом зі слухачем, властивою є підвищена частка середнього (41,38%) діапазону шкали, а його збільшена рекурентність зареєстрована у прислів'ях, актуалізованих у ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб, що мають вищий або нижчий від нього КРС. Так, у наведеній нижче реалізації прислів'я *No accounting for tastes!* (AAW), що має високий рівень ЕПП, поява негативного звуженого інтервалу між першою та другою ритмогрупами прислів'я сприяє розширенню тонального діапазону шкали до середнього. Водночас у другій ритмогрупі ненаголошені склади наближуються за своїм тональним рівнем до початку актуалізації середнього підвищеного спадного тону, що надає їй вимові ефекту скандентності. Перелічені особливості інтонаційного оформлення висловлення свідчать про приховану глибоку образу мовця з приводу того, що його не оцінили по заслугі. Разом з тим сповільнення темпу вимови вказує на те, що мовець усвідомлює свій вищий від малої групи слухачів соціальний статус і намагається стримати емоції:

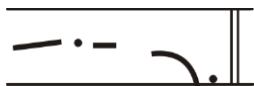
¹*No ac¹counting for²tastes!* (функціональне призначення – осуд)

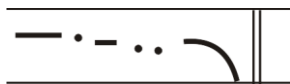
Результати обробки показників частоти різновидів *тонального інтервалу на ділянці "передтермінальна частина-ядро"* в односинтагмених висловленнях-прислів'ях (табл. А.1, с. 149), свідчать про максимальну (92,31%) частоту звуженого позитивного інтервалу у висловленнях мовців нижчого статусу, реалізованих у ситуаціях спілкування з одним співрозмовником, а також підвищену рекурентність (87,5%) вузького позитивного різновиду зазначеного інтервалу для мовців з нижчим статусом у ситуаціях їхнього спілкування з малою групою осіб. Натомість висловленням-прислів'ям мовців вищого статусу, зверненим до однієї особи, притаманна практично однакова частота (58,33% і 41,67%) вузького негативного та нульового інтервалів між передтермінальною частиною і ядром. Актуалізації прислів'їв мовцями вищого статусу з малою групою осіб маркуються наявністю 46,15% нульового й вузького позитивного інтервалів. Рівномірний розподіл (48,28% і 44,83%) вузького позитивного й негативного інтервалів зафіксовано в реалізаціях мовців, що спілкуються зі слухачем рівного з ними статусу. Як бачимо, найбільш поширеними типами інтервалу на ділянці "передтермінальна частина-ядро" серед односинтагмених прислів'їв є його нульовий або вузький різновиди. Варте

уваги й те, що в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" у висловленнях-прислів'ях вищих за соціальним статусом мовців актуалізуються нульовий або вузький негативний інтервали; у мовців з нижчим статусом – звужений позитивний, наприклад:

(1) ^l*Never °say , never* (Суcl) (функціональне призначення – порада)

(2) ^l*No ac°counting for tastes!* (AAW) (функціональне призначення – осуд)

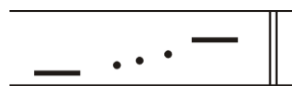
У наведених реалізаціях при однаковому рівні ЕПП висловлень і їхньому негативному контекстному значенні у реалізації 1 КРС мовця сприймається як вищий у тому числі завдяки актуалізації висхідного руху тону на такті, вузького негативного інтервалу на ділянці "передтермінальна частина-ядро" та низького спадного тону, що сприяє враженню спокійної впевненості й авторитетності мовця при наданні поради. З іншого боку, осуд, висловлений нижчим за статусом мовцем, оформлюється рівним руху тону на першому наголошеному складі й звуженим позитивним інтервалом між передтермінальною частиною і тональним рівнем початку спадного тону.

У двосинтагмених прислів'ях також спостерігається тенденція до актуалізації різновидів негативного інтервалу на ділянці "передтермінальна частина-ядро" у висловленнях вищих за статусом мовців. Зокрема, у першій інтоногрупі (табл. А.1, с. 150) висловлення мовців вищого статусу відзначаються рівномірним (43,75% та 50,0%) розподілом звуженого й вузького негативних інтервалів між передтермінальною частиною та ядром при спілкуванні з одним слухачем і наявністю 81,25% звуженого інтервалу негативного різновиду при спілкуванні з малою групою осіб. У другій інтоногрупі вищий статус мовця стосовно малої групи слухачів маркується рівномірним (31,25%, 37,5% і 31,25%) розподілом нульового, звуженого й вузького негативних інтервалів.

У першій інтоногрупі висловлень-прислів'їв рівних за статусом мовців, актуалізованих у ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб" й "індивід – велика група осіб" зареєстровано, відповідно, 79,41% та 62,5% негативного середнього інтервалу між передтермінальною частиною і ядром, що у більшості випадків пов'язано з функціонуванням низького висхідного тону завершення першої інтоногрупи. Натомість у другій інтоногрупі у висловленнях таких мовців рекурентним є нульовий інтервал на стику передтермінальної частини та ядра (88,24% і 100,0% відповідно).

Закономірності актуалізації типів *термінального тону* в односинтагмених прислів'ях (табл. А.1, с. 150) полягають у тому, що в ситуаціях спілкування

індивіда з однією особою прислів'я маркуються переважно середнім зниженим і низьким спадними типами термінального тону, максимальною частотою яких (по 41,67%) позначені висловлення мовців вищого стосовно слухача КРС. Другим за рекурентністю є середній підвищений спадний тон, який актуалізується у висловленнях-прислів'ях мовців рівного зі слухачем або нижчого від нього КРС. При цьому у ситуації спілкування індивіда з малою групою рівних з ним за статусом слухачів максимальної частоти (87,5%) набуває середній знижений спадний термінальний тон, у той час як низьким спадним тоном оформлюються висловлення у разі спілкування мовця з малою групою осіб вищого (53,85%) або нижчого (50,0%) від нього статусу. При озвученні прислів'я індивідом нижчого від малої групи слухачів КРС типовою є актуалізація середнього підвищеного або середнього зниженого рівного термінального тону. Наприклад, у прислів'ї *Think before you speak* (TLG)

низька усічена шкала з висхідним рухом тону на ненаголошених складах супроводжується середнім підвищеним рівним термінальним тоном, що при невизначеному контекстному значенні прислів'я свідчить про неповне вираження думки мовцем, його обережний натяк на можливі наслідки нерозсудливого вчинку слухачів.

Двосинтагменим прислів'ям (табл. А.1, с. 150–151) притаманне більше варіювання термінального тону в першій інтоногрупі та відповідне до односинтагмених домінування середнього зниженого й низького спадних тонів у другій. При цьому максимальна (75,0% і 100,0%) кількість випадків актуалізації високого й середнього підвищеного спадних термінальних тонів спостерігається у першій інтоногрупі прислів'їв з функцією впливу у ситуаціях спілкування індивіда з вищим або рівним КРС порівняно з великою групою осіб. Для другої інтоногрупи зазначених прислів'їв типовою є збільшена (87,5%) рекурентність середнього зниженого спадного тону.

Результати обробки показників *швидкості зміни напрямку руху спадного тону* в односинтагмених прислів'ях відображено в таблиці А.1 (с. 151), з якої видно, що вони характеризуються майже винятково середньою швидкістю. Натомість двосинтагмені прислів'я (табл. А.1, с. 151) позначені рівномірним розподілом великої, середньої і малої швидкості зміни напрямку руху спадного тону в другій інтоногрупі для мовців з рівним або нижчим статусом стосовно слухача. Реалізації, озвучені мовцями вищого статусу при спілкуванні з індивідом, маркуються малою швидкістю зміни напрямку руху спадного тону в першій інтоногрупі і середньою – в другій. Прислів'я, актуалізовані в ситуаціях спілкування індивіда з малою групою осіб, характеризуються рівномірним розподілом великої і малої швидкості зміни

руху спадного тону на цій ділянці в другій інтоногрупі при спілкуванні мовця зі слухачами, що мають вищий або рівний з ним статус. З цього випливає, що мала швидкість зміни руху спадного тону притаманна насамперед прислів'ям, актуалізованим мовцями з вищим статусом стосовно слухача. Разом з тим, у першій інтоногрупі швидкість зміни руху спадного тону у висловленнях вищих за статусом мовців є переважно середньою. У ситуаціях публічного мовлення зафіксовано виключно середню динаміку спадного тону в обох інтоногрупах.

Аналіз частоти розподілу показників *тонального діапазону інтоногрупи* засвідчив, що для односинтагмених прислів'їв (табл. А.1, с. 152) притаманне функціонування середнього тонального діапазону інтоногрупи, високі (50,0% та 48,28%) показники якого оформлюють висловлення, актуалізовані мовцями з вищим або рівним статусом стосовно співрозмовника. Наступними за рекурентністю є широкий і розширений різновиди тонального діапазону, при цьому для широкого діапазону найвищим є показник (41,67%) у ситуаціях спілкування індивіда з особою, нижчою від нього за статусом, а розширеним тональним діапазоном позначені ситуації спілкування мовця з малою групою вищих від нього за статусом індивідів. Як правило, розширення тонального діапазону інтоногрупи типове для прислів'їв, які мають чітко визначене негативне або позитивне контекстне значення, при цьому рівень ЕПП висловлення може бути середнім (реалізація 1) або, навіть, низьким (реалізація 2):

(1) *'First °things 'first* (PV) (позитивне контекстне значення, функціональне

призначення – спонукання)

(2) *'All is not ,gold that 'glitters* (JE) (негативне контекстне значення,

функціональне призначення – застереження)

Картина розподілу різновидів тонального діапазону інтоногрупи під час вимови двосинтагмених прислів'їв, порівняно з розглянутими вище, є більш різноманітною. Так, дані таблиці А.1, с. 152, указують на варіативність (у межах 6,9–53,85%) середнього тонального діапазону в першій інтоногрупі. Рекурентними у ній є також розширена та звужена зони тонального діапазону. У другій інтоногрупі зареєстровано підвищену частоту середнього і звуженого різновидів тонального діапазону. Максимальні показники середнього тонального діапазону другої інтоногрупи типові для висловлень, реалізованих у ситуаціях спілкування мовців з великою (100,0%) або малою (62,5%) групами осіб, нижчих від нього за своїм статусом, а також у ситуаціях, де мовець спілкується з вищим за статусом індивідом (79,31%). Розширений тональний діапазон інтоногрупи має місце передусім у прислів'ях, актуалізованих у ситуаціях публічного мовлення особами рівного зі слухачами статусу.

Результати узагальненої оцінки частоти актуалізації *інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям* указують на максимальну рекурентність позитивного звуженого інтервалу в односинтагмених прислів'ях (таблиця А.1, с. 152), актуалізованих мовцями з вищим статусом у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" і рівним статусом у ситуаціях, де мовець спілкується з малою групою осіб. Висловлення мовців нижчого статусу маркуються рівномірним розподілом середнього позитивного й нульового інтервалів (53,85% та 46,15% відповідно) у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" і розширеного та нульового (по 37,5%) у ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб". При спілкуванні мовця з індивідом, рівним з ним за статусом, прислів'я маркуються розширеним, середнім і звуженим (17,24%, 20,69% та 17,24%) різновидами позитивного інтервалу, а також 44,83% нульового. Для реалізацій, озвучених мовцями під час спілкування з малою групою слухачів нижчого статусу, зафіксовано рівномірний (по 37,5%) розподіл розширеного позитивного й нульового інтервалів.

Двосинтагмені прислів'я (табл. А.1, с. 152–153) відзначаються підвищеною частотою нульового інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям у ситуаціях спілкування мовця з одним індивідом або малою групою осіб. Середній позитивний інтервал маркує переважно висловлення мовців вищого статусу в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" (43,75%) і рівного при спілкуванні з малою групою осіб (46,15%). Натомість за допомогою звуженого позитивного інтервалу оформлюються прислів'я, реалізовані в ситуаціях, де мовці спілкуються з індивідом (75,86%) або великою групою осіб з вищим КРС (100,0%). Максимальний показник вузького негативного інтервалу зареєстровано у прислів'ях, реалізованих у публічних виступах мовців, що намагаються продемонструвати свій рівний зі слухачами статус. Прислів'я, озвучені вищими за статусом індивідами під час їхнього спілкування з малою групою осіб, маркуються 43,75% вузького позитивного й 25,0% нульового різновидів інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям.

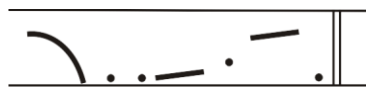
Необхідно відзначити, що переважання різновидів позитивного інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям пов'язане зазвичай із функціонуванням спадних тонів у попередньому висловленні, що, разом зі збільшенням паузи перед прислів'ям, сприяє його більшому виділенню на тлі мовленнєвого контексту.

Узагальнені дані щодо частоти актуалізації *міжсинтагменого інтервалу* в односинтагмених прислів'ях, представлені в таблиці А.1, с. 153, свідчать, що найтипівішим різновидом інтервалу у висловленнях, актуалізованих у ситуаціях спілкування мовця з одним співрозмовником, є вузький позитивний. Наступними за рекурентністю визначено звужений позитивний і нульовий

інтервали, а також середній, звужений і вузький негативні. При цьому значна варіативність типів інтервалу притаманна насамперед висловленням мовців рівного зі слухачем статусу. Реалізації вищих за статусом мовців маркуються рівномірним (31,25%, 25,0% та 37,5%) розподілом вузького позитивного і звуженого й вузького негативних інтервалів. Нижчий статус мовця підкреслюється підвищеною частотою (31,03% та 37,93%) вузького позитивного й нульового інтервалів. При спілкуванні вищого за статусом мовця з малою групою осіб у висловленнях-прислів'ях маніфестується 62,5% вузького та 31,25% звуженого позитивних інтервалів, а в реалізаціях мовців, рівних за статусом зі слухачем, зафіксовано рівномірний (по 46,15%) розподіл розширеного позитивного і нульового інтервалів.

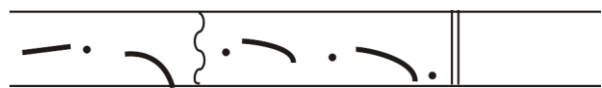
Результати узагальненої оцінки аудиторами варіювання *темпу* в односинтагмених прислів'ях з комунікативно-прагматичною функцією впливу (табл. А.1, с. 153) демонструють, що найбільш рекурентним типом темпу для цих різновидів прислів'їв є помірний, з незначною варіативністю (8,33%–20,45%) убік прискореного або сповільненого. Двосинтагмені прислів'я маркуються переважно помірним темпом вимови.

У ході експерименту аудитори відзначали також і те, що групі одно- та двосинтагмених прислів'їв, озвучених мовцем рівного зі слухачем статусу, властиве прискорення темпу. Це можна пояснити тим, що на таких мовців не впливають стримуючі фактори, актуальні для осіб, які спілкуються з індивідом нижчого або вищого від них статусу, а застереження, критика або порада зазвичай мають дружній характер. У прислів'ях, що реалізують функцію впливу на нижчого за статусом слухача, уживання помірного темпу, як правило, пов'язане з прагненням підвищити авторитетність своєї поради, вимоги чи застереження. Для прислів'їв, вимовлених мовцями з нижчим статусом, типовим є також помірний темп, за допомогою якого підкреслюється повага до вищого за статусом слухача, при цьому висловлення є вагомим, і його сприймають серйозно.

Так, наприклад, усна інтерпретація диктором прислів'я *All is not gold that glitters* (JE) зумовлена тим, що місіс Фейрфакс, апелюючи до молодості й недосвідченості Джейн Ейр *But you are so young, and so little acquainted with men*, прагне застерегти її від нерозважливого вчинку. Разом із тим вона намагається здійснити застереження досить тактовно, зважаючи на своє доброзичливе ставлення до Джейн, а також можливість одруження Джейн і містера Рочестера. Завдяки емпатичній інтонаційній конструкції з двома кінетичними високими спадними тонами, у сполученні

з помірними, контрольованими мовцем гучністю і темпом, суперечливість емоційних переживань героїні вдало передається диктором на просодичному рівні.

Перепади темпу всередині висловлення або конкретної інтоногрупи, зумовлені насамперед необхідністю позначення більшої інформаційної насиченості її конкретної частини. Так, ефект контрасту між двома інтоногрупами у висловленні ¹*Keep your \breath \xi \textasciitilde to \cool your \porridge* (PP)

досягається за рахунок прискорення темпу в першій інтоногрупі і його сповільнення до помірному у другій, у межах якої відзначено також і хвилеподібний рух тону, що свідчить про більшу емоційність цієї частини прислів'я і вагомість висловленої інформації.

Повертаючись до аналізу провідних просодичних параметрів, зазначимо, що узагальнені показники актуалізації **гучності** в односинтагмених прислів'ях з комунікативно-прагматичною функцією впливу (табл. А.1, с. 153) указують на типовість помірної гучності для оформлення прислів'їв у ситуаціях спілкування мовця з одним індивідом або малою групою осіб. Окремо слід підкреслити рекурентність у зазначених ситуаціях підвищеної гучності для реалізацій прислів'їв мовцями з вищим статусом стосовно слухача (83,33% та 30,77% відповідно).

Двосинтагменим прислів'ям (табл. А.1, с. 153) притаманна максимальна поширеність помірної гучності у висловленнях вищих за статусом мовців, звернених до конкретного індивіда або малої групи осіб. Нижчий статус мовця у ситуаціях його спілкування зі співрозмовником маркується рівномірним (44,83% та 48,28%) розподілом підвищеної й помірної гучності. У ситуаціях публічного мовлення рівний і вищий статус мовця позначаються високою і підвищеною гучністю відповідно.

Як бачимо, переважній більшості прислів'їв властива помірна гучність, оскільки вони мають звучати зважено і вагомо, коли мовець намагається здійснити вплив на слухача, надати авторитетну оцінку певним явищам або діям чи зробити обґрунтоване узагальнення. Зниження гучності загалом не є характерним для усних реалізацій англійських прислів'їв, окремі випадки її актуалізації притаманні лише висловленням мовців нижчого, ніж у співрозмовника КРС, оскільки, з одного боку, вони набувають відтінку втаємничення, секретності, а з іншого – передають відчуття неминучості й смутку.

Підвищення гучності є звичайним явищем для ситуацій публічного мовлення і цілком виправдане з погляду кількості слухачів, до яких необхідно донести певну думку. Натомість помірна гучність у таких ситуаціях може корелювати з її зниженням у ситуаціях індивід – індивід та індивід-мала група. Так, мовці з вищим статусом стосовно слухача можуть свідомо знижувати гучність до помірної, щоб

надати своїм висловленням ще більшої вагомості й зваженості. У свою чергу, для висловлень мовців з нижчим статусом характерною є помірна гучність або її варіативність у межах висловлення.

Окремо слід відзначити поширеність підвищеної гучності серед висловлень-прислів'їв мовців з вищим статусом стосовно слухача і незначну кількість випадків вияву цієї ознаки у мовців нижчого статусу. Водночас зниження гучності під час вимови прислів'я не є типовим і притаманне лише мовцям з нижчим статусом стосовно слухача.

Результати аудитивного аналізу частоти актуалізації *пауз перед прислів'ями* з однією інтоногрупою, наведені в таблиці А.1, с. 154, указують на типовість появи коротких пауз перед прислів'ям у ситуаціях спілкування мовця з одним співрозмовником або з малою групою осіб. Виключення тут складають реалізації мовців рівного зі слухачами статусу, для яких зафіксовано максимальну (75,0%) рекурентність середньої за тривалістю паузи. Рівний і нижчий статуси мовця в ситуаціях його спілкування з індивідом, а також його вищий статус, віддзеркалений у висловленнях, звернених до малої групи осіб, мають такі показники частоти появи середньої паузи: 44,83%, 53,85% та 75,0% відповідно.

Перед двосинтагменими прислів'ями (табл. А.1, с. 154), озвученими у ситуаціях спілкування "індивід – індивід", найчастіше функціонує коротка пауза. Водночас у висловленнях-прислів'ях, ужитих мовцями вищими за статусом від слухача, зафіксовано також 43,75% перцептивної паузи. Тривалість паузи дещо зростає зі збільшенням аудиторії. Відповідно, у ситуаціях, де мовець спілкується з малою групою осіб, рекурентними є насамперед коротка і середня за тривалістю паузи. У публічному мовленні зафіксовано максимальну поширеність середньої паузи, особливо у прислів'ях, озвучених мовцями, які маніфестують нижчий від слухачів КРС.

Як свідчать дані аналізу типів *міжсинтагменої паузи* у двосинтагмених прислів'ях (табл. А.1, с. 154), вона є переважно перцептивною, з рівномірним (43,75% і 56,25%) розподілом короткої та перцептивної пауз у ситуаціях, де мовець звертається до однієї, рівної з ним за статусом особи або до малої групи нижчих від нього за статусом осіб.

Просодична організація оцінних прислів'їв. Типовим для односинтагмених оцінних прислів'їв (табл. А.2, с. 155) у ситуації "індивід – індивід" є функціонування низького рівного *передтакту*. У свою чергу, при зверненні мовця до малої групи нижчих від нього за статусом осіб, усі без винятку прислів'я оформлюються середнім зниженим рівним передтактом. Зокрема, в актуалізації прислів'я *The 'worm will →turn* (МС) (функціональне

призначення – застереження) передтакт на середньому зниженому тональному рівні і середній знижений термінальний тон сприяють звуженню тонального діапазону інтоногрупи, що, у свою чергу, знижує категоричність застереження і його негативну оцінність. При цьому ЕПП прислів'я залишається середнім, змушуючи співбесідників замислитися над можливістю того, що під оболонкою непримітної людини з незаплямованою репутацією ховається небезпечна особистість. Занепокоєння мовця з приводу зробленого ним припущення додатково підкреслюється підвищенням гучності на слові *worm*.

Перша інтоногрупа двосинтагмених (табл. А.2, с. 155) прислів'їв характеризується підвищеною частотою актуалізації низького рівного та висхідного типів передтакту з відповідним переважанням їх у другій інтоногрупі.

Односинтагмені висловлення-прислів'я (табл. А.2, с. 156) характеризуються помірним функціонуванням (у межах 17,39–41,67%) середнього підвищеного **тонального рівня початку інтоногрупи** в ситуаціях спілкування індивіда з одним співрозмовником або малою групою осіб. При вищому КРС мовця у зазначених ситуаціях має місце висока рекурентність середнього зниженого тонального рівня початку інтоногрупи (60,87% та 58,62% відповідно). Нижчий статус мовця стосовно слухача маркується у 82,61% випадків низьким тональним рівнем початку інтоногрупи, що пов'язано з функціонуванням низького рівного або висхідного передтакту чи наявністю низької усіченої або висхідної ступінчастої типів шкал, як у випадку з

прислів'ям *'Easier said than 'done* (RT) , де ціла низка інтонаційних показників, у тому числі змішаний ритм і широкий діапазон інтоногрупи, високий висхідний тон її завершення й прискорений темп вимови вказують на високий рівень ЕПП висловлення при актуалізації несхвалення мовцем, нижчим за статусом від слухача.

Двосинтагменим прислів'ям (табл. А.2, с. 156) притаманна значна варіативність (25,0–94,12%) низького тонального рівня початку першої інтоногрупи, у той час як друга інтоногрупа позначена практично однаковим ступенем поширеності середнього зниженого і низького тональних рівнів. Рекурентним в обох інтоногрупах є також середній підвищений тональний рівень початку, особливо для висловлень, реалізованих мовцями з нижчим статусом стосовно слухача в ситуаціях їхнього спілкування з одним співрозмовником (29,41%) або малою групою осіб (50,0%), наприклад: *'In for a , penny, | 'in for*

a , pound (ShW) . У наведеному прислів'ї актуалізація

першого наголошеного складу на середньому підвищеному рівні в обох інтоногрупах сприяє утворенню середнього негативного інтервалу між передтермінальною частиною і ядром у першій і звуженого негативного в другій інтоногрупі. Таке виділення прийменника *in* дозволяє мовцю інтенсифікувати застереження, підкреслити, що всі дії мають певні наслідки.

Односинтагмені прислів'я (табл. А.2, с. 156) маркуються підвищеною частотою функціонування середнього підвищеного й середнього зниженого **тональних рівнів початку шкали**. При цьому максимальні показники середнього підвищеного рівня зафіксовані у ситуаціях звернення мовця до однієї особи (69,57%), а середнього зниженого – у випадках спілкування індивіда з малою групою слухачів (62,07%). Крім того, у односинтагмених прислів'ях має місце підвищення частоти маніфестації середнього зниженого рівня початку шкали при спілкуванні мовця зі співрозмовником, що має нижчий (60,87%) або рівний (70,45%) КРС порівняно з ним.

Двосинтагмені прислів'я, реалізовані в усіх ситуаціях спілкування (табл. А.2, с. 156), характеризуються широким варіюванням тонального рівня початку шкали й вирізняються лише відносно підвищеною частотою низького рівня у першій інтоногрупі. При цьому у 82,35% випадків озвучення прислів'їв у ситуаціях спілкування нижчого за статусом мовця з одним співрозмовником, маніфестується середній знижений рівень початку шкали другої інтоногрупи. Так, зокрема, у реалізації *Out of sight, ξ 'out of mind* (Cycl)

, здійсненій мовцем з нижчим статусом стосовно слухача, функціональне призначення несхвалення актуалізується за рахунок різних тональних рівнів початку перших наголошених складів (низький у першій інтоногрупі й середній знижений у другій), що підкреслюють контраст прийменників *out* на початку інтоногруп, а також різних тональних діапазонів, розширеного першої інтоногрупи і середнього – другої.

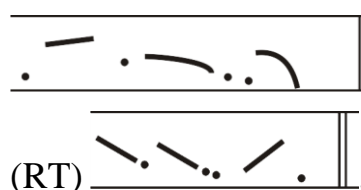
Результати узагальненої оцінки аудиторамі **характеру руху тону на різних ділянках шкали** показали, що односинтагменим прислів'ям (табл. А.2, с. 157) притаманний рівний рух тону на всіх ділянках шкали, натомість прислів'я з двома інтоногрупами (табл. А.2, там само) характеризуються здебільшого висхідним рухом тону на такті у першій і другій інтоногрупах, у той час як друга і третя ритмогрупи маркуються рівним рухом тону. Так, прислів'ям, вимовленим у ситуаціях спілкування мовця з однією особою або малою групою осіб, притаманне помірне варіювання рівного (у межах 12,5–79,49%) та висхідного (у межах 12,5–77,27%) руху тону на такті у першій і другій інтоногрупах. Водночас у публічних промовах рівний рух тону на такті маркує реалізації, озвучені індивідами з високим КРС. Порівняно з прислів'ями з

комунікативно-прагматичною функцією впливу має місце більша кількість випадків зі спадним рухом тону на такті у другій інтоногрупі. При цьому його максимальний показник (75,0%) зафіксований у другій інтоногрупі висловлень, ужитих у ситуаціях спілкування нижчого за статусом мовця з малою групою осіб. Зазвичай це пов'язано з функціонуванням поступово спадної ступінчастої шкали з перерваною поступовістю.

Закономірності розподілу частотних характеристик актуалізації *тону шкали* в односинтагмених прислів'ях (табл. А.2, с. 157–158) указують на підвищену частоту (17,39–81,82%) спадної ступінчастої шкали, максимальний показник якої зареєстрований у ситуаціях спілкування мовця з індивідом, що має рівний з ним КРС. Наступною за рекурентністю є поступово спадна шкала з перерваною поступовістю, максимальна рекурентність якої (58,33%) відзначена при спілкуванні мовця з малою групою осіб рівного з ним статусу.

На відміну від розглянутих вище, загальною ознакою двосинтагмених висловлень (табл. А.2, с. 158) є поширеність усіченої шкали в обох інтоногрупах. Слід також відзначити збільшену (75,0%) рекурентність у другій інтоногрупі двосинтагмених прислів'їв поступово спадної ступінчастої шкали з перерваною поступовістю для мовців нижчого статусу, що спілкуються з малою групою слухачів. Рівномірним розподілом спадної ступінчастої та усіченої шкал (по 50,0% відповідно) маркується перша інтоногрупа прислів'їв, що актуалізуються в ситуаціях спілкування вищого за статусом індивіда з великою групою осіб. У двосинтагмених оцінних прислів'ях, озвучених у публічних промовах осіб з рівним стосовно слухачів статусом, відзначено також функціонування 62,5% висхідної ступінчастої шкали у другій інтоногрупі.

В односинтагмених прислів'ях (табл. А.2, с. 158) зафіксовано переважно звужений або вузький *діапазони шкали*, частота яких варіює у межах 20,45–68,97%. У ситуаціях спілкування мовця з однією особою їм дорівнюють за рекурентністю показники середнього діапазону, що становлять 21,74% для висловлень мовців вищого, 31,82% – рівного та 26,09% – нижчого статусу. При цьому актуалізації середнього діапазону шкали сприяють окремі види шкал, наприклад, змішана або ковзна, пов'язані, як правило, з переживанням мовцем негативних емоцій, напр., осуду в прислів'ї *A cat may look at a king* (AAW)

 або критики у висловленні *Easier said than at, tempted*
(RT)

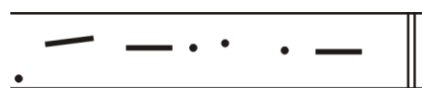
На відміну від розглянутих вище, двосинтагмені прислів'я (табл. А.2, с. 158) характеризуються переважанням вузького діапазону шкали. У першій інтоногрупі має місце поширеність вузького діапазону (35,29–82,05%). У другій

інтоногрупі висловлень, актуалізованих у ситуаціях спілкування мовця з індивідом або малою групою осіб, переважають зони звуженого (11,76–87,5%) та вузького (12,5–82,35%) тональних діапазонів шкали. Значним є також показник звуженого тонального діапазону (47,06%) у першій інтоногрупі оцінних висловлень, озвучених мовцями вищого статусу в ситуаціях спілкування з малою групою осіб. Слід також відзначити рівномірний розподіл (по 50,0%) реалізацій з середнім і вузьким тональним діапазоном шкали у ситуаціях публічного мовлення, де статус мовця є вищим від статусу слухачів.

Закономірності розподілу частотних характеристик актуалізації *інтервалу між передтермінальною частиною і ядром* в односинтагмених прислів'ях (табл. А.2, с. 158) свідчать про підвищену частоту вузького позитивного (30,43–52,27%) та нульового (13,79–56,52%) інтервалів. Слід також відзначити типовість актуалізації вузького негативного інтервалу (43,48%) для висловлень, реалізованих при спілкуванні мовця зі слухачем вищого від нього статусу.

Двосинтагменим прислів'ям (табл. А.2, с. 159) притаманна варіативність типів інтервалу між передтермінальною частиною та ядром у першій інтоногрупі. При цьому 82,35% актуалізації вузького негативного інтервалу маніфестуються у висловленнях вищих за статусом мовців під час їхнього спілкування з малою групою осіб. Другій інтоногрупі притаманна підвищена (11,63–87,5%) рекурентність вузького негативного інтервалу у висловленнях, реалізованих у ситуації спілкування "індивід – індивід". Зазначений тип інтервалу характеризується також максимальною (87,5%) частотою у вимові прислів'їв мовцями нижчого стосовно малої групи слухачів статусу. Рівний статус мовця в ситуаціях його спілкування з великою групою осіб маркується виключно (100,0%) за допомогою нульового інтервалу.

Озвучення односинтагмених прислів'їв (табл. А.2, с. 159) в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" характеризується взагалі помірною (у межах 9,09–50,0%) варіативністю середнього підвищеного, середнього зниженого та низького різновидів спадного *термінального тону*. При цьому реалізаціям мовців з нижчим КРС властивий середній знижений рівний тон (34,78%). Зокрема, у прислів'ї *The 'ends 'justifies the →means* (Drag)

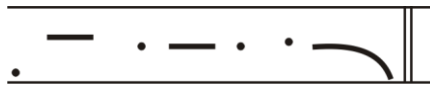
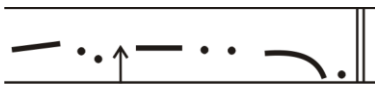
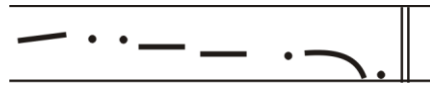

такий термінальний тон у сполученні зі спадною ступінчастою шкалою вузького діапазону сприяє появі враження, що, переконуючи свого співбесідника, мовець ретроспективно оглядає свій власний досвід і з гіркотою змушений констатувати необхідність запропонованого курсу дій у ситуації, що склалася.

Для двосинтагмених прислів'їв типове більше варіювання термінального тону в першій інтоногрупі й відповідне до односинтагмених висловлень

домінування середнього зниженого і низького спадних тонів у другій. Максимальний показник актуалізації середнього зниженого спадного термінального тону (100,0%) зафіксований у двосинтагмених прислів'ях (табл. А.2, с. 159–160), ужитих при спілкуванні індивіда з великою групою рівних з ним за статусом слухачів.

Односинтагмені оцінні прислів'я (табл. А.2, с. 160) характеризуються переважно малою *швидкістю зміни руху спадного тону*, максимальні показники якої відзначено у висловленнях, ужитих у ситуаціях, де мовець спілкується з малою групою рівних з ним за статусом осіб (83,33%) або з індивідом із вищим КРС (65,22%). При цьому актуалізації спадного тону з малою швидкістю зміни напрямку руху передуює, як правило, спадна ступінчаста шкала або спадна ступінчаста шкала з перерваною поступовістю, що надає висловленню відтінку повчальності, наприклад:

- (1) A ¹wink is as ¹good as a ₁ nod (AS)
- (2) ¹Two is e[↑]nough for a ₁ secret (AS)
- (3) ¹Easier ¹said ¹than at ₁ tempted (PV)

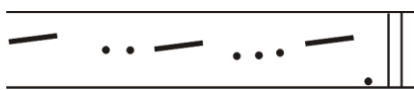
Другою за поширеністю у зазначеному типі висловлень є середня швидкість зміни руху спадного тону, особливо у висловленнях мовців, звернених до нижчого за статусом індивіда (78,26%).

Двосинтагменим прислів'ям (табл. А.2, с. 160–161) притаманна середня швидкість зміни напрямку руху спадного тону в першій інтоногрупі, за виключенням висловлень, актуалізованих у ситуаціях спілкування мовця з нижчим за статусом співрозмовником, для яких характерний рівномірний розподіл середньої та малої швидкості зміни напрямку руху спадного тону (50,0% і 43,18%). Друга інтоногрупа позначена підвищеною рекурентністю середньої швидкості зміни руху спадного тону в ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб" й "індивід – велика група осіб". Крім того, слід відзначити рівномірний розподіл (37,5% і 50,0%) великої та середньої швидкості зміни напрямку руху спадного тону у реалізаціях мовців, адресованих малій групі осіб вищого від них статусу. У ситуаціях спілкування мовця з рівним або нижчим від нього за статусом слухачем зареєстровано малу швидкість зміни напрямку руху спадного тону в другій інтоногрупі.

Аналіз частоти розподілу показників *тонального діапазону інтоногрупи* (табл. А.2, с. 161) засвідчив, що для односинтагмених висловлень-прислів'їв притаманне функціонування середнього тонального діапазону. При цьому акцентною ознакою висловлень, актуалізованих у ситуації спілкування мовця

з однією особою, є рекурентність (11,36-30,43%) звуженого тонального діапазону,

наприклад: ¹*Nothing °comes ,easy* (Cycl) . У наведеній реалізації звужений діапазон інтоногрупи згладжує емоційність переконування, здійснюваного мовцем з вищим соціальним статусом, надає йому спокійної впевненості, проте змішаний ритм інтоногрупи й актуалізація середнього зниженого спадного тону з висхідним рухом тону на ядерному складоносіві та низьким завершенням указують на те, що мовець стримує свої емоції й внутрішні переживання, які можуть бути пов'язані з його особистим досвідом. У ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб нижчого від нього статусу зафіксовано по 13,8% широкого й вузького різновидів тонального діапазону інтоногрупи. При цьому широкий діапазон свідчить передусім про сильні, нестримані емоції мовця, наприклад, жваве схвалення, як у прислів'ї ¹*All in the °eyes of the beholder*

(ShW) , де мовець захоплено споглядає схему чудового сучасного човна, створеного справжнім майстром своєї справи.

Двосинтагменим прислів'ям (табл. А.2, с. 161) у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" властива помірна варіативність розширеного, середнього і звуженого тональних діапазонів в обох інтоногрупах. Натомість при спілкуванні мовця з малою групою осіб у другій інтоногрупі переважають показники середнього тонального діапазону (29,41–87,5%). У публічному мовленні вищий статус індивіда маркується розширеним (62,5%) тональним діапазоном у першій інтоногрупі та звуженим (50,0%) – у другій, тобто, спостерігається тенденція до звуження діапазону інтоногруп у напрямі до завершення висловлення. При цьому максимальний показник функціонування звуженого тонального діапазону (87,5%) зафіксовано у другій інтоногрупі висловлень, актуалізованих у ситуаціях, де мовець спілкується з великою групою осіб рівного з ним статусу.

Особливістю прислів'їв з однією інтоногрупою (табл. А.2, с. 161–162) слід уважати широкий діапазон (11,36–87,5%) рекурентності середнього позитивного **інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям**. Наступним за поширеністю є звужений позитивний інтервал, значна (31,82%) частка якого зафіксована у прислів'ях, звернених до рівного з мовцем за статусом співрозмовника. Реалізаціям вищих за статусом мовців при їхньому спілкуванні з одним індивідом притаманний рівномірний (по 26,09%) розподіл середнього негативного й нульового інтервалів між попереднім висловленням і прислів'ям. Підвищена (43,48%) частота негативного розширеного інтервалу типова для висловлень мовців нижчого статусу в ситуаціях спілкування "індивід – індивід", а 34,09% нульового інтервалу актуалізуються у прислів'ях при спілкуванні із співрозмовником мовця, рівним за КРС.

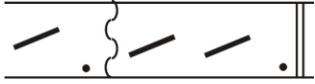
Особливість інтонаційного оформлення двосинтагмених прислів'їв (табл. А.2, с. 162) полягає, насамперед, у переважному функціонуванні середнього позитивного інтервалу у всіх без винятку ситуаціях спілкування, з максимальним показником для висловлень, озвучених у публічних промовах індивідами, рівними за статусом зі слухачами. Слід також відзначити типовість звуженого позитивного та нульового інтервалів між попереднім висловленням і прислів'ям, у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" й "індивід – мала група осіб". Звужений негативний інтервал у 50,0% випадків маркує реалізації мовців нижчого статусу в ситуаціях їхнього спілкування з малою групою осіб та вищого статусу в ситуаціях публічного мовлення.

Специфіка актуалізації оцінних прислів'їв з двома інтоногрупами (табл. А.2, с. 162) полягає у значній варіативності типів *міжсинтагменого інтервалу*. Найбільше їхнє розмаїття демонструють реалізації, озвучені мовцями у ситуаціях спілкування з індивідом або малою групою рівних з ними за статусом осіб. При цьому найбільш рекурентним у зазначених ситуаціях залишається нульовий інтервал (28,21% та 37,21% відповідно). На відміну від цього, під час публічного мовлення реалізації, озвучені мовцями, рівними за статусом зі слухачами, оформлюються за допомогою нульового і звуженого позитивного інтервалів (по 50,0%). У ситуаціях, де прислів'я звернене до одного співрозмовника, вищий статус мовця маркується передусім за допомогою нульового інтервалу (45,46%), зі значною часткою середнього позитивного (20,45%). Нижчий статус мовця супроводжується рівномірним (23,53%, 35,29% і 29,41%) розподілом звуженого негативного та звуженого й вузького позитивних інтервалів. Вищий статус мовця стосовно слухача в ситуаціях, де прислів'я звернене до малої або великої групи осіб, маніфестується переважно за допомогою нульового й розширеного, середнього і звуженого позитивних інтервалів. Прислів'я, озвучені нижчим за статусом мовцем у ході його спілкування з малою групою осіб, позначені рівномірним (по 50,0%) розподілом розширеного та вузького позитивних інтервалів. Разом з тим, висока рекурентність нульового міжсинтагменого інтервалу в прислів'ях зазначеного структурного типу свідчить про наявність міцного смислового зв'язку між інтоногрупами, підтримуваного на інтонаційному рівні.

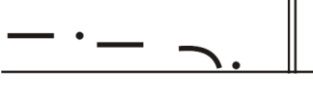
Результати узагальненої оцінки варіювання *темпу* в односинтагмених оцінних висловленнях-прислів'ях (табл. А.2, с. 162) демонструють, що найбільш рекурентним його типом у таких реалізаціях є помірний, з незначною варіативністю убік прискореного або сповільненого.

Двосинтагмені прислів'я маркуються переважно помірним темпом вимови. Серед останніх прискорений темп властивий лише прислів'ям, озвученим нижчими за статусом індивідами у ситуаціях публічного мовлення.

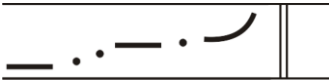
Незначною серед корпусу експериментально апробованих прислів'їв є кількість реалізацій зі сповільненим темпом вимови у мовця рівного зі слухачем статусу. Прикладом цього може слугувати прислів'я *Nothing ξ ¹comes*

, easy (Cycl) , вжите у ситуації, де мовець добре усвідомлює парадоксальність своєї пропозиції щодо реалізації складного завдання з підйому затонулого човна. Тут сповільнення темпу мовлення підкреслює тривалість його роздумів з приводу такого рішення: він ніби продовжує над цим розмірковувати, але оцінка є остаточною і він знову переконується, що іншого вибору немає.

У ситуаціях спілкування мовця з індивідом або малою групою осіб переважна кількість висловлень зі сповільненим темпом, реалізованих мовцями з вищим КРС, надає їм більшої повчальності або підкреслює позитивне контекстне значення прислів'я. На відміну від цього, сповільнення темпу не властиве мовцям із нижчим статусом. Його поява у поодиноких випадках свідчить про те, що мовець перебуває у стані смутку, нудьги або втоми. Наприклад, у реалізації

прислів'я *¹Nothing ¹comes *, easy (Cycl)** відчуття суму передається мовцем за рахунок сповільнення темпу у комбінації зі звуженням діапазону інтоногрупи, використанням поступово спадної ступінчастої шкали зі звуженим діапазоном та низького спадного тону.

Цікаво відзначити також і те, що серед оцінних прислів'їв при домінуючому помірному темпові прискорення швидкості вимови виявляється типовим для реалізацій мовців з нижчим статусом стосовно слухача у ситуаціях спілкування "індивід – індивід". Так, прислів'я *¹Easier ¹said than ¹done (ShW)*

, вжите у випадку негативної оцінки мовцем вчинків слухача у досить складній комунікативній ситуації. Тому, намагаючись реалізувати цей неприємний епізод якомога скоріше, мовець прискорює темп мовлення.

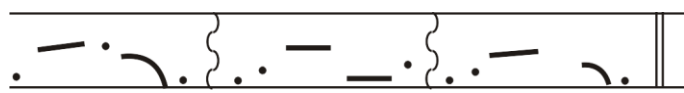
За рахунок сповільнення темпу в другій інтоногрупі висловлення *⁻Of ¹those* ,

*to whom ¹much is *, given, ξ ¹much is re₁quired (RN)**, а також збільшення тривалості паузи між інтоногрупами мовець нагадує громадянам, які отримали значні економічні й освітні можливості, про важливість виконання ними своїх зобов'язань.

Односинтагмені оцінні прислів'я (табл. А.2, с. 163), поряд із збільшеною частотою помірної *гучності*, характеризуються помірною рекурентністю підвищеної у реалізаціях мовців рівного (20,45%) або нижчого (17,39%) статусу стосовно слухача, а також рівного статусу стосовно малої групи осіб (16,67%).

Прислів'ям з двома інтоногрупами притаманна помірна гучність у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб". Натомість у публічному мовленні для висловлень мовців рівного та вищого статусів стосовно слухачів характерний рівномірний розподіл підвищеної та помірної гучності.

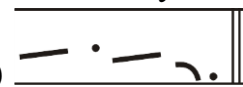
Варіювання гучності у межах висловлення спостерігається, зокрема, у прислів'ї *I'magination* ξ *is a 'good, servant | and a 'bad ,master* (AS)

, де контраст між лексемами *good* і *bad* оформлюється, окрім іншого, підвищенням їхньої гучності на фоні помірних її показників під час реалізації висловлення.

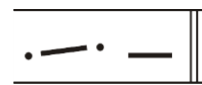
Підвищення гучності на окремих ділянках інтоногрупи може також передавати окремі відтінки емоційного ставлення мовця до ситуації,

що склалася. Відповідно, у прислів'ї *Money 'makes ,money* (ShW)

підвищення гучності у першій ритмогрупі підкреслює негативне ставлення мовця до корумпованих посадовців, осуд їхніх злочинних дій, а помірна гучність наприкінці інтоногрупи, разом із вузьким низьким спадним тоном говорить про визнання мовцем свого безсилля у ситуації, що склалася.

Разом із тим, у прислів'ї *The 'worm will →turn* (MC)

підвищення гучності на слові *worm* може виконувати функцію додаткового підсилення одного з компонентів логічної структури "загроза (*the worm*) → її наслідок (*will turn*)". Причому інтенсифікований характер початку інтоногрупи (високий передтакт, висхідний такт, підвищення гучності на такті) говорить про те, що мовець бажає акцентувати своє застереження скоріше на носії загрози, його особистості, аніж на її наслідках.

Односинтагменим прислів'ям (табл. А.2, с. 163) притаманна рекурентність короткої й середньої **пауз перед прислів'ям** у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб", з помірною (17,24%) часткою перцептивної паузи для реалізацій вищих за статусом мовців, актуалізованих у ситуаціях їхнього спілкування з малою групою осіб.

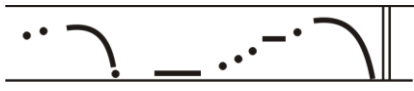
Прислів'ям, що складаються з двох інтоногруп (табл. А.2, с. 163) властива підвищена частота короткої паузи при спілкуванні мовця з одним співрозмовником або малою групою осіб. Максимальні її частки мають місце у прислів'ях, озвучених мовцями вищого статусу стосовно слухача (63,64%) або рівного (83,72%) та нижчого (62,5%) статусів стосовно малої групи осіб. У зазначених ситуаціях спілкування зареєстровано помірну частку (13,95–20,45%) середньої паузи. Відзначено також рекурентність перцептивної

паузи для висловлень, звернених мовцем до індивіда або малої групи осіб, нижчих від нього за статусом. Довга пауза функціонує у прислів'ях, озвучених особами з нижчим статусом стосовно слухача (41,18%) або вищим стосовно малої групи осіб (23,53%), з максимальним її показником для реалізацій вищих за статусом осіб у ситуаціях публічного мовлення. При цьому рівність статусів мовця й великої групи його слухачів маркується рівномірним розподілом довгої і середньої за тривалістю пауз.

Двосинтагменим прислів'ям (табл. А.2, с. 163), при переважанні частки перцептивної *міжсинтагменої паузи* для всіх ситуацій спілкування, притаманна також коротка пауза, з високим її показником для вищих за статусом мовців у всіх ситуаціях спілкування (20,45%, 47,06% та 50,0%) і мовців, що спілкуються з індивідом із вищим КРС у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" й "індивід – мала група осіб" (29,41% і 12,5%).

Просодичне оформлення прислів'їв із комунікативно-прагматичною функцією узагальнення. Як показав аналіз типів *передтакту* в односинтагмених прислів'ях (табл. А.3, с. 164), озвучених у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб", висловленням мовців, рівних за статусом зі співрозмовниками, притаманний переважно низький висхідний передтакт. Натомість при зверненні мовця з вищим КРС до малої групи осіб рекурентності набуває низький рівний тип передтакту. Окремо слід відзначити домінування середнього підвищеного висхідного типу передтакту у прислів'їв, озвучених у ситуаціях спілкування індивіда зі слухачем рівного з ним статусу. При цьому наближеність тонального рівня передтакту до рівня першого наголошеного складу, як правило, свідчить про тісний смисловий зв'язок елементів висловлення.

Так, у реалізації прислів'я *But no 'chain is ,stronger than its ,weakest `link*

(VF) наявність двох кінетичних тонів, середнього підвищеного й високого, підкреслює контраст слів *chain* і *link*, які уособлюють метафоричне протиставлення розгалуженої кримінальної організації людині, що здатна її викрити. Функціонування передтакту на середньому підвищеному рівні, а також те, що ненаголошений склад *is* завершує дугу спадного тону на слові *chain*, свідчить про тісну семантичну й інтонаційну спаяність першої ритмогрупи аналізованого висловлення і сприяє більшій компактності вимови його смислових блоків. Розглядуване прислів'я вжите у ситуації, де доктор Ватсон вислуховує чергову цікаву версію розвитку подій, надану Шерлоком Холмсом, і перелічені вище особливості інтонаційного оформлення прислів'я, а також прискорення темпу мовлення, надають висловленню з функціональним

термінального тону в першій інтоногрупі та середнього підвищеного передтакту й високого спадного тону – в другій.

Особливість односинтагмених прислів'їв (табл. А.3, с. 165) полягає у переважанні середнього зниженого **тонального рівня початку інтоногрупи** в ситуаціях спілкування індивіда з одним співрозмовником або малою групою осіб. При цьому в ситуаціях, де мовець спілкується з однією, вищою від нього за статусом особою, зареєстровано підвищену рекурентність (56,52%) низького тонального рівня початку інтоногрупи. Натомість при вищому статусі мовця стосовно малої групи осіб, з якими він спілкується, актуалізується як низький (41,38%), так і середній підвищений (58,62%) тональний рівень початку інтоногрупи. Відповідно, у прислів'ї *Threatened men °live °loong as they say*

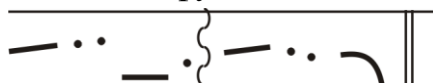
(МС) оптимістичне узагальнювальне повчання, висловлене старшим за віком мовцем, передається за рахунок наголошення майже кожного слова у синтагмі. Упевненість мовця в своїй правоті й позитивна емоційна насиченість висловлення супроводжуються плавною реалізацією поступово спадної ступінчастої шкали, яка сприяє нагнітання інформаційної дуги до слова *long*, виділеного також підвищенням гучності, подовженням голосного /ɑ/, і функціонуванням середнього зниженого спадного тону з малою швидкістю зміни напрямку руху.

Типовою рисою двосинтагмених прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення (табл. А.3, с. 165) є досить широке варіювання (4,88–46,15%) показників частоти актуалізації середнього підвищеного тонального рівня початку інтоногруп для висловлень, озвучених у всіх ситуаціях спілкування мовцями з різними соціальними статусами відносно слухачів. Як показав подальший аналіз, такі прислів'я у 80,0% випадків мають невизначене контекстне значення як найбільш притаманне узагальнювальним прислів'ям (55,81% від їхньої загальної кількості). Натомість початок інтоногрупи з негативним контекстним значенням актуалізується на нижчому тональному рівні, наприклад:

(1) *°In for a penny, § in for a pound* (ShW) (невизначене контекстне значення, функціональне призначення – виправдання)

(2) *°In for a penny, § in for a pound* [там само] (негативне контекстне значення, функціональне призначення – виправдання)

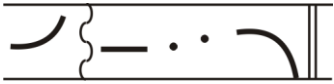

Односинтагмені прислів'я (табл. А.3, с. 165) характеризуються уживанням переважно середнього зниженого **тонального рівня початку шкали**. У ситуаціях спілкування "індивід – індивід" помірну частоту (у межах 16,67–30,43%) має також і середній підвищений тональний рівень. При цьому у висловленнях мовців з вищим статусом відносно малої групи слухачів зареєстровано 60,87% середнього підвищеного тонального рівня початку шкали.

У двосинтагмених прислів'ях (табл. А.3, с. 165) також має місце широке варіювання середнього підвищеного, середнього зниженого й низького тональних рівнів початку шкали.

У ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб" односинтагменим прислів'ям (табл. А.3, с. 166) властивий переважно висхідний **напрямок руху тону на різних ділянках шкали**. Максимальні показники висхідного напрямку руху тону на такті (75,0% і 87,5%) зафіксовано для висловлень мовців з рівним або нижчим КРС стосовно слухача в ситуаціях їхнього спілкування з малою групою осіб. У другій ритмогрупі найвищі показники висхідного напрямку руху тону мають місце у прислів'ях, реалізованих мовцем при спілкуванні зі слухачем вищого від нього статусу (94,44%) й у випадках спілкування мовця вищого статусу з малою групою осіб (92,31%).

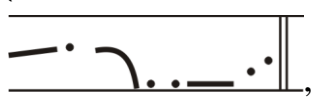
Типовою для двосинтагмених прислів'їв (табл. А.3, с. 166) ознакою є переважання на такті другої інтоногрупи показників рівного напрямку руху тону у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" (див., напр., реалізації 1–2) і висхідного у ситуаціях "індивід – мала група осіб" (див., напр., реалізації 3–4). Зокрема, у наведених нижче реалізаціях, усі з яких мають середній рівень ЕПП, зазначена варіативність напрямку руху тону на такті другої інтоногрупи може бути пояснена потребою експресивніше викладати інформацію з огляду на більшу кількість слухачів:

- (1) *'Blind* ξ *leading the* *'blind* (RT)
- (2) *'In for a ,dime,* | *'in for a ,dollar* (Drag)
- (3) *To the* *'victor* ξ *be* *'long the* *,spoils* (MCap)
- (4) *'In for a ,penny,* ξ *'in for a ,pound* (ShW)

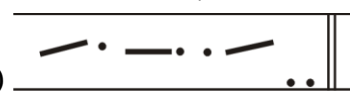
Показники варіювання **типів шкал** в односинтагмених прислів'ях (табл. А.3, с. 166) демонструють переважання усіченої й спадної типів шкал. За умов рівності статусів мовця і слухачів у ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб" поява усіченої шкали у прислів'ях зареєстрована в 91,67% випадків, а при зверненні прислів'я до однієї особи відзначено підвищену

(61,67%) рекурентність спадної ступінчастої шкали. Це задовільно пояснюється тим, що зростання аудиторії змушує мовця докладати більше вимовних зусиль для донесення своєї ідеї до слухачів. Відповідно, наведені нижче реалізації з функціональним призначенням несхвалення мають однаковий, середній рівень ЕПП. Утім реалізація 1 сприймається як більш інтенсифікована, оскільки в ній негативна емоційність передається за рахунок спадно-висхідного тону й більшої інтенсивності вимови слова *can't*, аніж *particular*, а у другій – за допомогою функціонування спадної ступінчастої шкали і середнього підвищеного спадного тону з висхідним напрямком руху на ядерному складоносієві й низьким завершенням.

(1) ¹*Beggars* *can't be particular* (DS) (ситуація спілкування "індивід – мала

група осіб")

(2) ¹*Beggars* *can't be particular* [там само] (ситуація спілкування "індивід –

індивід")

На відміну від розглянутих вище, особливістю двосинтагмених прислів'їв (табл. А.3, с. 166–167) є застосування усіченої шкали в обох інтоногрупах висловлень, актуалізованих у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб". Характерно при цьому, що реалізаціям, озвученим при спілкуванні мовця з нижчим за статусом індивідом, притаманне також функціонування ступінчастої (20,83%) і ковзної (25,0%) спадних шкал. У ситуаціях публічного мовлення демонстрація мовцем свого рівного зі слухачами статусу супроводжується рівномірним розподілом спадної ступінчастої й усіченої типів шкал у першій і другій інтоногрупах.

Односинтагменим прислів'ям (табл. А.3, с. 167) притаманне домінуюче функціонування вузького **тонального діапазону шкали**, показники якого актуалізуються у межах 21,74–91,67%. Необхідно відзначити також 43,48% рекурентність середнього діапазону у прислів'ях, реалізованих у ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб з нижчим від нього КРС. Крім того, зафіксовано наявність 41,18% реалізацій зі звуженим тональним діапазоном шкали для висловлень, актуалізованих у ситуаціях спілкування мовця зі співрозмовником рівного з ним статусу та 34,78% у ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб, нижчих від нього за статусом.

Для прислів'їв, що складаються з двох інтоногруп (табл. А.3, с. 167), типовими є звужений і вузький тональні діапазони шкали. Варто відзначити, що середній діапазон зафіксовано у першій (62,5%) і другій (20,83%) інтоногрупах узагальнювальних прислів'їв, реалізованих у ситуаціях спілкування мовця зі співрозмовником із нижчим КРС.

Актуалізаціям односинтагмених прислів'їв (табл. А.3, с. 167) у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" й "індивід – мала група осіб" притаманна підвищена рекурентність вузького негативного (13,04–87,5%) і нульового (22,22–66,67%) **інтервалів на ділянці "передтермінальна частина-ядро"**. Висловленням мовців вищого статусу притаманна рекурентність вузького позитивного інтервалу при спілкуванні з індивідом (27,78%) та малою групою осіб (43,48%).

Прислів'я з двома інтоногрупами (табл. А.3, с. 168) маркуються підвищенням варіативності актуалізації різновидів негативних інтервалів у першій інтоногрупі. Так, нижчий статус мовця порівняно зі співрозмовником маркується 58,24% звуженого та 39,02% середнього негативних інтервалів. У ситуаціях спілкування мовців з малою групою осіб зареєстрована помірна поширеність (у межах 1,92%–54,17%) середнього, звуженого й вузького негативних інтервалів. Реалізації мовців, що мають рівний з аудиторією статус, під час публічного мовлення супроводжуються однаковою (по 37,5%) частотою звуженого та вузького негативних інтервалів. У другій інтоногрупі найбільш поширеним (21,45%–50,0%) для усіх різновидів ситуацій спілкування є вузький негативний інтервал "передтермінальна частина-ядро". Наступними за рекурентністю є вузький позитивний і нульовий інтервали. Рівний статус мовця маніфестується переважно за рахунок нульового (41,67%), вузького (37,5%) та середнього (20,83%) позитивних інтервалів у ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб" та вузького негативного і нульового (по 50,0%) під час публічного мовлення.

Підвищена частота середнього зниженого й низького спадного **термінальних тонів** властива односинтагменим прислів'ям (табл. А.3, с. 168) у ситуаціях спілкування "індивід – індивід". В умовах звернення мовця до великої групи слухачів має місце підвищена рекурентність зазначених типів термінального тону. Крім того, 41,67% реалізацій прислів'їв індивідом у спілкуванні з малою групою слухачів рівного з ним КРС маркуються середнім підвищеним спадно-висхідним тоном.

Односинтагмені прислів'я (табл. А.3, с. 169) характеризуються підвищеною частотою середньої **швидкості зміни напрямку руху спадного тону**, з найбільшими показниками для висловлень мовців вищого статусу, реалізованих у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб" (94,44% і 82,61% відповідно), а також у спілкуванні мовця з малою групою осіб рівного з ним статусу (91,67%). Окремо слід відзначити підвищену частоту великої динаміки зміни спадного тону в прислів'ях, звернених мовцем до рівного з ним за статусом слухача (50,0%) і максимальну (87,5%) її рекурентність у висловленнях, реалізованих нижчим за статусом мовцем в ситуаціях публічного мовлення. Натомість малою швидкістю зміни напрямку

руху спадного тону позначені насамперед прислів'я, вимовлені мовцем у ситуаціях спілкування з вищим за статусом індивідом (43,48%).

Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв (табл. А.3, с. 169–170) характеризується переважанням середньої швидкості зміни напрямку руху спадного тону, яка також є найбільш властивою для другої інтоногрупи в усіх ситуаціях спілкування. При цьому слід відзначити типовість малої динаміки зміни спадного тону для висловлень, актуалізованих під час спілкування мовця з вищим від нього за статусом співрозмовником (41,46%), а також для реалізацій нижчих за статусом мовців, звернених до малої групи осіб (84,62%). Рівномірний розподіл великої та середньої динаміки спадного тону (по 50,0%) відзначено для прислів'їв, озвучених у ситуаціях публічного мовлення особами, що бажають акцентувати свій рівний зі слухачами статус.

Односинтагмені прислів'я (табл. А.3, с. 170), актуалізовані в ситуаціях спілкування мовця з одним співрозмовником, характеризуються поширеністю середнього та звуженого *тональних діапазонів* для мовців з різними статусами. При цьому максимум маніфестації середнього тонального діапазону пов'язаний насамперед із вищим статусом мовця відносно слухача (77,78%), а звужений – з низьким (65,22%). У ситуаціях, де мовець і слухач мають рівний статус, має місце виключне переважання середнього тонального діапазону інтоногрупи. Розширений діапазон є найбільш рекурентним у разі, якщо статус мовця є вищим від статусу слухача, а звужений – якщо він є нижчим. Необхідно відзначити також 26,47% розширеного тонального діапазону інтоногрупи, що мають місце в реалізаціях, озвучених у ситуаціях спілкування мовця з індивідом із рівним з ним КРС.

Прислів'я з двома інтоногрупами (табл. А.3, с. 170) характеризуються більшим, порівняно з розглянутими висловленнями, розмаїттям уживаних типів тонального діапазону інтоногрупи. Найбільшу їхню частоту зафіксовано у межах розширеного, середнього, звуженого й вузького діапазонів у першій інтоногрупі висловлень, реалізованих при спілкуванні індивіда з одним співрозмовником. Найвищий показник розширеного тонального діапазону інтоногрупи (84,62%) зареєстровано у прислів'їв, озвучених у ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб, із вищим щодо нього КРС. Як і у випадку з прислів'ями з функцією впливу, розширеним тональним діапазоном інтоногрупи марковані висловлення, ужиті у ситуаціях публічного мовлення особами, що прагнуть зрівняти свій КРС зі слухачами (87,5%).

Реалізації односинтагмених прислів'їв (табл. А.3, с. 170–171) позначені помірною варіативністю (11,76%–38,24%) середнього, звуженого та вузького різновидів позитивного тонального *інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям* у ситуаціях спілкування "індивід – індивід". При цьому

висловлення мовців з вищим статусом стосовно співрозмовника маркуються 27,78% звуженого негативного інтервалу. У ситуаціях спілкування індивіда з малою групою осіб зафіксовано максимальну (75,0%) поширеність звуженого позитивного інтервалу для мовців з рівним статусом стосовно слухачів, а також 30,43% рекурентність розширеного позитивного інтервалу у висловленнях мовців вищого статусу.

Двосинтагмені реалізації (табл. А.3, с. 171) маніфестуються переважанням нульового інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям. При цьому 100,0% реалізацій нульового інтервалу маркують актуалізації висловлень, озвучених у ситуаціях публічного мовлення. При спілкуванні двох комунікантів переважають середній позитивний і середній негативний інтервали між попереднім висловленням і прислів'ям. При зверненні індивіда до малої групи осіб рівного з ним статусу відзначено рівномірний розподіл (16,67%, 25,0% та 16,67%) середнього й вузького позитивних і середнього негативного інтервалів. Крім того, помірна (23,08% та 21,15%) частота вузького позитивного та звуженого негативного інтервалів притаманна висловленням, озвученим мовцем під час спілкування з малою групою осіб нижчого статусу.

Підвищена частота нульового тонального *інтервалу між інтоногрупами* властива прислів'ям з двома інтоногрупами (табл. А.3, с. 171). У висловленнях, актуалізованих у ситуаціях спілкування "індивід – індивід", зареєстровано також значну рекурентність вузького позитивного інтервалу (у межах 20,83–34,15%). Висловленням вищого за статусом мовця притаманна також рівномірна (по 20,83%) частка звуженого позитивного та негативного інтервалів. Найбільша варіативність типів інтервалу має місце у прислів'ях, озвучених індивідом нижчого від слухача статусу, які маркуються значними (34,15%, 21,95% і 24,39%) частками вузького й середнього позитивних і вузького негативного інтервалів. При загальній типовості нульового міжсинтагменого інтервалу для вимови прислів'їв у ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб", вищий статус мовця позначений 36,54% вузького негативного та 19,23% вузького позитивного інтервалів, а рівний – рівномірним (20,83%, 16,67% і 16,67%) розподілом середнього й звуженого позитивних і розширеного негативного інтервалів. У ситуаціях публічного мовлення реалізаціям мовців, що демонструють свій рівний зі слухачами статус, властиві 50,0% вузького позитивного і нульового інтервалів.

Односинтагмені узагальнювальні прислів'я (табл. А.3, с. 171), як і прислів'я з функціями впливу й оцінки, також позначені високою частотою помірного *темпу вимови* в усіх ситуаціях спілкування. Проте на відміну від зазначених вище, їм властива більша варіативність різновидів темпу.

Так, реалізації, озвучені мовцями у ситуаціях їхнього спілкування з нижчим за статусом індивідом, маркуються підвищеною рекурентністю (77,78%) прискореного темпу вимови. Натомість у ситуаціях спілкування вищих за статусом мовців з малою групою осіб прислів'я позначені поширеністю (34,78%) сповільненого темпу.

Двосинтагмені прислів'я (табл. А.3, с. 172) маркуються переважно помірним темпом вимови. Окремо слід відзначити притаманність прискореного темпу реалізаціям, озвученим у ситуаціях публічного мовлення особами, що прагнуть зрівняти свій статус зі слухачем. У групі прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення зафіксовано високу (29,27%) частоту сповільненого темпу у висловленнях мовців, які спілкуються з нижчим за статусом слухачем.

Актуалізація прискореного темпу у висловленнях з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення, реалізованих у ситуаціях спілкування мовця з однією особою, може бути пояснена тим, що узагальнення фактично являє собою повторення вже відомої комунікантам інформації, тобто, воно часто носить формальний характер, сигналізує про завершення однієї теми і перехід до іншої. За таких обставин прискорення темпу стає виправданим. Наприклад: *"I ... I didn't mean to bother you," the boy said hesitantly. "The doc asked me to check on you every fifteen minutes to make sure you were resting comfortably." Pitt threw a withering stare at the cabin boy. "Who the hell can rest comfortably in this furnace with the air conditioning turned off?" A lost bewildered look crossed the young sunburned face. "Oh my gosh, I'm sorry sir. I thought Commander Gunn left it on." "What's done is done," Pitt said shrugging. "How about something cold to drink?"* (МСар). У наведеному контексті прислів'я *What's done is done* виконує комунікативно-прагматичну функцію узагальнення, завершуючи тему, пов'язану зі скаргою мовця та подальшим вибаченням слухача, і є сигналом мовця про початок нової теми.

Односинтагмені прислів'я (табл. А.3, с. 172) характеризуються максимальною рекурентністю помірної **гучності**. Частотою відзначаються показники підвищеної гучності для реалізацій, озвучених вищими за статусом мовцями в ситуаціях їхнього спілкування з одним індивідом (22,22%) або малою групою осіб (17,39%).

Прислів'ям з двома інтоногрупами (табл. А.3, с. 172) притаманна помірна гучність у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб". Натомість у публічному мовленні для висловлень мовців рівного й вищого статусів стосовно слухачів властивий рівномірний розподіл підвищеної та помірної гучності.

Як показало експериментальне дослідження, гучність може варіювати у межах інтоногрупи. Так, в усній реалізації *Threatened* ξ *live* ξ *long*, *as they*

say (МС) вона підвищується на словах *threatened* і *long*, що допомагає мовцю підкреслити їхній контраст й інтенсифікувати підтвердження своєї думки.

Односинтагменим прислів'ям (табл. А.3, с. 172) притаманна значна варіативність типів *пауз перед прислів'ям* у ситуаціях спілкування мовця з одним співрозмовником при підвищеній частоті короткої за тривалістю паузи для всіх статусів. Крім цього, у прислів'ях, озвучених мовцями вищого та нижчого статусів, зафіксовано помірну частоту актуалізації довгої паузи (16,67% і 26,09% відповідно). У ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб типовою є коротка пауза перед прислів'ям. Перцептивні паузи також з'являються у висловленнях мовців, рівних за статусом з індивідом (11,76%) або з малою групою осіб (50,0%).

Озвучення двосинтагмених прислів'їв (табл. А.3, с. 172) супроводжується підвищеною рекурентністю короткої паузи перед першою інтоногрупою в ситуаціях спілкування мовця з індивідом або малою групою осіб і максимальною частотою середньої паузи у ситуаціях публічного мовлення. Окремо слід відзначити поширеність перцептивної паузи у реалізаціях мовців з нижчим від слухача статусом (68,29%) і мовців з рівним статусом стосовно малої групи осіб (20,84%).

Для двосинтагмених прислів'їв (табл. А.3, с. 172) характерне переважання перцептивної *міжсинтагменої паузи* з максимальною її рекурентністю для прислів'їв, озвучених мовцями, що спілкуються з нижчим від них за статусом слухачем або малою групою вищих від них за статусом осіб. Другою за поширеністю (12,5-65,85%) в усіх ситуаціях спілкування є коротка пауза.

2.3. Результати акустичного аналізу просодичної організації англійських прислів'їв

Дослідження інтонаційної будови англійських прислів'їв було спрямоване на виявлення ролі акустичних параметрів в озвученні прислів'їв з огляду на виконувану ними комунікативно-прагматичну функцію й вплив на реалізацію прислів'їв таких провідних соціокультурних факторів як ситуація спілкування й КРС мовця порівняно зі слухачем. При цьому для проведення акустичного аналізу, відповідно до методики дослідження, у межах кожної групи прислів'їв, що складають масив експериментального матеріалу, вибиралися найбільш типові за частотою двосинтагмені прислів'я, ужиті мовцями в різних ситуаціях спілкування.

Прислів'я з комунікативно-прагматичною функцією впливу.

Результати акустичного аналізу **локалізації тонального максимуму** показали, що його максимальною рекурентністю позначені такти та ядерні склади першої і другої інтоногруп. Так, представлені у таблиці Б.1, с. 173, експериментальні дані, свідчать, що локалізація максимуму ЧОТ у прислів'ях, вимовлених у ситуаціях спілкування мовця нижчого статусу зі співрозмовником або малою групою осіб, відбувається переважно на такті першої інтоногрупи (70,59% і 62,5%). Відповідно, найпотужніший ефект впливу локалізується на початку прислів'я, за рахунок інтенсифікації першого наголошеного складу, а далі імперативність висловлення поступово згладжується. Так, у прислів'ї *'Keep your breath to cool your porridge* (PP) (див. рис. 2.1) розташування тонального

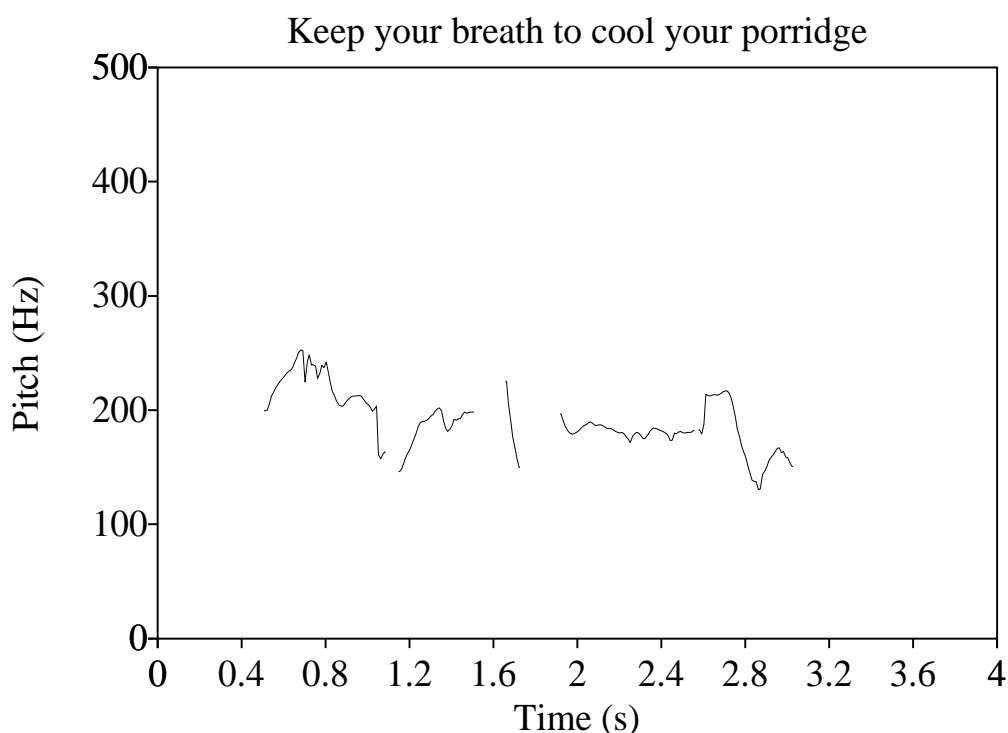

Рис. 2.1. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я "Keep your breath to cool your porridge"

максимуму на такті з висхідним рухом тону передає бажання мовця вплинути на слухача, закликати його змінити свою поведінку й не втручатися до справ, які його не стосуються. Проте КРС мовця є нижчим стосовно слухача, а отже, він змушений маскувати свої наміри й негативну емоційність висловлення за рахунок сповільнення темпу вимови і функціонування низького висхідного тону в першій інтоногрупі й спадно-висхідного – в другій, завдяки чому рівень ЕПП висловлення декодується як низький і вплив висловлення сприймається скоріше на рівні підтексту.

Локалізація тонального максимуму на такті у прислів'ї *There's no fool like an old fool* (AS) (див. рис. 2.2), реалізованому в ситуації спілкування мовця з малою групою вищих від нього за статусом осіб, сприяє тому, що висловлене у прислів'ї несхвалення звучить м'якше, і прислів'я загалом містить менше негативу й емоційності, ніж при його озвученні мовцями з рівним або вищим статусом стосовно слухача.

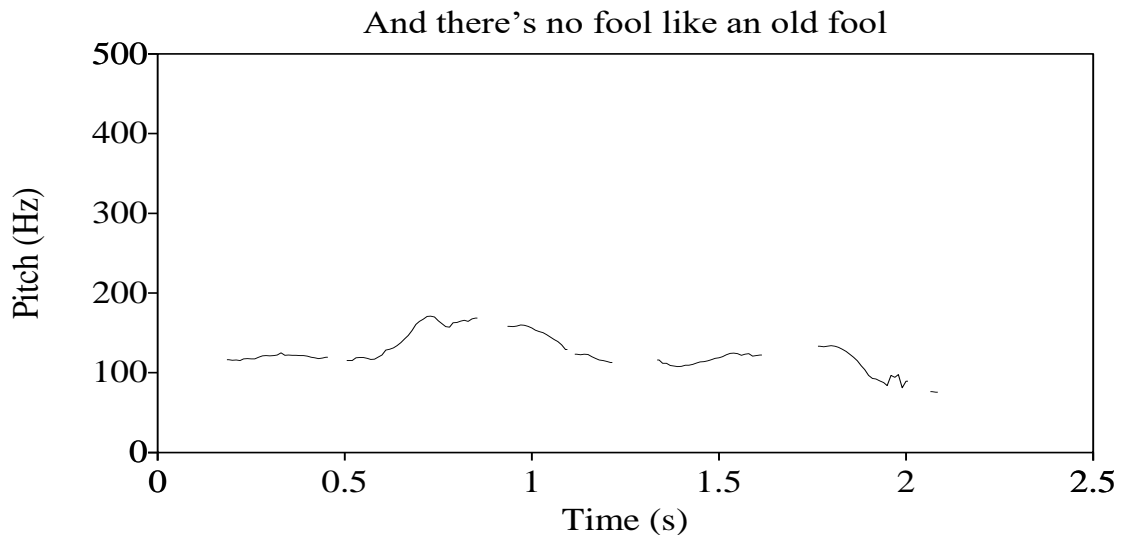

Рис. 2.2. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я “*And there's no fool like an old fool*”

Натомість прислів'я, ужиті мовцями вищого або рівного статусу стосовно слухача, характеризуються функціонуванням максимуму у другій інтоногрупі, на такті (68,75% і 23,53%) та ядерному складоносієві (25,0% і 64,71%) відповідно. Зокрема, локалізацією тонального максимуму на дієслові *start*, що означає початок дії, у реалізації *Takes two to start an army* (Drag) (див. рис. 2.3) мовець намагається спонукати слухача до активних дій з розкриття злочинної організації, переконати його в тому, що навіть удвох вони зможуть змінити ситуацію.

У представленій нижче реалізації *Keep your breath to cool your porridge* (PP) (див. рис. 2.4) порада щодо невтручання в чужі справи озвучена вищим за статусом мовцем. Негативне контекстне значення висловлення підкреслюється просодичними контрастами на початку інтоногруп (такти *keep* і *cool* актуалізуються на середньому зниженому і низькому тональних рівнях відповідно), а також на їхньому завершенні (у першій інтоногрупі функціонує низький висхідний термінальний тон, у другій – середній підвищений спадний). Про вищий статус мовця сигналізує такт з висхідним рухом тону в

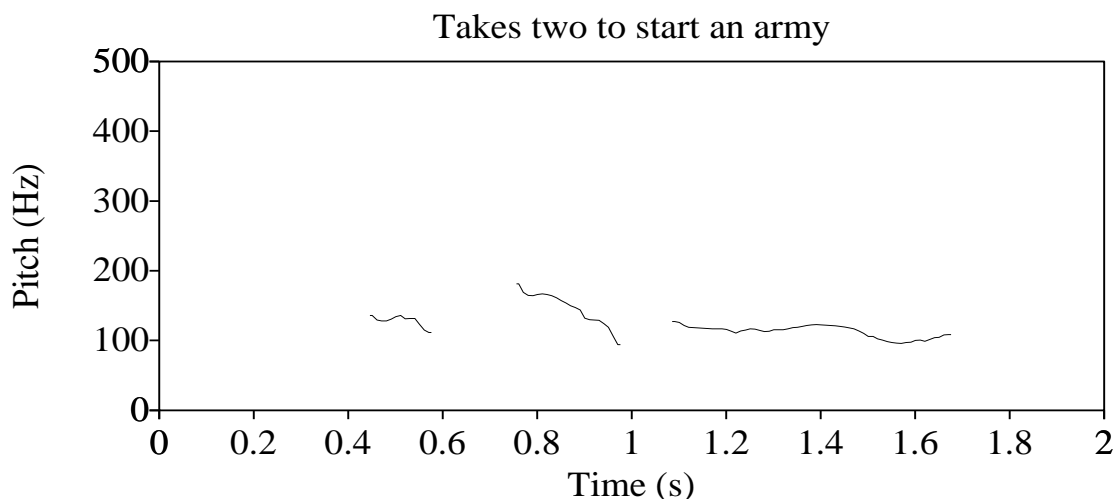

Рис. 2.3. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я
“Takes two to start an army”

першій інтоногрупі. Темп вимови висловлення є сповільненим, завдяки чому воно звучить максимально вагомо й повчально. При цьому друга інтоногрупа прислів'я є більш важливою для здійснення впливу, що на інтонаційному рівні відображається за рахунок актуалізації передтакту на середньому підвищеному рівні, локалізації максимуму ЧОТ на ядерному складі й функціонування спадного тону з висхідним рухом тону на ядерному складоносіві і низьким рівнем завершення. Наявність значної кількості тональних інтервалів на різних ділянках інтонаційного контуру також свідчить про негативну емоційність висловлення.

Прислів'я, озвучені у ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб нижчого статусу, маркуються максимумом ЧОТ на ядерному складоносіві першої інтоногрупи (81,25%). Так, прислів'я *Thththink* ξ *before you speak* (TLG) (див. рис. 2.5) актуалізується вищим за статусом мовцем у якості настійливої поради з відтінком застереження, яку не можна зневажити, адже за

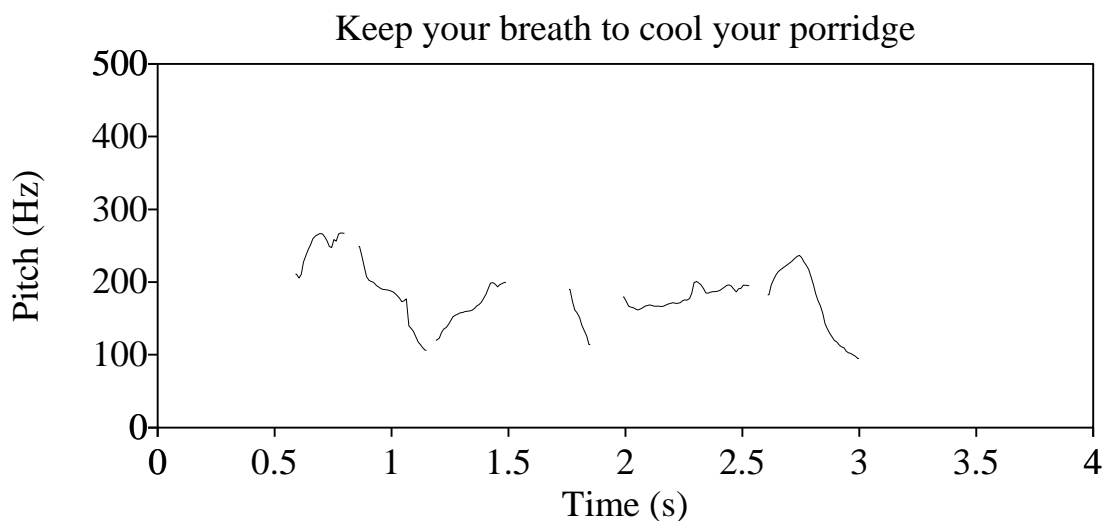

Рис. 2.4. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я
“Keep your breath to cool your porridge”

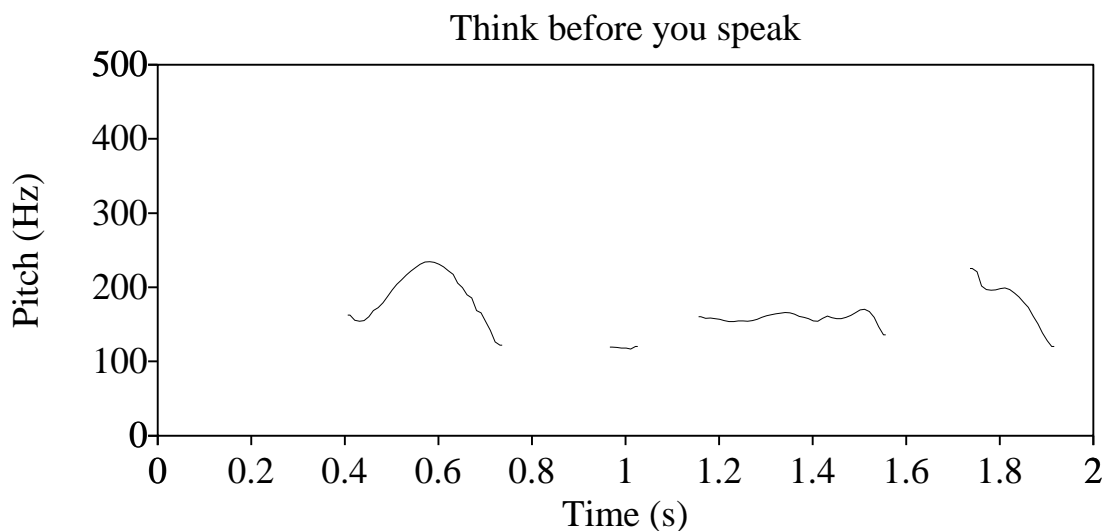

Рис. 2.5. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я
“Think before you speak”

своєю функцією вона межує з командою. Безапеляційність висловленого на інтонаційному рівні підкреслюється інтенсифікацією ядерного складу першої інтоногрупи за рахунок локалізації у його межах тонального максимуму, подовження приголосного /θ/ у слові *think*, а також середнього підвищеного спадного тону й розширеного тонального діапазону першої інтоногрупи. Слід також зауважити, що висхідний рух тону на такті другої інтоногрупи свідчить про вищий статус мовця стосовно слухачів.

Необхідно відзначити й те, що в публічному мовленні при вищому статусі мовця стосовно слухачів 75,0% тонального максимуму розміщується на ядерному складоносіві другої синтагми, а при нижчому – на останньому складі термінальної ритмогрупи першої інтоногрупи. Натомість рівність статусів мовця й слухачів відзначається розподілом локалізації тонального максимуму в обох інтоногрупах, переважно на такті першої інтоногрупи й другій ритмогрупі другої інтоногрупи при його спілкуванні з малою групою осіб (38,46% та 30,77%) і на такті першої інтоногрупи та ядерному складоносіві другої інтоногрупи у ситуаціях публічного мовлення (62,5% та 37,5%).

Результати обробки показників **максимуму ЧОТ** представлено в таблиці Б.1, с. 173, з якої видно, що максимальна (93,75% та 88,24%) рекурентність екстрависокої зони тонального максимуму властива прислів'ям, озвученим мовцями з вищим або рівним КРС порівняно зі співрозмовником. Висока частота реалізації зазначеної зони притаманна також прислів'ям, зверненим нижчим за статусом мовцем до малої групи осіб (87,5%) і вищим за статусом мовцем до великої аудиторії слухачів (87,5%). Максимум ЧОТ на середньому зниженому рівні маркує реалізації мовців рівного (100,0%) або вищого (87,5%) статусу в умовах їхнього спілкування з великою групою слухачів. Найбільшою

варіативністю актуалізації тонального максимуму характеризується ситуація спілкування "індивід – мала група осіб". Тут максимальні частки екстрависокої, середньої підвищеної та середньої зниженої зон (87,5%, 87,5% і 92,31%) маркують, відповідно, реалізації мовців нижчого, вищого й рівного статусів стосовно слухачів.

Узагальнені дані щодо *тонального рівня початку інтоногруп* представлено в таблиці Б.1, с. 174, з якої видно, що при спілкуванні мовця з вищим за статусом індивідом початок першої інтоногрупи актуалізується в межах високої зони, а другої – низької, що разом з локалізацією тонального максимуму переважно у межах першої інтоногрупи підтверджує тезу про те, що ефект впливу, закладений на початку таких реалізацій, тоді як при рівності статусів мовця і слухача він має місце у другій інтоногрупі. Відповідно, для прислів'їв, озвучених мовцями, рівними за статусом зі слухачем, зафіксоване підвищення зони тонального рівня початку інтоногрупи від середнього зниженого – у першій до екстрависокого – у другій.

У прислів'ях, ужитих при спілкуванні індивіда з малою групою осіб, зафіксовано зниження тонального рівня початку інтоногрупи від високого до екстранизького для вищих за статусом мовців і від середнього зниженого до низького – для нижчих. У свою чергу, рівний статус мовця у зазначених ситуаціях маніфестується екстранизьким рівнем початку першої (92,31%) і низьким – другої (84,62%) інтоногруп. Для публічного мовлення типовою є висока (37,5–87,5%) рекурентність середнього зниженого тонального рівня початку першої інтоногрупи. При цьому прислів'я, озвучені вищими за статусом мовцями, зазвичай позначені в публічному мовленні також і середнім підвищеним рівнем її початку. У другій інтоногрупі висловлень, актуалізованих у ситуаціях спілкування "індивід – велика група осіб", зафіксовано максимальну рекурентність екстранизького й низького висотнотональних рівнів початку інтоногрупи для реалізацій мовців з рівним та нижчим статусом порівняно зі слухачами. На відміну від цього, для висловлень-прислів'їв мовців вищого статусу зафіксовано превалювання високого тонального рівня початку інтоногрупи.

Дані таблиці Б.1 (с. 174) свідчать, що у досліджуваного різновиду прислів'їв домінує актуалізація різновидів позитивного *частотного інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям*. При цьому реалізації вищих за статусом мовців при їхньому спілкуванні з малою або великою групами осіб маркуються зазвичай за допомогою вузького позитивного інтервалу (93,75% та 62,5%). Необхідно також указати, що в ситуації спілкування "індивід – індивід" інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям актуалізується у широкій (75,0%) та розширеній (76,47%) зонах вищими й нижчими за статусом мовцями, відповідно, у той час як у публічному мовленні інтервал у зазначених типах

висловлень є вузьким (62,5% і 87,5%) і свідчить про більшу зв'язність останньої інтоногрупи попереднього висловлення й першої інтоногрупи прислів'я. Зважаючи на те, що паузи між висловленнями у публічних виступах зазвичай є довшими, ніж при спілкуванні індивідів сам-на-сам або в межах малої групи, і часто заповнені аплодисментами, такий вияв зв'язності висловлень на інтонаційному рівні може сприяти підсиленню смислової єдності висловлень у промові. Середній і звужений негативні інтервали зафіксовано лише у ситуаціях спілкування мовців рівного (92,31%) та нижчого (75,0%) статусу порівняно до малої групи осіб.

Узагальнені дані щодо актуалізації *частотного діапазону інтоногруп* (табл. Б.1, с. 174–175) свідчать про більшу поширеність звуженого й вузького діапазонів ЧОТ першої, а також широкого, розширеного та середнього – другої інтоногрупи прислів'їв, реалізованих мовцями у ситуаціях їхнього спілкування з малою і великою групами осіб. При цьому переважно вузьким частотним діапазоном (87,5–100,0%) маркується перша інтоногрупа прислів'їв, озвучених мовцями з різним КРС у ситуаціях публічного мовлення. Максимальну (75,0%) кількість актуалізацій розширеного частотного діапазону зафіксовано у другій інтоногрупі висловлень мовців вищого стосовно слухача статусу. Актуалізація широкого частотного діапазону (62,5%) властива другій інтоногрупі прислів'їв, озвучених мовцем, що має рівний зі слухачем КРС. Так, у прислів'ї *→History § never fails to repeat itself* (MCap) (див. рис. 2.6) у першій інтоногрупі вузький діапазон вимови слова *history* за рахунок функціонування середнього рівного тону сприяє тому, що перша інтоногрупа прислів'я звучить повчально, навіть дещо зверхньо. Натомість азарт мовця, його дружнє переконування співробітника в тому, що їх ворог обов'язково знову втрапить у поставлену пастку, актуалізується розширенням діапазону ЧОТ другої інтоногрупи й функціонуванням поступово спадної ступінчастої шкали з висхідним рухом тону в першій і другій ритмогрупах.

У ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб" найбільш рекурентним є середній частотний діапазон в обох інтоногрупах. Проте реалізаціям мовців з рівним статусом стосовно слухачів у зазначеному типі ситуацій притаманний також значний перепад діапазону ЧОТ у першій і другій інтоногрупах, від вузького (76,47%) до широкого (70,59%), відповідно.

Наявність зазначеної різниці діапазонів у прислів'ї *The bad penny § always turns up* (Cycl) (див. рис. 2.7), разом із функціонуванням висхідних тонів надає оптимістичного й емоційного звучання висловленню, яким мовець прагне підбадьорити жінку, що переживає через зникнення свого друга під час небезпечного завдання.

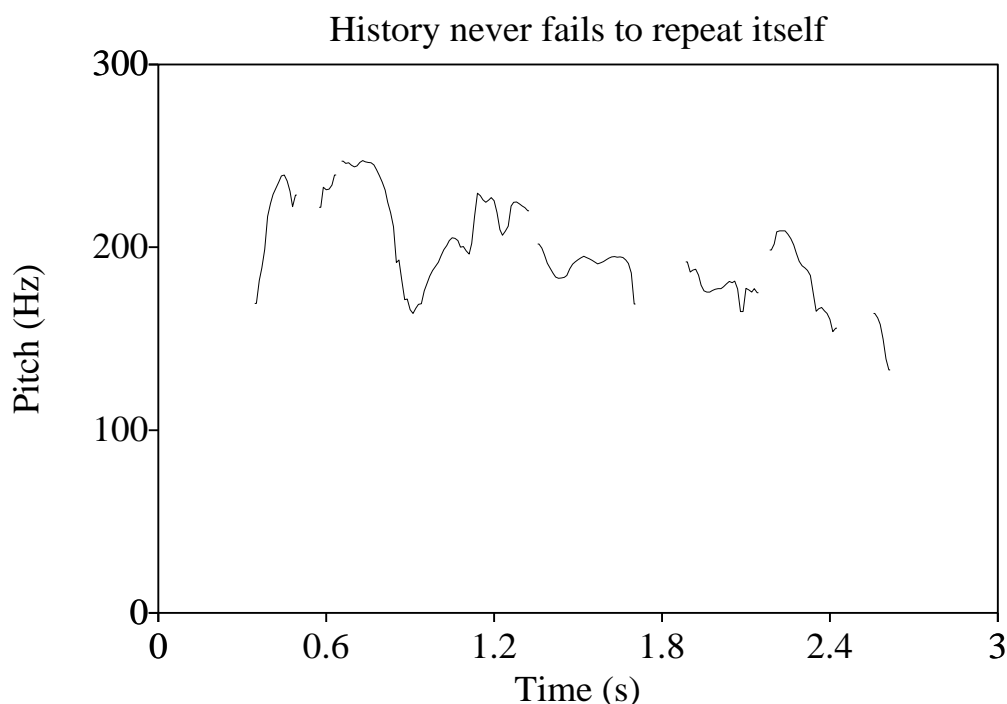

Рис. 2.6. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я
“History never fails to repeat itself”

В умовах публічних виступів зареєстровано рекурентність (68,75% і 87,5%) широкого діапазону ЧОТ першої інтоногрупи прислів'їв, реалізованих мовцями вищого й нижчого статусів стосовно слухача. Рівний статус мовця при його спілкуванні з великою групою осіб маркується наявністю 62,5% середнього та 100,0% розширеного частотних діапазонів у першій та другій інтоногрупах відповідно.

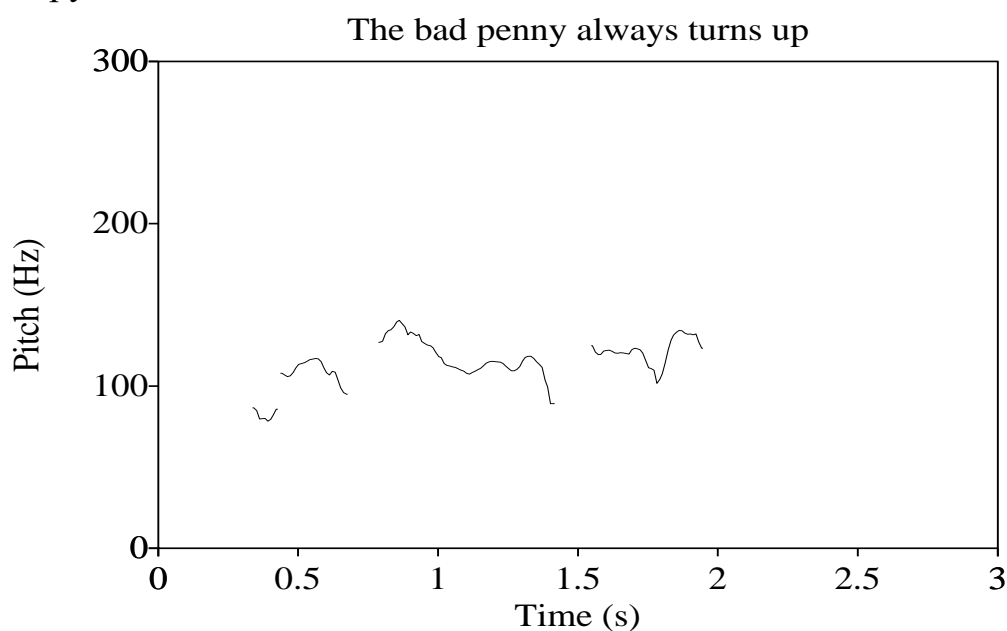

Рис. 2.7. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я
“The bad penny always turns up”

Дані щодо *швидкості зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі* наведені у таблиці Б.1, с. 175, з якої видно, що максимальна швидкість маркує 82,35% прислів'їв, озвучених мовцями рівного статусу зі слухачем і 47,06% реалізацій, звернених мовцями до вищого за статусом слухача. Натомість прислів'я, ужиті вищими за статусом мовцями, маркуються у зазначених ситуаціях спілкування середньою й малою швидкістю зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі. У прислів'ях, реалізованих у ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб", вищий статус мовця характеризується рівномірним розподілом максимальної і середньої швидкості (43,75% та 50,0%), а нижчий – максимальної й малої (по 37,5%). Переважна більшість (84,62%) прислів'їв, озвучених у розглядуваному типі ситуацій мовцями з рівним статусом, позначаються малою швидкістю зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі. Цікаво, що в ситуаціях публічного мовлення найбільш рекурентною (37,5-75,0%) у реалізаціях мовців усіх статусів є нульова швидкість зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі.

Наведені у таблиці Б.1, с. 175 узагальнені дані щодо *середньозвукової тривалості прислів'їв* указують на підвищену частку її збільшеної зони (76,47% і 88,24%) для реалізацій мовців рівного й нижчого статусу стосовно слухача й максимальної зони (84,62% і 87,5%) стосовно малої групи осіб. Натомість вищий статус мовця у зазначених ситуаціях пов'язаний з актуалізацією середньої тривалості прислів'я у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" (93,75%) й збільшеною – у ситуаціях "індивід – мала група осіб" (81,25%). Зазначимо, що реалізаціям прислів'їв у ситуаціях, де мовець звертається до малої або великої групи осіб, притаманний насамперед прискорений темп.

Результати аналізу варіювання *тривалості пауз перед прислів'ями*, представлені в таблиці Б.1, с. 175, свідчать про максимальну (82,35–93,75%) поширеність короткої паузи при спілкуванні мовця з одним індивідом. При зверненні мовця до малої групи осіб, рівного або нижчого від нього статусу, пауза перед прислів'ям зменшується до мінімальної (84,62% та 100,0%). У публічному мовленні, навпаки, зафіксовано підвищену рекурентність середньої паузи (87,5% та 75,0%) перед прислів'ям, озвученим мовцями вищого та нижчого статусу і максимальної паузи (87,5%) при рівності статусів.

Дані аналізу тривалості пауз *між інтона групами* (табл. Б.1, с. 175) показали, що вони є мінімальними у реалізаціях, озвучених мовцями в умовах спілкування з індивідом або малою групою осіб, а також при вимові прислів'я нижчим за статусом індивідом у межах публічного виступу. Встановлено також, що вищий статус мовця стосовно великої групи осіб маніфестується помірною (25,0%-50,0%) частотою середньої, короткої та мінімальної пауз, а рівний – рівномірним (по 50,0%) розподілом середньої й мінімальної.

Аналізом динамічних характеристик прислів'їв (табл. Б.1, с. 175) встановлено, що в ситуаціях спілкування індивіда з одним співрозмовником або малою групою осіб **максимум інтенсивності** локалізується у першій інтоногрупі. При цьому висловлення мовців з вищим статусом маркуються максимумом майже виключно (68,75% та 93,75%) на ядерному складоносіїві, а реалізації осіб з нижчим статусом характеризуються рівномірним розподілом інтенсивності на такті (41,18% та 47,06%) і ядерному складоносіїві (по 50,0%). Так, у прислів'ї *A 'slip of a , lip § may 'sink a , shshship* (Cycl) (див. рис. 2.8) перепад гучності (підвищена в першій інтоногрупі і помірна – в другій), а також низька швидкість зміни напряму спадного термінального тону разом із подовженням спіранту /ʃ/ у слові *ship*, указують на негативність цього висловлення, озвученого мовцем із вищим КРС, яким він виражає своє критичне ставлення до бюрократичних умовностей, що заважають йому адекватно працювати.

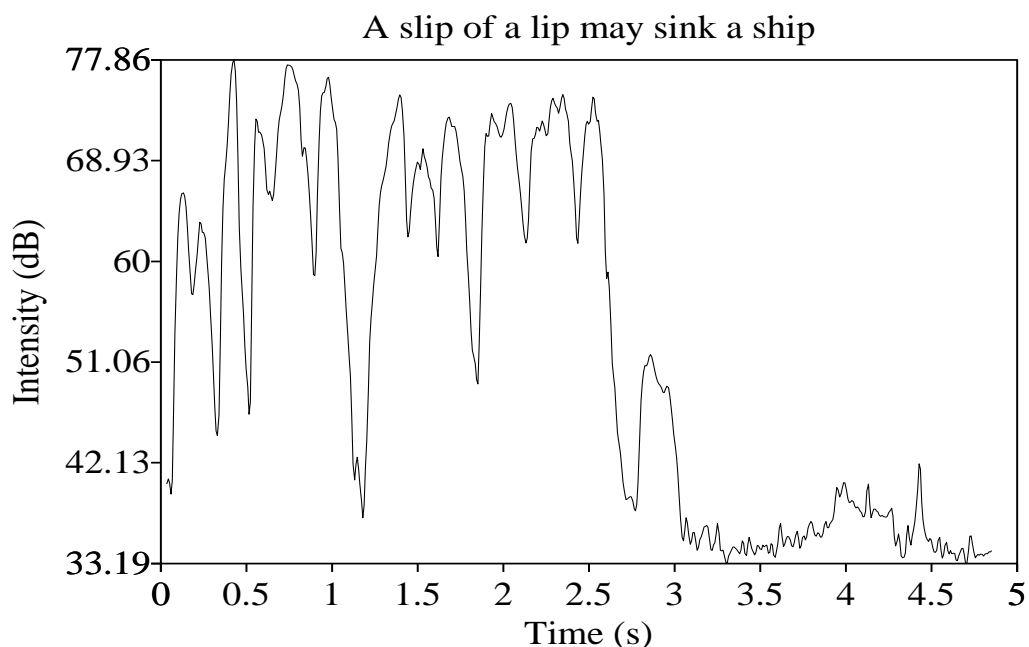

Рис. 2.8. Графічна інтерпретація амплітуди інтенсивності прислів'я
"A slip of a lip may sink a ship"

У публічному мовленні найвищі показники інтенсивності зареєстровано переважно у другій інтоногрупі, при цьому відзначено підвищену (87,5%) рекурентність розташування її максимуму на ядерному складоносіїві для висловлень мовців рівного статусу зі слухачами.

Показники варіювання **діапазону інтенсивності** прислів'їв, представлені в таблиці Б.1, с. 175, свідчать про переважне (68,75–100,0%) функціонування широкого діапазону в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" й "індивід – велика група осіб". Натомість при зверненні нижчого за статусом мовця до малої групи осіб діапазон інтенсивності реалізацій актуалізується у межах розширеної (62,5%), а при рівному зі слухачами статусі мовця – звуженої (76,92%) зони.

Прислів'я з оцінною комунікативно-прагматичною функцією. Для прислів'їв цього типу (табл. Б.2, с. 176) типовою є **локалізація тонального максимуму** на такті другої інтоногрупи при спілкуванні мовця з вищим (70,59%) або нижчим (94,12%) від нього за статусом індивідом. Зокрема, у прислів'ї *Out of sight, out of mind* (Сусл) (див. рис. 2.9) протиставлення слів *out* на початку обох інтоногруп підкреслюється контрастом тональних рівнів їхнього початку, низького в першій і середнього зниженого в другій, а також розташуванням максимуму ЧОТ на такті другої інтоногрупи, що разом сприяє передачі негативної оцінки мовцем забудькуватості його співрозмовника. Проте нижчість статусу мовця стосовно слухача змушує його маскувати негативність висловленого, тому ЕПП висловлення є низьким, а тональний максимум локалізується не на останньому семантично значимому слові.

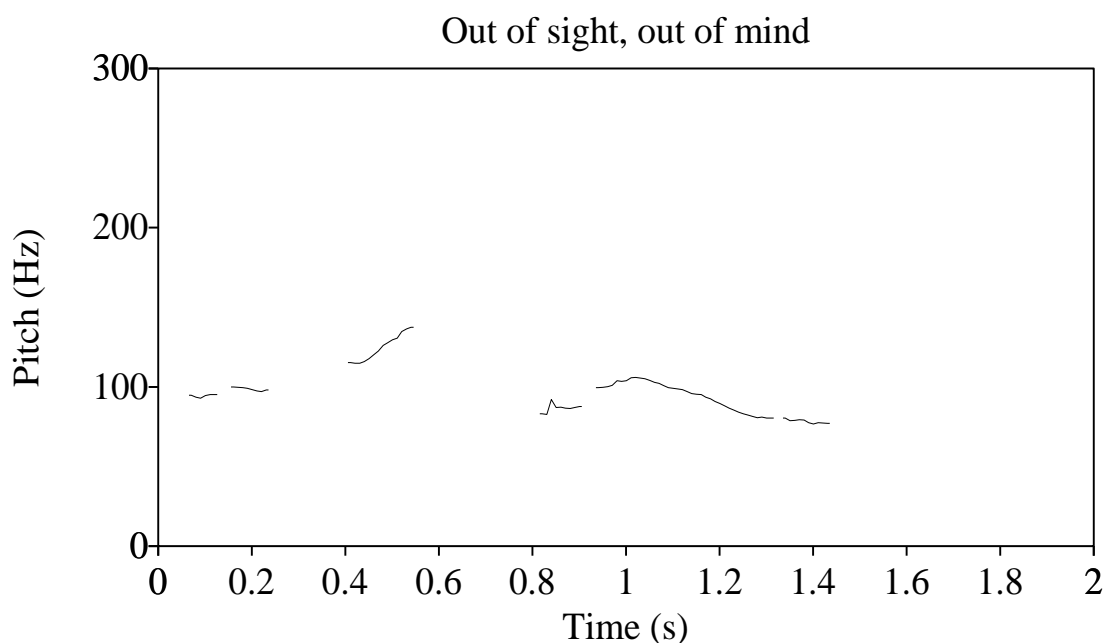

Рис. 2.9. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я "Out of sight, out of mind"

Рівний статус мовця стосовно слухача в усіх ситуаціях спілкування відзначається високою частотою маніфестації максимуму ЧОТ на ядерному складі другої інтоногрупи. Слід відзначити, що висловленням мовців із рівним зі слухачами КРС притаманний рівномірний розподіл локалізації тонального максимуму на такті другої інтоногрупи або її ядерному складі при їхньому спілкуванні з великою групою осіб і на ядерних складоносіях першої та другої інтоногруп у ситуаціях спілкування "індивід – індивід".

Рівний статус мовця стосовно слухача в усіх ситуаціях спілкування відзначається високою частотою маніфестації максимуму ЧОТ на ядерному складі другої інтоногрупи. Слід відзначити, що висловленням мовців рівного зі

слухачами статусу притаманний рівномірний розподіл локалізації тонального максимуму на такті другої інтоногрупи або її ядерному складі при їхньому спілкуванні з великою групою осіб і на ядерних складоносіях першої та другої інтоногруп у ситуаціях спілкування "індивід – індивід". Зокрема, в реалізації прислів'я *No fuss, no muss* (МСар) (див. рис. 2.10) подив мовця, якому відкрито оригінальну кримінальну схему, його стримане схвалення винахідливості крутіїв передаються за допомогою контрастних тональних діапазонів інтоногруп – розширеного у першій і звуженого – у другій. Комунікативні центри висловлення, *fuss* і *muss*, виділені за рахунок функціонування на них високого висхідного й низького вузького спадного термінальних тонів відповідно, а також простого, чіткого ритму прислів'я.

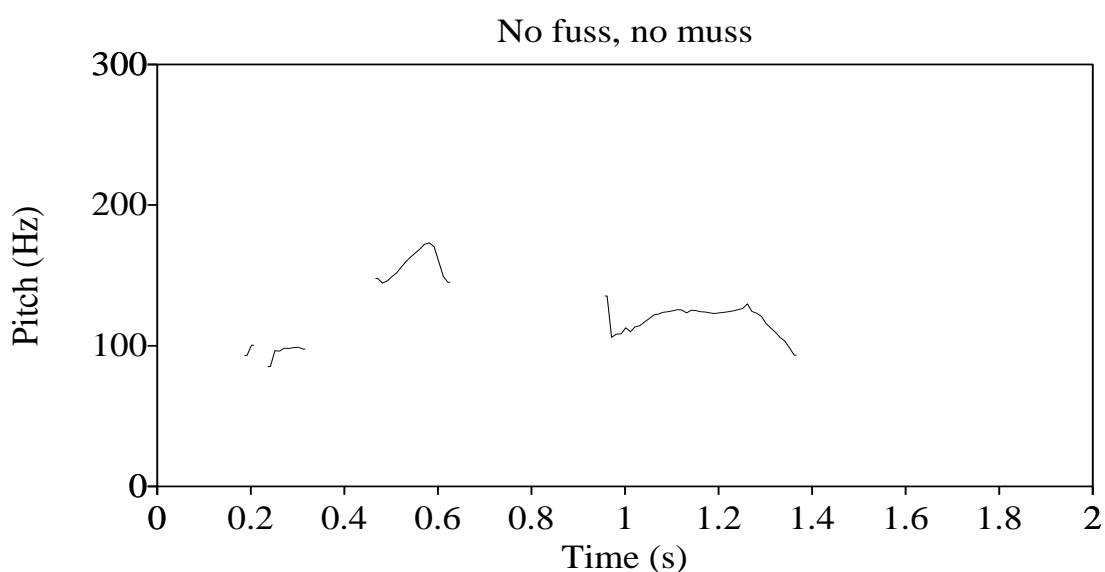

Рис. 2.10. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я
"No fuss, no muss"

При спілкуванні мовця з малою або великою групою осіб із нижчим порівняно з ними КРС, максимум ЧОТ локалізується в межах першої інтоногрупи прислів'я, на такті та ядерному складоносієві відповідно. У висловленнях-прислів'ях мовців нижчого статусу, реалізованих у зазначених ситуаціях, тональним максимумом виділяються ядерні складоносії першої і другої інтоногруп відповідно.

Загальною ознакою прислів'їв (табл. Б.2, с. 176), вимовлених у різних ситуаціях спілкування, слугує переважання екстрависокої **зони актуалізації тонального максимуму** (75,0–94,12%). Виняток тут становлять прислів'я, озвучені нижчими за статусом мовцями у ситуаціях їхнього спілкування з індивідом або великою групою осіб, оскільки у них максимум ЧОТ реалізується у межах високої зони.

Актуалізація прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією оцінки (табл. Б.2, с. 176–177) супроводжується значним варіюванням **тональних рівнів початку інтоногруп**. При цьому в першій інтоногрупі прислів'їв спостерігається кореляція між тональним рівнем початку інтоногрупи мовцями вищого та нижчого статусу: при спілкуванні з одним співрозмовником це екстранизський рівень, а з малою групою – середній знижений. У зазначених ситуаціях прислів'ям, актуалізованим мовцем, рівним за статусом зі слухачем, властивий середній підвищений тональний рівень початку першої інтоногрупи (88,24% та 70,59%) (див. рис. 2.11).

У наведеному нижче прислів'ї *'Good riddance ξ̄ to 'bad rubbish (ShW)* високий рівень його ЕПП актуалізується за рахунок середнього підвищеного тонального рівня початку першої інтоногрупи, функціонування тактів з висхідним рухом тону в обох інтоногрупах і високого передтакту в другій, наявності розширеного негативного інтервалу між передтермінальною частиною і ядром у першій інтоногрупі й розширеного діапазону інтенсивності висловлення. Перелічені особливості інтонаційного оформлення прислів'я підкреслюють, з одного боку, негативну оцінку дій небезпечного конкурента, який віддавав перевагу злочинним і нечесним методам боротьби, а з іншого – глибоке полегшення у зв'язку з його таємничим зникненням.

У другій інтоногрупі тональний рівень її початку варіює у різних ситуаціях спілкування. Зокрема, середній підвищений тональний рівень

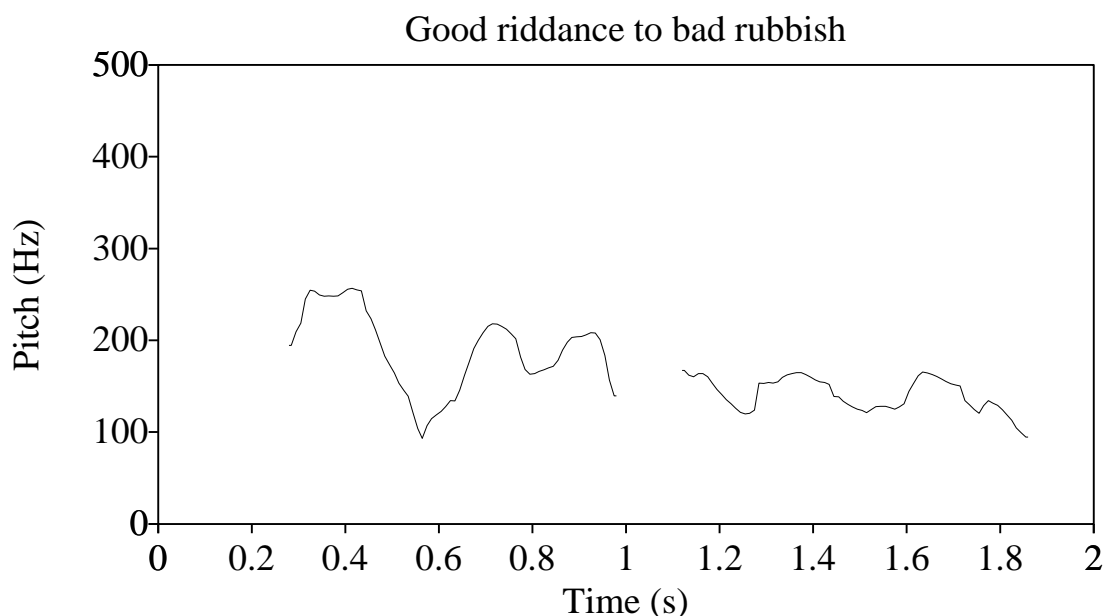

Рис. 2.11. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я *"Good riddance to bad rubbish"*

властивий реалізаціям мовців рівного (94,12%) і вищого (88,24%) статусів стосовно слухача, озвучених у ситуаціях спілкування "індивід – індивід".

Натомість при зверненні мовця до малої групи осіб початок другої інтоногрупи прислів'їв актуалізується на середньому зниженому рівні для мовців вищого статусу (94,12%), екстранизькому – для рівного (88,24%) та високому – для нижчого (62,5%). Під час публічного мовлення нижчий статус мовця маніфестується помірним розподілом (37,5% і 62,5%) середнього підвищеного та екстранизького тонального рівня початку в першій інтоногрупі і 37,5% екстрависокого й середнього зниженого тональних рівнів – у другій. У реалізаціях мовців з вищим від слухачів статусом початок першої інтоногрупи позначається середнім зниженим тональним рівнем (87,5%), а другої – середнім підвищеним. Натомість аналізовані висловлення мовців з рівним статусом щодо слухачів характеризуються наявністю граничних тональних рівнів початку інтоногруп, екстранизького – для першої (100,0%) та екстрависокого (87,5%) – для другої.

Загальною ознакою аналізованих двосинтагмених оцінних прислів'їв (табл. Б.2, с. 177) є переважне функціонування позитивного *інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям*. Розширений негативний інтервал притаманний лише реалізаціям вищих за статусом мовців при їхньому спілкуванні з індивідом (64,71%) та у публічному мовленні, де мовець маніфестує свій рівний зі слухачами статус (100,0%). Середнім позитивним інтервалом маркуються виключно прислів'я, озвучені індивідом, вищим за статусом від великої групи слухачів (62,5%). В усіх інших типах висловлень мають місце звужений або вузький позитивні інтервали.

Оцінним прислів'ям (табл. Б.2, с. 177) притаманний розширений *частотний діапазон* першої і другої інтоногруп у реалізаціях мовців із вищим і нижчим КРС порівняно зі слухачем. Висловлення мовців з рівним зі слухачем статусом маркуються зазвичай звуженим частотним діапазоном у першій (64,71%) і середнім (94,12%) – у другій інтоногрупах. Наприклад, у висловленні *Nothing is easy* (Сycl) (див. рис. 2.12) мовець, рівний за статусом зі слухачем, загалом негативно оцінюючи ситуацію, намагається, тим не менше, підбадьорити свого співрозмовника. При цьому він розмірковує, оцінює ситуацію, прагнучи знайти оптимальний вихід з неї, на що вказує звужений діапазон висловлення й сповільнений темп вимови.

Натомість при озвученні цього ж прислів'я вищим за статусом мовцем застереження з негативним контекстним значенням (див. рис. 2.13) маркується розширенням частотного діапазону висловлення за рахунок функціонування середнього підвищеного передтакту з висхідним рухом тону й середнього зниженого спадного тону. Повчальність прислів'я, ужитого мовцем із вищим КРС порівняно зі слухачем, супроводжується при цьому значною ізохронністю вимови й низькою швидкістю зміни руху спадного тону.

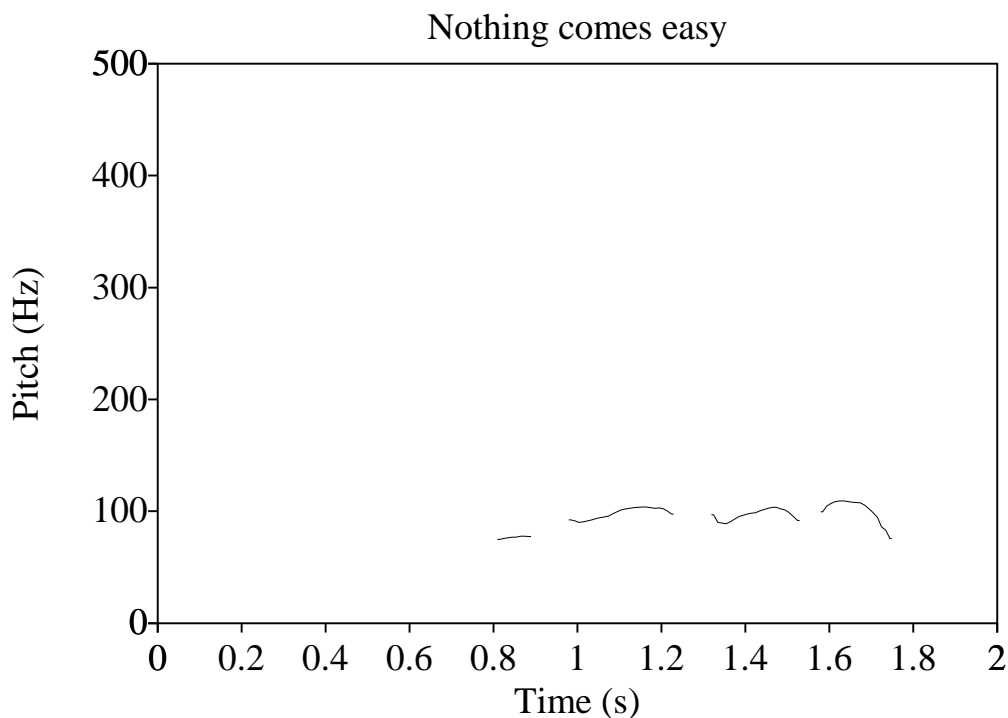

Рис. 2.12. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я "Nothing comes easy"

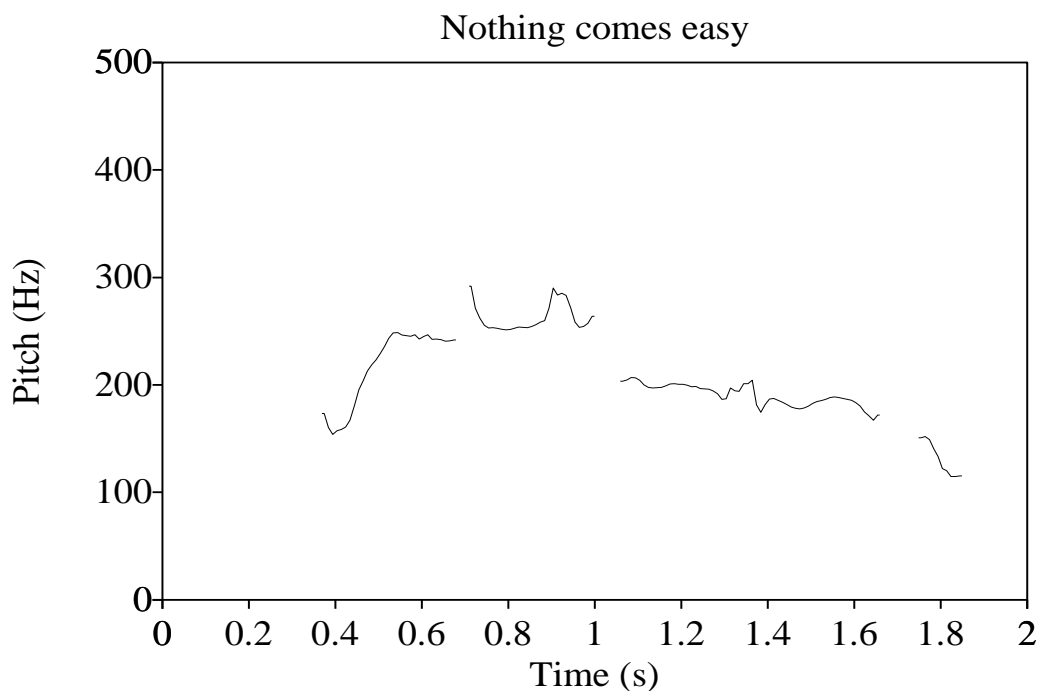

Рис. 2.13. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я "Nothing comes easy"

Картина розподілу *швидкості зміни ЧОТ спадного термінального тону* в аналізованих прислів'ях (табл. Б.2, с. 177–178) відзначається відносно однаковою рекурентністю декількох її різновидів для кожного з аналізованих типів висловлень. Винятком є реалізації мовців вищого статусу, здійснені під час спілкування з малою групою осіб, де зафіксовано максимальну (88,24%) частоту

нульової швидкості зміни ЧОТ та 75,0% малої швидкості у висловленнях нижчих за статусом мовців, озвучених під час публічних виступів. Рівний статус мовця стосовно малої або великої груп слухачів маркується 41,18% і 50,0% максимальної швидкості зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі відповідно. Натомість мала швидкість притаманна вимові прислів'їв мовцями у ситуаціях їхнього спілкування з індивідом рівного (58,82%) або нижчого (47,06%) стосовно них статусу.

Оцінним прислів'ям (табл. Б.2, с. 178) притаманне (87,5–94,12%) переважання прискореного темпу вимови у ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб". При цьому *середньозвукова тривалість* реалізацій мовців вищого статусу у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – велика група осіб" завжди є меншою, ніж у висловленнях мовців рівного й нижчого статусу.

Розмаїття типів *пауз* зареєстроване *перед прислів'ями* (табл. Б.2, с. 178), ужитими мовцями з вищим і нижчим статусом стосовно слухача у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" й "індивід – мала група осіб". Так, реалізаціям мовців вищого статусу властива мінімальна пауза при спілкуванні з індивідом (76,47%) і середня – з малою групою осіб (76,47%). Натомість нижчий статус мовця у зазначених ситуаціях маркується максимальною (64,71%) і мінімальною (62,5%) паузами відповідно. Збільшена пауза з'являється у прислів'ях, актуалізованих мовцями рівного з індивідом (88,24%) або малою групою осіб (70,59%) статусу. У публічному мовленні при озвученні прислів'їв індивідами вищого або рівного зі слухачами статусу, зафіксовано переважно паузи максимальної тривалості (50,0% та 75,0%), а нижчим – збільшеної (75,0%).

Оцінні двосинтагмені прислів'я (табл. Б.2, с. 178) маркуються тільки мінімальними *міжсинтагменними паузами* в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб". Натомість у публічному мовленні спостерігається дещо більша їхня варіативність. Так, максимальні за тривалістю паузи зареєстровано у висловленнях мовців, рівних за статусом зі своєю аудиторією (75,0%), і збільшені – нижчих (87,5%).

У прислів'ях (табл. Б.2, с. 178), озвучених в умовах спілкування мовця з одним індивідом або малою групою осіб, *максимум інтенсивності* локалізований переважно (11,76–94,12%) на ядерному складі першої інтоногрупи. Відзначимо, що прислів'я, звернені до слухача вищого або нижчого від мовця статусу, маркуються рівномірним розподілом піків інтенсивності між ядерними складами першої та другої інтоногруп. При спілкуванні мовця з малою групою рівних від нього за статусом слухачів, максимум інтенсивності локалізується на тактах першої і другої інтоногруп (47,06% та 41,18,0%). Реалізаціям, озвученим у ситуаціях публічного мовлення, властивий практично рівномірний розподіл піків інтенсивності між першою і другою інтоногрупами. При цьому має місце підвищена (25,0–62,5%) рекурентність розміщення максимуму інтенсивності на ядерному складноносії другої інтоногрупи. Зокрема прислів'я *!Some 'chicken; /some ,neck* (SCh) (див. рис. 2.14), озвучене В. Черчіллем у промові, адресованій Канадському парламенту, за рахунок підвищення інтенсивності вимови ядерних складів

інтоногруп, особливо другого, сприяє актуалізації підбадьорення, позитивне налаштовує слухачів на те, що дружність і єднання народів у боротьбі з спільним ворогом обов'язково забезпечить перемогу.

Картина варіювання *діапазону інтенсивності* зазначеного різновиду прислів'їв віддзеркалена у таблиці Б.2, с. 178. Так, прислів'я, озвучені індивідом вищого або рівного стосовно слухача статусу, маніфестуються переважним (94,12% та 82,35%) функціонуванням широкого діапазону інтенсивності, а в ситуаціях публічного мовлення реалізації мовців із зазначеним статусом супроводжуються максимальною (87,5% і 100,0%) рекурентністю середнього діапазону. Цікаво, що для прислів'їв, озвучених мовцями з нижчим статусом, існує тенденція до розширення діапазону інтенсивності при зростанні кількості слухачів від середнього в ситуаціях "індивід – індивід" до розширеного у реалізаціях, спрямованих на малу групу осіб, і широкого – на велику. На відміну від цього, мовці вищого статусу зазвичай зменшують діапазон інтенсивності зі збільшенням аудиторії, що надає вимові прислів'їв більшої ваги й авторитетності. Підвищену (64,71%) частоту звуженого діапазону інтенсивності зареєстровано в актуалізаціях мовців, спрямованих на малу групу рівних з ними за статусом осіб.

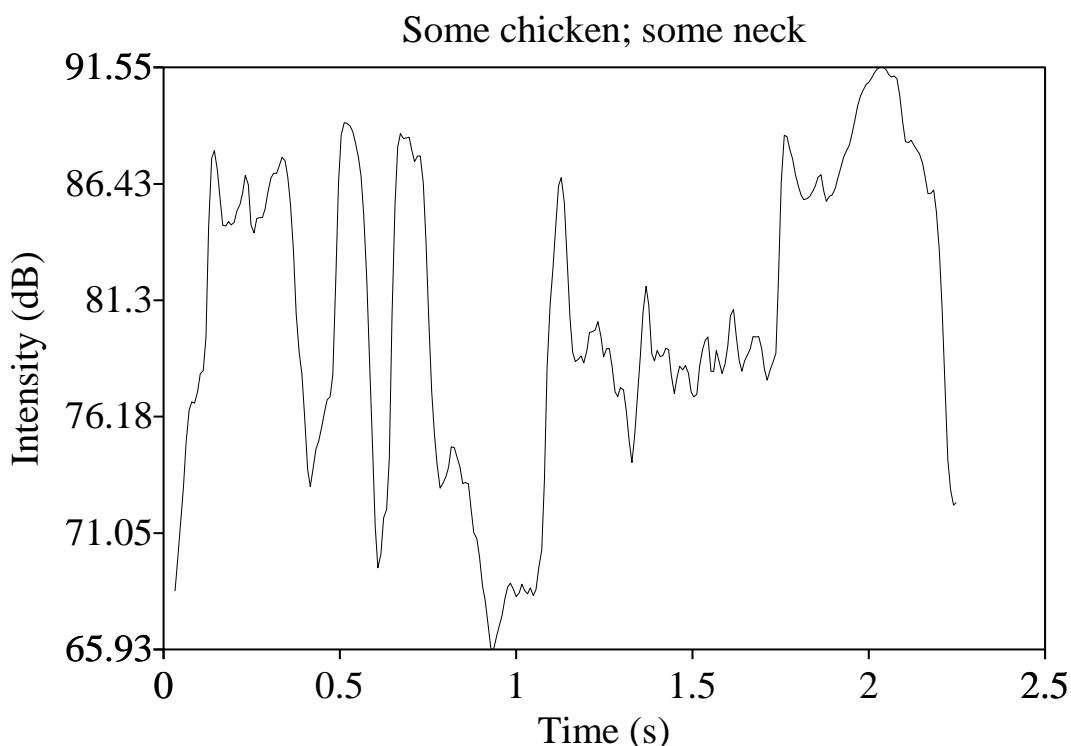

Рис. 2.14. Графічна інтерпретація амплітуди інтенсивності прислів'я "Some chicken; some neck"

Прислів'я з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення. Специфікою актуалізації прислів'ями функції узагальнення (табл. Б.3, с. 179) слід уважати переважну *локалізацію максимуму ЧОТ* у першій інтоногрупі для висловлень, озвучених у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб". Натомість саме друга інтоногрупа зазвичай звучить

узагальнювально, у її межах мовець підсумовує результати мовленнєвого обміну, розмірковує над своїм власним досвідом. Зокрема, у висловленні *^Birds of a feather § flock together* (AAW) (див. рис. 2.15), озвученому вищим за статусом і старшим за віком мовцем, функціональне призначення застереження реалізується за рахунок висхідних термінальних тонів в обох інтоногрупах. Розташування тонального максимуму в першій інтоногрупі, висхідний рух тону на слові *birds*, сприяють тому, що перша половина прислів'я є більш виділеною інтонаційно, натомість звужений тональний діапазон, низький такт другої інтоногрупи вказують на те, що саме вона є узагальнювальною, ретроспективною.

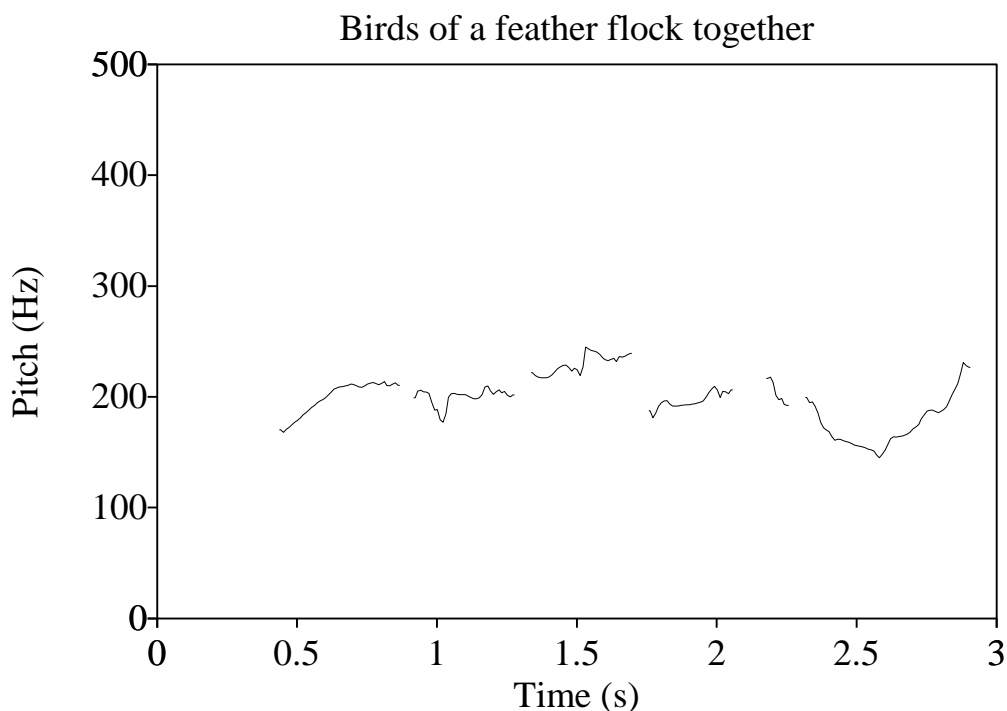

Рис. 2.15. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я *“Birds of a feather flock together”*

Варто також зауважити, що для реалізацій мовців, вищих за статусом від малої групи осіб, типовим є рівномірний (52,94% та 47,06%) розподіл локалізації максимуму ЧОТ між ядерними складами першої і другої інтоногруп. При цьому нижчий статус мовців маніфестується актуалізацією високих показників тонального максимуму (94,12% та 84,62%) на такті зазначених інтоногруп. У публічних промовах вищих або нижчих за статусом мовців максимумом ЧОТ маркуються такт і ядерний складоносій другої інтоногрупи прислів'я. У реалізаціях мовців, рівних за статусом з великою аудиторією слухачів, відзначено 62,5% рекурентність локалізації тонального максимуму на такті або у другій ритмогрупі першої інтоногрупи.

Зокрема у висловленні Дж. Буша старшого *When they ¹aim at the ¹big _ˌguy, | they ¹usually ¹hit the _ˌlittle _ˌguy* (SUABVBush) (див. рис. 2.16) протиставлення прикметників *big* і *little* актуалізується на інтонаційному рівні за рахунок висхідного руху тону й розташування тонального максимуму на слові *big*. Це, а також наявність довгої міжсинтагменої паузи й прискорення темпу вимови першої інтоногрупи сприяє здійсненню застереження, у межах якого мовець апелює до загального досвіду слухачів, нагадує їм, як зазвичай ігри політиків відбиваються на простих громадянах.

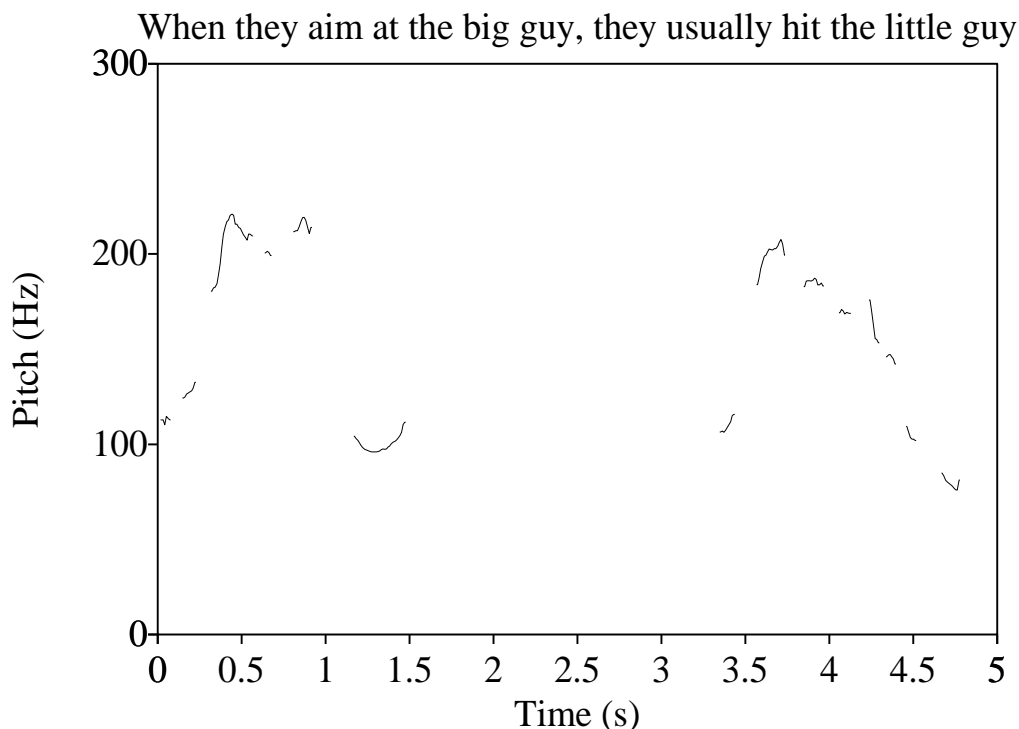

Рис. 2.16. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я
 “*When they aim at the big guy, they usually hit the little guy*”

Серед аналізованих прислів'їв (табл. Б.3, с. 179) домінування екстрависокої зони **максимуму ЧОТ** зафіксовано для висловлень мовців усіх статусів під час їхнього спілкування з малою групою осіб. Натомість прислів'ям, озвученим у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – велика група осіб", притаманна певна варіативність розподілу тонального максимуму за зонами його актуалізації. Так, у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" висловлення мовців вищого статусу маркуються збільшеною часткою високої зони максимуму ЧОТ (83,33%), рівного – середньої підвищеної (94,12%), а нижчого – екстрависокої (88,24%). У публічному мовленні переважання високої зони актуалізації тонального максимуму відзначено у реалізаціях мовців вищого й нижчого статусів, а екстрависокої – рівного.

Прислів'я з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення (табл. Б.3, с. 179–180) характеризуються широким варіюванням **тонального рівня**

початку першої **інтоногрупи** в усіх ситуаціях спілкування і його коливанням у межах середнього підвищеного, середнього зниженого, низького й екстранизького рівнів – у другій. При цьому максимальну рекурентність екстрависокого рівня початку першої інтоногрупи зафіксовано у висловленнях мовців нижчого стосовно слухача статусу у ситуаціях їхнього спілкування з індивідом (76,47%) або малою групою осіб (69,23%). У другій інтоногрупі частота середнього підвищеного тонального рівня маркує її початок у висловленнях індивідів вищого або рівного порівняно зі слухачем статусу в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" (75,0% і 94,12%) та вищого або нижчого в ситуаціях "індивід – велика група осіб" (62,5% і 87,5%).

Особливістю актуалізації аналізованих прислів'їв (табл. Б.3, с. 180) порівняно із зазначеними вище, слугує більш значна частка вживання різновидів негативного частотного **інтервалу**, особливо вузького, **між попереднім висловленням і прислів'ям**. Натомість розширеним позитивним інтервалом маркуються реалізації нижчих за статусом мовців у ситуаціях їхнього спілкування з індивідом або малою групою осіб (82,35% і 92,31%). У публічному мовленні прислів'я, ужиті вищими за статусом особами, маркуються вузьким позитивним (87,5%), а нижчими – вузьким негативним (87,5%) інтервалами між попереднім висловленням і прислів'ям.

У прислів'ях з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення (табл. Б.3, с. 180) зафіксовано функціонування однакових **частотних діапазонів** обох інтоногруп у висловленнях вищих за статусом мовців, озвучених у всіх ситуаціях комунікації. Так, у спілкуванні з індивідом має місце вузький (79,17% та 70,83%), з малою групою осіб – широкий (76,47% та 88,24%), а у ситуації публічного мовлення – звужений (50,0%) частотний діапазон. Наприклад, у прислів'ї *'In for a ,dime,| 'in for a ,dollar* (Drag) (див. рис. 2.17), зверненому вищим за статусом мовцем до малої групи осіб, реалізації заперечення сприяє протиставлення комунікативних центрів висловлення, *dime* і *dollar*, які контрастують за рахунок ядерних тонів, низького висхідного в першій і низького спадного в другій інтоногрупі. При цьому помірні швидкість і гучність прислів'я підкреслюють зваженість і впевненість здійснюваного мовцем узагальнення, його авторитетність.

У ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб" реалізації прислів'їв мовцями нижчого статусу стосовно слухача маркуються середнім діапазоном у першій інтоногрупі (82,35% та 69,73%) і звуженим – у другій (70,59% та 84,62%). Рівний статус мовців маніфестується різними типами частотних діапазонів у кожній із ситуацій спілкування, лише у другій інтоногрупі реалізацій, озвучених у ході спілкування з індивідом або

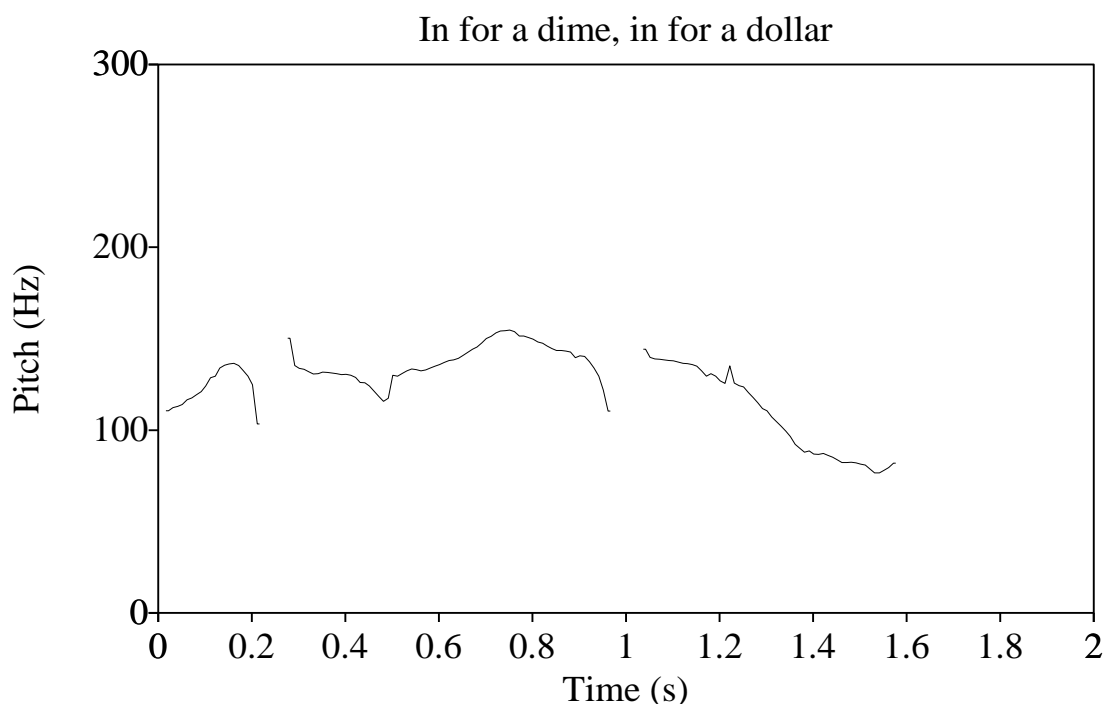

Рис. 2.17. Графічна інтерпретація частоти основного тону прислів'я
"In for a dime, in for a dollar"

великою групою осіб, рекурентним (76,47% та 87,5%) є саме звужений частотний діапазон.

Узагальнювальні прислів'я (табл. Б.3, с. 181) позначені підвищеною (70,83%) рекурентністю малої *швидкості зміни руху термінального тону* у ситуаціях спілкування мовця з індивідом нижчого статусу і високим ступенем частоти максимальної швидкості в актуалізаціях висловлень-прислів'їв вищими за статусом мовцями у ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб" (88,24%) та "індивід – велика група осіб" (50,0%). Нульова (47,06%) і мала (41,18%) швидкість зміни ЧОТ маркують термінальну ритмогрупу прислів'їв під час спілкування мовців з вищим за статусом індивідом. Максимальна швидкість зміни ЧОТ однаково притаманна висловленням мовців, що мають рівний статус з малою (58,33%) або великою (87,5%) групами слухачів.

Для прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення (табл. Б.3, с. 181) типовим є переважання середньої *середньозвукової тривалості*, при актуалізації таких прислів'їв вищими за статусом мовцями у спілкуванні з одним індивідом (83,33%) або малою групою осіб (76,47%). Проте у публічному мовленні середньозвукова тривалість прислів'я, як правило, коротша. Рекурентність максимальної зони середньозвукової тривалості притаманна мовцям рівного з індивідом або малою групою осіб соціального статусу (88,24% та 70,83%). При цьому прислів'ям, озвученим мовцями з нижчим статусом стосовно слухача, властива максимальна

середньозвукова тривалість у спілкуванні з індивідом (94,12%) і збільшена при зверненні прислів'я до малої (92,31%) або великої (100,0%) групи осіб.

Переважання (75,0-100,0%) середньої *паузи* перед прислів'ям (табл. Б.3, с. 181) зафіксоване у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб". Виключення становлять випадки актуалізації прислів'я мовцем нижчого від малої групи осіб статусу, коли рекурентності (84,62%) набуває коротка за тривалістю пауза. При спілкуванні віч-на-віч реалізація прислів'я вищим за статусом мовцем супроводжується уживанням короткої паузи (83,33%), рівним – середньої (88,24%), а нижчим – збільшеної (82,35%).

Узагальнювальні прислів'я (табл. Б.3, с. 181) маркуються тільки мінімальними *міжсинтагменими паузами* в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб". У публічному мовленні спостерігається більша варіативність пауз між інтоногрупами. Зокрема прислів'я, актуалізовані особами з рівним або нижчим статусом стосовно своєї аудиторії слухачів, маркуються максимальними й короткими (по 87,5%) міжсинтагменими паузами.

Аналізованим прислів'ям (табл. Б.3, с. 181) властива переважна *локалізація піків інтенсивності* у межах першої інтоногрупи. Необхідно також відзначити підвищену частоту розташування максимуму на ядерному складоносіві у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" (41,18%) і на такті у висловленнях, звернених мовцем до малої групи осіб (47,06–92,31%).

У другій інтоногрупі піки інтенсивності на такті зафіксовані у реалізаціях осіб, нижчих за статусом від індивіда (35,29%) або вищих від великої групи слухачів (50,0%). Прислів'я, актуалізовані мовцями рівного з індивідом статусу, маніфестують рівномірний (47,06% та 52,94%) розподіл максимумів інтенсивності на ядерних складоносівях першої та другої інтоногруп. Наприклад, у прислів'ї *'Everything ́changes ̂ but the ́change it, self (RN)* (див. рис. 2.18) підвищена гучність прислів'я, рівномірне розташування піків інтенсивності на ядерних складах обох інтоногруп і функціонування високого висхідного термінального тону на слові *changes* сприяють урочистості здійснюваного мовцем узагальнення й указують на піднесений настрій мовця.

Уживання узагальнювальних прислів'їв (табл. Б.3, с. 181) у ситуаціях "індивід – індивід" та "індивід – велика група осіб" мовцями рівного або нижчого від слухача статусу супроводжується підвищеною рекурентністю середнього *діапазону інтенсивності*. За тих же статусів мовців у разі звернення до малої групи осіб має місце переважання широкого діапазону інтенсивності. Відповідно, у прислів'ї *A ́good , conscience ̂ makes a↑ sound , sleeper (AS)* (див. рис. 2.19), зверненому мовцем до малої групи рівних з ним за статусом осіб, за рахунок розширеного діапазону інтенсивності висловлення схвалення мовцем гідної поведінки молодій привабливій дівчині

звучить достатньо емоційно й категорично. У свою чергу, прислів'я, актуалізовані мовцями з вищим статусом стосовно слухача, маркуються звуженим діапазоном інтенсивності при зверненні до індивіда або малої групи осіб, (66,67% і 82,35%) і широким у ситуаціях публічного мовлення (87,5%).

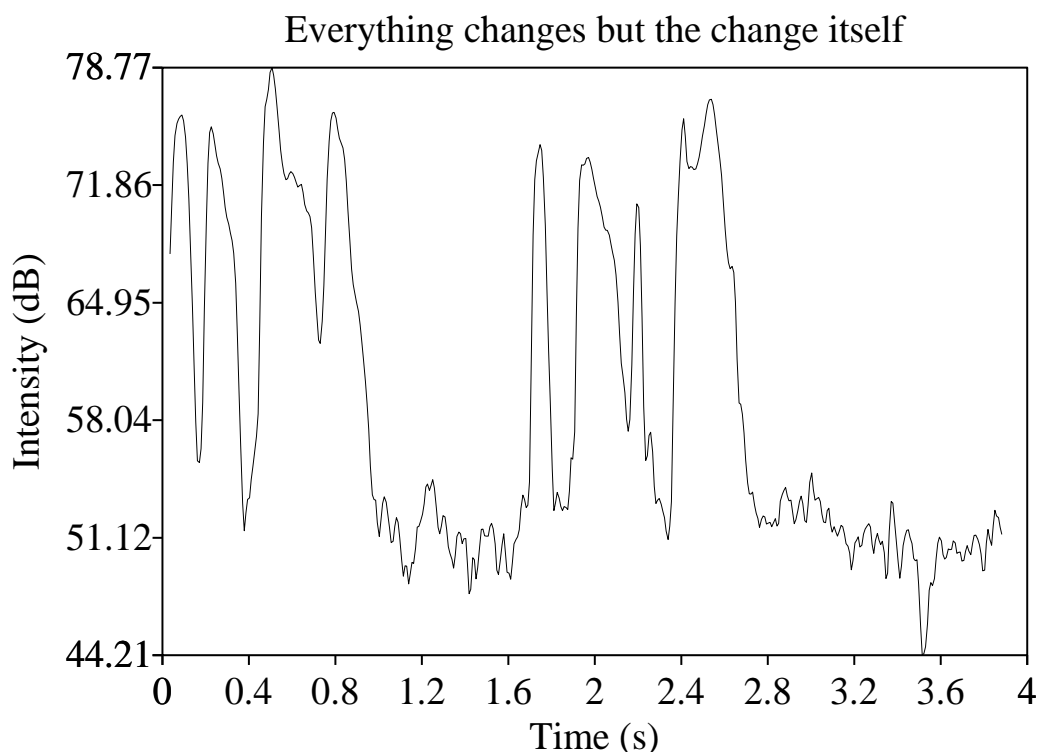

Рис. 2.18. Графічна інтерпретація амплітуди інтенсивності прислів'я

“Everything changes but the change itself”

A good conscience makes a sound sleeper

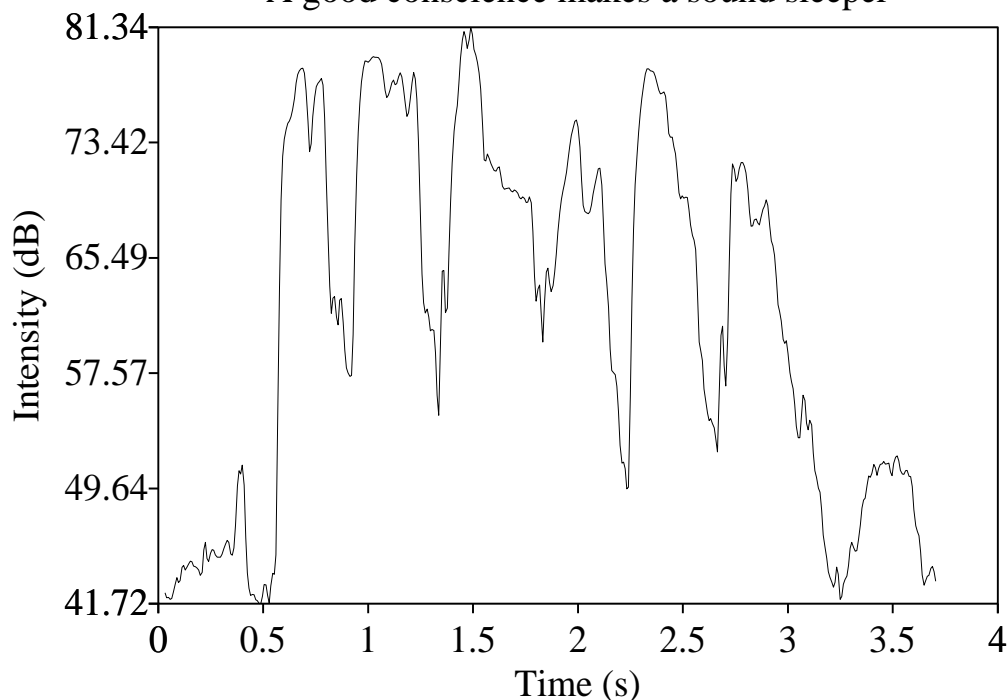

Рис. 2.19. Графічна інтерпретація амплітуди інтенсивності прислів'я

“A good conscience makes a sound sleeper”

2.4. Лінгвістична інтерпретація результатів експериментально-фонетичного дослідження

Викладена вище логіка узагальнення результатів аудитивного й акустичного аналізів, з урахуванням статистичного опрацювання даних, надала нам підстав для здійснення відповідної лінгвістичної інтерпретації результатів експериментально-фонетичного дослідження особливостей просодичної організації англійських прислів'їв, актуалізованих у мовленні в умовах дії таких соціопрагматичних факторів як комунікативно-прагматична функція прислів'я, ситуація спілкування й КРС мовця стосовно слухача, з погляду членування їхньої просодичної структури на синтагми.

Виходячи з цього, зазначимо, що в односинтагмених прислів'ях з функцією впливу виявлено переважну рекурентність середнього зниженого й середнього підвищеного *тонального рівня початку інтоногрупи*, у оцінних прислів'ях – середнього підвищеного, а в узагальнювальних – середнього зниженого. Натомість у двосинтагмених прислів'ях середній підвищений рівень початку інтоногрупи типовий для узагальнення, а для реалізацій з функціями впливу й оцінки зафіксовано високу частоту низького рівня. Акустичний аналіз цього параметру показав, що прислів'ям з функцією впливу притаманне зниження тонального рівня початку другої інтоногрупи порівняно з відповідним показником першої. При цьому у прислів'ях, озвучених вищими за статусом мовцями, це зниження є більш різким (напр., від екстрависокого до екстранизького).

Зіставлення результатів аудитивного аналізу з даними акустичного дозволяє стверджувати, що інваріантним для прислів'їв з функцією впливу є переважне функціонування низького й екстранизького тонального рівня початку другої інтоногрупи, тоді як для першої типовим є середній знижений, з наближенням до низького. У переважній більшості досліджуваних оцінних висловлень початок першої інтоногрупи також актуалізується у межах середнього зниженого й низького тональних рівнів, натомість другій інтоногрупі притаманний передусім середній підвищений тональний рівень початку у ситуаціях спілкування мовця з індивідом або великою групою осіб і низький або середній знижений при зверненні мовця до малої групи осіб. Узагальнювальним прислів'ям властиве переважання середнього зниженого й середнього підвищеного тонального рівня початку інтоногруп у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" і середнього зниженого й низького при спілкуванні мовця з малою групою осіб.

Статистичне обрахування розглядуваного параметра для прислів'їв, ужитих у різних ситуаціях спілкування (див. табл. В.3) підтвердило наведені вище результати зіставлення аудитивного й акустичного аналізів. Так, істотна

значущість середнього підвищеного тонального рівня початку інтоногрупи для висловлень мовців з рівним статусом стосовно слухача підтверджується відносною похибкою вимірювань 4,95%, а для прислів'їв, звернених вищими за статусом мовцями до великої групи осіб – 8,35%. При озвученні прислів'я мовцем перед малою групою осіб для вищого статусу відносна похибка вимірювань показника середнього зниженого тонального рівня початку інтоногрупи становить для мовців з вищим і нижчим статусом 6,7% і 6,22% відповідно. Для низького рівня початку похибка становить 4,06% у прислів'ях, вимовлених мовцями з рівним стосовно малої групи слухачів статусом.

Початок шкали односинтагмених прислів'їв актуалізується зазвичай на середньому зниженому або середньому підвищеному тональному рівні. На відміну від цього, шкалам двосинтагмених прислів'їв притаманне переважання частоти низького рівня початку.

Розгляд **руху тону в шкалі** показав, що в односинтагмених прислів'ях з функціями впливу й оцінки він є переважно рівним на всіх ділянках інтоногрупи. У свою чергу, узагальнювальні прислів'я маркуються переважно висхідним рухом тону, а, отже, цей показник можна вважати їхньою інваріантною ознакою. Двосинтагменим прислів'ям притаманний переважно висхідний напрямок руху тону на такті та рівний на інших ділянках інтоногрупи.

Щодо актуалізації **типу шкали**, то в односинтагмених прислів'ях вона є переважно усіченою або спадною ступінчастою. При цьому максимальну частоту усіченої шкали зафіксовано у прислів'їв з функціями оцінки і впливу, озвучених мовцями з нижчим статусом стосовно слухачів. Натомість прислів'я, актуалізовані вищими за статусом мовцями, маркуються функціонуванням спадної ступінчастої або поступово спадної з перерваною поступовістю типів шкал. Узагальнювальним прислів'ям властиве домінування усіченої шкали, проте для висловлень мовців вищого статусу рекурентною є також і поступово спадна шкала з перерваною поступовістю, а для рівного – спадна ступінчаста.

Аналіз змін **тонального діапазону шкали** показав, що в односинтагмених прислів'ях з функціями впливу і оцінки він є переважно звуженим або вузьким. На відміну від цього, узагальнювальним прислів'ям з однією інтоногрупою, подібно до двосинтагмених реалізацій, властивий лише вузький діапазон. Звернемо увагу на те, що у висловленнях мовців, рівних за статусом зі слухачами, актуалізується середній діапазон у ситуаціях, де висловлення мовців нижчого або вищого статусу маркуються звуженим діапазоном, і звуженим у випадках, коли тональний діапазон шкали у висловленнях мовців з іншим статусом є вузьким.

Отримані в результаті акустичного аналізу дані дозволили уточнити картину розподілу **тонального діапазону інтоногрупи** для прислів'їв із різними комунікативно-прагматичними функціями. Так, друга інтоногрупа прислів'їв

з функцією впливу, актуалізованих вищими або нижчими за статусом мовцями, маркується переважно середнім або звуженим тональним діапазоном, а прислів'ям, ужитим мовцем, рівним за статусом зі слухачами, у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – велика група осіб" властивий також розширений діапазон. Оскільки результати інструментальної перевірки даних щодо зміни тонального діапазону інтоногруп в оцінних прислів'ях, вимовлених у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – велика група осіб" цілком співпали з відповідними даними аудитивного аналізу, ми набуваємо підстав стверджувати, що розширений тональний діапазон у прислів'ях, звернених мовцем до вищого або нижчого за статусом індивіда, є інваріантною ознакою цього типу висловлень. Статистичний обрахунок зазначеного параметра підтвердив висновки аудитивного й акустичного аналізів (див. табл. В.5). Так, результат відхилення абсолютних частот від середніх у ситуації спілкування "індивід – індивід" дорівнює 11,01% для прислів'їв, озвучених вищим за статусом мовцем і 9,61% – для нижчих. Натомість прислів'ям, актуалізованим мовцями рівного зі слухачами статусу у зазначених ситуаціях притаманне розширення діапазону від звуженого до середнього.

У ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб його нижчий від них статус маркується середнім тональним діапазоном обох інтоногруп. Стандартне відхилення 8,84% (див. табл. В.5) підтверджує статистичну значущість зазначеного параметра. Публічне мовлення вищих за статусом індивідів характеризується значним перепадом тонального діапазону – від розширеного у першій до звуженого в другій інтоногрупі.

Для двосинтагмених узагальнювальних прислів'їв типовим є переважання звуженого або вузького діапазону ЧОТ у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" і розширеного при зверненні мовця до малої групи осіб. Публічному мовленню притаманна певна варіативність типів тонального діапазону, від звуженого й вузького у першій інтоногрупі до середнього, розширеного й широкого – у другій.

Односинтагмені прислів'я з комунікативно-прагматичною функцією впливу, актуалізовані нижчими за статусом мовцями, маркуються переважно вузьким позитивним *тональним інтервалом на ділянці "передтермінальна частина-ядро"*, у той час як його рівний з аудиторією статус маніфестується функціонуванням вузького негативного інтервалу на зазначеній ділянці висловлення. Натомість реалізаціям мовців із вищим КРС порівняно зі слухачем властиві нульовий і вузький позитивний або негативний інтервали.

Для оцінних прислів'їв типовими є вузький позитивний і нульовий інтервали, а узагальнювальних – вузький негативний і нульовий. При цьому слід зазначити, що двосинтагменим прислів'ям притаманна протилежна картина. Звернемо також увагу на зафіксовану у реалізаціях мовців рівного зі слухачами статусу тенденцію до звуження інтервалу між передтермінальною

частиною і ядром від середнього негативного в ситуаціях їхнього спілкування "індивід – індивід" або "індивід – мала група осіб" до вузького у публічному мовленні. Для двосинтагмених узагальнювальних прислів'їв зареєстровано максимальну рекурентність негативного інтервалу, особливо його вузького та звуженого різновидів.

Аналіз частоти актуалізації *термінального тону* засвідчив підвищену рекурентність середнього зниженого і низького спадних тонів у односинтагмених та двосинтагмених прислів'ях з комунікативно-прагматичними функціями впливу й узагальнення, помірну варіативність середнього підвищеного, середнього зниженого й низького різновидів спадного тону у оцінних односинтагмених висловленнях і максимальну рекурентність середнього зниженого спадного термінального тону в обох інтоногрупах двосинтагмених оцінних реалізацій.

Результати ідентифікації аудиторами-фонетистами *швидкості зміни напрямку руху спадного тону*, уточнені за допомогою акустичного аналізу, свідчать про функціонування переважно її середніх і великих показників у односинтагмених прислів'ях з функцією впливу, реалізованих у ситуації спілкування мовця з особою рівного або нижчого статусу. Натомість при вищому статусі мовця стосовно слухача типовою є мала швидкість зміни напрямку руху спадного тону в першій інтоногрупі й середня – у другій. Відносна похибка вимірювань, яка дорівнює 3,6% для середньої швидкості зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі прислів'їв (див. табл. В.6), озвучених мовцем, вищим за статусом від слухача, доводить добру узгодженість емпірично отриманих даних. У ситуаціях спілкування вищого за статусом мовця з малою групою осіб швидкість зміни напрямку руху спадного тону є середньою у першій і великою – у другій інтоногрупах.

Оцінним прислів'ям у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" і узагальнювальним у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб" властива середня швидкість зміни напрямку руху спадного тону у першій інтоногрупі й мала – у другій. При спілкуванні мовця з малою групою осіб рівного або нижчого від нього статусу швидкість є середньою в обох інтоногрупах. У публічному мовленні існує тенденція до збільшення швидкості зміни напрямку руху тону в другій інтоногрупі. Слід також відзначити, що в узагальнювальних прислів'ях спостерігається тенденція до зменшення швидкості зміни напрямку руху спадного тону в другій інтоногрупі висловлень мовців з вищим статусом стосовно слухачів, порівняно з першою, і її збільшення у реалізаціях мовців, рівних за статусом зі співрозмовниками.

Для двосинтагмених оцінних й узагальнювальних прислів'їв типовим є домінування середньої швидкості зміни напрямку руху спадного тону. Натомість прислів'ям з функцією впливу притаманна більша варіативність цього показника. При цьому малою швидкість зміни напрямку руху спадного тону, як і в інших типах висловлень, позначені насамперед реалізації, озвучені мовцями з

вищим соціальним статусом. Стандартне відхилення показника швидкості зміни ЧОТ в термінальній ритмогрупі прислів'їв (див. табл. В.6) озвучених мовцем, вищим за статусом від великої групи своїх слухачів, яке становить 8,84%, підтверджує статистичну значущість актуалізації цього акустичного параметра.

Зіставлення результатів дозволило встановити, що **тональний максимум** локалізується в двосинтагмених прислів'ях переважно на тактах і ядерних складоносій обох інтоногруп. При цьому актуалізація функцій впливу й узагальнення супроводжується розташуванням максимуму ЧОТ на такті першої інтоногрупи в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб". Натомість в оцінних прислів'ях тональним максимумом позначається переважно такт, а випадку з реалізаціями мовців, рівних за статусом зі слухачами, також і ядерний складоносій другої інтоногрупи. Статистична обробка даних акустичного аналізу підтвердила стабільність локалізації максимуму ЧОТ на тактах і ядерних складоносій інтоногруп (див. табл. В.1.). Зокрема відносна похибка вимірювань становить 1,21% для актуалізацій тонального максимуму на такті 2-ї інтоногрупи для прислів'їв, озвучених при спілкуванні мовця з нижчою за соціальним статусом особою. У публічному мовленні найбільш виділеними є такт або ядерний складоносій другої інтоногрупи.

Експериментальні дані щодо актуалізації **тонального інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям** свідчать про переважну рекурентність різновидів позитивного інтервалу для односинтагмених висловлень, при цьому в узагальнювальних прислів'ях він є переважно вузьким, а в реалізаціях з комунікативно-прагматичними функціями впливу й оцінки спостерігається розширення позитивного інтервалу паралельно зі збільшенням кількості слухачів.

Двосинтагмені прислів'я з функціями впливу й узагальнення маркуються переважно нульовим інтервалом між попереднім висловленням та їхньою першою інтоногрупою. Зіставлення експериментальних даних у ході інструментального аналізу підтвердило варіювання розширеного та вузького різновидів позитивного тонального інтервалу у реалізаціях прислів'їв з функцією впливу вищими за статусом мовцями в ситуаціях спілкування "індивід – мала група осіб". Було також встановлено, що в оцінних прислів'ях має місце підвищена рекурентність звуженого і вузького позитивних інтервалів у всіх ситуаціях спілкування. Для двосинтагмених узагальнювальних прислів'їв у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" та "індивід – мала група осіб" типовим є розширений позитивний інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям. У прислів'ях, звернених мовцем до вищого за статусом слухача, установлена для розширеного позитивного інтервалу відносна похибка вимірювань, яка дорівнює 3,7% (див. табл. В.4) доводить істотну значущість зазначеного інтонаційного параметра. Оцінні висловлення характеризуються наявністю на зазначеній ділянці максимальних показників середнього позитивного інтервалу, а його звуження у цьому типі висловлень корелює зі зниженням КРС мовця.

Стики інтоногруп у двосинтагмених прислів'їв маркуються переважно за допомогою вузького, звуженого й нульового *міжсинтагмених інтервалів*. При цьому для прислів'їв з функцією впливу найбільш властивим є вузький позитивний інтервал, а для оцінних і узагальнювальних максимальною є частка нульового інтервалу.

Зіставним аналізом встановлено, що *темп* озвучених прислів'їв у переважній більшості випадків є помірним. Результати проведення акустичного аналізу дозволяють стверджувати, що темп набуває певного прискорення у реалізаціях з функціями впливу і оцінки, за виключенням висловлень, актуалізованих мовцями з вищим стосовно індивіда статусом. Натомість узагальнювальним прислів'ям притаманне сповільнення темпу до помірного.

Результати аудитивного й акустичного аналізу рекурентності різних типів *пауз* між попереднім висловленням і прислів'ям указують на максимальну частоту коротких і середніх за тривалістю пауз у одно- й двосинтагмених прислів'їв. При цьому середньою паузою перед прислів'ям маркуються лише висловлення мовців з рівним або вищим стосовно слухача статусом. Рекурентність середньої за тривалістю паузи перед прислів'ям, озвученим вищим за статусом мовцем підтверджується даними статистичного опрацювання результатів акустичного аналізу (див. табл. В.8). Так, відносна похибка вимірювань, яка складає 4,43% для висловлень мовців, вищих за статусом від великої групи слухачів, свідчить про добру узгодженість теоретичних і емпіричних даних.

У двосинтагмених оцінних прислів'ях перед висловленнями мовців з вищим від індивіда або малої групи осіб статусом функціонують перцептивні паузи, у той час як у публічному мовленні вони є довгими. Загалом збільшення тривалості пауз перед прислів'ям є типовим явищем у ситуаціях спілкування мовця з великою групою осіб. Підвищення КРС мовця стосовно слухача супроводжується відповідним збільшенням тривалості пауз.

Зіставлення даних аудитивного й акустичного аналізу свідчить, що *паузи між інтоногрупами* двосинтагмених прислів'їв є, зазвичай, перцептивними. Збільшення тривалості паузи до короткої або середньої, як і у випадку з паузами перед прислів'ям, зафіксоване у публічних виступах, а також у прислів'ях, актуалізованих вищими за статусом мовцями.

Показники *гучності* в односинтагмених прислів'ях є зазвичай помірними, а її підвищення зафіксоване переважно у ході озвучення прислів'я вищим за статусом мовцем при його спілкуванні з одним індивідом або малою групою осіб. Прислів'ям, ужитим у ситуаціях публічного мовлення, притаманні високі й підвищені показники гучності, коли мовець бажає за їхньою допомогою здійснити вплив на свою аудиторію, і підвищеними й помірними у випадку актуалізації ними функцій оцінки й узагальнення.

Дані інструментального аналізу *діапазону інтенсивності* дозволили уточнити відповідні результати аудитивного аналізу. Так, прислів'ям з функцією

впливу притаманний широкий діапазон інтенсивності у ситуаціях спілкування "індивід – індивід" і "індивід – мала група осіб". Узагальнювальним прислів'ям у ситуаціях спілкування двох комунікантів властиве функціонування середнього діапазону інтенсивності, з його розширенням до широкого у випадках, коли мовець звертається до малої групи осіб. Виключення тут складають прислів'я, реалізовані вищими за статусом мовцями, які маркуються звуженням діапазону інтенсивності. При актуалізації оцінних прислів'їв нижчий за статусом мовець розширює діапазон інтенсивності висловлення по мірі збільшення кількості слухачів, а мовець вищого статусу, навпаки, звужує його. Статистична обробка даних акустичного аналізу підтверджує тенденцію до розширення діапазону інтенсивності мовцями нижчого соціального статусу зі збільшенням аудиторії слухачів (див. табл. В.11). Зокрема, відносна похибка вимірювань при зазначеному статусі мовця становить 4,01% для середнього діапазону інтенсивності у ситуації спілкування "індивід – індивід", 9,13% для розширеного діапазону у ситуації спілкування "індивід – мала група осіб" і 7,73% – для широкого в публічному мовленні.

Аналіз динамічних характеристик усіх функціональних різновидів прислів'їв свідчить, що *максимум інтенсивності* у прислів'ях, реалізованих у ситуаціях спілкування мовця з одним індивідом або малою групою осіб, локалізується у межах першої інтоногрупи: на такті чи ядерному складоносіві для прислів'їв з функцією впливу й виключно на ядерному складоносіві для оцінних прислів'їв. В узагальнювальних прислів'ях максимум інтенсивності розташований на ядерному складоносіві першої інтоногрупи в ситуаціях спілкування "індивід – індивід" і на такті у ситуаціях "індивід – мала група осіб". Для актуалізацій, озвучених у публічному мовленні, типовою є локалізація максимуму інтенсивності на ядерному складоносіві першої інтоногрупи, якщо прислів'я має функцію узагальнення й другої інтоногрупи – для оцінних прислів'їв.

Результати зіставного аналізу засвідчили також варіативність інтонаційного оформлення прислів'я під впливом соціокультурного фактора ситуації спілкування. Зокрема, до найбільш загальних тенденцій зміни просодичних параметрів у зв'язку зі збільшенням аудиторії відноситься підвищення *тонального рівня передтакту* (низький у ситуаціях спілкування "індивід – індивід", середній знижений при спілкуванні мовця з малою групою осіб і високий у публічному мовленні), розширення *тонального діапазону інтоногрупи* (звужений і середній при спілкуванні мовця з індивідом, середній і розширений – з малою й розширений і широкий – з великою групою осіб), зростання питомої ваги розширеного позитивного *інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям*, збільшення *паузи перед прислів'ям*, варіативність *темпу вимови* (переважно прискорений при спілкуванні двох осіб, сповільнений за наявності малої групи слухачів і, навпаки, прискорений в публічному мовленні).

Проведений аналіз також показав, що під впливом ознаки відношення комунікативно-рольових статусів мовця і слухача найбільше варіюють такі інтонаційні параметри: *тональний інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям* (вузький позитивний, нульовий і звужений негативний – у вищих, звужений або середній позитивні – у рівних і нульовий – у нижчих за статусом мовців), *тип передтакту* (висхідний і рівний середній знижений – у вищих; низький рівний – у рівних і рівний, різний за тональним рівнем реалізації, – у нижчих за статусом мовців); *тональний рівень початку шкали* (середній знижений і середній підвищений – у вищих, середній знижений – у рівних та низький – у нижчих за статусом мовців); *тип шкали* (переважно спадна ступінчаста – у вищих, усічена – у рівних і поступово спадна ступінчаста з перерваною поступовістю – у нижчих за статусом мовців); *тональний діапазон інтоногрупи* (варіює від середнього до широкого – у вищих, розширений – у рівних і звужений – у нижчого за статусом мовців); *міжсинтагмений інтервал* (звужений або вузький негативний – у вищих; нульовий – у рівних та нульовий і вузький позитивний – у нижчих за статусом мовців), *діапазон інтенсивності* (зменшення діапазону інтенсивності зі збільшенням аудиторії – у вищих, значні перепади діапазону ЧОТ в обох інтоногрупах у бік його розширення – у рівних та розширення діапазону інтенсивності при зростанні кількості слухачів – у нижчих за статусом мовців).

ВИСНОВКИ

Аналіз результатів теоретичних та експериментальних досліджень проблеми взаємодії системи мовних засобів під час усної актуалізації англійського прислів'я, здійснений з огляду на соціопрагматичні чинники його вжитку, дає підстави стверджувати таке:

Під прислів'ям слід розуміти певну семантичну цілісність, структуровану у вигляді узагальнено-образного, національно-культурного повчального висловлення, яке за рахунок специфічних лінгвальних якостей, що виокремлюють його з множини інших різновидів висловлень, здатне передавати соціальний досвід через віддзеркалення світоглядних уявлень і моделювання стереотипів поведінки конкретної мовленнєвої спільноти. Типовими лінгвальними ознаками прислів'я як біфункціональної номінативно-комунікативної одиниці є стислість, синтаксична замкненість, евфонічність та інтонаційна ціліснооформленість.

Реалізація дидактичної функції прислів'я як різновиду тексту малої форми відбувається в усній комунікації зазвичай через його головні підфункції, впливу, оцінки й узагальнення, що реалізуються переважно за допомогою представленого в ньому метафоричного образу (*метафоричні прислів'я*) або за рахунок узагальненості його смислу (*прислів'я-максими*).

Надійним критерієм виокремлення прислів'їв із множини інших текстів малої форми доцільно вважати такий комплекс притаманних прислів'ю ізоморфних *соціально значущих* (істинність, перевіреність часом, узагальнення людського досвіду, повчальність, наявність настанови, приналежність до певної мовної спільноти, рекурентність) і *мовних* (усталеність форми, лапідарність, інформаційна насиченість, метафоричність, наявність мнемонічних засобів) ознак. Щодо ступеня тяжіння текстів малої форми до прислів'я за кількістю їхніх спільних ознак, то найближчими до нього є приказка, баєчка, байка, речення-афоризм, афоризм-прислів'я, вислів-афоризм.

До найбільш вагомих лінгвальних ознак прислів'я належать *узагальнювальний характер* використання часових форм теперішнього неозначеного часу, *реченційність* (повчальність), *образність* (метафоричність), *афористичність*, *традиційність* за часовими та частотними показниками функціонування прислів'я, *клішованість* (цілісне сприйняття прислів'я як існуючої в готовому вигляді синтаксичної й семантичної єдності, відтвореної без істотних змін у відповідних комунікативних ситуаціях), *стійкість* (структурно-семантична, лексична, морфологічна й синтаксична, а також стійкість їхнього вжитку).

Модифікація прислів'їв у діячості пов'язана з уживанням синонімічних лексем, заміною архаїзмів на більш уживані лексичні одиниці, варіативністю

прийменників, артиклів, модальних дієслів, часових форм дієслів (здебільшого, взаємозамінність форм теперішнього та майбутнього неозначених часів), числа іменника, уживанням пасивного стану замість активного, змінами у темарематичному членуванні речення, наявністю синтаксичних розширювачів (обставини, означення), сполучникового або безсполучникового зв'язку, функціонуванням еліпсів, перестановкою предикативних одиниць або їх елементів, взаємозаміною паратаксису та гіпотаксису, варіюванням типів підрядних речень. До трансформацій, які можуть відбуватися з прислів'ям у контексті конкретної мовленнєвої ситуації, належать втрата предикативності, узгодження часів з рештою речення й заміна лексичних складників прислів'я на нестандартні варіанти.

Обґрунтована нами узагальнена модель усної реалізації англійських прислів'їв як методологічна основа розробки програми та методики експериментально-фонетичного дослідження вможливила здійснення адекватного опису результатів впливу провідних соціопрагматичних факторів на особливості просодичного оформлення прислів'їв з погляду процедур формування іллокуції, а також добору мовцем прислів'я у співвіднесенні із ситуацією мовлення та просодичних засобів його реалізації.

До функціональних і семантичних ознак озвучених англійських прислів'їв, включених у розроблену нами класифікацію, належать: *комунікативно-прагматична функція прислів'я* (вплив, оцінка, узагальнення), *ситуація спілкування* ("індивід – індивід", "індивід – мала група осіб", "індивід – велика група осіб"), *комунікативно-рольовий статус мовця порівняно зі слухачем* (вищий, рівний, нижчий), *емоційно-прагматичний потенціал прислів'я* (високий, середній, низький), *його контекстне значення* (позитивне, негативне, невизначене) і *функціональне призначення* (схвалення, підбадьорення, заохочення, втішання, порада тощо). Сформована класифікація дозволила здійснити експериментальне виявлення й вичерпний науковий опис шуканих інваріантних і варіантних інтонаційних моделей досліджуваних прислів'їв.

Результати аудитивного й акустичного аналізів усної реалізації англійських прислів'їв з функціями впливу, оцінки й узагальнення з їхньою подальшою лінгвістичною інтерпретацією засвідчили існування інваріантних та варіантних реалізацій їх інтонаційних моделей.

Інваріант інтонаційної моделі актуалізації *односинтагмених* прислів'їв має такі ознаки: середній тональний інтервал і коротка або середня пауза між попереднім висловленням і прислів'ям, усічена шкалу з вузьким тональним діапазоном, висхідний такт і рівний рух тону на інших ділянках шкали, середній тональний діапазон інтоногрупи, нульовий інтервал між передтермінальною частиною і ядром, середній знижений спадний термінальний тон з середньою швидкістю зміни напрямку руху, помірні темп і гучність.

У *двосинтагмених* прислів'ях інваріантна інтонаційна модель включає нульовий тональний інтервал і коротку або середню паузу між попереднім висловленням і прислів'ям; середній знижений і середній підвищений рівні початку шкали у першій та низький у другій інтоногрупі; усічену шкалу з вузьким або звуженим тональним діапазоном; висхідний такт і рівний рух тону на інших ділянках шкали; середній знижений спадний термінальний тон з середньою швидкістю зміни напрямку руху; нульовий тональний інтервал і перцептивну паузу між синтагмами; помірні темп і гучність; локалізацію максимуму ЧОТ у межах другої інтоногрупи, на такті або ядерному складі, а максимуму інтенсивності – на ядерному складі першої інтоногрупи.

Інваріантній інтонаційній моделі актуалізації *односинтагменого* англійського прислів'я з комунікативно-прагматичною функцією впливу притаманні такі ознаки: середній тональний інтервал і коротка або середня пауза між попереднім висловленням і прислів'ям; середній знижений і середній підвищений початок прислів'я; середній знижений і середній підвищений початок шкали; усічена шкала із звуженим або вузьким тональним діапазоном, рівний рух тону на всіх ділянках шкали, вузький позитивний, негативний або нульовий інтервал між передтермінальною частиною і ядром; середній знижений або низький спадний тон з середньою або великою швидкістю зміни напрямку руху; середній або розширений тональний діапазон прислів'я; перцептивна міжсинтагмена пауза; помірний і прискорений темп; помірна та підвищена гучність.

Для *двосинтагмених* прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією впливу типовими є нульовий тональний інтервал і коротка або середня пауза між попереднім висловленням і прислів'ям; низький або середній знижений початок першої інтоногрупи й екстранизський – другої; низький початок шкали; усічена шкала зі звуженим або вузьким тональним діапазоном; висхідний рух тону на такті і рівний на інших ділянках шкали; середній або звужений тональний діапазон; вузький позитивний і нульовий інтервали між передтермінальною частиною і ядром; середній знижений і низький спадні тони з середньою або великою швидкістю зміни напрямку руху; вузький тональний інтервал і перцептивна пауза між синтагмами; помірний і прискорений темп; помірна й підвищена гучність; локалізація тонального максимуму на тактах першої і другої інтоногруп або ядерному складі першої інтоногрупи; локалізація максимуму інтенсивності на такті або ядерному складі першої інтоногрупи.

Інваріантна інтонаційна модель *односинтагменого* англійського прислів'я з комунікативною функцією оцінки, охоплює такі ознаки: середній тональний інтервал і коротку або середню паузу між попереднім висловленням і прислів'ям; середній підвищений початок інтоногрупи; середній знижений і середній підвищений початок шкали; усічену шкалу з рівним рухом тону на всіх ділянках і звуженим або вузьким діапазоном; вузький позитивний або нульовий інтервал між передтермінальною частиною і ядром; середній

знижений спадний тон; середній або розширений тональні діапазони інтоногрупи; помірний і прискорений темп; помірну гучність.

Двосинтагменім прислів'ям з комунікативно-прагматичною функцією оцінки властиве варіювання тонального інтервалу й коротка або середня пауза між попереднім висловленням і прислів'ям; низький початок усіченої шкали зі звуженим або вузьким тональним діапазоном; висхідний рух тону на такті й рівний на інших ділянках шкали; середній і звужений тональні діапазони інтоногрупи; вузький негативний інтервал між передтермінальною частиною і ядром; середній знижений спадний тон з середньою швидкістю зміни напрямку руху; помірний і прискорений темп; помірна гучність; нульовий тональний інтервал і перцептивна пауза між синтагмами; локалізація тонального максимуму на тактах або ядерному складі другої інтоногрупи; локалізація максимуму інтенсивності на ядерному складі першої інтоногрупи.

Варіантна реалізація інтонаційної моделі актуалізації *односинтагменіх* англійських прислів'їв, що здійснюють комунікативно-прагматичну функцію узагальнення, ґрунтується на таких ознаках: вузький позитивний тональний інтервал і коротка чи середня пауза між попереднім висловленням і прислів'ям; середній знижений початок інтоногрупи; середній знижений або середній підвищений початок шкали; усічена й ступінчаста шкали з рівним рухом тону на всіх ділянках і вузьким тональним діапазоном; середній і звужений тональний діапазон інтоногрупи; вузький негативний і нульовий інтервал між передтермінальною частиною і ядром; середній знижений і низький спадний тони з середньою швидкістю зміни напрямку руху; помірний і сповільнений темп; помірна гучність.

Двосинтагмені англійські прислів'я з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення характеризуються нульовим або розширеним тональними інтервалами, короткою або середньою паузами між попереднім висловленням і прислів'ям, середнім зниженим початком інтоногрупи, низьким початком шкали, усіченою шкалою з вузьким або звуженим діапазоном, висхідним рухом тону на такті і рівним на інших ділянках шкали; вузьким і звуженим тональними діапазонами інтоногрупи, вузьким і звуженим позитивними інтервалами між передтермінальною частиною і ядром, середнім зниженим і низьким спадними тонами з середньою або малою швидкістю зміни напрямку руху, варіативністю тональних діапазонів інтоногрупи, нульовим тональним інтервалом і перцептивною паузою між синтагмами, помірним і сповільненим темпом; помірною гучністю, локалізацією тонального максимуму на тактах першої і другої інтоногруп або ядерному складі другої інтоногрупи, локалізацією максимуму інтенсивності на такті або ядерному складі першої інтоногрупи.

Вплив фактору ситуації спілкування ("індивід – індивід", "індивід-мала група", "індивід-велика група") на інтонаційне оформлення англійського прислів'я характеризується такими особливостями взаємодії та змін

просодичних параметрів: зі збільшенням аудиторії підвищується *тональний рівень передтакту* (низький у ситуаціях спілкування "індивід – індивід", середній знижений при спілкуванні мовця з малою групою осіб і високий у публічному мовленні), розширюється *тональний діапазон інтоногрупи* (звужений і середній при спілкуванні мовця з індивідом, середній і розширений – з малою й розширений і широкий – з великою групою осіб), зростає питома вага розширеного позитивного *інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям*, збільшується *пауза перед прислів'ям*, змінюється *темп вимови* (переважно прискорений при спілкуванні двох осіб, сповільнений за наявності малої групи слухачів і, навпаки, прискорений у публічному мовленні).

Відношення КРС мовця до КРС слухача (нижчий, рівний, вищий) корелює з варіативністю *тонального інтервалу між попереднім висловленням і прислів'ям* (вузький позитивний, нульовий і звужений негативний – у вищих, звужений або середній позитивний – у рівних і нульовий – у нижчих за статусом мовців), *типу передтакту* (висхідний і рівний середній знижений – у вищих; низький рівний – у рівних і рівний, різний за тональним рівнем реалізації, – у нижчих за статусом мовців); *тонального рівня початку шкали* (середній знижений і середній підвищений – у вищих, середній знижений – у рівних та низький – у нижчих за статусом мовців); *типу шкали* (переважно спадна ступінчаста – у вищих, усічена – у рівних і поступово спадна ступінчаста з перерваною поступовістю – у нижчих за статусом мовців); *тонального діапазону інтоногрупи* (варіює від середнього до широкого – у вищих, розширений – у рівних і звужений – у нижчого за статусом мовців); *міжсинтагменого інтервалу* (звужений або вузький негативний – у вищих; нульовий – у рівних та нульовий і вузький позитивний – у нижчих за статусом мовців), *діапазону інтенсивності* (зменшення діапазону інтенсивності зі збільшенням аудиторії – у вищих, значні перепади діапазону ЧОТ в обох інтоногрупах у бік його розширення – у рівних та розширення діапазону інтенсивності при зростанні кількості слухачів – у нижчих за статусом мовців).

До перспективних напрямів подальшого наукового дослідження у сфері встановлення особливостей просодичної організації англійського прислів'я слід віднести вивчення питань, пов'язаних із виявленням спільних ознак організації, функціонування та взаємодії його сегментного й надсегментного рівнів; з'ясування когнітивних механізмів взаємодії цих засобів у реалізації досліджуваних нами функцій і різновидів вираження існуючого розмаїття контекстних значень; поглиблення знань про інтонаційне оформлення висловлень під впливом таких найбільш значущих соціокультурних факторів, як співвідношення комунікативно-рольових статусів комунікантів, ситуація спілкування тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдыгаппарова С.К. Взаимодействие просодических, семантических и лексико-грамматических средств в процессе интеграции текста / С.К. Абдыгаппарова // Фонология текста: сб. научн. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Тореца. – Вып. 239. – М.: Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Тореца, 1984. – С. 148–151.
2. Александрова В.Г. Когнитивно-грамматические особенности эллиптических конструкций / В.Г. Александрова // Нова філологія: зб. наук. праць / [наук. ред. В.М. Манакін]. – Запоріжжя: Запорізьк. націонал. ун-т. – Вип. 22, №2. – 2005. – С. 128–134.
3. Алексієвець О.М. Просодичні засоби інтенсифікації висловлювань сучасного англійського мовлення: монографія / Оксана Миколаївна Алексієвець. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 200 с.
4. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии / Н.Н. Амосова – Л.: Наука, 1963. – 356 с.
5. Английские пословицы и поговорки. – Режим доступа: <http://www.native-english.ru/proverbs>.
6. Андреева Г.М. Социальная психология. – [3-е изд.]. – [Электронный ресурс] / Г.М. Андреева. – М.: Наука, 1994. – Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/andrg01/index.htm>.
7. Аникин В.П. Мудрость народов / В.П. Аникин // Пословицы и поговорки народов Востока. – М.: Изд-во восточной литературы, 1961. – С. 7–20.
8. Аникин В.П. Русское народное поэтическое творчество / В.П. Аникин, Ю.Г. Круглов. – Л.: Просвещение, 1983. – 416 с.
9. Анисимова Р.В. Роль фонетических параметров в осуществлении функции воздействия поэтического текста / Р.В. Анисимова // Проблемы фоносемантики : тезисы выступлений на совещании. – М.: ИЯ АН СССР, Пензенский гос. пед. ин-т им. В.Г. Белинского. – 1989. – С. 24–26.
10. Антипова А.М. О взаимодействии вербальных и невербальных средств в спонтанной речи / А.М. Антипова // Проблемы спонтанной разговорной речи: сб. научн. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. яз. им. М. Тореца. – Вып. 332. – М.: Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Тореца, 1989. – С. 61–75.
11. Антипова А.М. Ритмическая система английской речи / А.М. Антипова – М.: Высшая школа, 1984. – 119 с.
12. Антипова А.М. Система английской речевой интонации / А.М. Антипова. – М.: Высшая школа, 1979. – 131 с.

13. Антипова А.М. Тембр (качество голоса) как лингвистическая категория / А.М. Антипова // Ритмическая и интонационная организация текста: сб. научн. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Гореза. – Вып. 196. – М.: Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Гореза, 1982. – С. 79–91.
14. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декодирования): учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. "Иностр. яз." – 3-е изд. / И.В. Арнольд. – М.: Просвещение, 1990. – 300 с.
15. Артёмов В.А. Метод структурно-функционального изучения речевой интонации / В.А. Артёмов. – М.: Наука, 1974. – 160 с.
16. Арутюнова Н.Д. Дискурс / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Научное издательство "Большая советская энциклопедия", 1998. – С. 136–137.
17. Ахманова О.С. "Вертикальный контекст" как филологическая проблема / О.С. Ахманова, И.П. Гюббенет // Вопросы языкознания. – 1977. – № 3. – С. 47–54.
18. Багмут А.Й. Семантика і інтонація в українській мові / А.Й. Багмут – К.: Наукова думка, 1991. – 168 с.
19. Балли Ш. Французская стилистика / Шарль Балли. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 392 с.
20. Баранцев К.Т. Английские пословицы и поговорки / Константин Тимофеевич Баранцев. – К.: Радянська школа, 1973. – 175 с.
21. Барли Н. Структурный подход к пословице и максиме / Н. Барли // Паремнологические исследования: сб. статей. – М.: Вост. литература, 1984. – С. 127–148.
22. Бархатова Т.И. Некоторые аспекты проблемы выделения фоностилей / Т.И. Бархатова // Вопросы фонетической организации устных текстов: сб. научн. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Гореза. – Вып. 344. – М.: Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Гореза, 1989. – С. 9–18.
23. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Флорій Сергійович Бацевич. – К.: Видавничий центр "Академія", 2004. – 343 с.
24. Башкина Б.М. Физические параметры просодии речи и их измерение / Б.М. Башкина, Л.Д. Бухтилов. – Минск: Минский гос. пед. ин-т ин. языков, 1977. – 62 с.
25. Белл Р.Т. Социолингвистика. Цели, методы и проблемы / Р.Т. Белл; пер. с англ. [ред. А.Д. Швейцер] – М.: Международные отношения, 1980. – 320 с.
26. Берковская С.М. Интонационное оформление пословиц и поговорок в английском языке: автореф. дис. на соискание учён. степени канд. филол. наук / С.М. Берковская. – М., 1965. – 24 с.

27. Бишук Г.В. Ритмічна модель англомовного художнього тексту (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі соціально-психологічних оповідань письменників ХХст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / Г.В. Бишук. – К., 2003. – 21 с.
28. Блохина Л.П. Просодические характеристики речи и методы их анализа / Л.П. Блохина. – М.: МГПИИЯ им. М. Тореза, 1980. – 75 с.
29. Блохина Л.П. Методика анализа просодических характеристик речи / Л.П. Блохина, Р.К. Потапова. – М.: Наука, 1977. – 84 с.
30. Бондарко А.В. Грамматическое значение и смысл / А.В. Бондарко / [отв. ред. Б.А. Серебrenиков]. – Л.: Наука, 1978. – 175 с.
31. Бондарко Л.В. Основы общей фонетики / Л.В. Бондарко, Л.А. Вербицкая, М.В. Гордина. – СПб: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1991. – 152 с.
32. Бровченко Т.А. Метод статистического анализа в фонетических исследованиях / Т.А. Бровченко, П.Д. Варбанец, В.Г. Таранец. – Одесса: Одесский гос. ун-т им. И.И. Мечникова, 1976. – 100 с.
33. Бухбиндер В.А. О целостности и структуре текста / В.А. Бухбиндер, Е.Д. Розанов // Вопросы языкознания. – 1975. – № 6. – С. 73–86.
34. Вакуленко М.О. Аналіз та синтез звукових спектрів людського мовлення / М.О. Вакуленко // Пульсар. – 1999. – № 6-7. – С. 20–23.
35. Валігура О.Р. Лінгвокогнітивні і комунікативні основи фонетичної інтерференції (експериментально-фонетичне дослідження англійського мовлення українців): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / О.Р. Валігура. – К., 2010. – 34 с.
36. Вальо О.Б. Контекст як основний чинник актуалізації значення фразеологічних одиниць / О.Б. Вальо // 60 років ЮНЕСКО: погляд у майбутнє: тези доповідей наукової конференції кафедри ЮНЕСКО КНЛУ, 22–23 лютого 2006 р. / відп. ред. А.М. Чернуха. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2006. – С. 151–154.
37. Виноградов В.В. Лексикология и лексикография / В.В. Виноградов // Избранные труды / [отв. ред. В.Г. Костомаров]. – М.: Наука, 1977. – С. 141–161.
38. Волошин В.Г. Комп'ютерна лінгвістика: навч. посібник / В.Г. Волошин. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2004. – 382 с.
39. Вольф Е.М. Оценочное значение и соотношение "хорошо"- "плохо" / Е.М. Вольф // Вопросы языкознания. – 1986. – № 5. – С. 98–106.
40. Воробьева О.П. Текстовые категории и фактор адресата // Ольга Петровна Воробьева. – К.: Вища школа, 1993. – 200 с.

41. Воробьева О.П. Эмотивность художественного текста и читательская рефлексия / О.П. Воробьева // Язык и эмоции. – Волгоград: Перемена, 1995. – С. 240–246.
42. Вяльцева С.И. О критериях отбора и употреблении английских пословиц / С.И. Вяльцева // Словарь употребительных английских пословиц: 326 статей / М.В. Буковская, С.И. Вяльцева, З.И. Дубьянская и др. – [3-е изд., стереотип.]. – М.: Русский язык, 1990. – С. 8–15.
43. Гайдучик С.М. Типология речевых высказываний / С.М. Гайдучик // Экспериментальная фонетика: сб. научн. ст./ Минский гос. пед. ин-т ин. языков. – Минск: Минский гос. пед. ин-т ин. языков, 1972. – С. 46–67.
44. Ганиш Є.Г. Комуникативні тактики в аспекті взаємодії мови і культури / Є.Г. Ганиш // Мова і культура: в 5-ти т. – К.: Collegium, 1998. – Т. 4: Язык и художественное творчество. – С. 61–62.
45. Гусейнов И.А. Структурно-семантические особенности и национальная специфика английских пословиц: автореф. дис. на соискание учён. степени канд. филол. наук / Иманверди Ага оглы Гусейнов. – М., 1981. – 21 с.
46. Даль В. Напутное / В. Даль // Пословицы русского народа: в 2 т. – М.: Художественная литература, 1984. – Т. 1. – С. 5–21.
47. Дандис А. О структуре пословицы / Алан Дандис; пер. с англ. Г.Л. Пермякова) // Паремииологический сборник. Пословица. Загадка (Структура, смысл, текст). – М.: Наука, 1978. – С. 13–34.
48. Дейк ван Т.А. Язык. Познание. Коммуникация / Т.А. ван Дейк; пер. с англ. / сост. В.В. Петрова; под ред. В.И. Герасимова. – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.
49. Деркач Н.В. Визначення жанрового статусу прислів'я як тексту малої форми / Наталія Валеріївна Деркач // Лінгвістика та лінгводидактика у сучасному інформаційному суспільстві: матеріали науково-практичної конференції молодих науковців та студентів, 4-6 квітня 2007 р. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. – С. 77–81.
50. Деркач Н. Вплив соціокультурних факторів на просодичну організацію англійського прислів'я / Н. Деркач // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Вип. 05. – Серія: Філологічні науки. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2008. – С. 407–411.
51. Деркач Н. Інтонаційна модель англійського прислів'я з комуникативною функцією впливу / Наталія Деркач // Культура народів Причорномор'я. – № 168. – Т. 1. – Симферополь: Межвузовский центр "Крым", 2009. – С. 222–224.

52. Деркач Н. Класифікація функціональних та семантичних ознак англійського соціальноспрямованого прислів'я / Наталія Деркач // Наукові записки. – Вип. 75(3). – Серія Філологічні науки (мовознавство): у 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – С. 160–163.

53. Деркач Н. Механізм реалізації англійського прислів'я в усному соціальноспрямованому дискурсі / Наталія Деркач // Нова філологія: зб. наук. праць. – Вип. 30. – Запоріжжя: Видавництво Запорізького національного університету, 2008. – С. 199–203.

54. Деркач Н. Прислів'я як об'єкт експериментально-фонетичних досліджень / Наталія Деркач // Актуальні проблеми філології та американські студії: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 24–25 квітня 2008 р. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – С. 160–162.

55. Деркач Н. Систематизація жанрових ознак англійського прислів'я / Наталія Деркач // Наукові записки. – Вип. 81 (2). – Серія Філологічні науки (мовознавство): у 4 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – С. 175–181.

56. Деркач Н.В. Структурно-змістова варіативність тексту англійського прислів'я / Наталія Валеріївна Деркач // Психолого-педагогічні проблеми освіти і виховання в умовах глобалізації та інтеграції освітніх процесів: тези доповідей наукової конференції кафедри ЮНЕСКО КНЛУ, 12 грудня 2007 р. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. – С. 151–153.

57. Деркач Н.В. Текстові засоби вираження емоційно-прагматичного потенціалу англійського соціальноспрямованого прислів'я / Наталія Валеріївна Деркач // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Вип. 439–440: Германська філологія. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – С. 129–133.

58. Деркач Н. Текстові засоби відображення емоційної складової емоційно-прагматичного потенціалу англійського соціальноспрямованого прислів'я / Наталія Деркач // Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 27 лютого. – К.: "Політехніка", 2009. – С. 77–80.

59. Джаши К.Н. Семантико-синтаксическая структура пословиц во французском и грузинском языках: автореф. дис. на соискание учён. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.19 / К.Н. Джаши. – Тбилиси, 1990. – 28 с.

60. Дмитренко В.А. Деякі типологічні риси текстів малих форм фольклору з комічними елементами / В.А. Дмитренко, Л.М. Григор'єва // Проблеми семантики слова, речення та тексту: зб. наук. статей. – К.: Вид. центр КДЛУ. – Вип. 4. – 2000. – С. 83–90.

61. Дридзе Т.М. Язык и социальная психология: учеб. пособие для факультетов журналистики и филологических фак. ун-тов / Т.М. Дридзе / [под ред. А.А. Леонтьева]. – М.: Высшая школа, 1980. – 224 с.
62. Дубовский Ю.А. Анализ интонации усного текста и его составляющих / Ю.А. Дубовский. – Мн: Высшая школа, 1978. – 137 с.
63. Дубровская О.Г. О некоторых отличительных чертах английской пословицы (в сопоставлении с русской пословицей) [Электронный ресурс] / О.Г. Дубровская. – Режим доступа: <http://frgf.utmn.ru/last/No5/text9.htm>.
64. Емельянов В.В. Древний Шумер. Очерки культуры / В.В. Емельянов. – СПб.: "Петербургское Востоковедение", 2001. – 368 с.
65. Ефимов А.И. История русского литературного языка / А.И. Ефимов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1954. – 432 с.
66. Ефремова Н.И. Синтаксический параллелизм в пословичных конструкциях / Н.И. Ефремова // Теория коммуникации. Языковые значения: сб. науч. ст. / [отв. ред. З.А. Харитончик]. – Вып. 2. – Минск: МГЛУ, 2002. – С. 44–47.
67. Жирмунский В.М. О ритмической прозе / В.М. Жирмунский // Русская литература. – 1966. – №4. – С. 103–104.
68. Загуменнов А.П. Компьютерная обработка звука / Александр Петрович Загуменнов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: НТ Пресс, 2004. – 512 с.
69. Задоріжна Н.І. Просодичні маркери гендерної варіативності мовлення (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі англомовного дискурсу радіореклами): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / Н.І. Задоріжна. – К., 2009. – 20 с.
70. Землянова Л.М. Проблемы специфики жанров в современной фольклористике США / Л.М. Землянова // Специфика фольклорных жанров / отв. ред. Б.П. Кардан, 1973. – С. 299–301.
71. Зиндер Л.Р. Общая фонетика / Л.Р. Зиндер. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1960. – 336 с.
72. Златоустова Л.В. Просодические средства выделения слова во фразе / Л.В. Златоустова, Т.М. Надеина // Экспериментальная фонетика. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – С. 146–156.
73. Златоустова Л.В. Общая и прикладная фонетика: учебн. пособие / Л.В. Златоустова, Р.К. Потапова, В.Н. Трунин-Донской. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 304 с.
74. Ильин И.П. Дискурс / И.П. Ильин // Структурализм: "за" и "против". – М.: Прогресс, 1975. – С. 453–454.
75. Ингве В. Гипотеза глубины / В. Ингве; [пер. с англ. И.К. Бельской] // Новое в лингвистике. – Вып. 4. – М.: Прогресс, 1965. – С.117–125.

76. Калита А.А. Проблеми інтонаційної зв'язності дискурсу / А.А. Калита // Вісник КДЛУ. Дослідження молодих вчених. Серія Філологія. – Вип. 2: Актуальні проблеми вивчення мови, мовлення і перекладу. – К.: КДПШЯ, 1997. – С. 34–38.
77. Калита А.А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання: монографія / Алла Андріївна Калита. – К.: Видавничий центр КДЛУ. – 2001. – 351 с.
78. Калита А.А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення: монографія / Алла Андріївна Калита. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 320 с.
79. Калита А.А. Генезис жанрів художніх текстів / А.А. Калита, Л.І. Тараненко // *Studia methodologica*. – Тернопіль: Тернопільський національний пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. – 2008. – № 23. – С. 78–86.
80. Каменская О.Л. Текст и коммуникация: учеб. пособие для ин-тов и фак-тов иностр. яз. / О.Л. Каменская. – М.: Высшая школа, 1990. – 152 с.
81. Кантер Л.А. Системный анализ речевой интонации: учеб. пособие / Леонид Александрович Кантер. – М.: Высш. шк., 1988. – 128 с.
82. Каньо З. Мыслительно-языковые условия отображения структуры пословицы / Золтан Каньо // *Паремиологические исследования: сб. статей*. – М.: Вост. литература, 1984. – С. 179–199.
83. Каньо З. О коммуникативной форме пословиц: автореферат статьи Kanyu Z. Kommunikationsform der Sprichwörter. Vortrag an der Konferenz "Kommunikation und Rezeption". – Halle, 1978. / Золтан Каньо // *Паремиологические исследования: сб. статей*. – М.: Вост. литература, 1984. – С. 257–258.
84. Карасик В.И. Язык социального статуса / В.И. Карасик. – М.: Институт языкознания АН СССР, Волгоградский педагогический институт, 1991. – 495 с.
85. Карневская Е.Б. Практическая фонетика английского языка на продвинутом этапе обучения: учеб. / Е.Б. Карневская, Е.А. Мисуно, Л.Д. Раковская; под общ. ред. Е.Б. Карневской. – 2-е изд. – Минск: Аверсэв, 2005. – 400 с.
86. Карпиченкова Е.П. Интонационные особенности диалогической речи в зависимости от прагматической установки / Е.П. Карпиченкова // *Вопросы фонетической организации устных текстов: сб. науч. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Тореза*. – Вып. 344. – М.: Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Тореза, 1989. – С. 9–18.

87. Карпов К.Б. Стратификация синтаксических значений интонации / К.Б. Карпов // Функциональная просодия текста: сб. науч. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Горького. – Вып. 201. – 1982. – С. 120–138.
88. Касевич В.Б. Фонологические проблемы общего и восточного языкознания / В.Б. Касевич. – М.: Наука, 1983. – 294 с.
89. Касевич В.Б. Ударение и тон в языке и речевой деятельности / В.Б. Касевич, Е.М. Шабельникова, В.В. Рыбин. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1990. – 248 с.
90. Каспранский Р.Р. К содержанию понятия апеллятивного аспекта языкового высказывания в лингвистике / Р.Р. Каспранский // Речевое воздействие: Психологические и психолингвистические проблемы: сб. ст. – М.: АН СССР, ин-т языкознания, 1986. – С. 147–162.
91. Кашкин В.Б. Основы теории коммуникации: краткий курс. – 3-е изд., перераб. и доп. / Вячеслав Борисович Кашкин. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2007. – 256 с.
92. Кибрик А. Текст [Электронный ресурс] / А. Кибрик // Онлайн энциклопедия "Кругосвет". – Режим доступа: http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/TEKST.html.
93. Киченко А.С. Введение в теорию фольклора: учеб. пособие по спецкурсу / А.С. Киченко. – Черкассы: Вид-во Черкаського націон. ун-ту, 1998. – 176 с.
94. Клименюк О.В. Пізнання і парадокс екзистенціальної комунікації / Олександр Валеріанович Клименюк // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філософія. – 2000. – Вип. 4. – С. 86–94.
95. Клименюк О.В. Технологія наукового дослідження: авторський підручник / Олександр Валеріанович Клименюк. – К.-Ніжин: ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2006. – 308 с.
96. Ковалёва Л.Б. Взаимодействие просодических экспрессивных средств со средствами других языковых уровней в английской устной речи / Л.Б. Ковалёва // Функционально-стилистическая дифференциация английского произношения: сб. научн. трудов. – М.: МГПИ им. В.И. Ленина, 1983. – С. 15–20.
97. Кодзасов С.В. Уровни, единицы и процессы в интонации / Сандро Васильевич Кодзасов // Проблемы фонетики. – 1999. – № 3. – С. 198–232.
98. Козуб Л.С. Соціолінгвістичні особливості просодичної організації тексту англійської комерційної телереклами (експериментально-фонетичне дослідження): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / Л.С. Козуб. – Запоріжжя, 2005. – 20 с.

99. Козяревич Л.В. Вербальні й невербальні засоби емпатизації діалогічного дискурсу (на матеріалі англомовної прози ХХ століття): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Козяревич Ліана Василівна. – К., 2006. – 191 с.
100. Колобова А.А. Социопрагматика корпоративного дискурсу (на прикладі текстів корпоративних кодексів американських компаній): дисс. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Колобова Анастасія Александрівна. – М., 2009. – 211 с.
101. Колшанский Г.В. Контекстная семантика. – [изд. 3-е] / Геннадий Владимирович Колшанский. – М.: Издательство ЛКИ, 2007. – 152 с.
102. Комиссарова О.И. К вопросу о качественно-количественных модификациях гласных звуков / О.И. Комиссарова // Функционально-стилистическая дифференциация английского произношения: сб. научн. трудов. – М.: МГПИ им. В.И. Ленина, 1983. – С. 131–153.
103. Коновець С.П. Експресивні засоби використання фразеологічних одиниць в іспанській періодичній пресі (на матеріалах газети "EL PAIS") / С.П. Коновець // Вісник Київського університету. – Серія Іноземна філологія. – 2000. – Вип. 28. – С. 43–49.
104. Корабельникова О.А. Просодическая организация высказываний, содержащих стилистический приём полисиндетон / О.А. Корабельникова // Функционально-стилистическая дифференциация английского произношения: сб. научн. трудов. – М.: МГПИ им. В.И. Ленина, 1983. – С. 54–80.
105. Корень О.В. Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови (англійська)" / О.В. Корень. – Харків, 2000. – 20 с.
106. Корнієнко О.В. Семантичне значення фонем у тексті англомовного газетного інформаційного повідомлення / О.В. Корнієнко // Вісник КНЛУ. Серія Філологія. – 2003. – Т. 7. – № 2. – С. 131–138.
107. Красовська І.В. Лінгвокогнітивні ознаки англійських висловлень на позначення позитивних емоцій // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2005. – № 2(22). – С. 146–154.
108. Кривнова О.Ф. Интонационное членение как средство управления процедурой смыслового распознавания / О.Ф. Кривнова // Экспериментальная фонетика. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – С. 112–124.
109. Крикманн А. Некоторые аспекты семантической неопределённости пословиц / Алан Крикманн // Паремииологический сборник. Пословица. Загадка (Структура, смысл, текст). – М.: Наука, 1978. – С. 82–104.
110. Крылов Н.И. Роль просодических средств при транспозиции некоторых коммуникативно-различных типов предложений в разговорном стиле речи / Н.И. Крылов // Функционально-стилистическая дифференциация

английского произношения: сб. научн. трудов. – М.: МГПИ им. В.И. Ленина, 1983. – С. 114–122.

111. Крысин Л.П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка / Л.П. Крысин. – М.: Наука, 1989. – 188 с.

112. Крысько В.Г. Социальная психология: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / В.Г. Крысько. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 448 с.

113. Крючкова Т.Б. Зарубежная социолингвистика. Германия, Испания / Т.Б. Крючкова, Б.П. Нарумов – М.: Наука, 1991. – 157 с.

114. Кубрякова Е.С. Парадигмы научного знания в лингвистике и ее современный статус / Е.С. Кубрякова // Известия РАН. Серия литературы и языка. – 1994. – № 2. – С. 3–15.

115. Кубрякова Е.С. О тексте и критериях его определения / Е.С. Кубрякова // Текст. Структура и семантика. – Т. 1. – М.: СпортАкадемПресс, 2001. – С. 72–81.

116. Кульчицька Н.О. Використання антонімії в стилістичних прийомах контрасту / Н.О. Кульчицька // Нова філологія: зб. наук. праць. – Вип. 24. – Запоріжжя: ЗНУ, 2006. – С. 20–25.

117. Кунин А.В. Английская фразеология / Александр Владимирович Кунин. – М.: Высшая школа, 1970. – 344 с.

118. Кууси М. К вопросу о международной системе пословичных типов (Опыт классификации количественных пословиц) / Матти Кууси; [пер. с англ. Т. Погибенко] // Паремнологический сборник. Пословица. Загадка (Структура, смысл, текст). – М.: Наука, 1978. – С. 53–81.

119. Леонтьева Н.А. Коммуникативный подход к анализу текстовой просодии / Н.А. Леонтьева // Фонетика устного текста: межвуз. сб. науч. трудов / редколлегия: Г.М. Вишневская и др. – Иваново, 1987. – С. 91–96.

120. Лисичкіна І.О. Просодична організація англомовного дискурсу реклами (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі британської телевізійної реклами): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / І.О. Лисичкіна. – К., 2005. – 19 с.

121. Литература Шумера и Вавилона [вступ. ст. В.Афанасьевой; сост. вавилонского раздела И. Дьяконов] / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://izbakurnog.historic.ru/books/item/f00/s00/z00000008/st042.shtml>.

122. Лихарева И.П. Взаимодействие просодических и лексико-грамматических средств при выражении субъективной модальности в английском устном тексте / И.П. Лихарева // Фонетика устного текста: межвуз. сб. науч. трудов; редколлегия: Г.М. Вишневская и др. – Иваново, 1987. – С. 96–102.

123. Лотман Ю.М. Семиосфера / Ю.М. Лотман. – СПб.: "Искусство-СПБ", 2000. – 704 с.

124. Лурия А.Р. Основные проблемы нейролингвистики / А.Р. Лурия. – М.: Изд-во МГУ, 1975. – 253 с.
125. Макаров М.Л. Основы теории дискурса / М.Л. Макаров. – М.: ИТДГК "Гнозис", 2003. – 180 с.
126. Мамонтов А.С. Номинативные единицы – афоризмы (поговорки) в аспекте сопоставительного лингвострановедения / А.С. Мамонтов // Вестник МГУ. Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2002. – № 2. – С. 88–96.
127. Маркелова Е.В. Когнитивно-семантическая структура имён деятельности (на материале русских пословиц о труде и лени): автореф. дис. на соискание учён. ступеня канд. филол. наук: спец. 10.02.01 "Русский язык" / Е.В. Маркелова. – Томск, 2004. – 20 с.
128. Махмурян К.С. Некоторые особенности просодической организации побудительно-ответных диалогических единств в разговорно-бытовом стиле современного английского языка / К.С. Махмурян // Функционально-стилистическая дифференциация английского произношения: сб. научн. трудов. – М.: МГПИ им. В.И. Ленина, 1983. – С. 31–54.
129. Медведева Т.Г. О статусе тембра / Т.Г. Медведева // Ритмическая и интонационная организация текста: сб. научн. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Тореза. – Вып. 196. – М.: Моск. гос. пед. ин-т ин. яз. им. М. Тореза, 1982. – С. 170–178.
130. Мелетинский Е.М. К вопросу о применении структурно-семиотического метода в фольклористике / Е.М. Мелетинский // Избранные статьи и воспоминания / отв. ред. Е.С. Новик. – М.: Рос. гос. гум. ун-т, 1998. – С. 33–51.
131. Мерзлікіна О.В. Екстралінгвістична зумовленість та комунікативно-прагматичні особливості функціонування прислів'їв у спонукальних мовленнєвих актах (за матеріалами творів М. Сервантеса) / Мерзлікіна О.В. // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. праць [відп. ред. Н.М. Корбозерова]. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2003. – Вип. 2. – С. 253–259.
132. Мерзлікіна О.В. Комунікативно-прагматичний аспект функціонування прислів'їв у художніх текстах (на матеріалі творів М. Сервантеса): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.05 / О.В. Мерзлікіна. – К., 2001. – 20 с.
133. Месхишвили И.В. О структурирующей функции ритма в организации высказывания как целостной единицы английской спонтанной речи / И.В. Месхишвили // Проблемы спонтанной разговорной речи: сб. научн. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. яз. им. М. Тореза. – 1989. – Вып. 332. – С. 94–104.

134. Методы экспериментально-фонетического исследования звучащей речи: учеб. пособие по теоретической фонетике иностр. языков / [М.П. Дворжецкая, Е.И. Стериополо, О.Р. Валигура, А.И. Скробот, А.Д. Петренко]. – К.: КГПИИЯ, 1991. – 76 с.
135. Мецлер А.А. Прагматика коммуникативных единиц: монография / Альберт Андреевич Мецлер. – Кишинёв: "Штиинца", 1990. – 104 с.
136. Мечковская Н.Б. Семиотика. Язык. Природа. Культура: курс лекций; учеб. пособие для студ. филол., лингв. и переводовед. фак. высш. учеб. заведений / Н.Б. Мечковская. – М.: Издательский центр "Академия", 2004. – 432 с.
137. Милюкова Л.К. Просодическое варьирование в поэтическом тексте / Л.К. Милюкова // Фонетика устного текста: межвуз. сб. науч. трудов; редколлегия: Г.М. Вишневская и др. – Иваново: Изд-во ИвГУ, 1987. – 208 с.
138. Минкин Л.М. Аспекты синтезированной теории прагматики / Л.М. Минкин // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія Філологія. – 1998. – Т.1, №1. – С. 20–24.
139. Молчанова Г.Г. Антропонимическая паремия как иконический знак и культурологический признак / Г.Г. Молчанова // Вестник МГУ. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2004. – № 4. – С. 86–97.
140. Моррис Ч.У. Основания теории знаков / Ч.У. Моррис // Семиотика / Сборник переводов под ред. Ю.С. Степанова. – М.: Радуга, 1983. – С. 42–44.
141. Нушикян Э.А. Типология интонации эмоциональной речи / Э.А. Нушикян. – Одесса: Высш. школа, 1986. – 160 с.
142. Ожегов С.И. О структуре фразеологии (в связи с проектом фразеологического словаря русского языка) / С.И. Ожегов // Лексикология. Лексикография. Культура речи: учеб. пособие для вузов. – М.: Высш. школа, 1974. – С. 182–219.
143. Орлянская Т.Г. Национальная культура через призму пословиц и поговорок (на материале японского, русского и английского языков) / Т.Г. Орлянская // Вестник МГУ. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2003. – № 3. – С. 27–51.
144. Пазяк М.М. Перлини народної мудрості / М.М. Пазяк // Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини [упоряд. М.М. Пазяк; відп. ред. С.В. Мишанич]. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 9–44.
145. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів: навч. посібник / Валентина Ісидорівна Перебийніс. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 168 с.
146. Пермяков Г.Л. От поговорки до сказки (заметки по общей теории клише) / Григорий Львович Пермяков. – М.: Наука, 1970. – 240 с.

147. Петренко Д.О. Соціофонетична варіативність вимови політичних діячів Німеччини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / Д.О. Петренко. – К., 2003. – 20 с.
148. Петренко О.Д. Соціофонетична варіативність сучасної німецької мови у Німеччині: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / О.Д. Петренко. – К., 1999. – 32 с.
149. Пирогов В.Л. Структура і семантика паремійних одиниць японської, англійської, української та російської мов: типологічний та лінгвокультурний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / Володимир Леонідович Пирогов. – К., 2003. – 226 с.
150. Полиниченко Д.Ю. Концепт "язык" в английской паремиологии / Д.Ю. Полиниченко // Язык, сознание, коммуникация. – Вып. 26. – 2004. – С. 83–90.
151. Полицук Г.Г. Интонация и смысл высказываний в спонтанной речи / Г.Г. Полицук, Е.М. Пыж // Теория языка. Методы его исследования и преподавания. – Л.: Наука, Ленингр. отд-ние, 1981. – С. 195–200.
152. Постнова Т.Е. Фразеологизмы в современной печатной рекламе / Т.Е. Постнова // Вестник МГУ. Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2002. – № 1. – С. 100–103.
153. Потебня А.А. Из лекций по теории словесности. Басня. Пословица. Поговорка / А.А. Потебня. – Харьков: Типогр. "Мирный труд", 1914. – 164 с.
154. Почепцов Г.Г. Прагматический аспект изучения предложения / Г.Г. Почепцов // Иностранные языки в школе. – 1975. – №6. – С. 15–25.
155. Почепцов Г.Г. (мл.). Коммуникативные аспекты семантики / Г.Г. Почепцов (мл.). – К.: Вища школа, 1987. – 131 с.
156. Пропп В.Я. Принципы классификации фольклорных жанров / В.Я. Пропп // Советская этнография. – 1964. – №4. – С. 10–51.
157. Прутчикова В.В. О некоторых особенностях формирования иллокутивного направления пословичных речевых актов в дискурсе / В.В. Прутчикова // Актуальні проблеми вивчення мови та мовлення, міжособової та міжкультурної комунікації: міжвуз. зб. наук. пр. – Харків: Константа, 1996. – С. 154–155.
158. Рудік І. Вариативные просодические особенности англоязычной проповеди / І. Рудік // Наукові записки. – Випуск 75 (2). – Серія Філологічні науки (мовознавство): у 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – С. 149–153.
159. Саввина Е.Н. О трансформациях клишированных выражений в речи / Е.Н. Саввина // Паремиологические исследования: сб. статей. – М.: Вост. литература, 1984. – С. 200–222.

160. Савенкова Л.Б. Русская паремиология: семантический и лингвокультурологический аспекты / Л.Б. Савенкова. – Ростов н/Д: Изд-во Рост. ун-та, 2002. – 240 с.
161. Светозарова Н.Д. Интонационная система русского языка / Н.Д. Светозарова. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1982. – 175 с.
162. Селиванов Ф.М. О специфике исторической песни / Ф.М. Селиванов // Советская этнография. – 1964. – №4. – С. 52–67.
163. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
164. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: монографическое учебное пособие / Олена Олександрівна Селиванова. – К.: Брама, Изд. Вовчок О. Ю., 2004. – 336 с.
165. Скрипняк Т.Л. Риторичний аспект просодії німецькомовної проповіді (експериментально-фонетичне дослідження): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Скрипняк Тетяна Леонідівна. – К., 2009. – 213 с.
166. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка / Александр Иванович Смирницкий. – М.: Просвещение, 1956. – 320 с.
167. Соболева О.В. О понимании мини-текста, или пословица век не сломится / О.В. Соболева // Вопросы психологии. – 1995. – №1. – С. 46–52.
168. Соссюр Ф. Курс общей лингвистики / Фердинанд де Соссюр; пер. с фр. [под ред. и с примечаниями Р. И. Шор; изд. 3-е, стер.] – М.: КомКнига, 2006. – 256 с.
169. Сотников А.В. Просодична актуалізація ключової інформації в політичному дискурсі / А.В. Сотніков // Лінгвістика та лінгводидактика у сучасному інформаційному суспільстві: матеріали науково-практичної конференції 4-6 квітня 2007 р. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. – С. 268–270.
170. Степанов Ю. Французская стилистика: учеб. пособие для студ. ин-тов и фак. иностр. языков / Юрий Степанов. – М.: Высш. школа, 1965. – 356 с.
171. Стеріополо О.І. Комунікативно-прагматичні категорії усного мовлення / О.І. Стеріополо // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2008. – Вип. 407. – С. 136–146.
172. Стеріополо О.І. Мова, мовлення, комунікація / О.І. Стеріополо // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. – *Linguarum VIII*. – Випуск 17. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2008. – С. 68–77.
173. Стеріополо О.І. Перлокутивний ефект просодії мовлення / О.І. Стеріополо // Актуальні проблеми романо-германської філології в Україні та Болонський процес: Матеріали міжнародної наукової конференції (24–25 листопада 2004 р.). – Чернівці: Рута, 2004. – С. 268–270.

174. Стеріополо О.І. Статистичний аналіз експериментально-фонетичних даних / О.І. Стеріополо // Вісник КНЛУ. Серія Філологія. – 2003. – Т. 7, № 2. – С. 93–97.
175. Тараненко Л.І. Просодична зв'язність англійської прозової байки: монографія / Лариса Іванівна Тараненко. – К.: ТОВ "Агентство "Україна", 2008. – 204 с.
176. Тараненко Л.І. Просодичні засоби реалізації зв'язності тексту англійської прозової байки (експериментально-фонетичне дослідження): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Лариса Іванівна Тараненко. – К., 2003. – 234 с.
177. Тихонова И.С. Зависимость просодической организации коммуникативных типов предложений от функционального стиля и вербального контекста / И.С. Тихонова // Функционально-стилистическая дифференциация английского произношения: сб. научн. трудов. – М.: МГПИ им. В. И. Ленина, 1983. – С. 95–106.
178. Торсуева И.Г. Об одном интонационном способе выражения финальности и нефинальности в тексте (на материале английского языка) / И.Г. Торсуева, А.М. Антипова // Вопросы изучения фонетики текста: сб. научн. трудов / Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Горького. – 1978. – Вып. 126. – С. 132–140.
179. Третьякова Т.П. Английские речевые стереотипы / Т.П. Третьякова. – СПб.: Изд-во СПб. ун-та, 1995. – 344 с.
180. Федорів Я.Р. Соціокультурні аспекти просодичної реалізації висловлювань-невдоволь (Експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі англійського мовлення): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Федорів Ярослава Романівна. – К., 2000. – 248 с.
181. Фишер П.Д. Создание и обработка звука в Sound Forge / Джеффри П. Фишер; пер. с англ. С.В. Корсакова. – М.: НТ Пресс, 2005. – 136 с.
182. Фомиченко Л.Г. Прагматический компонент общения и стилистически дифференцированные средства его реализации / Л.Г. Фомиченко // Функционально-стилистическая дифференциация английского произношения: сб. науч. трудов. – М.: МГПИ им. В.И. Ленина, 1983. – С. 158–169.
183. Фрейдина Е.Л. Риторическая функция просодии (на материале британской академической публичной речи) / [Электронный ресурс]: автореф. дисс. на соискание научн. степени д-ра филол. наук: спец. 10.02.04 "Германские языки" / Е.Л. Фрейдина. – М., 2005. – (Из фондов Российской Государственной Библиотеки). – Режим доступа: <http://diss.rsl.ru/diss/07/A013J07A01327S.pdf>.
184. Фролова О.Е. Пословица и ее отношение к действительности / О.Е. Фролова // Вестник Московского университета. Серия 9. Филология. – 2005. – № 4. – С. 125–132.

185. Хитина М.В. Просодическая архитектура устно-речевого дискурса (на материале русского языка): автореф. дис. на соискание учёной степени докт. филол. наук: спец. 10.02.21 "Прикладная и математическая лингвистика" / М.В. Хитина. – М., 2005. – 46 с.
186. Хлебда В. Пословицы русского народа. наброски к будущему анализу / В. Хлебда // Русистика. – 1994. – № 1/2. – С. 74–84.
187. Хунчжен С. Речевой контакт и речевое воздействие / С. Хунчжен // Нова філологія: зб. наук. праць. – Вип. 24. – Запоріжжя: ЗНУ, 2006. – С. 143–148.
188. Царикевич Н.В. Социопрагматика текста брачного рекламного объявления (сравнительно-сопоставительный анализ русских и немецких текстов брачных рекламных объявлений): дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Наталия Васильевна Царикевич. – Пятигорск, 2007. – 218 с.
189. Цеплитис Л.К. Анализ английской речевой интонации / Л.К. Цеплитис. – Рига: Зинатне, 1974. – 270 с.
190. Цурикова Л.В. Анализ межкультурной коммуникации: когнитивно-прагматический подход / Л.В. Цурикова // Вестник ВГУ. Серия Гуманитарные науки. – 2003. – № 2. – С. 162–182.
191. Черемисина Н.В. Русская интонация: поэзия, проза, разговорная речь. – 2-е изд., испр. и доп. / Н.В. Черемисина. – М.: Русский язык, 1989. – 240 с.
192. Черкасский М.А. Опыт построения функциональной модели одной частной семиотической системы (Пословицы и афоризмы) / М.А. Черкасский // Паремнологический сборник. Пословица. Загадка (Структура, смысл, текст). – М.: Наука, 1978. – С. 35–52.
193. Чечель С.В. Просодический аспект социальной вариативности языка (Экспериментально-фонетическое исследование) / [Электронный ресурс]: дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.19 "Германские языки" / Чечель Светлана Викторовна. – М.: РГБ, 2005. – (Из фондов Российской Государственной Библиотеки). – Режим доступа: <http://diss.rsl.ru/diss/02/0102/020102020.pdf>.
194. Чистов К.В. К вопросу о принципах классификации жанров устной народной прозы / К.В. Чистов. – М.: Наука, 1964. – 12 с.
195. Шанский Н.М. Фразеология современного русского языка / Н.М. Шанский. – [3-е изд.]. – М.: Высшая школа, 1985. – 160 с.
196. Шахбагова Д.А. Фонетические особенности произносительных вариантов английского языка / Джульетта Аршавировна Шахбагова. – М.: Высш. школа, 1982. – 128 с.
197. Шахматов А.А. Синтаксис русского языка. – [2-е изд.]. – Л.: Учпедгиз, 1941. – 306 с.

198. Швейцер А.Д. Литературный язык в США и Англии / Александр Давидович Швейцер. – М.: Эдиториал УРСС, 2003. – 199 с.
199. Швейцер А.Д. Очерк современного английского языка в США / Александр Давидович Швейцер. – М.: Высш. школа, 1963. – 216 с.
200. Шевченко І.С. Прагмалінгвістика: QUO VADIS? / І.С. Шевченко // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. – 2003. – Вип. 7. – С. 51–57.
201. Шевченко Т.И. Социальный аспект просодической вариативности текста / Т.И. Шевченко // Просодия текста: тез. докл. науч.-метод. конф. – М.: Моск. гос. пед. ин-т ин. языков им. М. Тореза, 1982. – С. 52–53.
202. Шмелёва Т.В. Модель речевого жанра / Т.В. Шмелёва // Антология речевых жанров: повседневная коммуникация: монографическое издание / под общей ред. К.Ф. Седова. – М.: Лабиринт, 2007. – С. 81–89.
203. Шпетный К.И. Лингвостилистические и структурно-композиционные особенности текста короткого рассказа (На материале американской литературы): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / К.И. Шпетный. – М., 1980. – 24 с.
204. Юрияк А. Літературні жанри малої форми / А. Юрияк. – К.: Вид-во "Смолоскип", 1996. – 131 с.
205. Ющенко Г. Соціолінгвістичні особливості просодичної організації англійського офіційно-ділового діалогічного мовлення / Г. Ющенко // Наукові записки. – Випуск 75 (2). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): у 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – С. 192–195.
206. Якобсон Р.О. "Лингвистика и поэтика" / Р.О. Якобсон // Структурализм: "за" и "против": сб. ст. [под ред. Е.Я. Басина и М.Я. Полякова]. – М.: Прогресс, 1975. – С. 193–203.
207. Abrahams R. D. Introductory Remarks to a Rhetorical Theory of Folklore / R.D. Abrahams // Journal of American Folklore, 1968. – Vol. 320. – No. 81. – P. 145–161.
208. Adobe Audition.3. Version 3.0.1. Copyright © 2010, Adobe Systems Inc. San Jose. California. USA.
209. Albertson K. Teaching Pronunciation with Visual Feedback / K. Albertson // NALLD Journal. – 1982. – No. 17. – P. 18–33.
210. Arora Sh.L. Weather proverbs: Another Look / [Електронний ресурс] / Shirley L. Arora // De Proverbio. Electronic Journal of International Proverb Studies. – 1995. – Vol. 1. – No 2. – Режим доступу до журналу: www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=19.
211. Barker J. Structures and meaning in the sixteenth century English proverb plays / [Електронний ресурс] / Jill Barker // De Proverbio. Electronic Journal of

International Proverb Studies. – 1997. – Vol. 3. – No 2. – Режим доступа до журналу: <http://www.deproverbio.com/DPjournal/DP,3,2,97/CURRENT/PLAYS.html>.

212. Ben-Amos D. Folklore in Context / Dan Ben-Amos // Readings in American Folklore [ed. by J.H. Brunvand]. – New York-London.: W.W.Norton & Company, 1979. – P. 427–443.

213. Bot K.D. Visual Feedback of Intonation: Effectiveness and induced practice behaviour / K.D. Bot // Language and Speech. – 1983. – No. 26 (4). – P. 331–350.

214. Brazil D. Pronunciation for advanced learners of English: Teacher's book / David Brazil. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 117 p.

215. Briggs K. Memorial Lecture “Good fences make good neighbours”: history and significance of an ambiguous proverb / [Электронный ресурс] / K. Briggs. – November 21st, 2002. – Режим доступа: <http://www.encyclopedia.com/doc/1G1-106981965.html>.

216. Briscoe E.J. Modelling Human Speech Comprehension: A computational approach / E.J. Briscoe. – Chichester: Ellis Horwood, 1987. – 272 p.

217. Brown G. Discourse analysis / Gillian Brown, George Yule. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 288 p.

218. Brown G. Speakers, listeners and communication. Explorations in discourse analysis / Gillian Brown. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 252 p.

219. Celce-Murcia M. Teaching Pronunciation: A Reference for Teachers of English to Speakers of Other Languages / M. Celce-Murcia, D. Brinton, J. Goodwin. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 428 p.

220. Chun D.M. Teaching Tone and Intonation with Micro-computers / D.M. Chun // CALICO Journal. – 1989. – No. 7. – P. 21–46.

221. Computer Graphics in the Language Lab. Technological Horizons / [G. Molholt, L. Lane, J. Tanner, L. Fischer] // Education Journal. – 1988. – No. 15(6). – P. 74–78.

222. Conceptual background of paremiology: origins, definitions and nature of the proverb / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.usask.ca/english/icelanders/intro_conceptual.html.

223. Cool Edit Pro: Program by D. Jonston. Version 1.2. / [Электронный ресурс]. – Syntillium Software Corporation, P.O. Box 62255, Phoenix, FZ 85082 – 2255, USA.

224. Cruttenden A. Intonation / Alan Cruttenden. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 216 p.

225. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language / David Crystal. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 500 p.

226. Derkach N. Language Means Interaction in the Realization of English Proverbs Communicative Function / Natalia Derkach // *The 4 Es of the 21st Century: Education, Effectiveness, Efficiency and Experience. XIII National Conference of the Educational Association of Teachers of English to Speakers of Other Languages in Ukraine: abstracts, April 14–16. – Poltava, 2008. – P. 3–4.*
227. Derkach N. The Problem of Defining a Proverb / Natalia Derkach // *Гуманізм і прагматизм у викладанні англійської мови як іноземної: Матеріали Міжнародної конференції Асоціації викладачів англійської мови як іноземної "ТІСОЛ Юкрейн". – К., 2007. – С. 15.*
228. Derkach N. The Role and Place of Proverbs in Verbal Communication / Natalia Derkach // *Ukrainian Teachers of English on the Way to the European Community: conference abstracts. – Chernihiv: "ViT-Service", 2006. – P. 13–15.*
229. Dundes A. *Interpreting Folklore* / Alan Dundes. – Bloomington: Indiana University Press, 1980. – 306 p.
230. Dundes A. On Whether Weather 'Proverbs' are Proverbs / Alan Dundes // *Proverbium. – 1984. – No. 1. – P: 39-46.*
231. Fedoriv Ya. R. Using Computer Technologies in the Phonetics Classroom / Ya. R. Fedoriv. – *IAEFL-Ukraine Newsletter. – 2000. – No. 18. – P. 40–43.*
232. Fraser B. The domain of pragmatics / Bruce Fraser // *Language and communication. (Applied linguistics and language study). – New York: Longman Group Limited, 1990. – P. 29–59.*
233. Garbett K. Lugbara Proverbs / [Електронний ресурс] / Kingsley Garbett // *The Australian Journal of Anthropology. – January 1, 1998. – Режим доступу: <http://www.highbeam.com/doc/1P3-38901755.html>.*
234. Giegerich H.J. *English Phonology. An Introduction* / H.J. Giegerich. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 333 p.
235. Gimson A.C. *Pronunciation of English* / A.C. Gimson; 5th ed. – [revised by A. Cruttenden]. – Bristol: J W Arrowsmith Ltd, 1996. – 305 p.
236. Green T. The Proverb and Riddle as Folk Enthymemes / [Електронний ресурс] / Thomas Green, William Pepicello // *De Proverbio. Electronic Journal of International Proverb Studies. – 2000. – Vol. 6. – No 2. – Режим доступу до журналу: <http://www.deproverbio.com/DPjournal/DP,6,2,00/PROVERBRIDDLE.html>.*
237. Greenbaum S. *A Student's Grammar of the English Language* / S. Greenbaum, R. Quirk. – Harlow: Longman, 2003. – 490 p.
238. Grigas K. Problems of the Type in the Comparative Study of Proverbs / [Електронний ресурс] / K. Grigas. – Режим доступу: <http://www.folklore.ee/rl/pubte/ee/bif/bif1/grigas.html>.

239. Grzybek P. Foundations of Semiotic Proverb Study / [Электронный ресурс] / Peter Grzybek // De Proverbio. – 1995. – Vol. 1. – No 1. – Режим доступа до журнала: <http://www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=13>.
240. Hakamies P. Matti Kuusi and the project of Baltic-Finnic proverbs / [Электронный ресурс] / Pekka Hakamies, Arvo Krikmann // De Proverbio. – 1998. – Vol. 4. – No 1. – Режим доступа до журнала: <http://www.deproverbio.com/DPjournal/DP,4,1,98/KUUSI/BALTIC-FINNIC.html>.
241. Henne H. Einfurung in die Gesprachsanalyse / H. Henne, H. Rehbock. – Berlin: de Gruyter, 1979. – 274 S.
242. Hernadi P. Catching a Serpent with Another's Hand: The Tropical Landscapes of Proverbia / [Электронный ресурс] / P. Hernadi, F. Steen. – Режим доступа: <http://www.anth.ucsb.edu/projects/esm/CatchingSerpent.html>.
243. Hirsch E.D. The New Dictionary of Cultural Literacy. 3rd Edition / [Электронный ресурс] / E.D. Hirsch, Jr., Joseph F. Kett, J. Trefil, 2002. – Режим доступа: <http://www.bartleby.com/cgi-n/texis/webinator/sitesearch?query =proverb &filter= col59&Submit=G>.
244. Honeck R.P. A Proverb in Mind: The Cognitive Science of Proverbial Wit and Wisdom / R.P. Honeck. – Mahwah, NJ and London: Lawrence Erlbaum, 1997. – 320 p.
245. Hudson R.A. Sociolinguistics. Second edition / R.A. Hudson. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 280 p.
246. James I. The Acquisition of Prosodic Features of Speech Using a Speech Visualizer / I. James // IRAL. – 1976. – No. 14(3). – P. 227–243.
247. Krikmann A. On the Relationships of the Rhetorical, Modal, Logical, and Syntactic Planes in Estonian Proverbs / [Электронный ресурс] / Alan Krikmann. – Режим доступа: <http://www.folklore.ee/folklore/vol8/syntmod2.htm>.
248. Krikmann A. Some Additional Aspects of Semantic Indefiniteness of Proverbs / [Электронный ресурс] / Alan Krikmann // De Proverbio. – 1999. – Vol. 5. – No 2. – Режим доступа до журнала: <http://www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=97>.
249. Krikmann A. Some difficulties arising at semantic classifying of proverbs / Alan Krikmann // Proverbium. – 1974. – №23. – P. 865–879.
250. Kuusi M. Basic images and formulae / [Электронный ресурс] / Matti Kuusi // De Proverbio. – 1998. – Vol. 4. – No 1. – Режим доступа до журнала: <http://www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=71>.
251. Kuusi M. Ein Vorschlag für die Terminologie der parämiologischen Strukturanalyse / Matti Kuusi // Proverbium. – 1966. – №5. – S. 97–104.

252. Kuusi M. On the aptness of proverbs / [Электронный ресурс] / Matti Kuusi // *De Proverbio*. – 1998. – Vol. 4. – No 1. – Режим доступа до журналу: <http://www.deproverbio.com/DPjournal/DP,4,1,98/KUUSI/APTNESS.html>.
253. Lakoff G. *More Than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor* / G. Lakoff, M. Turner. – Chicago: University of Chicago Press, 1989. – 237 p.
254. Laver J. *The Gift of Speech* / John Laver. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 1996. – 400 p.
255. Mason Bradbury N. Transforming Experience into Tradition: Two Theories of Proverb Use and Chaucer's Practice / Nancy Mason Bradbury // *Oral Tradition*. – 17/2, 2002. – P. 261–289.
256. Mateos F. Linguistic and Literary Structures of the Chinese Proverbs / [Электронный ресурс] / F. Mateos. – Taipei, 2002 // <http://www.riccibase.com/docfile/lin-la03.htm>.
257. Mieder W. 'An apple a day keeps the doctor away': traditional and modern aspects of English medical proverbs / [Электронный ресурс] / Wolfgang Mieder // *De Proverbio*. – 1995. – Vol. 1. – No 1. – Режим доступа до журналу: <http://www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=2>.
258. Mieder W. 'Like father, like daughter' – a joint paremiological accomplishment / [Электронный ресурс] / Wolfgang Mieder // *FF Network*. – No 22 (November). – P. 16-21. – Режим доступа до журналу: <http://www.folklorefellows.fi/comm/rev/reviewffc275.html>.
259. Mieder W. Popular Views of the Proverb / [Электронный ресурс] / Wolfgang Mieder // *De Proverbio*. – 1999. – Vol. 5. – No 2. – Режим доступа до журналу: <http://www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=95>.
260. Mieder W. *Proverbs are never out of season: Popular Wisdom in the Modern Age* / Wolfgang Mieder. – New-York: Oxford University Press, 1993. – 284 p.
261. Mieder W. 'The apple doesn't fall from the tree': a historical and contextual proverb study based on books, archives and databases / [Электронный ресурс] / Wolfgang Mieder // *De Proverbio*. – 1995. – Vol. 1. – No 1. – Режим доступа до журналу: <http://www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=6>.
262. Mieder W. 'To pay the piper' and the legend of 'The pied piper of Hamelin' / [Электронный ресурс] / Wolfgang Mieder // *De Proverbio*. – 1999. – Vol. 5. – No. 2. – Режим доступа до журналу: <http://www.deproverbio.com/display.php? a=3&r=102>
263. Neumann S. Zur Terminologie der paremiologischen Strukturanalyse // *Proverbium*. – 1966. – No. 6. – P. 130.
264. O'Connor J.D. *Phonetics* / J.D. O'Connor. – L.: Penguin books Ltd., 1984. – 320 p.

265. Paczolay G. Proverbs and Reality / Gyula Paczolay // Proverbium. – 1995. – No. 13. – P. 281–298.
266. Pawley A. Two puzzles for linguistic theory: nativelylike selection and nativelylike fluency / Andrew Pawley, Frances Hodgetts Syder // Language and Communication (Applied linguistics and language study) – New York: Longman Group Limited, 1990. – P. 191–226.
267. Pennington M.C. Phonology in English Language Teaching / M.C. Pennington. – L.: Longman, 1996. – 282 p.
268. Permiakov G. O logicheskom aspekte poslovits i pogovorok / G. Permiakov // Proverbium. – №10. – 1968. – P. 225–235.
269. Polenz P. Deutsche Sprachgeschichte vom Spätmittelalter bis zur Gegenwart: [in 3 Bänden] [Электронный ресурс] / Peter von Polenz. – Berlin-New York: de Gruyter, 1999. – Bd. 3. 19 und 20 Jahrhundert, 1999. – Режим доступа: <http://books.google.com.ua/books?id=uiYw6JswcMoC&pg=PA187&lpg=PA187&dq=Deutsch>.
270. Praat. Version 5.1.08. A computer program written by Paul Boersma and David Weenink. Freeware. – Amsterdam: The Institute of Phonetic Sciences, 2009.
271. Qin W. Racial Characteristics of Proverbs / [Электронный ресурс] / W. Qin // Abstracts of Oral Presentations at the 1996 Tokyo International Proverb Forum. – Режим доступа: http://cogweb.ucla.edu/Abstracts/TokyoForum_96.html.
272. Richards J.C. Conversational analysis / Jack C. Richards, Richard W. Schmidt // Language and communication (Applied linguistics and language study). – New York: Longman Group Limited, 1990. – P. 117–154.
273. Roach P. English Phonetics and Phonology / Peter Roach. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 212 p.
274. SoundForge.Version 8.0.53. Copyright © 2009, Madison Media Software, Inc. 1617 Sherman Ave., Madison, WI 53704, USA.
275. SpectraPLUS – FFT Spectral Analysis System. Version 5.0.26.0. Copyright © 2009, Pioneer Hill Software LLC. 24460 Mason Rd. Poulsbo WA 98370, USA.
276. Spolsky B. Sociolinguistics / B. Spolsky. – Oxford: Oxford University Press, 1998. – 129 p.
277. Tannen D. Conversational Style: Analyzing Talk among Friends / Deborah Tannen. – Westport, Connecticut: ALEX PUBLISHING, 1986. – 188 p.
278. Taylor A. Method in History and Interpretation of a Proverb: “A Place for Everything and Everything in its Place” / Archer Taylor // Readings in American Folklore [ed. by J.H. Brunvand]. – New York-London: W. W. Norton & Company, 1979. – P. 263–266.

279. Taylor A. Problems in the study of proverbs / [Електронний ресурс] / Archer Taylor // De Proverbio. – 1996. – Vol. 2. – No 2. – Режим доступу до журналу: <http://www.deproverbio.com/DPjournal/DP,2,2,96/PROBLEMS.html>.

280. Taylor A. The Collection and Study of Proverbs / Archer Taylor // Selected Writings on Proverbs [ed. by Archer Taylor]. – Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia, 1975. – P. 84–100.

281. Taylor A. The Study of Proverbs / [Електронний ресурс] / Archer Taylor // De Proverbio. – 1996. – Vol 2. – No 1. – Режим доступу до журналу: http://www.deproverbio.com/DPjournal/DP,2,1,96/STUDY_OF_PROVERBS.html.

282. Yankah K. Proverb Speaking as a Creative Process: The Akan of Ghana / [Електронний ресурс] / Kwesi Yankah // De Proverbio. – 2000. – Vol. 6. – No. 2. – Режим доступу до журналу: <http://www.deproverbio.com/DPjournal/DP,6,2,00/YANKAH/AKAN.html>.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

283. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і головний редактор В.Т. Бусел]. – К., Ірпінь: ВТФ "Перун", 2001. – 1440 с.

284. Лингвистический энциклопедический словарь [гл. ред. В.Н. Ярцева]. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – 685 с.

285. Литературный энциклопедический словарь [под общ. ред. В.М. Кожевникова, П.А. Николаева; редкол.: Л.Г. Андреев, Н.И. Балашов, А.Г. Бочаров и др.] – М.: Сов. энциклопедия, 1987. – 752 с.

286. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [укл. Ю.І. Ковалів]. – К.: Академія, 2007. – Т.1: "А-Л" (3180 стат.). – 608 с.

287. Літературознавчий словник-довідник [уклад. Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін.]. – К.: ВЦ "Академія", 1997. – 752 с.

288. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

289. Словарь употребительных английских пословиц: 326 статей / [М.В. Буковская, С.И. Вяльцева, З. И. Дубянская и др.]. – 3-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 1990. – 240 с.

290. Advanced Learner's English Dictionary. – 4th edition. – Glasgow: HarperCollins Publishers, 2003. – 1744 p.

291. Encyclopedia Americana. International Edition. In 30 volumes. – Danbury, Connecticut: Grolier incorporated International Headquarters, 1985. – Vol. 22. – 798 p.

292. The New Columbia Encyclopedia / [ed. by W.H. Harris and J.S. Levey]. – New York and London: Columbia University Press, 1975. – 3052 p.

293. The World Book Encyclopedia. In 22 volumes. – Chicago: World Book Inc., a Scott Fetzer company, 2005. – Vol. 15. – 922 p.
294. The Oxford Companion to the English Language. – Oxford: Oxford University Press, 1992. – 1185 p.
295. Oxford English Dictionary. – 2nd ed. On CD-ROM. Version 2.0. Ed. by E. Weiner.
296. Encyclopedia Britannica. – Ed. by N. Carr, W. Doniger, B.M. Friedman et al. – Chicago. – <http://www.britannica.com>.

Список джерел ілюстративного матеріалу

- AAW.:** Carroll L. Alice's Adventures in Wonderland / [Електронний ресурс] / L. Carroll. – Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/etext/19033>
- ABCM.:** Christie A. The ABC Murders / [Електронний ресурс] / A. Christie. – Режим доступу: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.
- AC.:** Shaw G.B. The Apple Cart / [Електронний ресурс] / G. B. Shaw. – Режим доступу: <http://gutenberg.net.au/ebooks03/0300431.txt>.
- AGAUN.:** Kennedy J.F. Address before the General Assembly of the United Nations. New York City. September 25, 1961 / [Електронний ресурс] / J.F. Kennedy. – Режим доступу: <http://www.jfklibrary.org/Historical+Resources/Archives/Reference+Desk/Speeches/JFK/003POF03UnitedNations09251961.htm>.
- AM.:** Shaw G.B. Arms and the Man / [Електронний ресурс] / G.B. Shaw. – Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/etext/3618>.
- Amer.:** James H. The American / [Електронний ресурс] / H. James. – Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/etext/177>.
- AP.:** Priestley J.B. Angel Pavement / J.B. Priestley. – Moscow: Progress Publishers, 1974. – 504 с.
- AR.:** Kipling R. Actions and Reactions / [Електронний ресурс] / R. Kipling. – Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/etext/2381>.
- AS.:** Christie A. Affair at Styles / [Електронний ресурс] / A. Christie. – Режим доступу: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.
- ATS.:** Doyle A.C. The Adventure of the Three Students / [Електронний ресурс] / A.C. Doyle. – Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/etext/221>.
- ATTWN.:** Christie A. And Then There Were None / [Електронний ресурс] / A. Christie. – Режим доступу: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

BF.: Christie A. The Big Four / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

BL.: Scott W. The Bride of Lammermoor / [Электронный ресурс] / Scott W. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/471>.

BR.: Greene G. The Basement Room / G. Greene // Collected Short Stories. – London: Penguin Books, 1986. – P. 97–117.

САР.: Christie A. Cat Among the Pigeons/ [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

Clock.: Christie A. The Clocks / A. Christie. – New York: A Kangaroo Books. Pocket Books, 1965. – 246 p.

CRW.: Christie A. The Case of the Rich Woman / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

Curt.: Christie A. Curtain / A. Christie. – New York: Pocket Books, 1976. – 280 p.

Cycl.: Cussler C. Cyclops / [Электронный ресурс] / C. Cussler. – Режим доступа: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=600&lang=1>.

DC.: Dickens Ch. David Copperfield / [Электронный ресурс] / Ch. Dickens. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/766>

DCE.: Christie A. Death Comes as the End / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

DF.: Waugh E. Decline and Fall / [Электронный ресурс] / E. Waugh. – Режим доступа: http://www.franklang.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=627&Itemid=626.

DJH.: Shaw G.B. Don Juan in Hell / [Электронный ресурс] / G. B. Shaw. – Режим доступа: <http://www.bigeye.com/donjuan.htm>.

DomS.: Dickens Ch. Dombey and Son / [Электронный ресурс] / Ch. Dickens. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/821>.

Drac.: Stoker B. Dracula / [Электронный ресурс] / B. Stoker. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/345>.

Drag.: Cussler C. Dragon / [Электронный ресурс] / C. Cussler. – Режим доступа: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=597&lang=1>.

DS.: Cussler C. Deep Six / [Электронный ресурс] / C. Cussler. – Режим доступа: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=609&lang=1>.

DTW.: Irving W. The Devil and Tom Walker / [Электронный ресурс] / W. Irving. – Режим доступа: <http://classiclit.about.com/library/bl-etexts/wirving/bl-wirving-devil.htm>.

DW.: Christie A. Dumb Witness / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

ECR.: Christie A. Elephants Can Remember / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

EN.: Christie A. Endless Night / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

Europ.: James H. The Europeans / [Электронный ресурс] / H. James. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/179>.

Few.: Churchill W. 'The Few'. Churchill's speech to The House of Commons. August 20, 1940 / [Электронный ресурс] / W. Churchill. – Режим доступа: <http://www.churchill-society-london.org.uk/thefew.html>.

Fin.: Dreiser Theodor. The Financier / [Электронный ресурс] / Th. Dreiser. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/1840>.

FF.: Christie A. Funerals are Fatal / A. Christie. – New York: Pocket Books, Inc., 1969. – 224 p.

FS.: Galsworthy J. The Forsyte Saga / [Электронный ресурс] / J. Galsworthy. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/4397>.

FT.: Galsworthy J. Five Tales / [Электронный ресурс] / J. Galsworthy. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/2684>.

Gad.: Voynich E.L. The Gadfly / [Электронный ресурс] / E.L. Voynich. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/3431>.

HDD.: Christie A. Hickory Dickory Dock / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

HHE.: Thackeray W. The History of Henry Esmond, Esq. / [Электронный ресурс] / W. Thackeray. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/2511>.

HP.: Christie A. Halloween Party / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

HPen.: Thackeray W. The History of Pendennis / [Электронный ресурс] / W. Thackeray. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/7265>.

НРС.: Christie A. Hercule Poirot's Christmas / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

HT.: Dickens Ch. Hard Times / [Электронный ресурс] / Ch. Dickens. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/786>.

IW.: Deland M. The Iron Woman / [Электронный ресурс] / M. Deland. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/6474>.

IA.: Kennedy J.F. Inaugural Address, January 20, 1961 / [Электронный ресурс] / J.F. Kennedy. – Режим доступа: <http://www.jfklibrary.org/Asset+Tree/Asset+Viewers/Audio+Video+Asset+Viewer.htm?guid={98A70DC5-1114-498C-B637-D0C441B57E0B}&type=Audio>.

IHD.: King M.L. Jr. I Have a Dream / [Электронный ресурс] / M.L. King Jr. – Режим доступа: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkihaveadream.htm>.

JBOI.: Shaw G.B. John Bull's Other Island / [Электронный ресурс] / G. B. Shaw. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/3612>.

JE.: Brontл Ch. Jane Eyre / [Электронный ресурс] / Ch. Brontл. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/1260>

КАF.: Orwell G. Keep the Aspidistra Flying / [Электронный ресурс] / G. Orwell. – Режим доступа: http://www.george-orwell.org/Keep_the_Aspidistra_Flying/8.html.

LAMCh.: Dickens Ch. Life and Adventures of Martin Chuzzlewit / [Электронный ресурс] / Ch. Dickens. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/96>.

LANN.: Dickens Ch. Life and Adventures of Nicholas Nickleby / [Электронный ресурс] / Ch. Dickens. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/96>.

LE.: Dooley J. Life Exchange / J. Dooley. – Newbury, Berkshire: Express Publishing, 1996. – 62 p.

LED.: Christie A. Lord Edgware Dies / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

LF.: Kipling R. The Light that Failed / [Электронный ресурс] / R. Kipling. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/2876>.

MB.: Gaskell E. Mary Barton / [Электронный ресурс] / E. Gaskell. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/2153>.

MBar.: Shaw G. B. Major Barbara / [Электронный ресурс] / G. B. Shaw. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/3790>.

MBJ.: Christie A. The Mystery of the Blue Jar / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

MBT.: Christie A. The Mystery of the Blue Train / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

МС.: Christie A. The Mirror Crack'd / A. Christie. – Glasgow: FONTANA/ Collins, 1981. – 192 p.

МСap.: Cussler C. The Mediterranean Caper / [Электронный ресурс] / C. Cussler. – Режим доступа: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=605&lang=1>.

МCast.: Hardy Th. The Mayor of Casterbridge / [Электронный ресурс] / Th. Hardy. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/143>.

MD.: Shaw G.B. The Man of Destiny / [Электронный ресурс] / G.B. Shaw. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/4024>.

- MF.:** Hammett D. The Maltese Falcon / [Электронный ресурс] / D. Hammett. – Режим доступа: <http://www.zshare.net/download/2115684e9e655e/>.
- MR.:** Christie A. Murder in Retrospect / A. Christie. – New York: Dell Publishing Co., Inc., 1970. – 192 p.
- MW.:** Galsworthy J. Maid in Waiting / [Электронный ресурс] / J. Galsworthy. – Режим доступа: <http://ebooks.adelaide.edu.au/g/galsworthy/john/maid>.
- OT.:** Dickens Ch. Oliver Twist / [Электронный ресурс] / Ch. Dickens. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/730>.
- OTBS.:** Christie A. One, Two, Buckle My Shoe / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: [http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/ Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra](http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra).
- Path.:** Cooper J.F. Pathfinder / [Электронный ресурс] / J.F. Cooper. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/1880>.
- PDG.:** Wilde O. The Picture of Dorian Grey / [Электронный ресурс] / O. Wilde. – Режим доступа: http://www.franklang.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=627&Itemid=626.
- PG.:** Churchill W. The Price of Greatness. Speech at Harvard University (1943-09-06) / [Электронный ресурс] / W. Churchill. – Режим доступа: <http://www.winstonchurchill.org/learn/speeches/speeches-of-winston-churchill/118-the-price-of-greatness>.
- PLI.:** James H. The Portrait of a Lady. Volume I / [Электронный ресурс] / H. James. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/2833>.
- PLII.:** James H. The Portrait of a Lady. Volume II / [Электронный ресурс] / H. James. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/2834>.
- PLC.:** Christie A. Poirot Loses a Client / A. Christie. – New York: Berkeley Books, 1985. – 246 p.
- PP.:** Austen J. Pride and Prejudice / [Электронный ресурс] / J. Austen. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/1342>.
- PPap.:** Dickens Ch. The Pickwick Papers / [Электронный ресурс] / Ch. Dickens. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/580>.
- PV.:** Cussler Clive. Pacific Vortex / [Электронный ресурс] / C. Cussler. – Режим доступа: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=607&lang=1>.
- Pygm.:** Shaw G.B. Pygmalion / [Электронный ресурс] / G.B. Shaw. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/3825>.
- QF.:** Behan V. The Quare Fellow / [Электронный ресурс] / V. Behan. – Режим доступа: http://books.google.com/books?id=luFuCFi_-EIC&pg=PA117&lpg=PA117&dq=Brendan+Behan+Jenkinson&source=web&ots=nq8uuZtPRf&sig=SxkHly_JaedLUCh1OzdnGomX53o&hl=ru&sa=X&oi=book_result&resnum=3&ct=result#PPA115,M1.
- Reb.:** Maurier D. Rebecca / [Электронный ресурс] / D. du Maurier. – Режим доступа: <http://www.amazon.com/Rebecca-Daphne-Du-Maurier/dp/0380778556>.

- Red.:** Scott W. Redgauntlet / [Електронний ресурс] / Scott W. – Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/etext/2516>.
- RN.:** Kennedy J.F. Remarks in Nashville at the 90th Anniversary Convocation of Vanderbilt University. Nashville, Tennessee, May 18, 1963 / [Електронний ресурс] / J.F. Kennedy. – Режим доступу: <http://www.jfklibrary.org/Historical+Resources/Archives/Reference+Desk/Speeches/JFK/003POF03Vanderbilt05181963.htm>.
- Ros.:** Barclay F.L. The Rosary / [Електронний ресурс] / F.L. Barclay. – Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/etext/3659>.
- RT.:** Cussler C. Raise the Titanic / [Електронний ресурс] / C. Cussler. – Режим доступу: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=602&lang=1>.
- SA.:** Christie A. Secret Adversary / [Електронний ресурс] / A. Christie. – Режим доступу: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.
- Sah.:** Cussler C. Sahara / [Електронний ресурс] / C. Cussler. – Режим доступу: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=603&lang=1>.
- SC.:** Christie A. Sad Cypress / [Електронний ресурс] / A. Christie. – Режим доступу: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.
- SCar.:** Dreiser Th. Sister Carrie / [Електронний ресурс] / Th. Dreiser. – Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/etext/5267>.
- SCh.:** Churchill W. “Some Chicken; Some Neck”. Speech in the Canadian Parliament, December 30, 1941 / [Електронний ресурс] / W. Churchill. – Режим доступу: <http://www.winstonchurchill.org/learn/speeches/speeches-of-winston-churchill/106-preparation-liberation-assault>
- ShHLMF.:** Hemingway E. The Short Happy Life of Francis Macomber / E. Hemingway. – К.: ТОВ "Сідіком", 2005. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000. – Назва з контейнера.
- ShW.:** Cussler C. Shock Wave/ [Електронний ресурс] / C. Cussler. – Режим доступу: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=598&lang=1>.
- Shir.:** Brontë Ch. Shirley / [Електронний ресурс] / Ch. Brontë. – Режим доступу: <http://www.lang.nagoya-u.ac.jp/~matsuoka/Bronte-Shirley.html>.
- SJ.:** Christie A. Strange Jest / [Електронний ресурс] / A. Christie. – Режим доступу: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.
- SJoan.:** Shaw G.B. Saint Joan / [Електронний ресурс] / G.B. Shaw. – Режим доступу: <http://gutenberg.net.au/ebooks02/0200811h.html>.
- SUAB.:** Bush G.H.W. State of the Union Address. January 28, 1992 / G.H.W. Bush. – Режим доступу: <http://millercenter.org/scripps/archive/speeches>.
- SUAK.:** Kennedy J.F. State of the Union Address, January 11, 1962. U.S. Capitol, Washington, D. C. / [Електронний ресурс] / J.F. Kennedy. – Режим доступу:

<http://www.jfklibrary.org/Asset+Tree/Asset+Viewers/Audio+Video+Asset+Viewer.htm?guid={9353751E-68EF-4040-BB4B-CBDE4F162074}&type=Audio>.

ТСВ.: Christie A. They Came to Baghdad / [Электронный ресурс] / A. Christie. – Режим доступа: http://rs178.rapidshare.com/files/84667608/Complete_Detective_Novels_by_Agatha_Christie.ra.

ТСМ.: Christie A. The Tuesday Club Murders / A. Christie. – New York: Berkley Books, 1984. – 212 p.

TG.: Christie Agatha. Third Girl / A. Christie. – New York: Pocket Books, 1986. – 218 p.

Theat.: Maugham W.S. Theatre / [Электронный ресурс] / W.S. Maugham. – Режим доступа: <http://lib.englinspace.com/index.php?newsid=1158154202>.

TLG.: Carroll L. Through the Looking-Glass / [Электронный ресурс] / L. Carroll. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/12>.

ТО.: Cussler C. Trojan Odyssey / [Электронный ресурс] / C. Cussler. – Режим доступа: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=615&lang=1>.

Treas.: Cussler C. Treasure / [Электронный ресурс] / C. Cussler. – Режим доступа: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=612&lang=1>.

UI.: Evans V. Upstream Intermediate. Student's Book / V. Evans, J. Dooley. – Newbury: Express Publishing, 2002. – 222 p.

VF.: Doyle A.C. The Valley of Fear / [Электронный ресурс] / A.C. Doyle. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/343>.

VFair.: Thackeray W. Vanity Fair / [Электронный ресурс] / W. Thackeray. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/599>.

VR.: Cussler C. Valhalla Rising / [Электронный ресурс] / C. Cussler. – Режим доступа: <http://greylib.align.ru/bookdetails.php?book=606&lang=1>.

WChS.: Winston Churchill's Speeches / [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.emusic.com/album/Winston-Churchill-s-Churchill-S-Speeches-MP3-Download/11123469.html>.

WL.: Lawrence D.H. Women in Love / [Электронный ресурс] / D.H. Lawrence. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/4240>.

WS.: Churchill W. The War Situation: House of Many Mansions. January 20, 1940, Broadcast, London / [Электронный ресурс] / W. Churchill. – Режим доступа: <http://teachingamericanhistory.org/library/index.asp?document=987>.

WSFB.: Churchill W. We Shall Fight on the Beaches. Speech in the House of Commons. June 4, 1940 / [Электронный ресурс] / W. Churchill. – Режим доступа: <http://www.churchill-society-london.org.uk/Dunkirk.html>.

YNCT.: Shaw G.B. You Never Can Tell / [Электронный ресурс] / G.B. Shaw. – Режим доступа: <http://www.gutenberg.org/etext/2175>.

Таблиця А.1

Узагальнені результати аудитивного аналізу експериментального корпусу висловлень-прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією впливу (%)

ПЕРЦЕПТИВНІ ПАРАМЕТРИ		Ситуація спілкування									
		індивід – індивід			індивід-мала група осіб			індивід – велика група осіб			
		Соціальний статус мовця стосовно слухача									
		вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	
1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тип передтакту	Односинтагмені прислів'я										
	рівний	низький	25,0	3,45	30,77	30,77		26,09			
		середній знижений	8,33		15,38	7,69	12,5				
	висхідний	низький	41,67	89,66	38,46	46,15		36,96			
		середній знижений	25,0	6,9	15,38	15,38	87,5	36,96			
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	рівний	низький	93,75	11,76		56,25	92,31	80,43	51,85	7,41	74,07
	висхідний	низький	6,25	88,24		43,75	7,69	19,57	48,15	92,59	25,93
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	рівний	низький	56,25	64,71	41,38	68,75	84,62	45,65	59,26	74,07	40,74
		середній знижений	18,75	17,65	17,24	31,25		17,39		25,93	14,81
		середній підвищений		17,65							
	висхідний	низький	25,0		20,69		15,38	17,39	25,93		18,52
середній знижений				20,69			19,57	14,81		25,93	

УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТИВНОГО АНАЛІЗУ
ДОДАТОК А

Продовження табл. А.1

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Тональний рівень початку інтоногрупи	Односинтагмені прислів'я									
	високий			3,45			50,0			
	середній підвищений	58,33	14,29	86,21	30,77					
	середній знижений	41,67	57,14	10,34	69,23	87,5				
	низький		28,57			12,5	50,0			
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв									
	середній підвищений		5,88	6,9	6,25		17,39		37,04	
	середній знижений	50,0	11,76	79,31	12,5	7,69	63,04	37,04		70,37
	низький	50,0	82,35	13,79	81,25	92,31	23,91	62,96	62,96	29,63
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв									
	середній підвищений		11,76		12,5	53,85		92,59	7,41	
	середній знижений	37,5	52,94	37,93	18,75		17,39		3,7	40,74
	низький	62,5	35,29	62,07	68,75	46,15	82,61	7,41	88,89	59,26
Тональний рівень початку шкали	Односинтагмені прислів'я									
	середній підвищений	58,33		86,96	69,23					
	середній знижений	41,67	82,76	4,35	30,77	87,5	25,0			
	низький		17,24	8,7		12,5	75,0			
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв									
	середній підвищений	12,5		3,45	12,5		10,87		11,11	7,41
	середній знижений	43,75	8,82	82,76	12,5	7,69	73,91	51,85	14,81	48,15
	низький	43,75	91,18	13,79	75,0	92,31	15,22	48,15	74,07	44,44
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв									
	середній підвищений	6,25	17,65		12,5	46,15	100,0	7,41	48,15	66,67
	середній знижений	31,25	47,06	37,93	31,25			40,74	14,81	3,7
низький	62,5	35,29	62,07	56,25	53,85		51,85	37,04	29,63	

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Напрямок руху тону в шкалі	Односинтагмені прислів'я										
	такт	рівний	25,0	44,83	76,92	7,69	87,5	87,5			
		висхідний	66,67	55,17	15,38	69,23	12,5	12,5			
		спадний	8,33		7,7	23,08					
	друга ритмогрупа	рівний	100,0			100,0					
	третя ритмогрупа	рівний			100,0	100,0					
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	такт	рівний	12,5	82,35	6,9	6,25	46,15	10,87	7,41	62,96	14,81
		висхідний	87,5	17,65	93,1	93,75	53,85	89,13	92,59	37,04	85,19
	друга ритмогрупа	рівний				100,0		100,0		100,0	100,0
	третя ритмогрупа	рівний									
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	такт	рівний	62,5	41,18	44,83	18,75		47,83	96,3	37,04	48,15
		висхідний	31,25	38,24	34,48	68,75	46,15	43,48	3,7	33,33	25,93
		спадний	6,25	20,59	20,69	12,5	38,46	8,69		29,63	25,93
друга ритмогрупа	рівний			100,0	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0	
третя ритмогрупа	рівний			100,0							
Тип шкали	Односинтагмені прислів'я										
	спадна ступінчаста		41,67	6,9	92,31	53,85		12,5			
	ПСС з перерваною поступовістю			6,9		46,15	12,5	12,5			
	усічена		58,33	86,2	7,69		87,5	75,0			
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	спадна ступінчаста		6,25	11,76	10,34	87,5	7,69	19,57	7,41	11,11	18,52
усічена		93,75	88,24	89,66	12,5	92,31	80,43	92,59	88,89	81,48	

Продовження табл. А.1

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тип шкали	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	висхідна ступінчаста	18,75	14,71	24,14	37,5	7,69	13,04		11,11	18,52	
	висхідна скандентна				31,25						
	ПСС з перерваною поступовістю	12,5	5,88	3,45		76,92	23,91	7,41	29,63	14,81	
	усічена	68,75	79,41	72,41	31,25	15,39	63,04	92,59	59,26	66,67	
Тональний діапазон шкали	Односинтагмені прислів'я										
	середній		41,38	7,69	61,54	12,5	62,5				
	звужений	50,0	13,79	92,31	30,77	87,5	12,5				
	вузький	50,0	44,83		7,69		25,0				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	звужений	50,0	17,65	10,34	93,75	15,38	28,26	62,96	11,11	7,41	
	вузький	50,0	82,35	89,66	6,25	84,62	71,74	37,04	88,89	92,59	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	розширений		5,88					3,7			
	середній	12,5			31,25						
звужений	6,25	32,35	31,03	31,25	46,15	30,43	14,81	40,74	29,63		
вузький	81,25	61,76	68,97	37,5	53,85	69,57	81,48	59,26	70,37		
Інтервал "передтермінальна частина-ядро"	Односинтагмені прислів'я										
	позитивний	звужений			92,31						
		вузький		48,28		46,15	50,0	86,96			
	негативний	вузький	58,33	44,83		8,7					
	нульовий		41,67	6,89	7,69	46,15	50,0	13,04			

Продовження табл. А.1

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Інтервал "передтермі- нальна частина-ядро"	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	позитивний	малий		73,53					14,81		
	негативний	розширений							29,63		
		середній					79,41		22,22	62,96	
		звужений	43,75	8,82	10,34	81,25	14,71	63,04	11,11	48,15	
		вузький	50,0	5,88	82,76	6,25	5,88	36,96			
	нульовий		6,25	11,76	6,9	12,5			37,04	22,23	51,85
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	позитивний	середній		11,76						3,7	
		вузький	12,5	29,41	13,79					11,11	
	негативний	середній		11,76							
звужений					31,25			14,81			
вузький		56,25	47,06	65,52	37,5	11,76	17,39	48,15		37,04	
нульовий		31,25		20,69	31,25	88,24	82,61	37,04	85,19	62,96	
Терміналь- ний тон	Односинтагмені прислів'я										
	спадний	високий		13,79	30,77						
		середній підвищений	16,67	41,38	38,46	23,07					
		середній знижений	41,67	27,59	30,77		87,5				
		низький	41,67	17,24		53,85	12,5	50,0			
	спадно-висх.	середній знижений				23,08					
	рівний	середній підвищений						50,0			
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
спадний	високий	6,25						12,5	100,0		

Продовження табл. А.1

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Терміналь- ний тон	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	спадний	середній підвищений		44,12	3,45	87,5	15,39		74,07		11,11
		середній знижений	37,5		79,31	12,5	7,69	71,74	25,93		70,37
	висхідний	високий	12,5	47,06	10,34			15,22			14,81
		низький	43,75	8,82	6,9		76,92	13,04			3,7
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	спадний	високий		11,76						14,81	
		середній підвищений		8,82					11,11		
		середній знижений	31,25	14,71	24,14	25,0	46,15	28,26	88,89	85,19	51,85
		низький	56,25	38,24	20,69	31,25	38,46	19,57			29,63
	висхідний	високий			13,79						11,11
		середній підвищений		14,71		6,25	15,38				
низький			11,76		31,25		15,22				
спадно-висхідний	середній знижений	12,5		41,38	6,25		36,96			7,41	
Швидкість зміни напрямку руху спадного тону	Односинтагмені прислів'я										
	велика		8,33	13,79	15,38	7,69					
	середня		91,67	86,21	84,62	92,31	100,0	100,0			
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середня		12,5	88,24	27,59	93,75			96,3	100,0	92,59
	мала		87,5	11,76	72,41	6,25			3,7		7,41
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	велика		12,5	7,28	6,89	56,25	46,15	10,87	3,7	3,7	40,74
	середня		81,25	79,41	44,83		15,39	47,83	92,59	85,19	22,22
	мала		6,25	13,31	48,28	43,75	38,46	41,3	3,7	11,11	37,04

Продовження табл. А.1

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тональний діапазон інтоногрупи	Односинтагмені прислів'я										
	широкий	41,67		30,77	30,77		13,04				
	розширений	8,33	34,48	30,77	30,77	87,5	63,04				
	середній	50,0	48,28	38,46	38,46	12,5	23,91				
	звужений		17,24								
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	розширений	6,25	44,12	6,9	43,75		4,35	25,93	40,74	7,4	
	середній	50,0	47,06	6,9	50,0	53,85	10,87	55,56	48,15	11,11	
	звужений	43,75	8,82	86,21	6,25	46,15	84,78	18,52	11,11	81,48	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	розширений	6,25	14,71	3,45	6,25	15,38	8,7		18,52	7,41	
	середній	12,5	32,35	79,31	62,5	38,46	73,91	92,59	44,44	81,48	
	звужений	81,25	52,94	17,24	31,25	46,15	17,39	7,41	37,04	11,11	
Інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям	Односинтагмені прислів'я										
	позитивний	розширений		17,24		30,77		36,96			
		середній		20,69	53,85						
		звужений	91,67	17,24		23,08	100,0	13,04			
	негативний	вузький				30,77		13,04			
	нульовий	8,33	44,83	46,15	15,38		36,96				
	Двосинтагмені прислів'я										
	позитивний	розширений				18,75					
		середній	43,75			6,25	46,15				
		звужений		17,65	75,86			56,52	18,52		77,78
вузький		6,25	14,71		43,75			37,04			
негативний	звужений		32,35								

Продовження табл. А.1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.		
Інтервал між попередн. висловл. і прислів'ям	Двосинтагмені прислів'я										
	негативний	вузький		14,71	3,45	6,25		21,74	3,7	88,89	3,7
	нульовий		50,0	20,59	20,69	25,0	53,85	21,71	40,74	11,11	18,52
Міжсинтагменний інтервал	Двосинтагмені прислів'я										
	позитивний	розширений					46,15				
		середній							66,67		
		звужений		11,76	17,24	31,25		17,39	14,81		25,93
		вузький	31,25	26,47	31,03	62,5		30,43		11,11	18,52
	негативний	середній		14,71	13,79						
		звужений	25,0	23,53			7,7		3,7		
		вузький	37,5	11,76				10,87	7,41	18,52	11,11
нульовий			11,76	37,93	6,25	46,15	41,3	7,41	70,37	44,44	
Темп	Односинтагмені прислів'я										
	прискорений		8,33	13,79	15,38	7,69	12,5	12,5			
	помірний		91,67	86,21	84,62	92,31	87,5	87,5			
	Двосинтагмені прислів'я										
	прискорений		18,75	8,82	10,34	12,5	15,38	12,5		92,59	18,52
помірний		81,25	91,18	89,66	87,5	84,62	87,5	100,0	7,41	81,48	
Гучність	Односинтагмені прислів'я										
	підвищена		83,33	6,9	15,38	30,77		12,5			
	помірна		16,67	93,1	84,62	69,23	100,0	87,5			
	Двосинтагмені прислів'я										
	висока		6,25	14,71	6,9	6,25	15,38	2,17		74,07	3,7
	підвищена		12,5	5,88	44,83	6,25	12,5	47,83	92,59	25,93	48,15
помірна		81,25	79,41	48,28	87,5	72,12	50,0	7,41		48,15	

Продовження табл. А.1

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Пауза перед прислів'ям	Односинтагмені прислів'я									
	середня	8,33	44,83	53,85	30,77	75,0	12,5			
	коротка	91,67	55,17	46,15	69,23	25,0	87,5			
	Двосинтагмені прислів'я									
	середня		17,64	3,44	12,5	53,85	8,7	51,85	25,93	81,48
	коротка	56,25	67,65	89,66	68,75	46,15	76,09	37,04	74,07	18,52
перцептивна	43,75	14,71	6,9	18,75		15,22	14,81			
Міжсинтагмена пауза	Двосинтагмені прислів'я									
	коротка	18,75	52,94	10,34	43,75	7,69	15,22			3,7
	перцептивна	81,25	47,06	89,66	56,25	92,31	84,78	100,0	100,0	96,3

Таблиця А.2

Узагальнені результати аудитивного аналізу експериментального корпусу висловлень-прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією оцінки (%)

ПЕРЦЕПТИВНІ ПАРАМЕТРИ		Ситуація спілкування									
		індивід – індивід			індивід-мала група осіб			індивід – велика група осіб			
		Соціальний статус мовця стосовно слухача									
		вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	
1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тип передтакту	Односинтагмені прислів'я										
	рівний	низький	95,65	81,82	86,96	10,34	25,0	37,5			
		середній знижений			4,35	75,86	25,0	25,0			
	висхідний	низький	4,35	18,18	8,7	13,8	33,33	25,0			
		середній знижений					16,67	12,5			
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	рівний	низький	84,09	79,49	76,47	88,37	75,0		81,48	77,78	62,96
		середній знижений	4,55	5,13			11,63	12,5	3,7	7,41	11,11
	висхідний	низький	11,36	15,38	23,53		12,5		14,81	14,81	25,93
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
рівний	низький	97,73	89,74	94,12	67,44	100,0	100,0	96,3	88,89	92,59	
	середній знижений	2,27	10,26	5,88	32,56			3,7	11,11	7,41	

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тональний рівень початку інтоногрупи	Односинтагмені прислів'я										
	середній підвищений	21,74	20,45	17,39	41,38	41,67	37,5				
	середній знижений	60,87	31,82		58,62	58,33	50,0				
	низький	17,39	47,73	82,61			12,5				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середній підвищений	13,64	7,69	29,41		9,3	50,0		14,81	25,93	
	середній знижений	29,55	38,46	35,29	5,88	46,51		11,11	48,15	37,04	
	низький	56,82	53,85	35,29	94,12		50,0	88,89	37,04	37,04	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середній підвищений	5,0	35,9	5,88	23,53		37,5		14,81	25,93	
	середній знижений	43,18	2,56	82,35	52,94	39,53	62,5	48,15	18,52	62,96	
	низький	45,45	61,54	11,76	23,53	60,47		51,85	66,67	11,11	
Тональний рівень початку шкали	Односинтагмені прислів'я										
	середній підвищений	17,39	27,27	69,57	62,07	41,67	50,0				
	середній знижений	60,87	70,45		34,48	58,33	50,0				
	низький	21,74	2,27	30,43	3,45						
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середній підвищений	6,82	7,69	29,41		13,95	50,0	7,41	7,41	33,33	
	середній знижений	22,73	38,46	29,41	5,88	44,19		14,81	48,15	29,63	
	низький	70,45	53,85	35,29	94,12	41,86	50,0	77,78	44,44	37,04	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середній підвищений	6,82	30,77	5,88	23,53	4,65	50,0	14,81	29,63	18,52	
	середній знижений	47,73	7,69	82,35	52,94	41,86	50,0	55,56	11,11	81,48	
	низький	45,45	61,54	11,76	23,53	53,49		29,63	59,26		

Продовження табл. А.2

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Напрямок руху тону в шкалі	Односинтагмені прислів'я										
	такт	рівний	47,83	9,09	69,57	65,22	41,67	61,5			
		висхідний	26,09	84,09	13,04	34,7					
		спадний	13,04	6,82	17,39		58,33	37,5			
		висхідно-спадний	13,04								
	друга ритмогрупа	рівний	88,89	58,62	76,92	91,67	100,0	100,0			
		висхідний	5,56	6,9	7,7	8,33					
		спадний	5,56	34,48	15,38						
	третя ритмогрупа	рівний		100,0							
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	такт	рівний	22,73	79,49	35,29	29,41	30,23		92,59	7,41	85,19
		висхідний	77,27	20,51	64,71	70,59	69,77		7,41	92,59	14,81
	друга ритмогрупа	рівний							100,0		
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	такт	рівний	36,36	23,08	29,41	52,94	20,93	12,5	40,74	25,93	29,63
		висхідний	38,64	66,67	35,29	47,06	60,47	12,5	37,04	74,78	37,04
		спадний	11,36	10,26	29,41		11,63	75,0	22,22		25,93
спадно-висхідний		13,64		5,88		6,98				7,41	
друга ритмогрупа	рівний						87,5				
	висхідний						12,5				
Тип шкали	Односинтагмені прислів'я										
	спадна ступінчаста	17,39	81,82	47,83	44,83	41,67	50,0				
	спадна ковзна		11,36								
	спадна скандентна				13,79						
	висхідна ступінчаста			34,78	13,79						
	ПСС з перерваною поступовістю	39,13		17,39	17,24	58,33	50,0				

Продовження табл. А.2

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тип шкали	Односинтагмені прислів'я									
	усічена	43,48	6,82		10,34					
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв									
	спадна ступінчаста	11,36	12,82	23,53	35,29	11,63	25,93	51,85	11,11	29,63
	усічена	88,64	87,18	76,47	64,71	88,37	74,07	48,15	88,89	70,37
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв									
	висхідна ступінчаста	9,09	12,82	5,89	11,76	4,65	12,5		62,96	
	ПСС з перерваною поступовістю	18,18	7,69	35,29	5,88	4,65	75,0		11,11	14,81
	усічена	72,73	79,49	58,82	82,35	90,7	12,5	100,0	25,93	85,19
Тональний діапазон шкали	Односинтагмені прислів'я									
	розширений		13,64							
	середній	21,74	31,82	26,09						
	звужений	26,09	34,09	43,48	68,97	58,33	50,0			
	вузький	52,17	20,45	30,43	31,03	41,67	50,0			
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв									
	середній	9,09	7,69	5,88	17,65	6,98		44,44	7,41	7,41
	звужений	20,45	10,26	35,29	47,06	20,93		3,7	14,81	29,63
	вузький	70,45	82,05	58,82	35,29	72,09		51,85	77,78	62,96
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв									
	середній		2,56	17,65	5,88	2,33			48,15	3,7
	звужений	31,82	58,97	29,41	11,76	39,53	87,5	18,52		40,74
вузький	68,18	38,46	52,94	82,35	58,14	12,5	81,48	51,85	55,56	
Інтервал "передтермінальна частина-ядро"	Односинтагмені прислів'я									
	позитивний	середній	4,35	13,64						
		вузький	39,13	52,27	30,43	58,62	41,67	50,0		
	негативний	вузький			43,48	27,59	16,67	12,5		
нульовий	56,62	34,09	26,09	13,79	41,67	37,5				

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Інтервал "передтермі- нальна частина- ядро"	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	позитивний	розширений					44,19			3,7	
		звужений	4,55	25,64	88,24	5,89		75,0		14,81	40,74
		вузький	4,55	38,46		11,76				18,52	
	негативний	звужений	63,64		5,88			12,5	37,04	7,41	25,93
		вузький	15,91			82,35	6,97		51,85	29,63	18,52
	нульовий		11,36	35,9	5,88		48,84	12,5	11,11	25,93	14,81
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	позитивний	розширений	6,82	35,9							
		середній							44,44		
		звужений	6,82	10,26	29,41	29,41	11,63		40,74		22,22
		вузький	20,45			11,76	13,95				
	негативний	середній		7,69							
		звужений		5,12			39,53		14,81		
вузький		31,82	41,03	64,71		11,63	87,5		3,7	74,07	
нульовий		34,09		5,88	58,82	23,26	12,5		96,3	14,81	
Терміналь- ний тон	Односинтагмені прислів'я										
	спадний	високий				13,79		12,5			
		середній підвищений	17,39	40,91	17,39	17,24	50,0	37,5			
		середній знижений	43,48	50,0	13,04	34,48		12,5			
		низький	39,13	9,09	26,09	24,14	50,0	37,5			
	висхідний	високий			8,7						
	рівний	середній знижений			34,78	10,34					
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
спадний	середній підвищений	22,73		2,94			62,5				

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Терміналь- ний тон	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	спадний	середній знижений	6,82	25,64	5,88	35,29	41,86		11,11	18,52	
		низький	25,0		29,41			25,0	37,04		29,63
	висхідний	високий	4,54	5,13			6,98				
		середній підвищений		5,13	2,94					7,41	
		середній знижений	6,82	23,08	35,29	23,53	6,98	37,5	18,52	25,93	40,74
		низький	27,27	41,03	23,53	23,53	44,19	37,5	33,33	48,15	40,74
	спадно-висхідний	низький	6,82								
	рівний	середній знижений				17,65					
		низький		2,56							
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	спадний	високий	2,27	10,26	35,29						7,4
		середній підвищений	31,82			23,53	2,33	50,0	40,74	3,7	18,52
		середній знижений	38,64	30,77	11,76	47,06	30,23		40,74	37,04	25,93
низький		27,27	56,41	52,94	29,41	46,51	50,0	18,52	59,26	48,15	
спадно-висхідний	середній знижений					11,63					
Швидкість зміни напрямку руху спадного тону	Односинтагмені прислів'я										
	велика		11,36	4,35		8,33					
	середня	78,26	43,18	30,43	51,72	8,33	25,0				
	мала	21,74	45,45	65,22	48,28	83,33	75,0				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	велика	6,82	7,7	11,77	5,88	16,28		7,41	7,41	7,41	
	середня	50,0	89,74	82,35	94,12	76,74	87,5	51,85	88,89	85,19	
мала	43,18	2,56	5,88		6,98	12,5	40,74	3,7	7,41		

Продовження табл. А.2

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Швидк. зміни напр. руху спадного тону	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	велика	4,61	12,82	17,65	11,77	16,28	37,5		18,52	33,33	
	середня	68,18	76,92	76,47	82,35	69,77	50,0	85,19	66,67	59,26	
	мала	27,21	10,26	5,88	5,88	13,95	12,5	14,81	14,81	7,41	
Тональний діапазон інтоногрупи	Односинтагмені прислів'я										
	широкий			17,39	13,79		12,5				
	розширений		22,73								
	середній	78,26	65,91	52,18	72,41	91,67	75,0				
	звужений	21,74	11,36	30,43		8,33					
	вузький				13,8		12,5				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	широкий		10,26	11,76	23,53	2,33			14,81		
	розширений	20,45	20,51	29,41		37,21	37,5	62,96	33,33	29,63	
	середній	40,91	17,95	58,82	52,94	16,28	12,5	37,04	48,15	37,04	
	звужений	38,64	46,15		23,53	39,53	37,5		3,7	25,93	
	вузький		5,13			4,65	12,5			7,41	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	розширений	22,73	25,64	35,29	5,88	44,19	12,5			37,04	
	середній	68,18	51,28	35,29	29,41	46,51	87,5	48,15	14,81	59,26	
звужений	9,09	23,08	29,41		9,3		51,85	85,19	4,7		
Інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям	Односинтагмені прислів'я										
	позитивний	розширений	17,39	11,36	21,74	34,48	87,5	37,5			
		середній	13,04	31,82	17,39	17,24		12,5			
		звужений	4,35			6,9		12,5			
негативний	розширений	4,35	13,64	43,48							

Продовження табл. А.2

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
		Односинтагмені прислів'я									
Інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям	негативний	середній	26,09		17,39	3,45					
		звужений	8,7	9,09		17,24		12,5			
	нульовий		26,09	34,09		20,69	12,5	25,0			
			Двосинтагмені прислів'я								
	позитивний	розширений					16,28				
		середній	20,45	10,26	47,06	41,17	13,95		40,74	25,93	18,52
		звужений	22,73	12,82	23,53	17,65	32,57		14,81	11,11	29,63
		вузький	11,36	23,08	29,41					14,81	37,04
	негативний	розширений		7,69		11,76	18,6			7,41	
		середній	2,27	30,77		5,89		50,0	44,44	25,93	
нульовий		43,18	15,38		23,53	18,6	50,0		14,81	14,81	
		Двосинтагмені прислів'я									
Міжсинтагменний інтервал	позитивний	розширений		12,82		23,53		50,0			
		середній	20,45			17,65			48,15		
		звужений	9,09	10,26	35,29	29,41	11,63		14,81	55,56	29,63
		вузький	11,36	15,38	29,41		25,58	50,0			18,52
	негативний	розширений					9,3				
		середній	13,64	10,26			16,28				
		звужений		7,69	23,53						11,11
		вузький		15,38							14,81
	нульовий		45,46	28,21	11,76	29,41	37,21		37,04	44,44	25,93
			Односинтагмені прислів'я								
Темп	прискорений			20,45	16,67		8,33				
	помірний		82,61	77,27	83,33	86,21	91,67	87,5			
	сповільнений		17,39		2,28	13,79		12,5			

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Темп	Двосинтагмені прислів'я									
	прискорений		12,5	5,88		6,98	12,5		3,7	11,11
	помірний	90,91	76,92	88,24	76,47	86,04	75,0	100,0	96,3	77,78
	сповільнений	9,09	10,26	5,88	23,53	6,98	12,5			11,11
Гучність	Односинтагмені прислів'я									
	підвищена	4,35	20,45	17,39	13,74	16,67	12,5			
	помірна	95,65	79,55	82,61	86,21	83,33	87,5			
	Двосинтагмені прислів'я									
	підвищена	11,36	5,13	17,65	23,53	11,63	12,5	51,85	44,44	40,74
	помірна	88,64	94,87	82,35	76,47	88,37	87,5	48,15	55,56	59,26
Пауза перед прислів'ям	Односинтагмені прислів'я									
	середня	17,39	52,27	39,13	13,79	58,33	37,5			
	коротка	82,61	47,73	60,87	68,97	41,67	50,0			
	перцептивна				17,24		12,5			
	Двосинтагмені прислів'я									
	довга	2,27	7,69	41,18	23,53		12,5	85,19	48,15	22,22
	середня	20,45	20,52	17,65	5,88	13,95		14,81	44,44	59,26
	коротка	63,64	58,97	35,29	17,65	83,72	62,5		7,41	18,52
перцептивна	13,64	12,82	5,88	52,94	2,33	25,0				
Міжсинтагменна пауза	Двосинтагмені прислів'я									
	середня	2,27	7,69	5,88	11,76				40,74	
	коротка	20,45	5,13	29,41	47,06	20,93	12,5	51,85	14,81	14,81
	перцептивна	77,27	87,18	64,71	41,18	79,07	87,5	48,15	44,44	85,19

Таблиця А.3

Узагальнені результати аудитивного аналізу експериментального корпусу висловлень-прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення (%)

ПЕРЦЕПТИВНІ ПАРАМЕТРИ		Ситуація спілкування									
		індивід – індивід			індивід-мала група осіб			індивід – велика група осіб			
		Соціальний статус мовця стосовно слухача									
		вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	
1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тип передтакту	Односинтагмені прислів'я										
	рівний	низький	88,89		34,78	86,96	29,17				
		середній знижений	5,56	11,76	30,43		25,0	12,5			
	висхідний	низький	5,56	8,82	34,79	13,04	25,0	12,5			
		середній підвищений					20,83				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	рівний	низький	4,17	91,23	17,07		45,83		25,93	14,81	18,52
		середній знижений	79,17				20,83	7,69	18,52		
		високий			4,88		12,5		18,52		
	висхідний	низький	16,67	8,77	78,05	38,46	20,83	92,31	37,04	85,19	81,48
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	рівний	низький	87,5	57,89	21,95	53,85	87,5	15,38	88,89	44,44	18,52
		середній підвищений			14,63	46,15				7,41	7,41
		середній знижений		42,11	48,78					48,15	59,26
	висхідний	низький	12,5		14,63		12,5	7,69	11,11		14,52

Продовження табл. А.3

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тональний рівень початку інтоногрупи	Односинтагмені прислів'я										
	середній підвищений		17,65	13,04	41,38	8,33	12,5				
	середній знижений	72,22	82,35	30,34		91,67	75,0				
	низький	27,78		56,52	58,62		12,5				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	високий	12,5									
	середній підвищений	41,67	14,04	4,88	21,15	8,33	46,15	25,93	18,52	44,44	
	середній знижений	45,83	59,65	41,46	42,31	12,5		48,15	40,74	7,41	
	низький		26,32	53,66	36,54	79,17	53,85	25,93	40,74	48,15	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середній підвищений		12,28	39,02	28,85		46,15	3,71	3,7	48,15	
	середній знижений	37,5	38,6	51,22	53,85	12,5	46,15	74,07	37,04	51,85	
	низький	62,5	49,12	9,76	17,31	87,5	8,7	22,22	59,26		
Тональний рівень початку шкали	Односинтагмені прислів'я										
	середній підвищений	16,67	17,65	30,43	60,87		25,0				
	середній знижений	77,78	67,64	56,52	39,13	91,67	62,5				
	низький	5,56	14,71	13,04		8,33	12,5				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	високий	16,67		4,82				14,81			
	середній підвищений	41,67	21,05	9,76	11,54	10,34	46,15	14,81	3,71	22,22	
	середній знижений	41,67	57,89	34,15	53,85	10,34		51,85	33,33	18,52	
	низький		21,06	51,22	34,62	79,31	53,85	18,52	62,96	59,26	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середній підвищений		22,81	41,46	36,54		46,15		7,41	48,15	
	середній знижений	37,5	35,09	51,22	51,92	12,5	46,15	51,85	29,63	48,15	
	низький	62,5	42,11	7,32	11,54	87,5	8,7	48,15	62,96	3,7	

Продовження табл. А.3

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Напрямок руху тону в шкалі	Односинтагмені прислів'я										
	такт	рівний	61,11	61,76	43,48	13,04	16,67				
		висхідний	16,67	26,47	47,83	65,22	75,0	87,5			
		спадний	22,22	11,76	8,69	21,74	8,33	12,5			
	друга ритмогрупа	рівний	91,67	27,59	5,56	7,69					
		висхідний	8,33	72,41	94,44	92,31					
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	такт	рівний	29,17	12,28	39,02	34,62	4,17	46,15	29,63	11,11	48,15
		висхідний	37,5	73,68	53,66	57,69	83,33	46,15	55,56	85,19	44,44
		спадний	29,16	3,51		7,69	12,5	7,69	14,81	3,7	7,41
		спадно-висхідний	4,17	10,53	7,32						
	друга ритмогрупа	рівний	83,33								
		висхідний	16,67								
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	такт	рівний	66,67	54,39	68,29	46,15	12,5	15,38	59,26	22,22	40,74
		висхідний	29,17	40,35	14,63	44,23	66,67	84,62	40,74	62,96	51,85
		спадний	4,16	5,26	7,32	9,62	20,83			14,81	7,41
	друга ритмогрупа	рівний	100,0	100,0					100,0	100,0	100,0
	Тип шкали	Односинтагмені прислів'я									
спадна ступінчаста		27,78	61,76	43,48	60,87	8,33	25,0				
висхідна ступінчаста				13,04			12,5				
ПСС з перерваною поступовістю		16,67		17,39	39,13						
усічена		55,56	38,24	26,09		91,67	62,5				
Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв											
спадна ступінчаста		20,83		19,51	5,77	12,5	7,69	18,52	48,15	55,56	
спадна ковзна		25,0	10,53								

Продовження табл. А.3

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тип шкали	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	ПСС з перерваною поступовістю	29,17	2,33	4,88	7,69	4,17	7,69		11,11	7,4	
	усічена	25,0	87,72	75,61	86,54	83,33	84,62	81,48	40,74	37,04	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	спадна ступінчаста	20,83	23,08	7,32	9,62	8,33	7,69	11,11	48,15	44,44	
	висхідна ступінчаста	16,67						3,7			
	ПСС з перерваною поступовістю	4,17	5,77		13,46	20,83				14,81	
	усічена	58,33	71,15	92,68	76,92	70,83	92,31	85,19	51,85	40,74	
Тональний діапазон шкали	Односинтагмені прислів'я										
	розширений			13,04							
	середній	27,78	20,59	13,04	43,48	8,33					
	звужений		41,18	17,39	34,78		12,5				
	вузький	72,22	38,24	56,52	21,74	91,67	87,5				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середній	62,5	7,02	4,87	3,85	12,5		33,33		3,7	
	звужений		31,58	36,59	3,85	45,83	15,38	7,41	48,15	18,52	
	вузький	37,5	61,4	58,54	92,31	41,67	84,62	59,26	51,85	77,78	
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середній	20,83	3,51	7,31	1,92			7,41		3,71	
	звужений	54,17	56,14	31,71	38,46	16,67	8,33	40,74	37,04	14,81	
вузький	25,0	40,35	60,98	59,62	83,33	91,67	51,85	62,96	81,48		
Інтервал "передтермінальна частина-ядро"	Односинтагмені прислів'я										
	позитивний	звужений			13,04	17,39	16,67				
		вузький	27,78		21,74	43,48		12,5			
	негативний	розширений			17,39						
		вузький	50,0	58,82	26,09	13,04	16,67	87,5			
нульовий	22,22	41,18	21,74	26,09	66,67						

Продовження табл. А.3

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.				
Інтервал "передтермі- нальна частина-ядро"		Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв												
		позитивний	розширений		8,77									
			звужений	37,5	5,26									
			вузький	29,17	7,02			4,17						
		негативний	розширений		8,77		32,69			25,93	11,11			
			середній			39,02	30,77	37,4	46,15	29,63	14,81	51,85		
			звужений	4,16	10,53	58,54	34,62	4,17	7,69	29,63	37,04	14,81		
			вузький		59,65	2,44	1,92	54,17	38,46		37,04	29,63		
		нульовий		29,17					7,69	14,81		3,7		
		Термінальний тон		Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
				позитивний	середній					20,83	7,69			
					вузький		40,35	48,78	21,15	37,5	30,77		7,41	40,74
				негативний	звужений	25,0	1,76	21,95	3,85		7,69	3,7		
					вузький	45,83	28,07	21,95	38,46		38,46	37,04	48,15	37,04
нульовий				29,17	29,72	7,32	36,54	41,67	15,38	59,26	44,44	22,22		
Односинтагмені прислів'я				спадний	високий		11,76	26,09						
		середньо підвищений			14,71		43,48							
		середньо знижений	61,11		11,76	21,74	56,52	16,67						
		низький	11,11		44,12	34,78		41,67	100,0					
		спадно- висхідний	середньо підвищений					41,67						
			середньо знижений	27,78										
		рівний	середньо знижений		17,65									
			низький			17,39								
		Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв		спадний	середньо підвищений	25,0	10,53		3,85					

Продовження табл. А.3

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Термінальний тон	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	спадний	середньо знижений	20,83	29,82		11,54	41,67	7,69	25,93	37,04	
		низький					20,83	15,39	18,52		33,33
	висхідний	високий	16,67	8,77	29,27	26,92	25,0				
		середньо підвищений				9,61			7,41		
		середньо знижений	16,67	7,02	9,76				29,63	14,81	7,41
		низький	25,0	31,58	43,9	44,23		38,46	14,81	48,15	40,74
	спадно- висхідний	середньо підвищений					12,5				
		низький				3,85		38,46			
	рівний	середньо підвищений	20,83						3,7		
		середньо знижений		12,28	9,76						11,11
		низький			7,31						7,41
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	спадний	високий		10,53	7,32		4,17			7,41	
		середньо підвищений		12,28	9,76	5,27	8,33	7,69	14,81	11,11	
середньо знижений		41,67	31,58	9,76	36,84	20,83	92,31	44,44	29,63	81,48	
низький		37,5	42,11	68,29	57,69	66,67		37,04	48,15	3,7	
висхідний	низький	20,83				8,33		3,7	3,7	7,41	
рівний	низький		3,5	4,87						7,41	
Динаміка спадного тону	Односинтагмені прислів'я										
	велика	5,56	50,0			8,33	87,5				
	середня	94,44	17,65	56,52	82,61	91,67	12,5				
	мала		32,35	43,48	17,39						
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	середня	83,33	73,68			70,83		74,07	77,78		
	мала	16,67	26,32			29,17		25,93	22,22		

Продовження табл. А.3

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Динаміка спадного тону	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	велика	20,83	17,54		13,46	16,66	15,38	25,93	22,22		
	середня	66,67	68,42	58,54	69,23	79,17	62,94	62,96	70,37	59,26	
	мала	17,31	4,17	84,62			15,38	11,11	7,41	40,74	
Тональний діапазон інтоногрупи	Односинтагмені прислів'я										
	широкий			17,39	4,35						
	розширений		26,47		82,61	8,33	12,5				
	середній	77,78	55,88	17,39	13,04	91,67	12,5				
	звужений	22,22	17,65	65,22			75,0				
	Перша інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	широкий				11,54						7,41
	розширений	16,67	17,54	4,87	19,23	20,83	84,62	18,52	22,22	77,78	
	середній	20,83	59,65	48,78	30,77	20,83	15,38	33,33	62,96	14,81	
	звужений	45,83	8,76	34,15	28,85	41,67		37,04	14,81		
	вузький	16,67	14,04	12,2	9,61	16,67		11,11			
	Друга інтоногрупа двосинтагмених прислів'їв										
	розширений	20,83	31,58	17,07	5,77	4,17		59,26	88,89	74,07	
	середній		36,84	21,95	48,08	58,33	53,85	40,74	11,11	25,93	
	звужений	62,5	31,58	56,1	46,15	37,5	46,15				
	вузький	16,67		4,88							
Інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям	Односинтагмені прислів'я										
	позитивний	розширений				30,43		12,5			
		середній	27,78	38,24	26,09						
		звужений	22,23	38,24	30,43		75,0	25,0			
		вузький	22,22	11,76	21,74			12,5			
	негативний	розширений				17,39	12,5	12,5			

Продовження табл. А.3

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям	Односинтагмені прислів'я										
	негативний	середній		11,76	13,04	13,04	12,5	12,5			
		звужений	8,7	9,09		17,24		12,5			
	нульовий		26,09	34,09		20,69	12,5	25,0			
	Двосинтагмені прислів'я										
	позитивний	розширений	8,33		12,2	11,54					
		середній	20,83	40,35	26,83	13,46	16,67	7,69			
		звужений	12,5		14,63						
		вузький	25,0	15,79	24,39		16,67		7,41		
	негативний	розширений		8,77							
		середній	16,67	15,79	24,39		16,67				
		звужений				21,15					
		вузький			19,51				14,81	7,41	
нульовий		16,67	19,3	2,44	30,77	41,66	92,31	77,78	92,59	100,0	
Міжсинтагменний інтервал	Двосинтагмені прислів'я										
	позитивний	середній		8,77			20,83				
		звужений	20,83	7,02	12,2		16,67				
		вузький	16,67	31,58	34,15	19,23		15,38	11,11	48,15	18,52
	негативний	розширений				9,62	16,67				
		середній			21,95						
		звужений	20,83	10,53							
		вузький			24,39	36,54			37,04		18,52
нульовий		41,67	42,1	7,31	34,61	45,83	76,92	51,85	51,85	62,96	
Темп	Односинтагмені прислів'я										
	прискорений		77,78	29,41	13,04		8,33				
	помірний		16,67	70,59	73,92	65,22	91,67	87,5			
	сповільнений		5,56		13,04	34,78		12,5			

Продовження табл. А.3

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Темп	Двосинтагмені прислів'я									
	прискорений		7,02	17,07		16,67		11,11	92,59	7,41
	помірний	62,5	84,21	53,66	86,54	62,5	92,31	62,96	7,41	74,07
	сповільнений	37,5	8,77	29,27	13,46	20,83	7,69	25,93		18,52
Гучність	Односинтагмені прислів'я									
	підвищена	22,22	14,71	13,04	17,39					
	помірна	77,78	85,29	73,91	82,61	91,67	100,0			
	знижена			13,04		8,33				
	Двосинтагмені прислів'я									
	підвищена	4,17	8,77	12,2	13,46	8,33	12,5	37,04	51,85	59,26
помірна	95,83	91,23	87,8	86,54	91,67	87,5	62,96	48,15	40,74	
Пауза перед прислів'ям	Односинтагмені прислів'я									
	довга	16,67		26,09			12,5			
	середня	5,56	26,47	13,04	17,39					
	коротка	77,78	61,76	56,52	82,61	50,0	87,5			
	перцептивна		11,76	4,35		50,0				
	Двосинтагмені прислів'я									
	довга		12,28	4,88	11,54		15,38	11,11	18,52	
	середня	29,17	15,79	14,63	17,31			25,93	81,48	85,19
коротка	62,5	68,42	12,2	63,46	78,56	84,62	62,96		14,81	
перцептивна	8,33	3,51	68,29	7,69	20,84					
Міжсинтагменна пауза	Двосинтагмені прислів'я									
	середня	4,17	8,77	2,44	11,54		7,69	7,41	3,7	14,81
	коротка	12,5	24,56	65,85	23,08	20,83	7,69	37,04	37,15	14,81
	перцептивна	83,33	66,67	31,71	65,38	79,17	84,62	55,56	59,26	70,37

Таблиця Б.1

Узагальнені результати акустичного аналізу експериментального корпусу двосинтагмених висловлень-прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією впливу (%)

АКУСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ		Ситуація спілкування								
		індивід – індивід			індивід-мала група осіб			індивід – велика група осіб		
		Соціальний статус мовця стосовно слухача								
		вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий
1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Локалізація максимуму ЧОТ	такт 1-ї інтоногрупи	6,25	11,76	70,59		38,46	62,5	12,5	62,5	25,0
	ядерний склад 1-ї інтоногрупи			5,88	81,25	15,38	25,0			
	завершення 1-ї інтоногрупи									75,0
	такт 2-ї інтоногрупи	68,75	23,53					12,5		5,41
	2-га ритмогрупа 2-ї інтоногрупи					30,77				
	ядерний склад 2-ї інтоногрупи	25,0	64,71	23,53	18,75	15,39	12,5	75,0	37,5	
Максимум ЧОТ	екстрависокий	93,75	88,24				87,5	87,5		
	високий	6,25	5,88	76,46				12,5		
	середньо підвищений			11,76	87,5	7,69	12,5			12,5
	середньо знижений		5,88	11,76	12,5	92,31			100,0	87,5

ДОДАТОК В
УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ АКУСТИЧНОГО
АНАЛІЗУ

Продовження табл. Б.1

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тональний рівень початку інтоногрупи	Перша інтоногрупа										
	високий	93,75		94,12	75,0					12,5	
	середньо підвищений	6,25	17,65		12,5	7,69	12,5	62,5	12,5		
	середньо знижений		82,35	5,88	12,5		75,0	50,0	87,5	87,5	
	екстранизький					92,31	12,5				
	Друга інтоногрупа										
	естрависокий		88,24						37,5		
	високий	6,25	11,76	5,88		2,7		62,5			
	низький	87,5		88,24	18,75	84,62	87,5		25,0	100,0	
екстранизький	6,25		5,88	81,25	15,38	12,5		75,0			
Інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям	позитивний	широкий	75,0		5,88						
		розширений	18,5		76,47			12,5		12,5	
		звужений				6,25	7,69	12,5	12,5	75,0	
		вузький		88,24		93,75		12,5	62,5	25,0	87,5
	негативний	середній	6,25		17,65		92,31				
		звужений		11,76				75,0	12,5		
Частотний діапазон інтоногрупи	Перша інтоногрупа										
	розширений	93,75	11,76	94,12		7,69	87,5	12,5	25,0		
	звужений		76,47		87,5	84,62					
	вузький	6,25	11,76	5,88	12,5	7,69	12,5	87,5	75,0	100,0	
	Друга інтоногрупа										
	широкий	12,5	82,35		12,5				62,5		
	розширений					15,38	100,0	75,0	25,0	12,5	
середній	6,25	17,65	88,24	75,0	7,69		12,5		87,5		

Продовження табл. Б.1

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Частотний діапазон інтоногрупи	Друга інтоногрупа									
	звужений	81,25		11,76	12,5	76,92		12,5	12,5	
Швидкість зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі	максимальна		82,35	47,06	43,75		37,5			50,0
	середня	43,75	5,88		50,0	15,38	12,5	12,5		12,5
	мала	56,25		52,94	6,25	84,62	37,5	12,5	37,4	
	нульова		11,77				12,5	75,0	62,6	37,5
Середньозвукова тривалість прислів'я	максимальна		11,76	5,88	18,75	84,62	87,5	75,0		87,5
	збільшена	6,25	76,47	88,24	81,25	15,38	12,5	25,0	100,0	
	середня	93,75	11,76	5,88						
Тривалість паузи перед прислів'ям	максимальна								87,5	12,5
	середня	6,25	5,88	5,88	18,75			87,5		75,0
	коротка	93,75	88,24	82,35	68,75	15,38		12,5	12,5	12,5
	мінімальна									
Тривалість міжсинтагменої паузи	середня	18,75			6,25	15,38		25,0	50,0	12,5
	коротка	12,5	5,88	17,65	12,5	7,7		25,0		
	мінімальна	68,75	94,12	82,35	81,25	76,92	100,0	50,0	50,0	87,5
Локалізація максимуму інтенсивності	такт 1-ї інтоногрупи	18,75	76,47	41,18	6,25	46,15	50,0		12,5	50,0
	ядерний склад 2-ї інтоногрупи	68,75	17,65	47,06	93,75	38,46	50,0	12,5		
	такт 1-ї інтоногрупи	12,5	5,88	11,76		7,69		37,5		50,0
	ядерний склад 2-ї інтоногрупи					7,69		50,0	87,5	
Діапазон інтенсивності	широкий	87,5	88,24	70,59	68,75	15,38	12,5	100,0	87,5	75,0
	розширений	12,5	11,76	17,65	18,75	7,69	62,5			12,5
	звужений			11,76	12,5	76,92	25,0		12,5	12,5

Таблиця Б.2

Узагальнені результати акустичного аналізу експериментального корпусу двосинтагмених висловлень-прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією оцінки (%)

АКУСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ		Ситуація спілкування								
		індивід – індивід			індивід-мала група осіб			індивід – велика група осіб		
		Соціальний статус мовця стосовно слухача								
		вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий
1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Локалізація максимуму ЧОТ	такт 1-ї інтоногрупи	11,76			94,12	11,76		12,5		
	ядерний склад 1-ї інтоногрупи		52,94	5,88	5,88		87,5	87,5	12,5	25,0
	такт 2-ї інтоногрупи	70,59		94,12		17,65	12,5		37,5	12,5
	ядерний склад 2-ї інтоногрупи	17,65	47,06			70,59	5,41		50,0	64,86
Максимум ЧОТ	екстрависокий	88,24	94,12		88,24	94,12	87,5	75,0	75,0	12,5
	високий	11,76	5,88	82,35			12,5	12,5	12,5	87,5
	середньо підвищений			17,65	11,76	5,88		12,5	12,5	
Тональний рівень початку інтоногрупи	Перша інтоногрупа									
	середньо підвищений		88,24	11,76	17,65	70,59	12,5			37,5
	середньо знижений	5,88	5,88	5,88	82,35	23,53	87,5	87,5		
	екстранизький	94,12	5,88	82,35		5,88		12,5	100,0	62,5
	Друга інтоногрупа									
екстрависокий	76,47					12,5		87,5	37,5	

Продовження табл. Б.2

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Тональний рівень початку інтоногрупи	Друга інтоногрупа										
	високий	17,65	2,7				62,5	12,5	12,5	25,0	
	середньо підвищений		94,12	88,24	5,88	11,76	25,0	75,0			
	середньо знижений	5,88	5,88	11,76	94,12			12,5		37,5	
	екстранизький					88,24					
Інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям	позитивний	середній	5,88	5,88		17,65	5,88		62,5		
		звужений	11,76		82,35	70,59	17,65	100,0	25,0		
		вузький	17,65	94,12	5,89	11,76	76,47		12,5		100,0
	негативний	розширений	64,71		11,76					100,0	
Частотний діапазон інтоногрупи	Перша інтоногрупа										
	широкий							68,75	12,5	87,5	
	розширений	70,59	11,76	70,59		5,88		12,5			
	середній	11,76	17,65		88,24	11,76	87,5	17,65	62,5	12,5	
	звужений	5,88	64,71	17,65	11,76	5,88	12,5		25,0		
	вузький	11,76	5,88	11,76		76,47					
	Друга інтоногрупа										
	широкий				17,65	70,59					12,5
	розширений	76,47		82,35	11,76	17,65	25,0		100,0	12,5	
	середній	17,65	94,12	17,65	5,88		75,0	12,5		75,0	
	звужений	5,88	5,88		58,82	11,76					
вузький				5,88			87,5				
Швидкість зміни ЧОТ у термінальній ритмогрупі	максимальна	11,76		35,29		41,18		50,0			
	велика		23,53		11,76		62,5		87,5		
	середня	41,18		47,08		11,76	37,5				

Продовження табл. Б.2

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Швидкість зміни ЧОТ	мала	47,06	58,82	17,63				50,0	12,5	75,0
	нульова		17,65		88,24	47,06				25,0
Середньозвукова тривалість	максимальна	23,53	94,12	82,35	11,76	5,88	12,5		75,0	87,5
	збільшена	76,47	5,88	17,65	88,24	94,12	87,5	100,0	25,0	12,5
Тривалість паузи перед прислів'ям	максимальна			64,71	17,65		25,0	50,0	75,0	
	середня		88,24			70,59	12,5		75,0	
	коротка	23,53		11,76	76,47	5,88		12,5	12,5	25,0
	мінімальна	76,47	11,76	23,53	5,88	23,53	62,5	37,5	12,5	
Тривалість міжсинтагменої паузи	максимальна		5,88		17,65	5,88			75,0	
	збільшена	5,88	11,76	11,76	5,88	5,88	12,5		12,5	87,5
	мінімальна	94,12	82,35	88,24	76,47	88,24	87,5	100,0	12,5	12,5
Локалізація максимуму інтенсивності	такт 1-ї інтоногрупи			17,65		47,06	12,5		37,5	25,0
	2-га ритмогрупа 1-ї інтоногрупи									25,0
	ядерний склад 1-ї інтоногрупи	47,06	88,24	41,18	94,12	11,76	37,5	37,5		
	такт 1-ї інтоногрупи		11,76	5,88	5,88	41,18	37,5		25,0	
	2-га ритмогрупа 2-ї інтоногрупи									25,0
	ядерний склад 2-ї інтоногрупи	52,94		35,29			12,5	62,5	37,5	25,0
Діапазон інтенсивності	широкий	94,12	82,35	17,65				12,5		87,5
	розширений	5,88		11,76	88,24	23,53	75,0			
	середній		11,76	70,59	11,76	11,76	25,0	87,5	100,0	12,5
	звужений		5,88			64,71				

Таблиця Б.3

Узагальнені результати акустичного аналізу експериментального корпусу двосинтагмених висловлень-прислів'їв з комунікативно-прагматичною функцією узагальнення (%)

АКУСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ		Ситуація спілкування								
		індивід – індивід			індивід-мала група осіб			індивід – велика група осіб		
		Соціальний статус мовця стосовно слухача								
		вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий	вищий	рівний	нижчий
1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Локалізація максимуму ЧОТ	такт 1-ї інтоногрупи			94,12		91,67	84,62	12,5	12,5	
	ядерний склад 1-ї інтоногрупи								62,5	
	2-га ритмогрупа 1-ї інтоногрупи		17,65	5,88	52,94		15,38			12,5
	завершення 1-ї інтоногрупи	79,17	64,7							
	такт 2-ї інтоногрупи	12,5	17,65	2,7						87,5
	ядерний склад 2-ї інтоногрупи	8,33			47,06	8,33		87,5	25,0	
Максимум ЧОТ	екстрависокий			88,24	94,12	91,67	84,62		87,5	
	високий	83,33			5,88	8,33		100,0	12,5	75,0
	середньо підвищений	16,67	94,12				15,38			12,5
	середньо знижений		5,88	11,76						12,5
Тональний рівень початку інтоногрупи	Перша інтоногрупа									
	екстрависокий			76,47			69,23		87,5	
	високий	4,17	11,76	17,65		83,33	15,38			
	середньо підвищений	16,67	82,35	5,88		12,5	15,38		12,5	12,5

Продовження табл. Б.3

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Тональний рівень початку інтоногрупи	Перша інтоногрупа										
	середньо знижений	70,83	5,88		5,88	4,17					12,5
	низький	8,33			17,65				50,0		75,0
	екстранизький				76,47				50,0		
	Друга інтоногрупа										
	середньо підвищений	75,0	94,12	5,88				7,69	62,5		87,5
	середньо знижений	16,67		94,12				84,62		100,0	12,5
	низький	4,17	5,88		11,76	91,67	7,69				
екстранизький	4,17			88,24	8,33			37,5			
Інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям	позитивний	розширений			82,35	76,47		92,31	12,5		12,5
		вузький	12,5		5,88				87,5		
	негативний	середній	8,33	5,88		5,88	12,5			75,0	
		звужений	4,17				79,17			12,5	
	вузький	75,0	94,12	11,76	17,65	8,33	7,69		12,5	87,5	
Частотний діапазон інтоногрупи	Перша інтоногрупа										
	широкий				76,47		15,39		75,0		
	розширений	16,67	5,88	82,35	23,53	79,17	69,23	50,0			
	звужений	4,16				4,16	7,69	50,0	12,5		
	вузький	79,17	94,12	17,65		16,67	7,69		12,5	100,0	
	Друга інтоногрупа										
	широкий	8,33	11,76	17,65	88,24	91,67	15,38				75,0
	розширений	4,17	5,88						37,5	12,5	
звужений	16,67	76,47	70,59	11,76	8,33	84,62	50,0	87,5	12,5		
вузький	70,83	5,88	11,76					12,5		12,5	

Продовження табл. Б.3

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Швидкість зміни ЧОТ	максимальна	4,17		11,76	88,24	58,33	3,52	50,0	87,5	12,5
	середня	16,67	52,94		5,88	4,17	53,85		12,5	
	мала	70,83	5,88	41,18	5,88		38,46	37,5		75,0
	нульова	8,33	41,18	47,06		37,5	4,17	12,5		12,5
Середньозвукова тривалість	максимальна		88,24	94,12	5,88	70,83		87,5	12,5	
	збільшена	16,67	11,76	5,88	17,65	16,67	92,31	12,5	75,0	100,0
	середня	83,33			76,47	12,5	7,69		12,5	
Тривалість паузи перед прислів'ям	збільшена	4,17		82,35		4,17		12,5		12,5
	середня	12,5	88,24	17,65	94,12	79,17	15,38	75,0	100,0	75,0
	коротка	83,33	11,76		5,88	16,67	84,62	12,5		12,5
Тривалість міжсинтагменої паузи	максимальна	4,17	11,76	5,88	17,65				87,5	
	коротка	4,17	5,88		5,88	16,67	7,69		12,5	87,5
	мінімальна	91,67	82,35	94,12	76,47	83,33	92,31	100,0		12,5
Локалізація максимуму інтенсивності	такт 1-ї інтоногрупи	41,67		11,76	47,06	70,83	92,31		37,5	12,5
	ядерний склад 1-ї інтоногрупи	45,83	47,06	41,18	52,94	8,33	7,69	50,0	50,0	87,5
	такт 2-ї інтоногрупи	12,5		35,29		16,67		50,0	12,5	
	ядерний склад 2-ї інтоногрупи		52,94	11,76		4,17				
Діапазон інтенсивності	широкий	12,5	11,76	5,88	17,65	70,83	84,62	87,5		
	середній	20,83	88,24	76,47		20,83	15,38	12,5	100,0	100,0
	звужений	66,67		17,65	82,35	8,33				

ДОДАТОК В
УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Таблиця В.1

Дані статистичної обробки локалізації максимуму ЧОТ
в двосинтагмених прислів'ях (%)

Ситуація спілкування	КРС мовця	Локалізація максимуму ЧОТ	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I ¹ -I	вищий	такт 2-ї інтоногрупи	69,57	1,24	1,21
	рівний	ядерний склад 2-ї ІГ	58,83	8,32	10,05
	нижчий	такт 1-ї інтоногрупи	82,36	16,64	14,34
I-MГО ²	вищий	ядерний склад 1-ї ІГ	67,1	20,01	12,18
	рівний	—	—	—	—
	нижчий	такт 1-ї інтоногрупи	73,56	15,64	15,09
I-BГО ³	вищий	ядерний склад 2-ї ІГ	81,25	8,84	7,73
	рівний	ядерний склад 2-ї ІГ	43,5	8,84	13,82
	нижчий	—	—	—	—

Таблиця В.2

Дані статистичної обробки реалізацій максимуму частоти основного тону в двосинтагмених прислів'ях (%)

Ситуація спілкування	КРС мовця	Максимум ЧОТ	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I-I	вищий	екстрависокий	91,0	3,9	3,04
	рівний	екстрависокий	91,18	4,12	3,21
	нижчий	високий	79,41	4,12	3,21
I-MГО	вищий	екстрависокий	91,18	4,12	3,21
	рівний	екстрависокий	92,9	1,73	1,32
	нижчий	екстрависокий	86,54	1,66	1,11
I-BГО	вищий	екстрависокий	81,25	8,49	7,73
	рівний	екстрависокий	81,25	8,49	7,73
	нижчий	високий	81,25	8,49	7,73

¹ I - індивід

² МГО – мала група осіб

³ ВГО – велика група осіб

Таблиця В.3

Дані статистичної обробки реалізацій тонального рівня початку інтоногруп (%)

Ситуація спілкування	КРС мовця	Тональний рівень початку інтоногруп	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I – I	вищий	—	—	—	—
	рівний	сер.підвищ.	89,71	5,04	4,95
	нижчий	—	—	—	—
I – МГО	вищий	сер.зниж.	88,24	8,32	6,7
		екстранизький	82,36	8,32	7,15
	рівний	низький	88,15	4,99	4,06
		екстранизький	90,28	2,87	2,26
	нижчий	сер.зниж.	82,37	6,02	6,22
I – ВГО	вищий	сер. підвищ.	66,67	6,79	8,35
	рівний	екстранизький	87,5	17,68	14,34
	нижчий	низький	87,5	17,68	14,34

Таблиця В.4

Дані статистичної обробки реалізацій інтервалу тональних рівнів завершення попереднього висловлення і початку прислів'я (%)

Ситуація спілкування	КРС мовця	Частотний інтервал	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I – I	вищий	позит. вузький	15,08	5,14	16,27
	рівний	позит. вузький	91,18	5,88	3,22
	нижчий	позит. розшир.	79,41	5,88	3,7
I – МГО	вищий	—	—	—	—
	рівний	—	—	—	—
	нижчий	—	—	—	—
I – ВГО	вищий	позит. вузький	75,0	17,68	16,73
	рівний	—	—	—	—
	нижчий	позит. вузький	93,75	8,84	6,7

**Дані статистичної обробки реалізацій частотного діапазону
інтоногрупи (%)**

Ситуація спілкування	КРС мовця	Частотний діапазон інтоногрупи	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I – I	вищий	розширений	80,27	11,01	11,25
		вужький	75,0	8,34	5,56
	рівний	звужений	72,55	6,4	8,12
	нижчий	розширений	82,35	9,61	14,23
		середній	85,3	5,88	3,45
I – МГО	вищий	широкий	82,36	8,32	7,18
		середній	81,62	9,36	8,24
	рівний	широкий	81,13	14,91	13,05
		звужений	80,77	5,45	4,79
	нижчий	розширений	93,75	8,84	13,28
		середній	77,24	8,37	8,88
I – ВГО	вищий	—	—	—	—
	рівний	широкий	68,75	8,84	9,13
	нижчий	широкий	81,25	8,84	7,73
		середній	81,25	8,84	7,73

Таблиця В.6

**Дані статистичної обробки реалізацій швидкості зміни ЧОТ в
термінальній ритмогрупі (%)**

Ситуація спілкування	КРС мовця	Швидкість зміни ЧОТ в термінальній ритмогрупі	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I – I	вищий	середня	42,47	2,15	3,6
		мала	58,05	10,44	14,75
	рівний	—	—	—	
	нижчий	максимальна	41,18	8,33	14,35
		мала	47,06	8,32	12,56
I – МГО	вищий	—	—	—	
	рівний	максимальна	49,76	12,13	17,3
		нульова	42,28	6,76	11,35
		мала	37,98	0,68	1,26
I – ВГО	вищий	мала	43,75	8,84	14,35
	рівний	—	—	—	
	нижчий	—	—	—	

Таблиця В.7

**Дані статистичної обробки реалізацій середньозвукової
тривалості (%)**

Ситуація спілкування	КРС мовця	Середньозвукова тривалість прислів'я	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I – I	вищий	середня	88,54	7,37	5,91
	рівний	максимальна	91,18	4,16	3,24
	нижчий	максимальна	88,24	8,33	6,7
I – МГО	вищий	збільшена	84,75	4,94	4,14
	рівний	максимальна	77,73	9,76	8,92
	нижчий	збільшена	89,91	3,41	2,69
I – ВГО	вищий	максимальна	81,25	8,84	7,73
	рівний	—	—	—	
	нижчий	—	—	—	

Таблиця В.8

**Дані статистичної обробки актуалізації тривалості пауз перед
висловленням-прислів'ям (%)**

Ситуація спілкування	КРС мовця	Тривалість паузи	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I – I	вищий	коротка	88,54	7,37	5,91
	рівний	—	—	—	—
	нижчий	—	—	—	—
I – МГО	вищий	середня	85,3	12,49	10,4
	рівний	—	—	—	—
	нижчий	—	—	—	—
I – ВГО	вищий	середня	78,13	4,43	4,03
	рівний	максимальна	78,13	4,43	4,03
	нижчий	—	—	—	—

Таблиця В.9

**Дані статистичної обробки актуалізації тривалості міжсинтагменої
паузи у двосинтагмених прислів'ях (%)**

Ситуація спілкування	КРС мовця	Тривалість міжсинтагменої паузи	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
I – I	вищий	мінімальна	84,85	13,14	12,63
	рівний	мінімальна	90,2	6,41	5,83
	нижчий	мінімальна	88,24	4,81	4,47
I – МГО	вищий	мінімальна	78,06	2,6	2,73
	рівний	мінімальна	82,83	4,83	4,29
	нижчий	мінімальна	93,27	5,5	4,84
I – ВГО	вищий	—	—	—	—
	рівний	—	—	—	—
	нижчий	—	—	—	—

Дані статистичної обробки показників максимуму інтенсивності у двосинтагмених прислів'ях (%)

Ситуація спілкування	КРС мовця	Максимум інтенсивності	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
І – І	вищий	ядерний склад 1-ї синтагми	53,88	12,14	5,47
	рівний	ядерний склад 1-ї синтагми	70,59	24,96	10,94
	нижчий	ядерний склад 1-ї синтагми	43,14	3,2	6,07
І – МГО	вищий	ядерний склад 1-ї синтагми	93,94	0,26	0,2
	рівний	такт 1-ї синтагми	54,68	13,19	9,79
	нижчий	ядерний склад 1-ї синтагми	43,75	8,84	14,35
І – ВГО	вищий	ядерний склад 2-ї синтагми	56,25	8,84	11,16
	рівний	—	—	—	—
	нижчий	—	—	—	—

Дані статистичної обробки реалізацій діапазону інтенсивності (%)

Ситуація спілкув.	КРС мовця	Діапазон інтенсивності	Статистичні характеристики		
			Середнє значення показника	Стандартне відхилення	Відносна похибка вимірювань
І – І	вищий	широкий	90,81	4,54	3,55
	рівний	широкий	85,3	4,16	3,46
	нижчий	середній	73,53	4,16	4,01
І – МГО	вищий	—	—	—	—
	рівний	звужений	70,82	4,79	4,8
	нижчий	розширений	68,75	8,84	9,13
І – ВГО	вищий	широкий	93,75	8,84	6,7
	рівний	—	—	—	—
	нижчий	широкий	81,25	8,84	7,73

№ п/п	Тексти малої форми	Ізоморфні ознаки												Кількість спільних ознак	
		Соціально значущі							Мовні						
		Істинність	Перевіреність часом	Узагальнення людського досвіду	Повчальність	Наявність настанови	Приналежність до певної мовної спільноти	Рекурентність	Усталеність форми	Лапідарність	Інформаційна насиченість	Метафоричність	Наявність мнемонічних засобів		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
1	Proverb (прислів'я)														12
2	Приказка														8
3	Баєчка														6
4	Fable (байка)														6
5	Saying (сентенція, афоризм; висловлення,														6

ДОДАТОК Г
Матриця ізоморфних ознак текстів малої форми

Продовження табл.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
6	Aphorism (афоризм, вислів, максима)													5
7	Saw (прислів'я, афоризм)													5
8	Adage (вислів, афоризм, максима; приказка, прислів'я)													5
9	Epigram (епіграма)													4
10	Moral(s) (мораль, повчання, наставляння)													4
11	Quotation (витримка, цитата)													3
12	Dictum (афоризм, вислів, максима, сентенція)													3
13	Principle (правило; закон; принцип)													3
14	Platitude (тривіальність, банальність)													3
15	Дотеп													3
16	Maxim (максима, аксіома; афоризм, вислів, сентенція)													3

Продовження табл.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
17	Забавлянка		■							■			■	3
18	Byword (висловлення, приказка)						■	■	■					3
19	Роем (вірш)								■		■		■	3
20	Загадка (riddle)							■				■	■	3
21	Motto (девіз, лозунг; прислів'я; епіграф)					■			■	■				3
22	Заголовок									■	■			2
23	Truism (трюїзм)	■							■					2
24	Precept (правило поведінки, принцип; заповідь)			■		■								2
25	Parable (притча, іносказання)					■				■				2
26	Fairy tale (казка)						■	■						2

Умовні позначки: ■ – ознака присутня; □ – ознака відсутня

Наукове видання

Деркач Наталія Валеріївна

**Соціопрагматичні особливості
інтонації англійського прислів'я**

Технічний редактор *О. М. Ярмоленко*
Макетування *Н. В. Деркач*

Підписано до друку 16.05.2017 р. Формат 60 x 84 1/16.
Папір офсетний. Друк на різнографі.
Ум. друк. арк. 12,5. Обл.-вид. арк. 11,63.
Наклад 100 прим. Зам. № 0049.

Віддруковано ТОВ «Видавництво «Десна Поліграф»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 4079 від 1 червня 2011 року
14027, м. Чернігів, вул. Станіславського, 40
Тел. (0462) 972-664